

แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ดวงสมร พิษย์คำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2561

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ดวงสมร พิษย์คำ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร.วรวิมล เฟิงพันธ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภคพันธ์ ศาลาทอง)

..... กรรมการ
(ดร.วรวิมล เฟิงพันธ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก)

คณะศึกษาศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่ 12 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2561

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาจาก ดร.วรุฒิ เพ็งพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. ศรีวรรณ ยอดนิล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาชี้แนะแนวทางให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัยด้วยความละเอียดถี่ถ้วน ตั้งใจและทุ่มเทด้วยดีเสมอมา อีกทั้งยังช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภคพันธ์ ศาลาทอง ประธานสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก กรรมการผู้แทนบัณฑิต ที่ให้คำแนะนำปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในฐานะแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลที่มีคุณค่ายิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณศึกษาธิการจังหวัดสระแก้ว ที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่จัดการสนทนากลุ่ม

ขอกราบขอบพระคุณ นายทองคำกับนางประนอม พิษัยคำ และญาติ พี่ น้อง ที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมาและช่วยให้คำปรึกษาชี้แนะแก่ผู้วิจัยตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณ นายไพจิต และนางอัญชลี ไชยฤทธิ์ ที่ตระหนักเห็นความสำคัญของคุณค่าการศึกษา สนับสนุนและเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์และเจ้าหน้าที่และเพื่อน ๆ สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ทุกคนที่ได้ให้คำปรึกษา ให้วิชาความรู้แก่ผู้วิจัยได้อย่างถ่องแท้

ขอขอบคุณ นางสาวชวลา ไชยฤทธิ์ ที่ช่วยชี้แนวทาง ให้คำปรึกษา ช่วยคิด ช่วยแก้ปัญหา เป็นกำลังใจให้กันตลอดมาจนประสบความสำเร็จ

ขอบคุณตนเองที่มีความมุ่งมั่น ความพยายาม ความเพียร และความอดทน จนได้ประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีร่างกาย แรงใจที่ดี และมีสติปัญญาที่แน่วแน่ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคสามารถผ่านพ้นไปได้ด้วยดีจนถึงวันที่ประสบความสำเร็จในชีวิต

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบความกตัญญูกตเวทีแด่บุพการี คณาจารย์ และผู้ที่มีพระคุณทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ได้รับการสนับสนุนการศึกษาจนประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่านานทุกวันนี้

ดวงสมร พิษัยคำ

57912254: สาขาวิชา: การศึกษาและการพัฒนาสังคม; กศ.ม. (การศึกษาและการพัฒนาสังคม)

คำสำคัญ: แหล่งเรียนรู้/ การศึกษาในศตวรรษที่ 21

ดวงสมร พิชัยคำ: แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (LEARNING RESOURCES OF SAKAE0 PROVINCE FOR EDUCATION OF 21st CENTURY PROMOTION) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: วรวิภา เพ็งพันธ์, Ph.D., ศรีวรรณ ยอดนิล, Ph.D. 201 หน้า. ปี พ.ศ. 2561.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว ในการส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 3) ศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษาตอนปลาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การสำรวจพื้นที่ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม ซึ่งผลการวิจัย พบว่า

1. แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล 10 คน แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม 12 กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ 24 แห่ง และแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ 12 แห่ง ซึ่งแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดเป็นทั้งผู้สร้างและผู้ใช้ประโยชน์

2. คุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า มี 4 แห่ง ที่มีคุณลักษณะของแหล่งเรียนรู้ครบทั้ง 4 ประเภท และครอบคลุมทักษะการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครบทั้ง 7 ทักษะ ดังนั้น แหล่งเรียนรู้ดังกล่าวถือได้ว่าเป็นทุนทางสังคมของจังหวัดสระแก้วที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ได้แก่ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาราษฎรไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด และโรงเรียนกาสกรกสิวิทย์

3. แนวทางการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ครูสามารถนำมาบูรณาการได้กับการสอนครบทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนั้น ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการใช้ประโยชน์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครู

57912254: MAJOR: EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT; M.Ed.

(EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT)

KEYWORDS: LEARNING RESOURCES/ EDUCATION OF 21st CENTURY

DUONGSAMORN PICHAIKHAM: LEARNING RESOURCES OF SAKAEO PROVINCE FOR EDUCATION OF 21st CENTURY PROMOTION: WORAWUT PHENGPAN, Ph.D., SRIWAN YODNIL, Ph.D. 201 P. 2018.

This research aimed to: 1) explore the learning resources of Sa Kaeo to support the learning in the 21st century. 2) study the characteristics of learning resources in Sa Kaeo to support the learning in the 21st century. 3) Study the use of learning resources in Sa Kaeo to support the learning in the 21st century for upper secondary education. The research results were;

1. Sources of learning in Sa Kaeo comprised of 10 humans as a resource, 12 types of activity based learning resources, 24 types of natural resources and 12 types of places and materials. Human learning resource is the most important source of learning both for creators and users.

2. Characteristics of Sa Kaeo learning resource to support 21st-century learning were found learning resources that covered all 4 aspects and cover 21st century 7 skills. These sources of learning were considered to be the social capital of Sa Kaeo province to help develop education into a learning society throughout the life, include Science Center for Education of Sa Kaeo, Thai Vocational Training and Development Center at Sa Kaeo border, Wang Nam Yen Dairy Cooperative Ltd and The Water Buffalo Agricultural School.

3. The guide line to promote learning resources in Sa Kaeo, to support 21st century learning for upper secondary education was that the teachers can utilize them to teach all 8 subject strands for building the profession learning community.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
คำถามในการวิจัย.....	6
ขอบเขตในการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21.....	20
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศไทย 4.0 และการศึกษา 4.0.....	26
ประวัติความเป็นมาของจังหวัดสระแก้ว.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	50
การเลือกพื้นที่ในการศึกษา.....	50
ตอนที่ 1 การสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษา ในศตวรรษที่ 21.....	51
ตอนที่ 2 การศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริม การศึกษาในศตวรรษที่ 21.....	54

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	54
การพิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมการวิจัย.....	55
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
ตอนที่ 1 แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21	56
ตอนที่ 2 คุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว ในการส่งเสริมการศึกษา ในศตวรรษที่ 21.....	102
ตอนที่ 3 แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริม การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษาตอนปลาย.....	111
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	132
สรุปผลการวิจัย.....	132
อภิปรายผล.....	162
ข้อเสนอแนะ.....	166
บรรณานุกรม.....	168
ภาคผนวก.....	176
ภาคผนวก ก.....	177
ภาคผนวก ข.....	187
ภาคผนวก ค.....	190
ภาคผนวก ง.....	197
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	201

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	สรุปผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21..... 83
2	สรุปแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21: ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว..... 104
3	สรุปแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21: ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาราชภัฏไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว..... 106
4	สรุปแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21: สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด..... 108
5	สรุปแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21: โรงเรียนกาสรกสิวิทย์..... 110
6	สรุปคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อการส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (7C)..... 110
7	สรุปแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย..... 127
8	สรุปปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21..... 131

สารบัญภาพ

ตารางที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ว่าด้วยการวางเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา ระบบการศึกษา และทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยจะมุ่งเน้นจัดการศึกษาให้คนไทย ทุกคนทุกวัยสามารถเข้าถึง โอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ การจัดการพัฒนา ระบบการบริหารเพื่อจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีความสามารถด้านการทำงาน ที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ และสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ ดังนั้น การศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ในสังคมข้อมูลข่าวสารยุคปัจจุบันมีความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ เกิดขึ้น มากมาย ซึ่งทำให้ความรู้มีมากกว่าการถ่ายทอดภายในห้องเรียน หรือผ่านจากครูผู้ถ่ายทอดความรู้ และวิทยาการต่าง ๆ ความรู้จึงมีความหลากหลายมาก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การปฏิรูปการศึกษาในช่วงการศึกษาไทย 1.0-3.0 นั้น เป็นยุคแห่งการจัดการศึกษาให้กว้างขึ้น ซึ่งแก้ปัญหาด้วยการจัดการศึกษาสำหรับลูกหลานขุนนางชั้นสูง แต่ระบบการเรียนในช่วงนั้นยังเป็นการเรียนแบบบอกจากผู้สอนเพียงเท่านั้น แต่ปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัวการปฏิรูป การศึกษาไทยจึงขยับเข้าช่วงการปฏิรูปการศึกษาไทย 4.0 การศึกษาในยุคนี้จึงเป็นการศึกษา เพื่อทำให้เศรษฐกิจดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับวิวัฒนาการด้านสื่อการเรียนรู้ที่เข้ามาอย่าง แพร่หลายผ่านช่องทางสื่อดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งนอกเหนือจากการเข้าถึงสื่อผ่านเทคโนโลยี แล้วนั้น การพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ต้องมีนวัตกรรมทางการศึกษา ที่เป็นผลจาก การศึกษาวิจัยและพัฒนาของนักการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา เพื่อให้ได้หลักการ และแนวทางการปฏิบัติ ด้านการจัดการศึกษาตามหลักการในสถานศึกษาและแหล่งทรัพยากร การเรียนรู้ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ, 2559) จึงมีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 25 กล่าวว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้ง แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ โดยให้ผู้เรียนมีอิสรภาพ

ในการเลือกตามความสนใจของผู้เรียนเอง ส่งเสริมความคิดริเริ่ม และทักษะในรูปแบบต่าง ๆ ที่เน้นการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ยังรวมไปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าควรต่อการเก็บรักษาเพื่อการดำรงไว้ เพื่อได้เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีในยุคอดีตได้ อีกทั้งเสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้ได้ในทุกที่ทุกเวลา (สุพล ฉุนแสนดี, 2555)

ดังนั้น ในท้องถิ่นจึงมีแหล่งเรียนรู้มากมายไม่ว่าจะเป็นแหล่งเรียนข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย โดยเปิดโรงเรียนสู่ท้องถิ่นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากครูในท้องถิ่น จะมีครูมากมายหลากหลายเป็นครูที่รู้จริงทำจริง และทำให้การเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง การเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (มะลิวัลย์ จันทกนการ, 2554) อันจะเป็นแนวทางการแก้ปัญหาและการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทย และความเป็นสากลเป็นการเรียนรู้คู่ขนานของความรู้สากลกับความรู้ท้องถิ่น เพราะท้องถิ่นเป็นระบบความรู้ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านกระบวนการสั่งสม และการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

จากข้อความที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญในการสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และสามารถสัมผัสเพื่อนำสู่การปฏิบัติจริง เพื่อประโยชน์ในกระบวนการเรียนการสอน ในด้านความคิดสร้างสรรค์ และทักษะเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และการเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 กล่าวโดยสรุปว่า แนวทางการจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยเน้นการศึกษา 3 รูปแบบ คือ 1) ความรู้ 2) คุณธรรม และ 3) กระบวนการเรียนรู้ ในเรื่องสาระความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับแต่ละระดับการศึกษา ได้แก่ ด้านความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคม ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญา และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา และในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้จัดเนื้อหาสาระกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งให้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด ผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และสังคมของผู้เรียน โดยในศตวรรษที่ 21 ได้มีการพัฒนาของประเทศได้เน้นในด้านการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้คู่ขนานระหว่างความรู้สากล

แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา ส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีความจำระยะยาวของผู้เรียน ทำให้มีความน่าสนใจ ใฝ่หาความรู้ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Jedede, 1995 อ้างถึงใน ชนาธิป แก้วบ้านดอน, 2557) ทั้งนี้ หากกล่าวถึงศตวรรษที่ 21 ถือเป็นช่วงเวลาที่ทำลายความสามารถของคน เพราะเป็นยุคที่โลกต้องการความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการรับข้อมูลข่าวสารที่ไม่มีที่จำกัด เพียงแค่คลิกที่ปลายนิ้ว เราก็สามารถเข้าถึงทุกมุมของโลกได้ ซึ่งทั่วโลกแสวงหาทางการศึกษาได้ก้าวผ่านพ้นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ครูเป็นศูนย์กลาง มาเป็นรูปแบบในแบบกระบวนการทัศน์ใหม่ เรียกว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนยุคฐานแห่งเทคโนโลยี (อนงค์ สิ้นธุ์ศิริ, 2557) การศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 จะมุ่งเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ รวมทั้งมีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีสันติ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถให้ทุกคนในชาติพร้อมที่จะเข้าสู่การแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมั่นใจ มีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงเร่งรัด การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ของระบบการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเร่งด่วนมี 4 ประการ คือ 1) พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีนิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้ 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า เหมาะสมกับหารเป็นวิชาชีพชั้นสูง 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และ 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ที่มีมุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และภาคเอกชน (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) ดังนั้น การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครูยุคใหม่ต้อง “ไม่เน้น” การสอน แต่ทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ คอยชี้แนะแนวทางเกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน เน้นการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้ชี้แนะแนวการเรียนรู้ (Coaching) ในด้านเนื้อหาสาระสำคัญที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 จะยึดหลัก 3R ได้แก่ Reading (อ่านออก), (W) Riting (เขียนได้) และ (A) Rithmetics (คิดเลขเป็น) และ 7C ได้แก่ 1) Critical thinking and problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา) 2) Creativity and innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม) 3) Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนการทัศน์) 4) Collaboration, teamwork and leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) 5) Communications, information, and media literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) 6) Computing and ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสาร) และ 7) Career and learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) ซึ่งเป็นภารกิจที่ครบถ้วน คุณครูหรือบุคคลอื่น ๆ ที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่เหมาะสม ให้สอดคล้องกับยุคสมัย เพราะเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้องเปลี่ยนแปลงทักษะจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ที่ให้โลกของนักเรียนและโลกของความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางกระบวนกรเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนือสิ่งอื่นใด คือ ความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ ถือเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการเป็นนักเรียนในศตวรรษที่ 21 พัฒนานักเรียนเพื่ออนาคต ให้นักเรียนมีทักษะ ทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อเผชิญกับอนาคตด้วยภาพทางบวก ที่มีทั้งความสำเร็จและความสุข (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน, 2557) ในศตวรรษที่ 21 ทุกประเทศได้เน้นการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น การสื่อสาร นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ ในด้านของสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ก็ต้องมีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อจะช่วยเหลือส่งเสริมทักษะในด้านต่าง ๆ ของเด็กให้ก้าวทันโลกในศตวรรษที่ 21 นี้เช่นกัน หลายประเทศในสังคมโลกต้องปฏิรูปการศึกษาก็คือ เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based economy) และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศอันนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและการแข่งขันอย่างรุนแรงทางเศรษฐกิจ การค้า และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งในประชาคมโลกที่ได้พยายามที่จะปฏิรูปการศึกษา เพื่อเพิ่มความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศ ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้เริ่มกำหนดวิสัยทัศน์ที่จะให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (Wisdom and learning society) ปัจจุบันแหล่งเรียนรู้จึงมีความสำคัญต่อตัวผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความจริงของชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติหาความรู้ และสรุปความได้ด้วยตนเอง จนเป็นผู้ที่คิดเป็นและเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข (ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวางค์, 2554 อ้างถึงใน ธเนศ เกสรศิริธร, 2555) จังหวัดสระแก้ว มีประวัติความเป็นมายาวนานนับ 4,000 ปี ตั้งแต่ยุคหินใหม่-ยุคโลหะ โดยมีการค้นพบวัตถุโบราณต่าง ๆ มากมาย เป็นแหล่งโบราณวัตถุ รวมไปถึงแหล่งโบราณคดีต่าง ๆ นอกจากนี้ จังหวัดสระแก้วยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียง และความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมรดกโลกทางธรรมชาติ ผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่นี้ คือ อุทยานแห่งชาติปางสีดา อุทยานแห่งชาติตาพระยา รวมทั้งละลุ ถ้ำน้ำ และถ้ำเพชรโพธิ์ทอง

รวมไปถึงแหล่งศึกษาคูณาน แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ อีกมากมาย ที่ให้เราได้ศึกษาหาความรู้ถือเป็นอีกหนึ่งห้องเรียน ปัจจุบันจังหวัดสระแก้วได้แบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอวัฒนานคร อำเภอตาพระยา อำเภอโคกสูง อำเภออรัญประเทศ อำเภอเขาฉกรรจ์ อำเภอวังน้ำเย็น อำเภอวังสมบูรณ์ และอำเภอคลองหาด (สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, 2559) ซึ่งมีแหล่งเรียนรู้อยู่จำนวนมาก แต่ยังไม่พบว่า มีการรวบรวมแหล่งเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบ และยังไม่สามารถนำแหล่งเรียนรู้เหล่านี้มาบูรณาการกับการศึกษาในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย สถานที่ศึกษา คือ จังหวัดสระแก้ว จึงมีความสำคัญอีกทั้งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งมีนโยบายในการสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งสร้างสังคมให้มีคุณภาพ มุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงของชาติ พัฒนาคนทุกวัยให้เป็นคนเก่ง มีศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ เป็นหัวใจสำคัญในการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันเพื่อสร้างความเข้มแข็ง มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ด้วยการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษา ในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถทุกเพศทุกวัยให้เต็มศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต การผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ฝึกทักษะและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดงานทุกหน่วยงานและทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง จะต้องปรับปรุงกฎ ระเบียบ และกฎหมายต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการพัฒนาการศึกษาในระดับต่าง ๆ และสร้างช่องทางให้ประชาสังคมมีโอกาสแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง เพื่อการพัฒนาประเทศ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และตลอดจนได้แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน จนสามารถขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว ในการส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

3. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำถามในการวิจัย

1. แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีอะไรบ้าง
2. แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีคุณลักษณะเป็นอย่างไร และมีอะไรบ้าง
3. แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนมีแนวทางอย่างไร

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตพื้นที่ที่ดำเนินการศึกษา คือ จังหวัดสระแก้ว
2. ขอบเขตผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ดำเนินการในการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเลือกอย่างเจาะจง คือ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จำนวน 8 คน ในกลุ่มสาระวิชาการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
3. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
4. กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
5. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
6. กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
7. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
8. กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

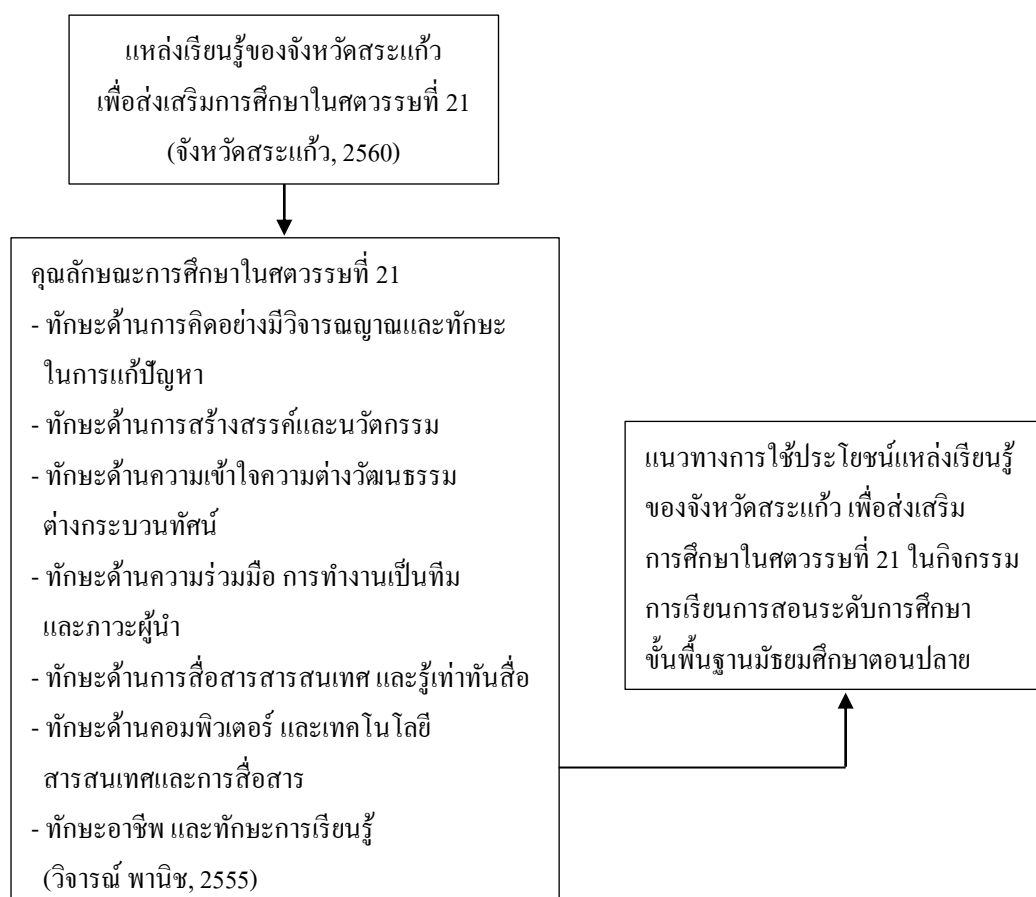
3.1 สำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์

3.2 ศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ลักษณะของแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการศึกษาในศตวรรษที่ 21

3.3 ศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ การบูรณาการความรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. ได้ทราบคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
3. ได้แนวทางการส่งเสริมการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย

นิยามศัพท์เฉพาะ

แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้และกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหา ความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์

แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว หมายถึง สถานที่ศึกษาเรียนรู้ภายในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นสถานที่ที่ใช้ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ มีความสำคัญในท้องถิ่นหรือมีความหมายต่อชีวิต และทำให้เห็นคุณค่า เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน อีกทั้งเป็นสถานที่นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดชีวิต

การใช้แหล่งเรียนรู้ หมายถึง การนำความรู้ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขภาพและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

คุณลักษณะของแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ต่องานวิจัย ซึ่งเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้
2. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21
3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศไทย 4.0 และการศึกษา 4.0
4. ประวัติความเป็นมาของจังหวัดสระแก้ว
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้

ความหมายของแหล่งเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้ง แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุก รูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ

ธนศ เกสรสิริธร (2555) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สถานที่รวบรวมข้อมูล ความรู้ ที่มีกระบวนการเรียนรู้ ที่มีรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย แตกต่างจากการเรียนในชั้นเรียนมุ่งให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่แตกต่าง เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยประสบการณ์ตรง

ปรมปณต แก้วนนท์ (2553) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สถานที่หรือแหล่งรวบรวม ข้อมูล ความรู้ สาระ ทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้นและสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติในพื้นที่นั้น ๆ ที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอน และก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามอัธยาศัย รวมถึงเป็นสถานที่สร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ได้อีกด้วย

นครินทร์ น้ำใจดี (2555) ให้ความหมาย แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการ และประสบการณ์ที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน

ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ เพื่อการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

มงคล แจ่มบำรุง (2552) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ รวมทั้งบุคลากร บริเวณ สถานที่หรือศูนย์รวมความรู้ที่ให้เข้าไปศึกษาหาความรู้ เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามอัธยาศัยอย่างมีอิสระและความชำนาญ ที่โรงเรียนหรือหน่วยงานจัดให้เกิดความรู้ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

อดิพันธ์ อมาตยคง (2552) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการ และประสบการณ์ที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียน เกิดกระบวนการเรียนรู้

เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม (2553) กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในชุมชนเป็นแหล่งการศึกษาตลอดชีวิต ที่ครูและนักเรียนสามารถนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจเป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรม สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงสถาบันต่าง ๆ ตลอดจนบุคคลสำคัญในชุมชน

โชติรส สุขสำราญ (2558) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูล สารสนเทศ ความรู้จะเป็นบุคคล สถานที่ ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงจารีต ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน หรือศึกษาปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้จากการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน

วิไล เดชคุ้ม (2551) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง บริเวณหรือสถานที่ที่เป็นบ่อเกิดของความรู้ ประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของสังคมหรือท้องถิ่น ทั้งในและนอกสถานศึกษา ประกอบด้วย สถานที่ บุคคล วัสดุ ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา เอกสาร สิ่งพิมพ์ เทคโนโลยีของท้องถิ่นที่ให้ประโยชน์ต่อการเรียนรู้

พันธ์ประภา พูนสิน (2552) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เองตามอัธยาศัย และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ได้แก่ตนเอง และผู้อื่น

สมपर्ก สันติพงศ์ศักดิ์ (2556) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งต่าง ๆ ที่เป็นบุคคล สถานที่ สื่อทรัพยากรสารสนเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย เสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ สามารถสัมผัสได้ภายใต้

บรรยากาศและสถานการณ์จริงเอื้อประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ มีอิสระในความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้เกิดขึ้นได้กับผู้เรียนทุกคน ทุกที่ทุกเวลา โดยมีองค์ความรู้ที่หลากหลาย เน้นทักษะที่สามารถประยุกต์นำไปใช้ในชีวิตจริง ผู้เรียนมีอิสระในการตัดสินใจ เลือกตามความสนใจ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถฝึกปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข

จิสต์ศักดิ์ ประทุมรัตน์ (2550) ได้ให้ความหมาย แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งวิชาการที่เป็นตัวบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถให้คุณค่าต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และสามารถนำมาใช้ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ได้

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนและประสบการณ์ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัชฌาศัย แหล่งเรียนรู้กระตุ้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาในทุกด้าน ๆ

ประเภทของแหล่งเรียนรู้

นิคม ชมพุลหวง (2550) ได้แบ่งประเภทของแหล่งการเรียนรู้ไว้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้จากสภาพจริง เช่น อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ลำคลอง ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ เช่น ฝนตก แดดออก น้ำท่วม ความแห้งแล้ง

2. แหล่งเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น ซึ่งมีในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ได้สะดวกและรวดเร็ว

2.1 แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ ห้องเรียน ห้องสมุด สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สนามกีฬา ฯลฯ

2.2 แหล่งการเรียนรู้นอกสถานศึกษา ได้แก่ ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ สถาบันค้นคว้าวิจัย แหล่งวิชาการ แหล่งบริการ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ห้องสมุดประชาชน ศูนย์กีฬา ศูนย์การค้า

3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ตลอดทั้งบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาในสาขาอาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้จัดประเภทของแหล่งเรียนรู้
ได้หลายแบบตามความสอดคล้องกับโรงเรียนแต่ละแห่งเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการใช้

แบบที่ 1 จัดตามลักษณะของแหล่งเรียนรู้

1. แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนจะศึกษาหาความรู้ได้จาก
สิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ลำธาร กรวด หิน ดิน ทราย ชายทะเล
2. แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างเพื่อสืบทอด
ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ เช่น โบราณสถาน
โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ห้องสมุดประชาชน สถาบันทางการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือน
ที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ
3. บุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ คุณธรรม ภูมิปัญญา
ท้องถิ่นทั้งด้านการประกอบอาชีพและการสืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์และผู้ที่มี
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ

แบบที่ 2 จัดตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งเรียนรู้

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เดิมจะมีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นหลัก คือ ครู อาจารย์ ห้องเรียน
ห้องสมุด ต่อมามีการพัฒนาเป็นห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์
ห้องปฏิบัติการทางภาษาห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องจริยธรรม ห้องศิลปะ
เป็นต้น ตลอดจนการใช้อาคารสถานที่บริเวณและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น ห้องอาหาร
สนาม ห้องน้ำ สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร แหล่งน้ำในโรงเรียน เป็นต้น
2. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ครอบคลุมทั้งด้านสถานที่และบุคคล ซึ่งอาจอยู่ในชุมชน
ใกล้เคียงโรงเรียนและชุมชนที่โรงเรียนพานักเรียนไปศึกษาหาความรู้เช่น แม่น้ำ ภูเขา ชายทะเล
วัด ตลาดห้องสมุดประชาชน สถานีตำรวจ สถานีอนามัย สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ฟาร์ม สวนผัก
สวนผลไม้ เป็นต้น

วิไล เดชคุ้ม (2551) สามารถจำแนกประเภทแหล่งเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภทได้ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ อากาศ น้ำ ดิน ไม้ แม่น้ำ ภูเขา เกาะ
ทะเล น้ำตก เป็นต้น
2. แหล่งเรียนรู้ที่รัฐหรือประชาชนสร้างขึ้น ได้แก่ คติ ความคิด ความเชื่อ พิธีกรรม
ศิลปะ วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด ศูนย์ศิลปาชีพ เอกสารหรือสิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี
สวนสัตว์ กิจกรรมการละเล่น ประเพณีพื้นบ้าน เป็นต้น

3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถาบันของชุมชน มีความสำคัญต่อวิถีชีวิต และการทำมาหากิน ได้แก่ วัด โบสถ์ วิหาร ตลาด ร้านขายของชำ โรงงาน ห้วย หนอง คลอง บึง ที่ชาวบ้านใช้เป็นแหล่งหาอาหาร เป็นต้น

4. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเป็นพิเศษ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

โชติรส สุขสำราญ (2558) แหล่งเรียนรู้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล คือ บุคคลที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์ และวิธีการปฏิบัติ ให้กับนักเรียนได้ ซึ่งแหล่งเรียนรู้เหล่านี้อาจเป็นครูหรือบุคคลในชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทาง

2. แหล่งเรียนรู้ประเภทอาคาร สถานที่ และสิ่งก่อสร้าง คือ อาคาร สถานที่หรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งในอดีตและปัจจุบัน สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้

3. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ที่นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้

4. แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อและเทคโนโลยี คือ สื่อการเรียนรู้ หรือสิ่งประดิษฐ์คิดค้นที่เป็นผลงานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น ระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

5. แหล่งการเรียนรู้ประเภทวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ คือ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่แสดงถึงความเป็นอยู่ ความเชื่อ วิถีชีวิตที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 (2556) ได้จัดแหล่งเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล น้ำพุร้อน เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์จัดขึ้น หรือสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ได้สะดวก และรวดเร็ว เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ ศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นต้น

3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง พ่อแม่ พระสงฆ์ ตลอดจนผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ ในอาชีพแขนงต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน รวมทั้งสถานประกอบการ ร้านค้า หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ เป็นต้น

อุไร ไสโศก (2551) กล่าวว่า ประเภทของแหล่งเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความสามารถ อันเป็นผลผลิตหรือผลงานจากการกระทำของบุคคล
2. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากร ได้แก่ ดิน หิน แม่น้ำ ป่าไม้ ภูเขา ฯลฯ
3. แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อ
4. แหล่งเรียนรู้ประเภทวัตถุ อาคารและสถานที่ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ หอสมุด บ้านเรือน วัด โบสถ์ สวนสมุนไพร ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

พันธ์ประภา พูนสิน (2552) กล่าวว่า ประเภทแหล่งเรียนรู้ได้แบ่งออกไว้ 4 ประเภท คือ

1. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไป ที่อยู่ในท้องถิ่นซึ่งสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ชวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ วิทยุสงฆ์ ศิลปิน นักกีฬา เป็นต้น
2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถาบันทางศาสนา พิพิธภัณฑ์ สถานที่ราชการ หอสมุด ตลาด ร้านค้า ห้างร้าน บริษัท ธนาคาร โรงมหรสพ โรงงานอุตสาหกรรม ถนน สะพาน เขื่อน ฝ่ายท่อน้ำ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามบิน เป็นต้น
3. แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก ทุ่งนา สัตว์ป่า สัตว์น้ำ เป็นต้น
4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคมประเพณีและความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น

ัชवाल วงษ์ประเสริฐ (2551) กล่าวว่า ประเภทแหล่งเรียนรู้สามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล หมายถึง บุคคลที่สามารถให้ข้อมูล ข่าวสารกับผู้อื่นได้ ซึ่งได้แก่ สมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ จากประสบการณ์ของตนเอง เป็นต้น ซึ่งแหล่งบุคคลนี้จะเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทางมากกว่าแหล่งการเรียนรู้ประเภทอื่น ๆ
2. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่อมวลชน เป็นแหล่งที่เป็นการให้ข้อมูลข่าวสาร โดยผ่านทางสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และวารสารต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสื่อมวลชนจะสามารถเข้าถึงผู้ใช้ได้อย่างกว้างขวาง แต่การสื่อสารจากแหล่งสื่อมวลชนจะเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว

3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสถาบัน เป็นองค์กรซึ่งจัดตั้งโดยหน่วยงานของรัฐบาลหรือเอกชนเพื่อทำหน้าที่ในการแสวงหาสารสนเทศแล้วนำมาวิเคราะห์ จัดเก็บ และให้บริการ เผยแพร่ ได้แก่ ห้องสมุดหรือศูนย์สารสนเทศ แหล่งข้อมูลของหน่วยงาน องค์กรทางราชการ สมาคมวิชาชีพ เป็นต้น

เกษม คำบุตดา (2550) กล่าวว่า ได้จำแนกแหล่งเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เช่น ครู เพื่อนในห้องเรียน เพื่อนต่างห้องเรียน เพื่อนต่างระดับ บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน เป็นต้น
2. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการ ได้แก่ สถานที่ต่างๆ ภายในโรงเรียนและชุมชน เช่น ห้องสมุด วัด ตลาด ร้านค้า สถานีตำรวจ สถานีอนามัย โบราณสถาน สวนสัตว์ เป็นต้น
3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ ห้วย หนอง คลอง สวนสาธารณะ ป่า ต้นไม้ ใบไม้ อุทยานธรรมชาติ รวมทั้งสัตว์ต่าง ๆ เช่น สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า เป็นต้น
4. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่อวัฒนธรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น หนังสือ ตำรา นิตยสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ แผ่นปลิว รายการโทรทัศน์ เสียงตามสาย เกมคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ เป็นต้น

Ramirez (1954) กล่าวว่า จำแนกแหล่งเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ แสงแดด อากาศ ดิน น้ำ แหล่งน้ำ เป็นต้น
2. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล ได้แก่ บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ เช่น ครู ผู้รู้ในชุมชน ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญในด้านสาขาต่าง ๆ เป็นต้น
3. แหล่งเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยี ได้แก่ แหล่งความรู้ที่เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เช่น เครื่องยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น
4. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถาบัน ได้แก่ สถาบันต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ โรงเรียน โบสถ์ วัด เป็นต้น

ดังนั้น สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้สามารถแบ่งออกได้ 4 ประเภท คือ

1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน บุคคลที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ครู นักธุรกิจ ภิภุสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น
2. แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น เขื่อน อุทยานแห่งชาติ อ่างเก็บน้ำ ฝ่ายชลประทาน แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ลำธาร ทรัพยากรแร่ธาตุ เป็นต้น
3. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น

4. แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ อาคาร สถานที่ หรือสิ่งก่อสร้าง เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด โบสถ์ วิหาร พิพิธภัณฑสถาน ศูนย์ราชการ โรงพยาบาล สถาบัน การศึกษา สวนสัตว์ ศูนย์วิทยาศาสตร์ โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จากสภาพการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และวิทยาการต่าง ๆ แต่เพียงอย่างเดียว ยังไม่เพียงพอสำหรับผู้เรียน ครูจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตนเองและจะต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ของชุมชนเป็น ทางออกที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นอย่างยิ่ง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้ให้ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีความรู้ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและเรียนต่อ การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวนอกจากกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียนแล้ว จำเป็นต้องมีการจัดแหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยโรงเรียนทุกแห่งทุกระดับถือเป็นตัวแทนของภาครัฐในการจัดการศึกษาและดำเนินการตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ อันเป็นการจัดการร่วมกันในการจัดการศึกษาดังนั้น จำเป็นต้องมีการจัดแหล่งเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนให้เต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องเหมาะสมกับท้องถิ่น

ธานี ภัมรัช (2557) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ช่วยเชื่อมโยงเรื่องราวในท้องถิ่นสู่การเรียนรู้สากล พัฒนาคุณลักษณะและความคิด ความเข้าใจในคุณค่า และทัศนคติค่านิยม ใฝ่รู้ รักการเรียนรู้ มีทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถจัดการความรู้ ซึ่งมีความสำคัญและความหมาย อย่างมาก สำหรับผู้เรียน โดยการที่ได้เรียนรู้จากสภาพชีวิตจริง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน ครอบครัว ท้องถิ่น และตระหนักถึงสิ่งที่มีคุณค่า มีความหมายต่อชีวิต ทำให้เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงความรู้ท้องถิ่นสู่ความรู้สากล สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่อยู่ไกลตัวได้อย่างเป็นรูปธรรม และพัฒนาไปสู่กระบวนการของการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ได้อย่างต่อเนื่องที่ได้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้ลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลทำให้เกิดทักษะการแสวงหาความรู้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

อดิพันธ์ อมาตยคง (2552) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งวิทยาการในการเติมความรู้ให้เต็ม ให้ประสบการณ์โดยตรงกับผู้เรียนที่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ในลักษณะที่สังคมทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและเอกชนต้องมีส่วนร่วมมีร่วมใจในการจัดการศึกษา (All for education) เพื่อนำเอาแหล่งเรียนรู้มามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเชิงรุก ที่จะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มากที่สุด แหล่งเรียนรู้เป็นเครื่องมือนำไปสู่การเรียนรู้จากการปฏิบัติ ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และหลักการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องให้ความสำคัญ และจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้

นภัทร์ มงคลปทุมรัตน์ (2556) กล่าวว่า หน้าที่สำคัญของแหล่งเรียนรู้ คือ ทำหน้าที่เป็น “พื้นที่” สำหรับสะสมองค์ความรู้ให้แก่ผู้แสวงหาความรู้ เข้ามานำไปสร้าง “ปัญญา” ได้ตลอดชีวิตแห่งการเรียนรู้ของคนผู้นั้น โดย “พื้นที่” แต่ละแบบก็จะเอื้อกับกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลและถ้าพิจารณาในเชิงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแล้ว หน้าที่อีกประการหนึ่งของแหล่งเรียนรู้เป็น “พื้นที่” สำหรับการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อการเรียนรู้ได้ด้วยเช่นกัน อาทิ เป็นพื้นที่เชื่อมโยงระหว่างผู้แสวงหาความรู้ที่มาจากสถานศึกษา กับที่มาจากชุมชนท้องถิ่น ได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความรู้กันได้ตลอดชีวิต

กรมสามัญศึกษา (2544) ได้ให้ความสำคัญแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มุ่งให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสำคัญ คือ

1. เป็นแหล่งการศึกษาตามอัธยาศัย
2. เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เป็นแหล่งปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน การศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
4. เป็นแหล่งเสริมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ
5. เป็นแหล่งเสริมความรู้ ความคิด วิทยาการและประสบการณ์

ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงศ์ (2554) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความจริงของชีวิต ที่มีการเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติหาความรู้ และสรุปความได้ด้วยตนเอง จนเป็นผู้ที่คิดเป็นและเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งที่รวบรวมองค์ความรู้ที่หลากหลาย พร้อมทั้งจะให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า ข้อมูล ข่าวสาร ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความสนุกสนานและมีความสนใจที่จะเรียนรู้ไม่เกิดความเบื่อหน่าย ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้คิดเป็นทำเป็น ปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ลักษณะของแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ในศตวรรษที่ 21 ทุกประเทศได้เน้นการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น การสื่อสาร นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ ในด้านของสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ก็ต้องมีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อจะช่วยส่งเสริมทักษะในด้านต่าง ๆ ของเด็กให้ก้าวทันโลกในศตวรรษที่ 21 นี้เช่นกัน หลายประเทศในสังคมโลกต้องปฏิรูปการศึกษาก็คือ เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based economy) และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศอันนำมา ซึ่งความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และการแข่งขันอย่างรุนแรงทางเศรษฐกิจ การค้า และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งในประชาคมโลกที่ได้พยายามที่จะปฏิรูปการศึกษา เพื่อเพิ่มความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศ ดังที่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้เริ่มกำหนดวิสัยทัศน์ที่จะให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (Wisdom and learning society) จนถึงปัจจุบัน

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้ส่งเสริมผู้เรียนและมีเจตนาที่ชัดเจน อันที่จะนำประเทศไทยไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัด “กระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน” เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรร ภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 66 หมวด 9 กำหนดว่า ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวว่า ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R x 7C

3R คือ Reading (อ่านออก), (W) Riting (เขียนได้), (A) Rithematics (คิดเลขเป็น)

7C คือ Critical thinking and problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา)

Creativity and innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม)

Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์)

Collaboration, teamwork and leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ)

Communications, Information, and media literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ)

Computing and information and communication technology (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร)

Career and learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

สาระสำคัญของทักษะด้านต่าง ๆ สำหรับคนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย (วิจารณ์ พานิช, 2555)

1. ทักษะความรู้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโลก (Global awareness) ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, economics, business and entrepreneurial literacy) ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี (Civic literacy) ความรู้ด้านสุขภาพ (Health literacy) และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental literacy)

2. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม เป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ

3. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีเนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ดังนี้ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ และความรู้ด้านเทคโนโลยี

4. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพในการดำรงชีวิตและการทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญดังต่อไปนี้ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิตและความรับผิดชอบเชื่อถือได้ และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ

การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีประโยชน์ ดังนี้ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

1. สร้างการเรียนรู้วิถีปฏิบัติที่สนับสนุนความต้องการของมนุษย์และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สนับสนุนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ด้วยทักษะในศตวรรษที่ 21
2. สนับสนุนการเรียนรู้ชุมชนมีอาชีพที่ช่วยให้การศึกษาเพื่อการทำงานร่วมกัน แบ่งปันแนวทางปฏิบัติที่ดีและบูรณาการทักษะในศตวรรษที่ 21 ในการปฏิบัติในชั้นเรียน
3. ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้งานที่เกี่ยวข้องในโลกศตวรรษที่ 21 สภาพแวดล้อมจริง (เช่น ปฏิบัติจริงหรือผ่านการทำงานที่ใช้ตามโครงการหรืออื่น ๆ)
4. สนับสนุนการติดต่อกับชุมชนและการมีส่วนร่วมระหว่างต่างชาติในการเรียนรู้ โดยตรงและออนไลน์

การเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 อาศัยการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจน ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ที่จำเป็นในการใช้ชีวิตและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้และทักษะ เพื่อให้สามารถการใช้ชีวิต การทำงาน ดำรงชีพ อยู่ได้กับภาวะเศรษฐกิจในสังคมโลกปัจจุบัน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้จึงหมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้และกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัชฌาศัย ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ประเภท ทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21

หลักการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นเพื่อในการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 คือ มาตรฐานศตวรรษที่ 21 การประเมินผลหลักสูตรการเรียนการสอนการพัฒนาอาชีพและสภาพแวดล้อม การเรียนรู้จะต้องสอดคล้องกับระบบสนับสนุนการผลิตที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนในปัจจุบัน (วิจารณ์ พานิช, 2556)

มาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

- มุ่งเน้นทักษะในศตวรรษที่ 21 นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาและความเชี่ยวชาญ
- สร้างความเข้าใจระหว่างวิชาหลัก เช่นเดียวกับรูปแบบสหวิทยาการศตวรรษที่ 21
- เน้นความเข้าใจแบบลึกซึ้งมากกว่าความรู้แบบผิวเผิน
- การมีส่วนร่วมของผู้เรียนกับข้อมูล และเครื่องมือในโลกแห่งความเป็นจริง

- การมีมาตรการหลาย ๆ รูปแบบของการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 “ต้องก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” โดยที่ครูสอนไม่ได้ นักเรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือพูดว่าครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง การเรียนรู้แบบนี้เรียกว่า PBL (Project-based learning) สาระวิชาที่มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบัน การเรียนรู้สาระวิชา ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าของผู้เรียน โดยมีครูช่วยให้คำแนะนำ ช่วยในการออกแบบกิจกรรม และสามารถช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนประเมินความก้าวหน้าการเรียนรู้ของตนเองได้ ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ 3R คือ Reading (อ่านออก), (W) Riting (เขียนได้), (A) Rithematics (คิดเลขเป็น) 7C คือ Critical thinking and problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา)

Creativity and innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม)

Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์)

Collaboration, teamwork and leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ)

Communications, information, and media literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ)

Computing and computing and information and communication technology (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร)

Career and learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

วิจารณ์ พานิช (2555) การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ ครูเพื่อศิษย์ ครูจะต้องหาทางออกแบบการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้พัฒนาสมองทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ สมองด้านวิชาและวินัย สมองด้านสังเคราะห์ และสมองด้านสร้างสรรค์ ส่วนอีก 2 ด้านเป็นด้านมนุษย์สัมพันธ์ได้แก่ สมองด้านเคารพให้เกียรติ และสมองด้านจริยธรรม การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมอง 5 ด้าน ไม่ดำเนินการแบบแยกส่วน แต่เรียนรู้ทุกด้านไปพร้อม ๆ กัน หรือเรียกว่า การเรียนรู้แบบบูรณาการ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้คนเกิดทักษะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมี

ความสุข ดังนั้น การศึกษาจึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการพัฒนาประชากร เพื่อเตรียมความพร้อมในยุคศตวรรษที่ 21

ประกาศรี แสงอนุศาสน์ (2558 อ้างถึงใน ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2559) การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ ให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง “ผ่านเทคโนโลยี” จะเน้นให้ผู้เรียนได้เห็นและปฏิบัติจากประสบการณ์จริง ทำให้ผู้เรียนมีการจดจำและเกิดทักษะการเรียนรู้ได้ดีกว่าเรียนแบบเดิม และทักษะที่ผู้เรียนจะต้องมีในศตวรรษที่ 21 คือ 1) ทักษะพื้นฐาน ได้แก่ สื่อสารสองภาษา การดำเนินงาน การแก้ปัญหา การใช้ ICT (Information and communication technology) และการทำงานร่วมกับผู้อื่น 2) ทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตน ได้แก่ เห็นคุณค่าและเชื่อมั่นในตนเอง มีทักษะเชิงบวกต่อการเรียนรู้ จัดการหรือควบคุมตนเองได้ และคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล 3) ทักษะพลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคมโลก ได้แก่ มีส่วนร่วมกับกิจกรรมชุมชนหรือสังคม เคารพความหลากหลาย มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการสร้างให้เกิดความเท่าเทียม ความยุติธรรมในสังคม ศึกษาหรือเห็นปัญหาในสังคมและลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง 4) ทักษะการทำงาน ได้แก่ วางแผนงานหรือกิจกรรมได้ มีทักษะการจัดการตนเองและผู้อื่น ตรงต่อเวลา มีวินัย ทำงานด้วยตนเองได้ จัดลำดับความสำคัญของงานและทำงานได้ตามเวลา สามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2559) การจัดการเรียนการสอน และการปลูกฝังสังคมทางบ้านในปัจจุบันปลูกฝังวัฒนธรรมการรับรู้ในตัวเอง ในสิ่งเหล่านี้ใช่หรือไม่ คือเชื่อตามที่ได้ฟังขาดความมั่นใจในตัวเอง ไม่แสวงหาข้อมูลสารสนเทศที่เชื่อถือได้ ขาดความกระตือรือร้น คิดรูปแบบเดิม ๆ เป็นผู้บริโภคนิยม ไม่อดทน ไม่ชอบทำงานหนัก ชอบทำงานคนเดียว ไม่นึกถึงส่วนรวม เอาตัวรอดเก่ง ขาดคุณธรรมจริยธรรม และขาดอัตลักษณ์ไทย การจัดการเรียนการสอนและการปลูกฝังสังคมทางบ้านในยุคศตวรรษที่ 21 จะปลูกฝังวัฒนธรรมการสร้างในตัวเอง ในสิ่งนี้ได้ คือ รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความมั่นใจในตัวเอง แสวงหาความรู้รู้เท่าทันสารสนเทศในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง คิดสร้างสรรค์ เรียนรู้เป็นผู้ประกอบการและผู้ผลิต มุ่งความเป็นเลิศ อดทน ทำงานหนัก ทำงานได้เป็นทีม รับผิดชอบต่อส่วนรวม คำนึงถึงสังคม มีคุณธรรม ยึดมั่นในสันติธรรม และมีความเป็นไทย

ดังนั้น การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทักษะจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ ที่ให้โลกของนักเรียนและโลกของความเป็นจริงเป็นศูนย์กลาง กระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทักษะคิด ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทักษะคิดเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่น

ตนเอง ความยืดหยุ่น การจูงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนือสิ่งอื่นใด คือ ความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ ถือเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการเป็นนักเรียน ในศตวรรษที่ 21 พัฒนานักเรียนเพื่ออนาคต ให้นักเรียนมีทักษะ ทักษะคิด ค่านิยม และบุคลิกภาพ ส่วนบุคคล เพื่อเผชิญกับอนาคตด้วยภาพทางบวก ที่มีทั้งความสำเร็จและความสุข

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

สภาพแวดล้อมเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการสร้างการศึกษาในศตวรรษที่ 21 การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ท้าทาย เป็นการศึกษาที่ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เต็มไปด้วยความท้าทาย และปัญหา รวมถึงโอกาสและสิ่งใหม่ ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้น และโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 จะเป็นโรงเรียนที่มีหลักสูตรแบบยืดหยุ่นเป็นฐาน เป็นหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในโลกของความเป็นจริง และคำถามเกี่ยวกับอนาคต เศรษฐกิจ สังคม และสากล ดังนั้น สภาพแวดล้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย ดังนี้

- 1) สร้างการเรียนรู้วิถีปฏิบัติที่สนับสนุนความต้องการของมนุษย์และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สนับสนุนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ด้วยทักษะในศตวรรษที่ 21
- 2) สนับสนุนการเรียนรู้ชุมชนมีอาชีพที่ช่วยในการศึกษา เพื่อการทำงานร่วมกันแบ่งปันแนวทางปฏิบัติที่ดีและบูรณาการในศตวรรษที่ 21 ในการปฏิบัติในชั้นเรียน
- 3) ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้งานที่เกี่ยวข้องในโลกศตวรรษที่ 21 สภาพแวดล้อมจริง เช่น ปฏิบัติจริงหรือผ่านการทำงานที่ใช้ตามโครงการหรืออื่น ๆ
- 4) การเรียนรู้การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีและทรัพยากรอย่างมีคุณภาพ รู้จักการทำงานสำหรับการเรียนรู้เป็นกลุ่มทีม รายบุคคล และ
- 5) สนับสนุนการติดต่อกับชุมชนและการมีส่วนร่วมระหว่างต่างชาติในการเรียนรู้โดยตรงและออนไลน์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนในศตวรรษที่ 21

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ทักษะพื้นฐานจำเป็นในการอ่าน เขียน และคิดคำนวณ เป็นตัวการที่จะทำให้คนในศตวรรษที่ 21 รู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสืบค้น รวบรวมความรู้ ใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เกิดการเท่าทันสื่อ สารสนเทศที่จะพิสูจน์ยืนยันสิ่งที่ตน และสังคมอยากรู้ได้อย่างชาญฉลาด ไม่ถูกชวนเชื่อ ชักนำอย่างงมงาย เกิดเป็นแรงบันดาลใจ ในการสร้างจินตนาการ อยากพัฒนา อยากผลิต สร้างผลิตภัณฑ์ หรือนวัตกรรมขึ้นใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคม และนำไปแลกเปลี่ยนกับสังคมอื่นเกิดเป็นรายได้ขึ้นมา บนเวทีฐานเศรษฐกิจความรู้ที่มีความรับผิดชอบต่อกฎ กติกาในขั้นตอนการผลิตและมีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น ดังนั้น ทักษะการดำรงชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 จะถูกหล่อหลอมตกผลึกเป็นผู้ที่สามารถนำทางชีวิตตนเอง ได้อย่างมีคุณภาพ และเกิดเป็นคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ 21 ลิขคุณลักษณะ คือ

เป็นนักคิดวิเคราะห์ นักแก้ปัญหา นักสร้างสรรค์ นักประสานความร่วมมือ รู้จักใช้ข้อมูลและ ข่าวสารเรียนรู้ด้วยตนเอง นักสื่อสาร ตระหนักรับรู้สถานะของโลก เป็นพลเมืองทรงคุณค่า และมีพื้นฐานความรู้ เศรษฐกิจและการคลัง ซึ่งสรุปเป็นคุณลักษณะ 3 ด้านดังนี้ 1) คุณลักษณะ ด้านการทำงาน ได้แก่ การปรับตัว และความเป็นผู้นำ 2) คุณลักษณะด้านการเรียนรู้ ได้แก่ การชี้นำ ตัวเอง การตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเอง 3) คุณลักษณะด้านศีลธรรม ได้แก่ ความเคารพผู้อื่น ความซื่อสัตย์ สำนักพลเมือง

จิตห้าลักษณะสำหรับอนาคตในศตวรรษที่ 21

โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ จากการสัมภาษณ์ของปรมาจารย์ด้านการสอน การคิด แห่งมหาวิทยาลัย ฮาร์วาร์ด (ทฤษฎีพหุปัญญา) ได้เขียนหนังสือ “Five minds for future” ต้องการให้ทุกคนได้รู้คำตอบ ของการเกิดการเรียนรู้และการรู้ด้วยจิตทั้ง 5 ประการ สำหรับ 5 ลักษณะของจิตนั้น การ์ดเนอร์ บอกว่า คือ สมรรถนะ ซึ่งเป็นคำใหม่ของราชบัณฑิตยสถาน คำนี้มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า สมรรถนะ หมายถึงความสามารถ มีลักษณะ ดังนี้ 1) จิตเชี่ยวชาญ (Disciplined mind) หมายถึง ความเชี่ยวชาญในด้านการคิดเกี่ยวกับวิทยาการสาขาใดสาขาหนึ่ง เป็นรูปแบบหนึ่งของการรู้ คิด ที่แยกออกไปตามลักษณะเฉพาะของสาขาวิชาหรืองานฝีมือ การเชี่ยวชาญในทางด้านใดด้านหนึ่ง นั้นจะต้องใช้เวลามากกว่า 10 ปี เพื่อพัฒนาทักษะและความเข้าใจ ความมีวินัยในตนเองอย่างสูง จิตเชี่ยวชาญมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ การเรียนรู้อย่างเชี่ยวชาญ คือ เป็นความสามารถในการเรียนรู้ อย่างชัดเจนในเนื้อหาสาระหลักการ และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน รวมถึงการดำรงชีวิต ส่วนองค์ประกอบที่สอง คือ ความมีวินัยในตนเอง จะเป็นตัวกำกับและควบคุม การประพฤติปฏิบัติตัวของผู้บริหารการทำกิจกรรมต่าง ๆ และนำไปสู่การฝึกฝนให้เป็นบุคคล ที่ใฝ่เรียนใฝ่รู้อย่างไม่มีวันจบสิ้น 2) จิตรู้สังเคราะห์ (Synthesizing mind) หมายถึง การรวบรวม สิ่งแตกต่างเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อก่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างจากคุณสมบัติเดิม จิตรู้สังเคราะห์ เป็นความสามารถในการแยกแยะใจความสำคัญหรือจับประเด็นที่สำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ จากข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้และสังสมไว้มาประยุกต์ใช้ร่วมกันจนเกิดเป็นแนวคิด หรือสิ่งใหม่ ๆ ที่สร้างขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2550) 3) จิตสร้างสรรค์ (Creating mind) เป็นการผลิตความคิดใหม่ ๆ ที่ต่างไปจากเดิม และกำเนิดเป็นวิธีการคิดที่สดใหม่ แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สร้างเหล่านี้จะต้องได้รับการยอมรับจากผู้รอบรู้ การสร้างสรรค์ คือ สิ่งที่อยู่ นอกเหนือกฎเกณฑ์ที่มีอยู่จริง จิตสร้างสรรค์จึงต้องล้ำหน้ากว่าคอมพิวเตอร์หรือหุ่นยนต์ที่ซับซ้อน ที่สุดอย่างน้อยหนึ่งก้าว ดังนั้น เป้าหมายของจิตสร้างสรรค์คือ การทำสิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์ ขยายความรู้ออกไป ให้แนวทางปฏิบัติหลาย ๆ อย่างด้วยทิศทางใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด 4) จิตเคารพ (Respectful mind) ความเคารพ คือ การมองเห็นคุณค่าและความสำคัญ แล้วปฏิบัติต่อ

บุคคลหรือสิ่งนั้นด้วยความจริงใจ การตระหนักในความดีอันมีอยู่ในตัวคนอื่น การเคารพซึ่งกันและกัน นับถือยอมรับในความแตกต่างของกันและกัน โดยอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ถือเป็นความพยายามที่จะเข้าใจ "ผู้อื่น" และหาวิธีที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของบุคคลอื่น แล้วแสดงอาการที่ยกย่องเชิดชูต่อบุคคลและสิ่งนั้น ๆ อย่างถูกต้องและเหมาะสม เช่น การกราบ การไหว้ การเอาใจใส่ การกล่าววาจาสุภาพ การคิดสรรเสริญ เป็นต้น

5) จิตจริยธรรม (Ethical mind) การปฏิบัติตนโดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมที่ดี การรู้ถูกรู้ผิด มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รวมถึงการช่วยเหลือผู้อื่น สังคมมนุษย์ที่ขาดจริยธรรม จะทำให้โลกขาดคนทำงานที่ซื่อสัตย์ และพลเมืองที่ดีที่มีความรับผิดชอบ ดังนั้นจิตจริยธรรมจะถูกปลูกฝังให้เด็กได้ดีที่สุด เมื่อผู้ใหญ่รอบตัวเด็กแสดงให้เห็นเป็นประจำในชีวิตประจำวัน เด็กจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตน เป็นเด็กที่ดี รวมไปถึงการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติอีกด้วย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2555)

จิต 5 ประการสู่ความเป็นไทย 4.0 แผนการปฏิบัติการขับเคลื่อนนโยบายประเทศไทย 4.0 เพื่อให้วิสัยทัศน์ประเทศไทย 4.0 สู่แผนการปฏิบัติที่มีความเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนนำไปสู่เป้าหมายได้ในอนาคต ประกอบด้วย 5 วาระสำคัญ ได้แก่ 1) การเตรียมคนไทย 4.0 เพื่อก้าวสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วภายในปี พ.ศ. 2575 2) การพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมแห่งอนาคต 3) การบ่มเพาะผู้ประกอบการและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม 4) การเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศผ่านกลไกของ 18 กลุ่มจังหวัด และ 76 จังหวัด และ 5) การบูรณาการเศรษฐกิจไทยอาเซียนเชื่อมประเทศไทยสู่ประชาคมโลก ดังนั้น ทั้ง 5 วาระในการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ในส่วนของการเตรียมการของคนไทย 4.0 เปรียบเหมือนการเตรียมเมล็ดพันธุ์ชุดใหม่ จากนั้นจะเปลี่ยนจากการปักชำที่มีแต่รากฝอยสู่การมีรากแก้วที่แข็งแรงด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมายและมีลำต้นที่แข็งแกร่ง สามารถงอกงามออกเป็นกิ่งก้านสาขาด้วยการบ่มเพาะผู้ประกอบการและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และสร้างความเข้มแข็งภายในผ่านจังหวัด สุดท้ายได้เข้าไปอยู่ในระบบนิเวศน์โลก ด้วยการบูรณาการอาเซียนเชื่อมประเทศไทยสู่ประชาคมโลก เป้าหมายประเทศไทย 4.0 จะครอบคลุมใน 4 มิติ ประกอบด้วย 1) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 2) ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม 3) การยกระดับคุณค่ามนุษย์ และ 4) การรักษาสิ่งแวดล้อม โดยจุดประสงค์เพื่อให้พ้นจากการเป็นประเทศรายได้ปานกลาง (ชงแผนไทยแลนด์ 4.0 เริ่มเดินเครื่องปีหน้า, 2559) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เน้นทักษะ 7 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจ ความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและ

รู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ทักษะอาชีพ และ ทักษะการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศไทย 4.0 และการศึกษา 4.0

ความหมายและความเป็นมาของประเทศไทย 4.0

ในอดีต ประเทศไทยเคยเป็นประเทศที่ยากจน และพัฒนาสู่ประเทศที่มีรายได้ปานกลาง เป็นระยะเวลากว่า 20 ปี แต่ประเทศก็ยังไม่สามารถที่จะก้าวขึ้นสู่ประเทศที่มีรายได้สูง เพราะติดอยู่ในกับดัก ที่เรียกว่า “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง” แม้ว่าประเทศไทยจะมีการปรับโมเดล เศรษฐกิจอยู่หลายครั้ง เริ่มจากประเทศไทย 1.0 เน้นการเกษตรเป็นหลัก หรือเป็นสังคมเกษตรกรรม ประเทศไทย 2.0 เน้นอุตสาหกรรมเบา แรงงานราคาถูก โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มี ประชากร เริ่มมีการศึกษามากขึ้น ประเทศไทย 3.0 เน้นอุตสาหกรรมหนักและการส่งออก เช่น รถยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์ต่างๆ โดยใช้ต้นทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ดังนั้น ประเทศไทย จึงจำเป็นต้องก้าวไปอีกขั้น คือ ก้าวไปสู่ประเทศไทย 4.0 เป็นประเทศที่มีรายได้สูง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และยกระดับให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว

สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2559) กล่าวว่า ประเทศไทย 4.0 เป็นแนวคิดที่ต้องการปรับเปลี่ยน โครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-based economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 มิติ สำคัญ คือ

1. เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม”
2. เปลี่ยนจากการเน้นภาคการ “ผลิตสินค้า” ไปสู่การเน้นภาค “บริการ” มากขึ้น
3. เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อน

ด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

สุดปลฐพี เวียงสี (2559) กล่าวว่า ประเทศไทย 4.0 เป็นอีกนโยบายหนึ่งที่เป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว เป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์รัฐบาล เป็นรูปแบบที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและการพัฒนา การปฏิรูปการศึกษาไปพร้อมๆกัน เป็นการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนภายใต้แนวคิด ประชากรรัฐที่ผนึกกำลังกับเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การวิจัยพัฒนา และบุคลากรทั้งในประเทศและระดับโลก

กระทรวงสาธารณสุข (2560) กล่าวว่า ประเทศไทยได้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยในระยะแรก มีการใช้โมเดลประเทศไทย 1.0 ที่เน้นการขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจของประเทศไทยด้วยเกษตรกรรม มีการส่งออกสินค้าการเกษตรไปยังต่างประเทศ

ระยะที่สอง ประเทศไทยมีการใช้โมเดลประเทศไทย 2.0 ซึ่งเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมเบา เริ่มจาก อุตสาหกรรมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า และตามมาด้วยโมเดลประเทศไทย 3.0 ที่เน้นการพัฒนา อุตสาหกรรมหนัก เน้นการผลิตเพื่อการส่งออกมากขึ้น เช่น สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ปีโตรเคมี ยานยนต์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม โมเดลประเทศไทย 3.0 ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่สามารถทำให้ประเทศไทย หลุดพ้นกับดักจากการเป็น 1) เป็นประเทศที่มีรายได้ขนาดกลาง (Middle income trap) 2) ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ (Inequality trap) 3) ความไม่สมดุลของการพัฒนา (Imbalance trap) ดังนั้น โมเดลประเทศไทย 4.0 จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำประเทศให้ก้าวไปสู่ การเป็นประเทศในโลกรุ่นใหม่ที่มีความมั่งคั่ง และยั่งยืน พัฒนาจากประเทศที่มีรายได้ขนาดกลาง เป็นประเทศที่มีรายได้สูง โดยจะต้องมีการปรับเปลี่ยน โครงสร้างเศรษฐกิจจากเดิมที่ขับเคลื่อน ด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตอุตสาหกรรม ไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี และนวัตกรรม (Innovation drive economy) ทั้งนี้ ต้องขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 3 มิติ ที่สำคัญ ได้แก่ 1) เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม 2) เปลี่ยนจาก การขับเคลื่อนประเทศด้วยอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และ 3) เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น

ไกรยศ ภัทรราช (2559) กล่าวว่า ปัจจุบันสังคมไทยก้าวเข้าสู่โลกดิจิทัลอย่างเต็มตัว ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม ล้วนดำเนินไปอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันสูง การเข้าถึงแหล่งข้อมูล ปริมาณมหาศาลผ่านโลกออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้คุณลักษณะเด็กเปลี่ยนไป ประกอบด้วย รัฐบาล ได้ประกาศนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มีเป้าหมายให้ประเทศไทยก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลาง และก้าวไปสู่ประเทศรายได้สูง ใช้นวัตกรรมทางเศรษฐกิจสังคม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มี คุณภาพสูงเพื่อการขับเคลื่อนประเทศ การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพ ทรัพยากรมนุษย์ในประเทศ เพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมในการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมไทยสู่เวทีเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ

วุฒิชัย มูลศิลป์ (2547) ได้สรุปการศึกษาไทย ออกเป็นยุคสมัยนิยม โดยจำแนกยุคสมัย แห่งศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ดังนี้

การศึกษาไทย 1.0 คือ เป็นยุคการศึกษาเพื่อสร้างนักปกครอง เป็นการศึกษาสำหรับ ชนชั้นสูงในสังคม โดยมีการจัดการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการบุตรหลานชนชั้นปกครอง มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เป็นนักปกครองในรุ่นต่อไป การศึกษาในยุคนี้ไม่เป็นที่แพร่หลาย มีการจัดการศึกษา เฉพาะกลุ่มเท่านั้น รูปแบบการจัดการศึกษาเป็นแบบบอกความรู้จากผู้สอน ถ้าผู้สอนไม่มีอะไร จะสอนแล้วถือว่าสำเร็จการศึกษา

การศึกษาไทย 2.0 คือ เป็นยุคแห่งการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างขึ้น ฝุดจากการจัดการศึกษาในยุค 1.0 ไม่สามารถผลิตกำลังคนได้ทันต่อความต้องการในการบริหารราชการบ้านเมือง ทำให้ชนชั้นปกครองต้องแก้ปัญหาด้วยการจัดให้มีการศึกษาสำหรับลูกหลานขุนนางชั้นสูง เพื่อผลิตกำลังคนป้อนเข้าสู่ระบบราชการ ที่นับวันจะขยายขอบเขตงานเพิ่มมากขึ้น ตามความเจริญและขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในยุคนั้น รูปแบบการจัดการศึกษาเริ่มมีระบบโรงเรียน แต่ยังเป็นการเรียนแบบบอกความรู้จากผู้สอนอยู่เช่นเดิม

การศึกษาไทย 3.0 คือ ยุคนี้เป็นยุคที่ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศกำลังพัฒนา ที่พึ่งพาอุตสาหกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ เป็นเหตุให้การศึกษายุคนี้เป็นการจัดการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนป้อนเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม เกิดการทำซ้ำบ้นทิตอย่างมโหฬาร เป็นเหตุให้เกิดความตดค่าของบัณฑิตในทุกระดับ ทุกสถาบันการผลิต โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น เป็นแบบทางการเหมือนสายพานการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม

การศึกษาไทย 4.0 คือ การศึกษาในยุคนี้เป็นการศึกษา เพื่อการสร้างนวัตกรรม เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน เป็นการศึกษาเพื่อสังคม ที่คนที่ได้รับการศึกษานั้นต้องหันมาช่วยเหลือสังคมอย่างจริงจัง และกว้างขวาง โดยที่ไม่ใช่การศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ใด วัตถุประสงค์หนึ่งดังเช่นที่ผ่านมา และการจัดการศึกษาต้องบูรณาการทั้งศาสตร์และศิลป์ ชีวิต และเทคโนโลยีเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน เพื่อสร้างคนที่สังคมต้องการได้ในทุกมิติ และมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลายสอดคล้องและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน

ดังนั้น ในปัจจุบันสังคมไทยก้าวเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลอย่างเต็มตัว ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจสังคม ล้วนดำเนิน ไปอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันสูง การเข้าถึงแหล่งข้อมูลปริมาณมหาศาลผ่านโลกออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้คุณลักษณะเด็กเปลี่ยนไป ประกอบกับรัฐบาลได้ประกาศนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มีเป้าหมายให้ประเทศไทยก้าวออกจากกับดักรายได้ปานกลาง และก้าวไปสู่ประเทศรายได้สูง ใช้นวัตกรรมทางเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสูงเพื่อขับเคลื่อนประเทศ

กำจร ตติยกวี (2559) กล่าวว่า การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะปฐมวัย จะต้องฝึกใช้ทักษะการคิดมากกว่าการใช้ความจำ รวมถึงสมรรถนะที่จะคิดวิเคราะห์มีเหตุมีผล สามารถที่จะเข้าใจ เรียนรู้ได้ถูกทิศทาง และต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการสื่อสารภาษาอังกฤษ รวมไปถึงการที่มีครูที่เก่ง คือ สามารถสร้างนักเรียนที่เก่ง ไม่ได้เป็นครูที่มีความรู้เพียงอย่างเดียว เพราะครูเป็นรากฐานสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา ที่จะต้องแสวงหาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมนวัตกรรม ทั้งนี้ การศึกษาไทย 4.0 จึงต้องจัดการศึกษาทั้งระบบ ตั้งแต่ประถมศึกษา

มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา ไปจนถึงอุดมศึกษา โดยงานวิจัยต่าง ๆ ของอุดมศึกษาต้องเอามาใช้ได้จริง เพราะอุดมศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการชี้นำสังคม

ธีระเกียรติ เจริญศิลป์ (2559) กล่าวว่า การศึกษาในยุค Thailand 4.0 คือ การสร้างคนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นทักษะในการคิดวิเคราะห์เป็นหลัก ในขณะเดียวกัน Thailand 4.0 คือ การพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัย มีรายได้มากขึ้น และก้าวพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง โดยจะต้องผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ และต้องสามารถติดต่อกับขายกับนานาประเทศได้ด้วย ดังนั้น การศึกษาจึงต้องเร่งดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้กับเด็กไทย ได้ก้าวเข้าสู่ Thailand 4.0 อย่างเป็นรูปธรรมในหลายด้าน เช่น การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ เป็นหัวใจสำคัญในการสื่อสารกับนานาชาติ ทั้งเพื่อการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ การประสานความร่วมมือ และการค้าขาย

ดังนั้น การที่ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การศึกษาไทยยุค 4.0 ได้อย่างยั่งยืนได้นั้นจะต้องมีการเชื่อมโยงในหลากหลายมิติ ให้สอดคล้องต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อมุ่งสร้างคนให้มีคุณภาพ ตอบโจทย์ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคต

กลไกการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0

สามกับดักสำคัญที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน อันประกอบด้วย กับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle income trap) กับดักความเหลื่อมล้ำ (Inequality trap) และกับดักความไม่สมดุลของการพัฒนา (Imbalance trap) ถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น จึงต้องมีการสร้างโมเดลใหม่ในการพัฒนาประเทศขึ้นมา คือ โมเดลประเทศไทย 4.0 ซึ่งจะสามารถพัฒนาประเทศไทยให้หลุดพ้นทั้ง 3 กับดัก พร้อมกับการนำประเทศมุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรมได้ โดยโมเดลประเทศไทย 4.0 จะประกอบด้วย กลไกในการขับเคลื่อนความมั่งคั่ง (Engines of growth) เพื่อสามารถพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่งคั่งได้ ดังต่อไปนี้ (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559)

กลไกการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

กลไกการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพื่อการยกระดับผลิตภาพ (Productive growth engine) มีเป้าหมายสำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลาง (Middle income country) ไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง (High income country) ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ปัญญา เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ กลไกนี้ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในรูปแบบประชารัฐ การบริหารจัดการสมัยใหม่ การสร้างคลัสเตอร์ทางด้านเทคโนโลยี การพัฒนาขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาโมเดลธุรกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม กิจการร่วมทุนรัฐและเอกชนใน โครงการขนาดใหญ่ รวมถึงการบ่มเพาะธุรกิจด้านเทคโนโลยี เป็นต้น

กลไกขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม จึงเป็นการตอบโจทยความพยายามในการก้าวข้าม “กับดักประเทศ รายได้ปานกลาง” ที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่

กลไกการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม

กลไกขับเคลื่อนที่คนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive growth engine) มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ การสร้างโอกาสและความมั่งคั่งอย่างเท่าเทียม เพื่อตอบโจทยประเด็นปัญหาและความท้าทายทางสังคมในมิติต่าง ๆ โดยกลไกนี้ประกอบด้วย การสร้างคลัสเตอร์เศรษฐกิจระดับกลุ่มจังหวัด การพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากในชุมชน การส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจ การส่งเสริม และสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้มแข็งและสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก การสร้างแรงงานที่มีทักษะและความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การยกระดับขีดความสามารถ การเสริมสร้างทักษะและการเติมเต็มศักยภาพของประชาชนให้ทัน กับพลวัตการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก และการจ่ายภาษีให้แก่ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แบบมีเงื่อนไข (Negative income tax) เป็นต้น กลไกการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม จึงเป็นการตอบโจทยความพยายามในการก้าวข้าม “กับดักความเหลื่อมล้ำ” ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

กลไกการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กลไกการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Green growth engine) เนื่องจากการสร้างความมั่งคั่งของประเทศไทยในอดีต จะต้องคำนึงถึงการพัฒนาและใช้เทคโนโลยี ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งกลไกนี้ประกอบไปด้วย การมุ่งเน้นการใช้พลังงานทดแทน การปรับ แนวคิดจากเดิมที่คำนึงถึงความได้เปรียบเรื่องต้นทุน (Cost advantage) เป็นหลัก มาสู่การคำนึงถึง ประโยชน์ที่ได้จากการลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นทั้งระบบ (Lost advantage) โดยมีหัวใจสำคัญอยู่ที่ การพัฒนากระบวนการผลิตให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด อันจะเกิดประโยชน์กับ ประเทศและประชาคมโลกด้วยในเวลาเดียวกัน กลไกการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการตอบโจทยการหลุดออกจาก “กับดักความไม่สมดุลของการพัฒนา” ระหว่างคนกับ สภาพแวดล้อมที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน

ทั้ง 3 กลไกขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 จะปรับเปลี่ยนประเทศไทย ให้ก้าวไปสู่ประเทศ ที่มีรายได้สูง มีการกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึง ตลอดจนระบบเศรษฐกิจสีเขียวที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของการเป็น “ประเทศโลกที่หนึ่ง” ในศตวรรษที่ 21 นี้ (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559)

ความร่วมมือในการพัฒนาประเทศไทย 4.0

การพัฒนาประเทศเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในโมเดลประเทศไทย 4.0 นั้น ธุรกิจในอนาคตจะมีการพัฒนาจากที่เน้นแต่สินค้าอย่างเดียว ขยายไปสู่การบริการเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ ธุรกิจในอนาคตไม่สามารถจะขายแต่เพียงสินค้าอย่างเดียว แต่ต้องมีการพัฒนาในด้านการให้บริการด้วย นอกจากนี้ ในการวางแผนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจต้องพิจารณาทั้งห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรม ตั้งแต่การจัดการวัตถุดิบ การผลิตสินค้าและบริการ ตลอดจนการกระจายสินค้าและบริการไปสู่ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งวัตถุดิบของประเทศไทยมาจากทรัพยากรธรรมชาติหรือผลผลิตทางการเกษตร ดังนั้น การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย จึงต้องมาเชื่อมโยงทั้งภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคการบริการ ซึ่งกระทรวงอุตสาหกรรมไม่สามารถที่จะดำเนินการพัฒนาเพียงหน่วยงานเดียวได้ หากต้องมีการประสานความร่วมมือและบูรณาการในการทำงานร่วมกันกับกระทรวงและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องใช้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่เพียงแต่หน่วยงานภาครัฐเท่านั้นแต่ต้องมีการประสานความร่วมมือจากภาคเอกชน และสถาบันศึกษาตลอดจนศูนย์วิจัยต่าง ๆ ด้วย เพื่อเร่งให้เกิดกระบวนการพัฒนาด้านนวัตกรรมและการกระจายความมั่งคั่ง โดยเริ่มจากการพัฒนาองค์ความรู้สร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์และสามารถต่อยอดไปถึงการผลิตในเชิงพาณิชย์ในที่สุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ 1) การพัฒนาองค์ความรู้ (Pure science) 2) การสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology & Innovation) 3) การพัฒนาการผลิต (Engineering) 4) การพัฒนาเชิงพาณิชย์ (Commerce) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559)

1. การพัฒนาองค์ความรู้ (Pure science) เป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความรู้ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นรากฐานในการพัฒนานวัตกรรมต่อไป โดยมีกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นตัวกลางในการขับเคลื่อน นอกจากนี้ เนื่องจากประเทศไทยมีความหลากหลายทางด้านพืชผลทางการเกษตร ซึ่งสามารถนำมาต่อยอดเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีด้านไบโอต่าง ๆ ได้อีกมาก ดังนั้น จึงต้องมีการพัฒนาทางการเกษตรเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและลักษณะที่เหมาะสม เพื่อเป็นวัตถุดิบในการพัฒนาไบโอเทคโนโลยีต่อไป โดยมีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นตัวหลักในการพัฒนาด้านการเกษตร สิ่งสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้ คือ การพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ซึ่งเป็นทรัพยากรหลักที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศ ซึ่งจะต้องพัฒนาคนให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ คิดวิเคราะห์ ตลอดจนคิดสร้างสรรค์

สิ่งใหม่ขึ้นมาได้ โดยหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ กระทรวงแรงงาน และกระทรวงศึกษาธิการ

2. การสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology & Innovation) ขึ้นถัดมา คือ การสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรม เนื่องจากอุตสาหกรรมในอนาคตจะมีการแข่งขันกันในด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีมากขึ้น ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องเร่งพัฒนาเทคโนโลยีและสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ โดยมีกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาเทคโนโลยีของประเทศ

3. การพัฒนาการผลิต (Engineering) เป็นการนำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่พัฒนา คิดค้นมาได้ มาสู่ขั้นตอนของการผลิต เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์หรือบริการต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีการออกแบบ และการวางแผนการผลิตให้คุ้มค่าที่สุด รวมถึงการควบคุมต้นทุนในการผลิตให้เหมาะสม โดยหน่วยงานหลักที่ช่วยขับเคลื่อนในส่วนการผลิต ได้แก่ กระทรวงอุตสาหกรรม

4. การพัฒนาเชิงพาณิชย์ (Commerce) ขั้นสุดท้ายคือการพัฒนาเชิงพาณิชย์เพื่อสามารถขายสินค้าและบริการที่ผลิตได้และสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ โดยจะต้องมีการพัฒนาการตลาด การประชาสัมพันธ์ ระบุกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย จัดหาช่องทางการตลาด มีการวางแผนกลยุทธ์ในการตลาด โดยหน่วยงานหลักที่ช่วยในการขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพาณิชย์ ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2559)

คุณลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์ของการศึกษา 4.0

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2551) ได้ระดมสมองศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อกำหนดคุณลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์เป็นเป้าหมายหลักร่วมกันในการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพจนได้ข้อสรุป สังคมไทยต้องการบุคคลที่มีคุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ รู้ทันรู้นำโลก เรียนรู้ชำนาญเชี่ยวชาญ ปฏิบัติการ รวมถึงสร้างสรรค์สังคม และรักษวัฒนธรรมไทยไว้สัณติ หรือ 4 ร ดังนี้

1. รู้ทันรู้นำโลก (Smart consumer)

การพัฒนาประเทศที่ล้มเหลวไปด้วยข้อมูลข่าวสารจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรอบรู้ การรู้ทันรู้นำโลกเป็นคุณลักษณะที่นำไปสู่การพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทัน ความรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตและในกระแสนิยมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา หรืออีกในหนึ่ง คือ โลกปัจจุบันเรียกเรื่องการใช้ความรู้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีพ เพราะการมีความรู้เท่าทันที่จะนำไปสู่การเท่าทันสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวการเป็นผู้นำ การเป็นผู้บริโภคที่ชาญฉลาด/ มีวิจารณญาณและการไม่ติดยึดกับกรอบความคิดเดิม ๆ จึงเปรียบเสมือนหน้าต่างแห่งโอกาสในการพัฒนาและการผลิตผลงานได้อย่างไม่หยุดยั้ง ผู้รู้ทันรู้นำโลกมีคุณลักษณะ ดังนี้

1.1 ทักษะในการแสวงหา/ คัดสรร/ สร้างความรู้

เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการแสวงหา/ คัดสรร/ สร้างความรู้ การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ นับเป็นการตอบสนองความคิด ที่แตกต่างจากที่เคยพบความไม่พอใจกับคำตอบหรือสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น การแสวงหาความรู้ต้องมีควบคู่กับความสามารถในการแยกแยะการรับรู้ได้อย่างละเอียดรอบคอบ สังเกตสิ่งต่าง ๆ และมองเห็นปัญหา เพื่อป้องกันข้อผิดพลาด และหาแนวทางการแก้ไข

ความใจกว้างยอมรับรู้สิ่งใหม่ ก็นับเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้เพราะจะนำไปสู่การให้ความสำคัญกับการแสวงหาความรู้ คัดสรรความรู้อย่างมีวิจารณญาณ รวมถึงการตระหนักถึงความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของการเรียนรู้ ก็จะทำให้บุคคลเป็นผู้รักการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ และความพอใจใหม่ ๆ อยู่เสมอ อันนับเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

1.2 ทักษะการใช้และจัดการความรู้

ทักษะการใช้และการจัดการความรู้ หมายถึง การนำสิ่งเรียนรู้มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม โดยใช้ไหวพริบ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองพิจารณา และประมวลความรู้อย่างรอบครอบถึงผลดีและผลเสียก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นผู้ช่างสังเกต มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายได้อย่างรวดเร็ว การจัดระบบข้อมูล และการนำข้อมูลที่รวบรวมได้นั้นมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เป็นผู้รู้เท่าทันสถานการณ์โลก มีกระบวนการคิดที่ถ่วงรอนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ก่อนนำมาประยุกต์ใช้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เผชิญอย่างทันท่วงที

1.3 ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

บุคคลที่มีความสามารถในการสังเกต ตั้งคำถามเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว และสามารถตั้งสมมติฐานอันนำไปสู่การค้นหา/ รวบรวมหลักฐานหรือข้อมูล เพื่ออธิบายคำตอบที่ได้ได้นั้นอย่างเป็นเหตุเป็นผล เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม คล่องแคล่ว และคุ้มค่ากับงานและเวลา จึงจะเป็นผู้ผลิตที่มีฐานความรู้แบบ Knowledge worker

นอกจากนั้น บุคคลยังต้องรู้จักใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ และสามารถเลือกใช้แหล่งทรัพยากรโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้อย่างคุ้มค่าและเป็นประโยชน์

1.4 ทักษะในการวิเคราะห์และแก้ปัญหา

บุคคลต้องมีความสามารถในการจำแนกแยกแยะความคิดและความรู้สึกใช้เหตุผลในการประเมินและตัดสินใจปัญหา มีความสามารถในการปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ

และตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ตลอดจนสามารถยอมรับข้อผิดพลาด หรือผลของการกระทำของตนเองอย่างมีสติ

ทักษะการแก้ปัญหา นับเป็นทักษะสำคัญที่ต้องการทักษะการคิดที่หลากหลายและ ยืดหยุ่นในการพิจารณาข้อดีข้อด้อยของปัญหา สามารถดึงประสบการณ์และความรู้เดิมมาใช้ และหาแนวทางที่จะเอื้อประโยชน์ต่อผลลัพธ์สุดท้ายให้ดีที่สุด มีเจตคติและมุมมองโลกที่ดี ไม่ย่อท้อ ต่อปัญหาและอุปสรรค มีการแก้ปัญหาเป็นขั้นตอน โดยกำหนดขอบเขตของปัญหา ทดลองและ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล

1.5 ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร

การมีทักษะทางภาษาและการสื่อสาร หมายถึง การที่บุคคลมีความสามารถในการใช้ ภาษาและมีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ที่เคล่วคล่อง บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และมี ประสิทธิภาพทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ นั่นคือ สามารถฟังอย่างตั้งใจและจับใจความสำคัญได้ สามารถพูดและอ่านได้ชัดเจน ถูกต้องตามอักขระและเหมาะสมกับกาลเทศะ สามารถเขียน เพื่อแสดงความคิดเห็นได้หลากหลายรูปแบบ และใช้คำศัพท์สื่อความหมายได้อย่างกระชับและ สร้างสรรค์ มีความสามารถในการอ่านหรือคาดเดาภาษาท่าทางและสีหน้าได้เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งการเป็นบุคคลที่มีมารยาทที่ดีในการเป็นผู้ฟังและผู้พูด อีกทั้งเข้าใจว่า ความแตกต่างทางภาษา ย่อมสะท้อนถึงความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมของบุคคล

2. เรียนรู้ชำนาญ เชี่ยวชาญปฏิบัติ (Breakthrough thinker)

สังคมปัจจุบันถือเป็นสังคมที่เอ่อล้นไปด้วยข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น การนำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาประเทศ จำต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ในสังคมเป็น ผู้ดำเนินการ คุณลักษณะสำคัญที่จะเอื้อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความสะดวกเรียบร้อย เป็นดังนี้

2.1 การคิดใหม่/ การคิดสร้างสรรค์/ การคิดเชิงแทงตลอด

ผู้ที่มีความคิดใหม่ เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถคิดเชิงแทงตลอด บุคคล ที่มีคุณสมบัตินี้ จะสามารถคิดนอกกรอบโดยไม่ยึดติดอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือความคุ้นเคยเดิม มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ในแง่มุมใหม่ ๆ มีกระบวนการคิดที่เป็นที่มีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม โดยความคิดใหม่ที่สร้างสรรค์นี้ อาจมาจากการนำความรู้เดิมมาปรับเข้ากับความรู้ใหม่ หรือผสมกับ ความคิดวิเคราะห์ และประยุกต์ใช้จนเกิดเป็นความรู้ใหม่ จนได้ผลผลิตที่เป็นนวัตกรรมที่มี ประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในอนาคค

2.2 จิตมุ่งคุณภาพ มาตรฐาน และความเป็นเลิศ

บุคคลที่มีจิตมุ่งคุณภาพ เป็นผู้มีความพากเพียร ตั้งใจและมุ่งมั่นในการทำงานให้ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งยังมีความสามารถในการถนอมถนองผลงานและยินดี

ปรับแก้เพื่อให้ผลงานนั้นมีมาตรฐานหรือมีความเป็นเลิศยิ่งกว่าเดิม ซึ่งต้องใช้ความตั้งใจและเจตคติที่ดีต่อการสร้างงาน การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค เพื่อรักษาคุณภาพของงานอย่างสม่ำเสมอ

3. รวมพลังสร้างสรรค์สังคม (Social concerned)

การรวมพลังเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาสังคมหรือชาติบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่น การพัฒนาดังกล่าวจะเป็นไปได้ด้วยดีและมีทิศทางที่ชัดเจน ก็ต่อเมื่อบุคคลในสังคมนั้นมองเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นสำคัญ

3.1 การทำงานแบบร่วมมือเป็นทีมและสร้างเครือข่าย

มนุษย์มีรูปแบบของการสร้างสัมพันธภาพที่หลากหลาย ความราบรื่น และความสำเร็จเบื้องต้นในการติดต่อกันต้องอาศัยการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีอัธยาศัยไมตรีจิต คิดถึงใจเขาใจเรามีการประนีประนอมความคิด ยืดหยุ่นและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง และดำรงไว้ซึ่งสายสัมพันธ์ภาพที่ดี ทั้งนี้ คุณลักษณะดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตั้งแต่แรกเริ่มของชีวิตอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงสามารถที่จะสร้างเครือข่าย ขยายวงการทำงานออกไปได้อย่างกว้างขวาง

3.2 การบริหารจัดการ

ความสามารถในการบริหารจัดการเป็นความสามารถในการจัดระบบและวางแผนการทำงานให้บรรลุผลได้ดีเยี่ยมดังเป้าประสงค์ โดยมุ่งเน้นถึงประโยชน์สูงสุดภายใต้เงื่อนไขของเวลา การงานและความจำกัดทางด้านทรัพยากรต่าง ๆ ที่อาจมีการจัดการกับอารมณ์/ ความโกรธ และการลดความขัดแย้งระหว่างบุคคล ก็นับว่าเป็นทักษะที่จำเป็นอีกประการหนึ่ง บุคคลที่มีความสามารถในการบริหารจัดการที่ดีมักมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเอง/ สภาวะอารมณ์ และมีความชัดเจนในการดำเนินชีวิตของตนเอง

3.3 การแข่งขัน/ อดทน/ สู้งาน

สภาวะการณ์ในสังคมปัจจุบันมีการแข่งขันสูง การสนับสนุนให้บุคคลมีน้ำใจนักกีฬาจึงเป็นสิ่งจำเป็น บุคคลควรจะเรียนรู้ที่จะตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและดำเนินการตามกระบวนการหรือขั้นตอนเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เรียนรู้ถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน เปิดโอกาสให้ผู้อื่นแข่งขันกับตนอย่างเสมอภาค และตรงไปตรงมา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย

บุคคลที่สู้งาน คือ บุคคลที่มีความตั้งใจในการทำงาน ตระหนักดีว่างานแต่ละประเภทมีความสำคัญที่สานกันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่เลือกหรือเกี่ยงงาน เป็นผู้มีความอดทนอดกลั้น รับผิดชอบ และมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความหนักเอาเบาสู้และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน

3.4 การเห็นแก่ส่วนรวม เป็นธรรมและยั่งยืน

สังคมที่เต็มไปด้วยความเอื้ออาทร คิดถึงใจเขาใจเรา เป็นสังคมที่ทุกบุคคลโหยหาบุคคลที่มีจิตสาธารณะ หมายถึง บุคคลที่มีจิตสำนึกต่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญเป็นบุคคล

ที่ตระหนักดีว่า การรวมพลังเป็นยุทธศาสตร์ในการผลักดัน ไปข้างหน้าให้เกิดความเจริญ ดังนั้น การร่วมแรงร่วมใจที่จะยอมเสียสละประโยชน์เล็กน้อย ส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่สมควรต่อการปฏิบัติ อย่างยิ่ง

บุคคลที่มีความเป็นธรรม มักเป็นบุคคลที่มองเห็นคุณค่าของตนเองเป็นสำคัญ รู้จักตัวเองดี มั่นใจในความสามารถของตนเองสูง กล้าตัดสินใจตามความคิดที่ตนเอง ได้กลั่นกรอง มาอย่างรอบคอบแล้ว และกล้าที่จะยอมรับถึงผลของการตัดสินใจหรือผลของการกระทำนั้น ๆ โดยไม่บิดเบือนความคิดหรือไม่กล่าวโทษผู้อื่นในผลของการตัดสินใจ หรือผลของการกระทำของตน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นของผู้มองเห็นคุณค่าของผู้อื่น และมีน้ำใจที่เปิดกว้างยอมรับความถูกต้อง ผิดถูก การปลูกฝังความคิดและความเชื่อที่เป็นประชาธิปไตย เป็นรากฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิต ตามหลักการประชาธิปไตย เพราะนั่นหมายถึง ความเชื่อในความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ความเชื่อในการรู้จักหาเหตุผล ความเชื่อที่ว่าอำนาจทางการเมืองเกิดขึ้นจากการยินยอมพร้อมใจของผู้ที่อยู่ใต้ การปกครอง ด้วยเหตุนี้ประโยชน์ส่วนรวมจึงต้องมาก่อนประโยชน์ส่วนตัวเสมอ ความเคารพ ในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ หรือความเชื่อในเสรีภาพทางความคิดและการกระทำของบุคคล จึงต้องอยู่ในขอบเขตที่ตนพึงมีพึงได้

สังคมที่วุ่นวายมักเป็นสังคมที่ขาดหลักประจำใจในการเหนี่ยวนำชีวิตการพัฒนา สังคมให้รุ่งเรืองและเปี่ยมไปด้วยความสุข จึงต้องอาศัยการชี้นำจากผู้ที่มิคุณธรรม คุณธรรม คือ หลักในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย วินัย สติ กตัญญู เมตตา อุดม ซื่อสัตย์ ประหยัด ขยัน และไม่เห็นแก่ตัว ผู้ที่มีคุณธรรมในใจจะเป็นผู้ที่มีความจริงใจต่อบุคคลรอบข้าง เป็นผู้ที่เป็นที่รัก เคารพ และศรัทธาของสมาชิกในกลุ่ม รวมทั้งสังคมทั่วไป เป็นผู้ที่น่าเชื่อถือและสามารถเป็นที่พึ่งพายามทุกข์ยากได้ ดังนั้น การมุ่งส่งเสริมให้บุคคลมีคุณธรรมมากน้อยเพียงไรในแต่ละสังคมย่อมเป็นตัวบ่งบอกถึงระดับบรรทัดฐานของสังคมนั้น ๆ

4. รักษ์วัฒนธรรมไทย ฝึ่สันติ (Thai pride)

คุณลักษณะรักษ์วัฒนธรรม ฝึ่สันติ หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะรักและรักษาความเป็นไทย และยึดมั่นในสันติธรรม กล่าวคือ เป็นบุคคลที่รักษาความเป็นไทยไว้ด้วยความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า อัตลักษณ์ไทย รู้จักใช้ และเข้าถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นตน สามารถนำภูมิปัญญานั้นมาใช้ในการพัฒนา ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นของตน สร้างผลผลิตที่มีมูลค่าและคงความเป็นไทยไว้อย่างสมบูรณ์

นอกจากนั้น บุคคลยังต้องเป็นผู้ตั้งมั่นในธรรม มีคุณธรรม มีหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งประกอบด้วย วินัย สติ กตัญญู เมตตา อุดม ซื่อสัตย์ ประหยัด ขยัน และไม่เห็นแก่ตัว เป็นผู้ที่มีความจริงใจต่อบุคคลรอบข้าง เป็นที่รัก เคารพและศรัทธาของสมาชิกในกลุ่ม รวมทั้งสังคมทั่วไป น่าเชื่อถือและเป็นที่พึ่งพาได้

การจะพัฒนานุคคลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวจำเป็นต้องมีนวัตกรรมทางการศึกษา ที่เป็นผลจากการศึกษาวิจัยและพัฒนาของนักการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา เพื่อให้ได้หลักการและแนวทางปฏิบัติ การจัดการศึกษาตามหลักการในสถานศึกษา และแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางการนำข้อความรู้และแนวปฏิบัติที่พัฒนาได้ลงสู่สถานศึกษาในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งคุณลักษณะ 4 ร ที่กำหนดขึ้นดังกล่าว นับเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้ผ่านการศึกษเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยมีองค์ประกอบทางการศึกษา 6 ด้านตามมา คือ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน บทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา สารสนเทศ และการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งการศึกษา Best practices เพื่อหาต้นแบบสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น สถาบันการศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาจึงมีบทบาทในฐานะองค์กรสำคัญที่จะเปลี่ยนผ่านการศึกษาให้มีหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน แนวทางการสนับสนุนและสร้าง โอกาสทางการศึกษา เพื่อสร้างมาตรฐานการจัดการศึกษาที่ควรจะเป็นและผลักดันให้เกิดการดำเนินการไปตามทิศทางดังกล่าว จนการศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายระยะสำคัญ คือ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ ตอบสนองและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม สามารถพัฒนาตนเองและสังคมให้ไปในทิศทางที่ควรจะเป็น สามารถสร้างผลิตผลบนฐานของความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ รวมทั้งสามารถแข่งขันกับนานาชาติอารยประเทศ และคงความเป็นไทยไว้อย่างสมบูรณ์ (ไพฑูริย์ สินลาร์ตัน, 2551)

ไพฑูริย์ สินลาร์ตัน (2559) กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติสี่ประการ ดังนี้ คือ 1) ทิศวิเคราะห์ (Critical mind) คุณลักษณะเช่นนี้เมื่อคนไทย เด็กไทยมีลักษณะนี้มาก เขาจะตั้งข้อสงสัยต่อสิ่งที่เขาเชื่อ หรือเขาเห็นว่ามันดีจริงหรือไม่ มันเหมาะหรือไม่ มันจำเป็นหรือไม่ 2) คือ คิดสร้างสรรค์ ข้อนี้แตกต่างจากข้อแรกคือถ้าเราจะฝึกและพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ตลอดโดยเราไม่คิดอะไรใหม่ ๆ เลย เราจะเป็นผู้ฟังที่ Negative อยู่ร่ำไป ซึ่งจะทำให้เราเสียโอกาสในอาเซียนมากขึ้น เราจึงควรคิดใหม่ คิดสร้างสรรค์ขึ้นมาบ้าง 3) คือ คิดผลิตภาพ ข้อนี้เน้นไปที่สร้างงานให้เป็นรูปธรรม (Product-oriented, productive) เมื่อคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการแล้วควรจะทำให้ได้เห็นงานเป็นรูปธรรมขึ้น และ 4) คือ คิดรับผิดชอบ ข้อนี้ชัดเจนในตัวมันเอง คนในอนาคต (หรือคนในปัจจุบัน) จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวของคุณธรรมจริยธรรมด้วยพร้อมกันไป

ถ้าคนไทย เด็กไทย มีคุณลักษณะ 4 อย่างนี้ เขาจะช่วยแก้ปัญหาบริ โภคนิยมในสังคมไทยไปได้มาก ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาประเทศไทย 4.0 และการศึกษา 4.0 มีความสัมพันธ์กันอันได้แก่ การสร้างนวัตกรรมเป็นการศึกษาเพื่อปวงชนและสังคม

ประวัติความเป็นมาของจังหวัดสระแก้ว

“จังหวัดสระแก้ว” มีที่มาจากชื่อสระน้ำโบราณในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสระแก้ว ซึ่งมีอยู่ 2 สระ โดยในสมัยกรุงธนบุรี ประมาณปี พ.ศ. 2324 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เมื่อครั้งทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกเป็นแม่ทัพยกไปตีประเทศกัมพูชา (เขมร) ได้แฉะพักกองทัพที่สระน้ำทั้งสองแห่งนี้ ได้อาศัยน้ำจากสระใช้สอย ได้ขนานนามสระทั้งสองว่า “สระแก้ว สระขวัญ” และได้ขนานนามจากทั้งสองแห่งนี้ใช้ในการประกอบพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา โดยถือเป็นน้ำบริสุทธิ์

“สระแก้ว” เดิมมีฐานะเป็นตำบล ได้ตั้งด่านสำหรับตรวจคนและสินค้า เข้า-ออก จนถึงปี พ.ศ. 2452 ทางราชการจึงได้ยกฐานะขึ้นเป็นกิ่งอำเภอ ชื่อว่า “กิ่งอำเภอสระแก้ว” ขึ้นอยู่ในการปกครองของอำเภอบินทร์บุรี ต่อมาเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2501 ได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นอำเภอ ชื่อว่า “อำเภอสระแก้ว” ขึ้นอยู่ในการปกครองของจังหวัดปราจีนบุรี และต่อมาเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2536 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสระแก้วขึ้น โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 101 ตอนที่ 125 ลงวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2536 เป็นผลให้ “จังหวัดสระแก้ว” ได้เปิดทำการในวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2536 โดยเป็นจังหวัดที่ 74 ของประเทศไทย

“จังหวัดสระแก้ว” มีประวัติความเป็นมายาวนานนับ 4,000 ปี ตั้งแต่ยุคหินใหม่-ยุคโลหะ โดยมีการค้นพบวัตถุโบราณที่บ้านโคกมะกอก ตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ ในยุคต่อมามีการค้นพบโบราณวัตถุอีก เช่น อำเภออรัญประเทศ และอำเภอตาพระยา แสดงหลักฐานว่าสระแก้วเคยเป็นชุมชนสำคัญที่มีความเจริญรุ่งเรืองในยุคเจนละทวารวดี มีอารยธรรมและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และมีกษัตริย์หรือผู้ครองเมืองนับถือศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกายและไวษณพนิกาย ดังจะเห็นได้จากโบราณสถานและจารึกรูปอักษรปัลลวะต่าง ๆ ปรากฏที่ปราสาทเขาน้อย เขตอำเภออรัญประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานบันทึกศักราชที่เก่าที่สุดในกลุ่มจารึกรุ่นแรกที่พบในประเทศไทย สร้างขึ้นราวปีพุทธศักราช 1180 นอกจากนี้ ยังพบหลักฐานความเจริญของอารยธรรมขอม ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 15-16 ในแถบนี้อย่างมากมาย มีทั้งปราสาทอิฐ ปราสาทสติกก่ออิฐ เตาเผา เครื่องถ้วย และคูเมือง โบราณที่ยังหลงเหลือร่องรอยปรากฏในปัจจุบัน

นอกจากนี้ จังหวัดสระแก้วยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียง และความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมรดกโลกทางธรรมชาติ ผืนป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่อุทยานแห่งชาติปางสีดา อุทยานแห่งชาติตาพระยา รวมทั้งละลุ ถ้ำน้ำ และถ้ำเพชร โพธิ์ทอง เป็นต้น

ปัจจุบันจังหวัดสระแก้วได้แบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอวัฒนานคร อำเภอตาพระยา อำเภอโคกสูง อำเภออรัญประเทศ อำเภอเขาฉกรรจ์ อำเภอวังน้ำเย็น อำเภอวังสมบูรณ์ และอำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว มีโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ทั้งหมด 14 แห่ง โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว มีทั้งหมด 7 แห่ง โรงเรียนเอกชน ทั้งหมด 7 แห่ง ระดับอาชีวศึกษา มี 5 แห่ง ระดับอุดมศึกษา มีทั้งหมด 5 แห่ง เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้

สุทธิพงษ์ บุญผดุง (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลการวิจัย พบว่า ด้านการดำเนินงานปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ แหล่งเรียนรู้มีปริมาณจำกัด ไม่ทันสมัย และอยู่ในสภาพไม่พร้อมการใช้งาน และการติดตามผลการใช้แหล่งการเรียนรู้ไม่เป็นระบบและไม่ต่อเนื่อง และขาดงบประมาณในการสนับสนุน หรือพัฒนาให้แหล่งเรียนรู้มีวัสดุและอุปกรณ์ เพียงพอต่อความต้องการ ในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมีความทันสมัย พัฒนาการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนโครงการและเพียงพอ ได้แก่ พัฒนาการจัดการ และการกำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ด้านบุคลากรและการให้บริการ ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ผู้รับผิดชอบแหล่งการเรียนรู้มีภาระงานอื่นต้องรับผิดชอบ และครูผู้รับผิดชอบขาดความรู้ ความเข้าใจในการสร้างนวัตกรรมแหล่งการเรียนรู้ใหม่ ๆ

ณัฐฎาพร ศรีวิลา (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการพิพิธภัณฑ์เจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ให้เป็นแหล่งเรียนรู้แบบยั่งยืน จากการวิจัย พบว่า การพัฒนาพิพิธภัณฑ์เจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้นำเสนอแผนการจัดการที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นกิจกรรม การจัดนิทรรศการศูนย์การเรียนรู้ ของคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนประชาชนทั่วไป เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวีรกรรมของท่านเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) วิถีชีวิตในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมสืบไป

สายทิพย์ จันทรสุริยศักดิ์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์/ การสื่อความหมาย/ มิติแห่งการเรียนรู้/ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น กาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาข้อมูลสัญลักษณ์ การสื่อความหมายทรัพยากร วัฒนธรรม และกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังต้องศึกษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และยังต้องศึกษาข้อมูลทั้งลายลักษณ์อักษรหลักฐานที่เป็น โบราณวัตถุ และความหมายต่าง ๆ ที่ผูกพันอยู่กับอุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์ ผลการวิจัยนี้มุ่งหวังให้เป็นอีกหนึ่งแรงกระตุ้น

ในการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการสื่อความหมายเดิมให้มีมิติแห่งการเรียนรู้ ทั้งยังช่วยจูงใจให้ทุกคนรู้จักและรักในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่หลากหลายในจังหวัดกาญจนบุรี

นิติพัฒน์ แก้วประสิทธิ์ (2556 อ้างถึงใน ชานท์ ภูมิรัช, 2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งโบราณคดีบ้านโป่งตะขบเป็นแหล่งเรียนรู้ตามอักษาศัย ผลการศึกษาวิจัย พบว่าความสำเร็จของการพัฒนาแหล่งโบราณคดีบ้านโป่งมะนาว ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามอักษาศัยตลอดชีวิตสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาแหล่งโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานชุมชนบ้านโป่งตะขบเป็นแหล่งเรียนรู้ตามอักษาศัย ซึ่งแนวทางนี้เหมาะสม ประกอบด้วย 1) แนวทางการพัฒนาทางวิชาการและการศึกษา วิจัยทางโบราณคดีแบบมีส่วนร่วม 2) แนวทางการพัฒนาด้านกายภาพ 3) แนวทางการดำเนินงาน บริหารจัดการพิพิธภัณฑฯ 4) แนวทางด้านการศึกษาสัมพันธ์ และการท่องเที่ยว 5) แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

สุภามาศ อ่ำดวง (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดแหล่งเรียนรู้ในวัดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาความต้องการการจัดแหล่งเรียนรู้ในวัดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต และแนวทางการจัดแหล่งการเรียนรู้ในวัดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการศึกษาปัญหาความต้องการ การจัดแหล่งการเรียนรู้ในวัด เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต อยู่ในระดับมากทุกด้าน ประกอบด้วย ด้านจุดมุ่งหมาย และนโยบาย ด้านการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ในวัด ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมที่วัดจัดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการสร้างภาคีเครือข่ายกับแหล่งการเรียนรู้ และด้านการได้รับสนับสนุน จากภาครัฐ โดยด้านจุดมุ่งหมายและนโยบาย มีค่าเฉลี่ยปัญหามากที่สุด ($\bar{X} = 3.96$) ความต้องการ ($\bar{X} = 4.24$) 2) แนวทางการจัดแหล่งการเรียนรู้ในวัดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบไปด้วย 7 ด้าน คือ ด้านจุดมุ่งหมายและนโยบาย เน้นให้ผู้ให้บริการทุกคนได้เข้ามาศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรม ด้านการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ในวัด เป็นการจัดการการทำงานอย่างมีระบบ โดยกำหนดระเบียบแบบแผนการทำงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดแหล่งการเรียนรู้ เน้นให้บุคลากรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถรวมไปถึงความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งมีจิตอาสาในงานการพัฒนาอีก ด้านกิจกรรมที่วัดจัดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ กิจกรรมการทัศนศึกษาในวัด กิจกรรมการอบรมระยะสั้น รวมไปถึงกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบระยะยาว เป็นต้น ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนควรเป็นผู้ให้บริการที่ดีให้การสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และควรเป็นผู้จัดแหล่งการเรียนรู้ โดยเข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในแหล่งการเรียนรู้ ด้านการสร้างภาคีเครือข่ายกับแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งควรให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการจัด

แหล่งการเรียนรู้ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ควรให้การสนับสนุนเกี่ยวกับด้านงบประมาณ ในการพัฒนาระบบการจัดการให้กับแหล่งเรียนรู้ในวัด

บุษบา ช่วยแสง (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน บ้านหนองอ้อน้อย อำเภอวังซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ก่อนการดำเนินงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนบ้านอ้อน้อย หลังจากได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้เทคนิค การประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแล้ว แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านหนองอ้อน้อยที่ต้องพัฒนา คือ ห้องสมุด สวนหย่อมเรขาคณิต สวนสมุนไพรในครัว ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ สภาพแวดล้อม ระบบน้ำประปา ถนนปลอดฝุ่น ห้องดนตรีคาราโอเกะ เรือนเพาะชำและรั้ว พบว่า 1) แหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนบ้านหนองอ้อน้อยที่ได้รับการพัฒนา คือ 1.1) สวนสมุนไพรในครัว จำนวน 1 แปลง พื้นที่ 150 ตารางเมตร มีป้ายอธิบายชื่อสามัญ ชื่อวิทยาศาสตร์ วงษ์ของพืช สรรพคุณทางยา โดยใช้ประโยชน์ในการประกอบอาหารและใช้เป็นยารักษาโรค 1.2) สวนหย่อมเรขาคณิต จำนวน 1 สวน พื้นที่ 90 ตารางเมตร ประกอบด้วย รูปเรขาคณิต ทำเป็นสวนหินพื้นกรวด มีป้ายบอกชื่อและสมบัติ ของรูปเรขาคณิตต่าง ๆ โรงเรียนร่มรื่นสวยงาม 2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียนบ้านหนองอ้อน้อยของผู้ร่วมวิจัยโดยภาพรวม พบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีส่วนร่วมในการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการร่วมสะท้อนผลมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้าน ส่วนด้านความร่วมมือสังเกตการณ์มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ทุกด้าน

ปรมปณต แก้วนนท์ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ภายในบ้านเขาทุเรียน ตำบลเขาพระ อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก การศึกษามีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อสำรวจและศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และ โบราณคดีสำหรับเป็นฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ ตลอดชีวิต โดยจากการศึกษา พบว่า สามารถแบ่งชุดการเรียนรู้ได้เป็นสองชุด คือ ชุดการเรียนรู้ ทางด้านประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่น และชุดความรู้ทางด้าน โบราณคดี โดยได้เสนอแนวทาง เป็นกระยะที่สามารถนำไปใช้ได้จริง โดยมอบองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบการดำเนินการ ตามแนวทางการศึกษาจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง

วิไลวรรณ อยู่ทองจ้อย (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาหารูปแบบการจัดการคลัง โบราณวัตถุทาง โบราณคดี พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ กรุงเทพมหานคร พบว่า โบราณวัตถุ มีปริมาณมากและหลากหลายประเภทโดยสามารถแบ่งออกได้ 7 ประเภท ส่วนรูปแบบและแนวทางการจัดการควรเป็นรูปแบบเพื่อการเรียนรู้และการอนุรักษ์ โดยแบ่งพื้นที่แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) พื้นที่ส่วนการเรียนรู้ เป็นส่วนของการจัดนิทรรศการ จัดแสดง โบราณวัตถุและจัดกิจกรรม เพื่อการเรียนรู้ 2) พื้นที่ส่วนของการอนุรักษ์ เป็นส่วนสำหรับทำการอนุรักษ์และให้ความรู้เรื่อง

ของการอนุรักษ์โบราณวัตถุ 3) พื้นที่ส่วนคลังโบราณวัตถุ (คลังปิด) สำหรับเป็นพื้นที่หรือห้องในการจัดเก็บโบราณวัตถุ โดยรูปแบบและแนวทางการจัดการนี้มาจากความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับนโยบาย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน พิพิธภัณฑ์และโบราณวัตถุ

วิทยากรณ์ สุขสนธิวงศ์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 ผลวิจัยแสดงว่า การส่งเสริมการใช้แหล่งการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 ในภาพรวมมาการส่งเสริมให้ใช้แหล่งการเรียนรู้ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับสถานภาพของครู ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าครูที่มีเพศ อายุประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน ส่วนครูที่มีวุฒิการศึกษาและกลุ่มวิชาสังกัดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

มนัญญา นวลศรี (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเพื่อพัฒนาแนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ สภาพปัจจุบันในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานครโดยรวม พบว่า ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ ขาดแคลนงบประมาณกิจกรรมที่จัดไม่มีความหลากหลาย บุคลากรไม่มีความรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ และมีผู้เข้าชมน้อย ส่วนแนวทางในการจัดพิพิธภัณฑ์ในด้านจุดมุ่งหมายและนโยบายที่ได้รับฉันทามติ มีจำนวน 6 ข้อ คือ เพื่อให้เป็นแหล่งธำรงและสืบทอดคุณค่า เอกลักษณ์และมรดกของชาติ เพื่อเป็นแหล่งแสดงวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นกรุงเทพมหานครเพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัยเฉพาะทางเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนและการศึกษาตามอัชฌาศัย และนโยบายควรเกิดจากความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ด้านบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ที่ได้รับฉันทามติ มีจำนวน 8 ข้อ คือ เพื่อมุ่งให้ประโยชน์ต่อชุมชน ควรมีแผนงานบริหารจัดการทั้งระยะสั้นและระยะยาว แผนงานระยะยาวควรเป็นแผนที่มิพื้นฐานมาจากนโยบายของชาติ และแผนงานระยะสั้นควรเป็นแผนประจำปีที่สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายงบประมาณควรมาจากการสนับสนุนของรัฐเป็นหลัก ให้องค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์และให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ควรวางแผน

โครงการตามลำดับ ความสำคัญ ด้านบุคลากรที่ได้รับฉันทามติ มีจำนวน 7 ข้อ คือ มีความรู้ตรงกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีใจรักด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติ มีความรู้ด้านภาษาต่างประเทศในระดับดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีจิตใจพร้อมให้บริการ ควรเป็นนักสื่อสารและนักถ่ายทอดที่ดี ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบ โรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นอย่างดี ควรจัดให้ไปศึกษาดูงานด้านพิพิธภัณฑ์ทั้งในและต่างประเทศ ด้านกิจกรรมที่ได้รับฉันทามติ มีจำนวน 6 ข้อ คือ ควรมีการจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ควรมีการจัดนิทรรศการทั้งถาวรและชั่วคราว ควรมีการจัดกิจกรรมภาคสนาม ควรมีกิจกรรมหลักที่เป็นจุดเด่นและควรจัดกิจกรรมเสริมเพิ่มเติม ควรจัดกิจกรรมตามความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ควรจัดทำสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการติดตามประเมินผลที่ได้รับฉันทามติ มีจำนวน 7 ข้อ คือ ควรมีการติดตามประเมินผลทุกกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ควรมีการนำผลประเมินมาใช้ ควรตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลประกอบด้วย บุคคลภายในและภายนอก ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ควรมีการเผยแพร่ผลการประเมิน ควรมีการวางมาตรฐานกำกับตรวจสอบ เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพ มีการติดตามประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ด้านความต้องการการสนับสนุนจากรัฐบาลที่ได้รับฉันทามติ มีจำนวน 5 ข้อ คือ ควรจัดให้เป็นวาระแห่งชาติ ควรรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอองค์กรท้องถิ่นควรมีบทบาทอย่างจริงจังในการดูแลพิพิธภัณฑ์ และควรจัดให้มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น โดยเฉพาะ

งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

กัญทิรา สุปการ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1.1) การบริหารจัดการ 1.2) การมีส่วนร่วม 1.3) การนิเทศ 1.4) การใช้เทคโนโลยี และ 1.5) การประเมินผล 2) รูปแบบการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21 เป็นพหุองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน โดยองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม มีอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อองค์ประกอบด้านการประเมินผล การใช้เทคโนโลยี และการนิเทศ 3) จัดอันดับความสำคัญแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์เรียงลำดับได้ดังนี้ 3.1) การบริหารจัดการ 3.2) การประเมินผล 3.3) การมีส่วนร่วม 3.4) การนิเทศ และ

3.5) การใช้เทคโนโลยี 4) ผลการยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการการนิเทศ สำหรับศตวรรษที่ 21 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบมีความเหมาะสม เป็นไปได้ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

ศรียรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถม ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ 4 ด้าน ประกอบด้วย ดังนี้ 1) ชุมชน (Community) 2) การจัดการเรียนรู้ (Learning) 3) เทคโนโลยี (Technology) และ 4) การประเมินผล (Evaluation) 2) ประสิทธิภาพของกระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า 2.1) หลังเรียนตามกระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ การค้นคว้า การแสวงหาคำตอบ 2.2) หลังเรียนตามกระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถด้านการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ด้านที่มีคะแนนสูงสุด คือ การค้นพบแนวคิด 3) ผลการขยายผลกระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า หลังเรียนตามกระบวนการทัศน์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และมีความพึงพอใจต่อกระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานอยู่ในระดับมาก

กิตติชัย คงชะวัน (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนตำบลท่าข้ามที่เป็นจุดเด่น คือ การเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชีวิตคนในชุมชนจากรูปแบบการพัฒนาชุมชนที่เรียกว่า “ท่าข้ามโมเดล” หลังจากนำไปปรับใช้กับครูโรงเรียนท่าข้าม พบว่า มีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร และผลการประเมินหลักสูตรทั้ง 3 หลักสูตร ภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งหมด นักเรียนมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีความพึงพอใจที่ได้รับความรู้ ประสบการณ์จากผู้รู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นความรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนและนักเรียนรู้สึกภูมิใจที่มีผู้นำที่เก่งในชุมชนและมีเจตคติที่ดีต่อชุมชนของตนเอง

ชั้นยาภรณ์ โปธิกาวิณ (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีประเภทขลุ่ยและแคน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคูบัว อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นด้านดนตรีขลุ่ยและแคนแบบดั้งเดิม แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1.1) ด้านครอบครัว ประกอบด้วย การเห็นเวลาทำเครื่องดนตรีของครอบครัว การช่วยงานของครอบครัว การถ่ายทอดโดยตรง และ การเรียนรู้ในหมู่เครือญาติ 1.2) ด้านชุมชน ประกอบด้วย การสังเกตและจดจำ การเป็นลูกมือ ช่วยงาน การฝึกปฏิบัติจริง และการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร 1.3) ด้านพิธีการ ประกอบด้วย การต่อเพลงในชุมชน และการต่อเพลงระหว่างหมู่บ้าน และต่อมามีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ จึงทำให้มีการจัดหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญา ด้านดนตรีขลุ่ยและแคนในระบบ โรงเรียน 2) กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญา ด้านดนตรีขลุ่ยและแคนในฐานะที่เป็นเงื่อนไขในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคูบัว ประกอบด้วย 2.1) ความเข้มแข็งด้านสังคม ได้แก่ ระบบเครือญาติพิธีกรรมทางสังคม ความสัมพันธ์ ในครอบครัวและชุมชน ความสัมพันธ์ในพิธีกรรม การสร้างทุนทางสังคมผ่านระบบ โรงเรียน 2.2) ความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีของชุมชน การสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนผ่าน พิธีกรรม และการสร้างทุนทางวัฒนธรรมผ่านการศึกษาในระบบโรงเรียน 2.3) ความเข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พิธีกรรมการผลิต การช่วยเหลือเกื้อกูลในวิถีการผลิต การปรับตัวของชุมชน ในระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้า ความร่วมมือกับภาครัฐ และการพัฒนาทุนชุมชนจากภูมิปัญญา ด้านดนตรี

สมาน พูแสง (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ ด้วยปัญญา โรงเรียนเทศบาล4 (บ้านเขียงราย) สังกัดเทศบาลนครลำปาง ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเขียงราย) มีการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา โดยนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระและมีกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบ การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน โดยเน้นกระบวนการคิด ทำ และการสะท้อนผล ส่วนด้าน ความสำเร็จของกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา พบว่า บทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นเงื่อนไขสำคัญ ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การกระจายอำนาจ ความมุ่งมั่นของผู้บริหาร ครูจะต้องพิจารณาตนเองเพื่อให้ความร่วมมือทำงานเป็นทีมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้อย่าง เหมาะสม ผู้ปกครองให้การยอมรับและร่วมมือสนับสนุน และผู้เรียนต้องกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีการพัฒนาที่ดีและมีความสุขกับการเรียน

จามร พงษ์ไพบูลย์ (2550) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้และสืบทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพลงโหงฟาง จังหวัดตราด ผลการวิจัย พบว่า ให้ความหมายของการเรียนรู้

สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพลงโหม่งโหม่ง หมายถึง การรับรู้และสามารถเล่นร้องได้อย่างถูกต้องตามแบบแผน โดยผ่านการถ่ายทอดจากบุคคลในท้องถิ่น ชุมชนหรือครอบครัว ซึ่งมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มีทั้งแบบทางตรงและทางอ้อม การสืบทอดโดยวิธีการครูพักลักจำและจากการฝึกปฏิบัติจริง โดยมี 4 ขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้ 1) สร้างความรู้ ความเข้าใจ 2) การฝึกปฏิบัติจริง 3) การปรับปรุงแก้ไข และ 4) การนำไปประยุกต์ใช้และธำรงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมระหว่างท้องถิ่น ชุมชนและสถานศึกษา

งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้

Gilbert (2002) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตตอนใต้ของอเมริกา พบว่า นักเรียนมีความสนใจ และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ และนอกจากนั้นนักเรียนยังสามารถเข้าใจ และเห็นความสำคัญของสาระวิชาวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน

Jaycox (2001) ได้ศึกษาเกี่ยวกับข้อกำหนดของการศึกษาการเรียนการสอนแบบโฮมสคูล ในสหรัฐอเมริกา พบว่า แม่หลักสูตรจะมีการกำหนด ไว้เป็นแบบแผนแต่นักเรียนที่เรียนในระบบโฮมสคูลนี้จะต้องจัดให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตน และการถ่ายทอดประสบการณ์ มาจากผู้ต้องการเรียนรู้ปัญหาสังคม ในปัจจุบันโดยให้เหมาะสมกับวัย การให้ความรู้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้การดำเนินชีวิตในสังคมอย่างไร พร้อมด้วยการเรียนรู้ถึงความแตกต่างในการดำเนินชีวิต อยู่ในสถานที่แตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นที่ดินของตนเองหรือในระดับประเทศ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในท้องถิ่นและสังคมโลกภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองที่มีแนวคิดว่าการเรียนในระบบโฮมสคูลนั้น จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนในสังคมที่ตนสนใจและมีการเรียนรู้ท้องถิ่นที่อยู่อาศัยอีกด้วย โดยใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ที่มีอยู่ภายในท้องถิ่น เช่น ฟาร์ม พิพิธภัณฑ์ สิ่งแวดล้อม สถานที่สำคัญในท้องถิ่น ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ ไม่ได้กำหนดไว้ตายตัวสามารถยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของผู้เรียน อาจเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยว พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การพบปะระหว่างบุคคล การถ่ายรูปแบบการวาดภาพ เป็นต้น ที่ทำให้ผู้เรียนสนใจ และเข้าใจ ได้โดยง่ายสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการใช้ชีวิตประจำวัน

Wither (2000) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นของสถาบันศึกษา YVLEI จากการศึกษา พบว่า โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร และปรับปรุงหลักสูตรให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดในประสาทสัมผัสทุกส่วน

ของผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ให้โอกาสผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน โดยหลักสูตรได้รับการพัฒนาทุกระดับ ทุกช่วงชั้น

Gold (2000) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเน้นการให้ความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในรัฐฟิลาเดเฟีย ผลการวิจัย พบว่า การจัดการของชุมชนเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ปกครอง ครอบครัว กับ โรงเรียน เพื่อเป้าหมายในการเสริมสร้างการอ่านออกเขียนได้และการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน และทำให้ผู้ปกครองสามารถได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชน ดังนั้น การสร้างความสัมพันธ์กับความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและนักเรียน ทำให้เกิดทรัพยากรที่มีคุณค่าด้านสังคม และด้านวัฒนธรรมให้แก่โรงเรียนอีกด้วย

Bruce (1999) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของครูในโรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ความคาดหวังของโรงเรียนที่เกี่ยวกับชุมชนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน และความคาดหวังของครูประถมศึกษา พบว่า ผู้อำนวยการ โรงเรียนคาดหวังที่จะให้ผู้ปกครองของนักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วม เกี่ยวกับกิจกรรมทางโรงเรียนหรือการวางแผนงานของโรงเรียน ในห้องครุศาสตร์หรือสถาบันอื่นในสังคมได้หันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ การอบรมสั่งสอนบุตรหลานของท่านให้มากขึ้น ในการทำงานต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของบุตรหลานของท่าน

Louise (1998) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของชุมชนในการมีส่วนร่วมกับการศึกษาในการประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนที่มลรัฐอิลลินอยด์ โดยใช้ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงกับสถานศึกษาในชุมชน พบว่า สิ่งที่ชุมชนมีส่วนช่วยเหลือในการให้การศึกษาได้มากที่สุด คือ ภูมิปัญญาในชุมชน ปราชญ์ในชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งตรงกับความต้องการของผู้เรียนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชุมชน อีกทั้งเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมประเพณี แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนให้ยั่งยืน

Lopez (1998) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี พบว่า ในชุมชนให้บุตรหลานของตนได้เรียนหลากหลายวัฒนธรรมทั้งที่บ้าน โรงเรียน และชุมชน โดยทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมให้การเรียนรู้แก่บุตรหลานของตนเอง เพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งมีความต้องการให้บุตรหลานที่จบการศึกษาแล้ว สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

Jehangir (2014) ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้ตลอดชีวิต: กำหนดแนวความคิดและการสร้างความหมาย ผลการวิจัย พบว่า การตรวจสอบตนเองหรือชีวประวัติของตนเอง เป็นการสะท้อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากสังคมต่าง ๆ ที่เคยผ่านมา การสนับสนุนจากการเลือกศึกษาแบบทางการของตนเอง จนสามารถสร้างเป็นทักษะต่างๆของตนเองได้ ความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นแรงผลักดันของการทำทนาย การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ใช่แค่ทำเพื่อตนเอง แต่การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังเป็นการช่วยเหลือสังคมด้านการเรียนรู้และต้องตระหนักถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมอีกด้วย ดังนั้น การปลูกฝังการเรียนรู้ในสังคมและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญ

Ahmad (2013) ได้ศึกษาเรื่อง พิพธิภรณ์การเรียนรู้: การใช้การวิจัยในการสร้างนิทรรศการของพิพธิภรณ์ในอนาคต ผลการวิจัย พบว่า พิพธิภรณ์เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้และเป็นฐานสำคัญของสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยปัจจุบันพิพธิภรณ์ถูกพัฒนาให้เกิดความน่าสนใจด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญสำหรับผู้เข้ามาเยี่ยมชมเพื่อพักผ่อน ทั้งนี้ การจัดนิทรรศการแบบเดิมและการจัดนิทรรศการด้วยเทคโนโลยีเพื่อดึงดูดความสนใจให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เข้าชม เพื่อมุ่งเน้นทัศนคติ ความคิดที่เป็นประโยชน์ในการออกแบบและพัฒนานิทรรศการในอนาคต ความตั้งใจที่จะกำหนดวิธีการจัดนิทรรศการของพิพธิภรณ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของประชาชน

Tasdemir (2012) ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน: ศูนย์วิทยาศาสตร์และพิพธิภรณ์ ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความห่วงแหนและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ความรักชาติ แสดงให้เห็นว่านักเรียนได้เรียนรู้จากภายนอกโรงเรียน ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ดีกว่าการเรียนในห้องเรียนหรือโรงเรียน

Huj-Jong (2010) ได้ศึกษาเรื่อง พิพธิภรณ์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุ ผลการวิจัย พบว่า ถ้าหากพิพธิภรณ์จะพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตในกลุ่มผู้สูงอายุนี้อาจต้องเข้าใจ และเข้าถึงความต้องการของผู้สูงอายุ เพราะส่วนใหญ่พิพธิภรณ์มักจัดการแสดงเพื่อกลุ่มเด็กมากกว่า สิ่งต่อมาต้องจัดสภาพแวดล้อมและการแสดงให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการบรรลุเป้าหมายของการเป็นพิพธิภรณ์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุ

Sternberg (2001) ได้ศึกษาเรื่อง สาเหตุของการสอนภูมิปัญญาในระบบโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาในระบบ โรงเรียนที่เน้นความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมาก แต่ยังไม่เพียงพอตามหลักการศึกษา โรงเรียนควรมุ่งนำภูมิปัญญาการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เนื่องจากภูมิปัญญาเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้จากตนเองมาใช้ควบคู่กับความรู้แบบชัดแจ้ง เพื่อสร้างความประสพผลสำเร็จให้กับผู้เรียน

โดยการสร้างความสมดุลในด้านต่าง ๆ คือ ความสมดุลในตนเอง ความสมดุลระหว่างบุคคล ความสมดุลในการปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ซึ่งการนำภูมิปัญญาเข้ามาใช้ในระบบโรงเรียน จะทำให้ผู้เรียนเกิดการอนุรักษ์และແຫ່ງภูมิปัญญา และสืบทอดภูมิปัญญา รวมไปถึงการพัฒนาต่อไป

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ยังไม่มีการศึกษาแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงศึกษาแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษาตอนปลาย

โดยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ตอนมีรายละเอียด ดังนี้

1. การสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. การศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
3. การศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย

การเลือกพื้นที่ในการศึกษา

จังหวัดสระแก้วเป็นพื้นที่ในการวิจัย ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ด้านประวัติศาสตร์ จังหวัดสระแก้ว มีแหล่งข้อมูลที่สำคัญทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม นานนับ 4,000 ปี ตั้งแต่ยุคหินใหม่-ยุคโลหะ ที่ควรแก่การศึกษา
2. ด้านภูมิศาสตร์ จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 10 แห่ง และมีอุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติปางสีดา และอุทยานแห่งชาติตาพระยา ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ แม่น้ำลำธาร มีแหล่งน้ำที่สำคัญหลายสาย รวมไปถึงเป็นเขตนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าสงวนอีกด้วย
3. ด้านเศรษฐกิจ จังหวัดสระแก้ว มีเขตพื้นที่ติดกับประเทศกัมพูชา มีการนำเข้าและส่งออกสินค้า ซื้อขายแลกเปลี่ยน โดยมีจุดผ่านแดนที่สำคัญ 4 จุด คือ จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ และอีก 3 จุดเป็นจุดผ่อนปรนชั่วคราว คือ จุดผ่อนปรนการค้าบ้านเขาหิน-

บ้านกิโล 13 ระหว่างอำเภอคลองหาดกับอำเภอภาณุ จังหวัดพระตะบอง จุดผ่อนปรนการค้า บ้านหนองปรือ-มาลัย ระหว่างอำเภอรัฐประเทศกับอำเภอมาลัย จังหวัดบันเตียเมียนเจย และจุดผ่อนปรนการค้าบ้านตาพระยา-บึงตากวน ระหว่างอำเภอตาพระยากับอำเภอทมอพวก จังหวัดบันเตียเมียนเจย

4. ด้านการศึกษา จังหวัดสระแก้ว มีหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นไปตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และจังหวัด สระแก้ว ยังมีมหาวิทยาลัยเพื่อจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอีกด้วยมีทั้งหมด 4 แห่งด้วยกัน

ตอนที่ 1 การสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

การศึกษาวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการสำรวจพื้นที่ที่ศึกษา (Area survey) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การศึกษาในขั้นตอนนี้ใช้วิธีการสำรวจพื้นที่ (Area survey) โดยผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องเตรียมตัวและศึกษาข้อมูลจาก เอกสาร งานวิจัย บทความ เพื่อรวบรวมข้อมูลในด้านคุณลักษณะของแหล่งเรียนรู้ และบริบทของพื้นที่วิจัยเพื่อดำเนินการลงพื้นที่สำรวจแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

2. ขั้นตอนเตรียมการ

2.1 การเตรียมตัวของผู้วิจัย ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเตรียมตัวลงเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

2.2 การเตรียมตัวของผู้วิจัย ในด้านการเตรียมการศึกษาข้อมูลด้านบริบทพื้นที่ เพื่อลงพื้นที่สำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว

2.3 ดำเนินการลงพื้นที่สำรวจแหล่งเรียนรู้ ตามข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 วิธีการศึกษาเอกสาร จากแผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว วารสารประชาสัมพันธ์ จังหวัดสระแก้ว แผ่นพับจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในจังหวัดสระแก้ว

3.2 การลงพื้นที่ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนโดยวิธีการสำรวจ จดบันทึกภาคสนาม (Field notes) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมการบันทึกข้อมูลจากการสำรวจ

4. การแปลผลข้อมูล หลังจากการสำรวจ ผู้นำวิจัยจะต้องนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผลการสำรวจเชิงพรรณนาความ

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล และมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยอื่น ๆ ประกอบ ได้แก่ สมุดจดบันทึก กระดาษ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ (VDO) และกล้องถ่ายภาพ

5.2 วิธีการสำรวจพื้นที่ (Area survey) โดยจัดทำตาราง Checklist เพื่อประกอบการสำรวจ โดยสร้างจากการศึกษาข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสระแก้ว

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลโดยวิธีการสำรวจพื้นที่ (Area survey) เพื่ออภิปรายผลในวัตถุประสงค์ที่หนึ่งโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาความ และตารางจำแนกคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ โดยมีเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังนี้

6.1 เกณฑ์การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving: C1) ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ที่ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ที่ใช้ในการส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ที่ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา

6.2 เกณฑ์การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation: C2) ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ที่ช่วยส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ที่ใช้ในการส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ที่ช่วยส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม

6.3 เกณฑ์การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding: C3) ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ที่ช่วยส่งเสริมทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ที่ใช้ในการส่งเสริมทักษะความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์

ทัศน์ ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ที่ช่วยส่งเสริมทักษะความเข้าใจความต่าง วัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์

6.4 เกณฑ์การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership: C4) ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ที่ช่วยส่งเสริมทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภท กิจกรรมและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ต้องมี แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ที่ใช้ในการส่งเสริมทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ที่ช่วยส่งเสริมทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ

6.5 เกณฑ์การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, information, and media literacy: C6) ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลที่ช่วย ส่งเสริมทักษะการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและ วัฒนธรรม ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภท ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ใช้ในการส่งเสริมทักษะการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ต้องมีแหล่ง เรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ที่ช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ

6.6 เกณฑ์การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and information and communication technology: C6) ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ที่ช่วยส่งเสริมทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ใน การส่งเสริมทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ต้องมีแหล่งเรียนรู้ ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ที่ช่วยส่งเสริมทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร

6.7 เกณฑ์การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ทักษะด้านอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills: C7) ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ที่ช่วยส่งเสริมทักษะด้านอาชีพ และ ทักษะการเรียนรู้ ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมทักษะด้านอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ที่ใช้ในการส่งเสริมทักษะ ด้านอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ ต้องมีแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ที่ช่วยส่งเสริม ทักษะด้านอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

ตอนที่ 2 การศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษา ในศตวรรษที่ 21

กระบวนการดำเนินงาน มีดังนี้

1. วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อค้นพบในตอนหนึ่ง จากการจำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้โดยวิธีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มาเป็นกรอบแนวคิดในศึกษาคุณลักษณะของแหล่งเรียนรู้
2. เก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้ จากวารสาร สิ่งตีพิมพ์ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ที่ได้ศึกษา
3. นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาถึงคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยอภิปรายผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในข้อที่สอง

ตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย

การดำเนินการ มีดังนี้

1. การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 8 คน โดยผู้ร่วมสนทนากลุ่มคือ ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มละ 1 คน จากโรงเรียนในจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นครูที่มีประสบการณ์การสอนอย่างน้อย 3 ปี ขึ้นไป โดยให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยจัดการสนทนากลุ่มในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2561 เวลา 8.30-12.00 น.

ณ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระแก้ว

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อค้นพบตอนหนึ่งในด้านเนื้อหา และนำข้อมูลที่ได้มาเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม และสรุปข้อมูลสำคัญ โดยระบุประเด็นให้ได้มาซึ่งแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่ออภิปรายผลการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

การพิทักษ์สิทธิและจริยธรรมการวิจัย

การวิจัยนี้ทำในมนุษย์ ผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิและจริยธรรมในการวิจัย ดังนี้

1. สิทธิในการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย การอัดเสียง และการถ่ายภาพ
2. สิทธิในการปกปิดข้อมูลที่ไม่ต้องการบอกผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสามารถถอนตัวจาก

การวิจัยได้ตลอดเวลา

3. สิทธิในการไม่เปิดเผยชื่อผู้ให้ข้อมูล และครอบครัว ในการเผยแพร่ผลการวิจัย

4. การบันทึกข้อมูลต่างๆผู้วิจัยจัดทำเป็นรหัส จึงปลอดภัยในเรื่องการรักษาความลับ

ของผู้ให้ข้อมูล

5. เมื่อการวิจัยสิ้นสุดลง ผู้วิจัยได้ทำลายแถบบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ ภาพถ่าย และ

เอกสารบันทึกการให้สัมภาษณ์บางส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อไม่ให้หลักฐานต่างๆ นำไปสู่

การชี้ตัวผู้ให้ข้อมูลภายหลัง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งเป็นตอน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ ดังนี้

- C1 หมายถึง ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving)
- C2 หมายถึง ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation)
- C3 หมายถึง ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding)
- C4 หมายถึง ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership)
- C5 หมายถึง ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, information, and media literacy)
- C6 หมายถึง ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and information and communication technology)
- C7 หมายถึง ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills)

ตอนที่ 1 แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้แบ่งแหล่งเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล หมายถึง คนในท้องถิ่นที่มีความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจเรื่องราวอื่น ๆ ได้แก่

1.1 นายสมชัย สิงใส บ้านเลขที่ 90 หมู่ที่ 4 บ้านหนองไฮ ตำบลฝักชะ อำเภอดอนจาน จังหวัดสระแก้ว เป็นปราชญ์ของจังหวัดสระแก้ว สาขาภูมิปัญญาชาวบ้าน มีความรู้เรื่องการทำเตาอิฐเผา/ เตาเผาไม้ ประโยชน์ของไม้เผาไม้ทางด้านการเกษตร เช่น เป็นสารปรับปรุงดิน สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช และสารเร่งการเติบโตของพืช ส่วนประโยชน์ของไม้เผาไม้

ทางด้านอุตสาหกรรม ได้แก่ ใช้ผลิตสารดับกลิ่นตัว ผลิตสารปรับผิวนุ่ม และใช้เป็นยารักษาโรคผิวหนัง

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านการร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ และทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้

“...ลุงเป็นสมาชิกชมรมคนรักในหลวงจังหวัดสระแก้ว ปัจจุบันลุงอายุ 60 ปีแล้ว ก่อนที่ลุงจะทำน้ำส้มควันไม้ ลุงได้ไปศึกษาดูงานมาหลายที่ ปี 2558 ไปศึกษาดูงานกับพัฒนาที่ดินที่เมืองคุณหมิง ที่บ้านก็ทำเกษตรอยู่แล้ว ลุงก็ลองซื้อมาใช้ที่สวน ปรากฏว่าใช้ได้ดีเห็นผลลุงก็เลยลองทำเองที่บ้าน และได้ผลดี จากนั้นก็มีคนในหมู่บ้านสนใจอยากทำน้ำส้มควันไม้ จึงมาเรียนรู้จากลุง และได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรสาธิตให้ความรู้การทำเตาอิวาเตะ/เตาน้ำส้มควันไม้ตามสถานที่ที่ต่าง ๆ...” (สมัย สิงใส, สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม 2560)

1.2 นายประสิทธิ์ โสภี (ผู้ใหญ่บ้าน) หมู่บ้านเขาหิน ตำบลคลองหาด อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว มีความรู้เรื่องศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ภายในหมู่บ้านแต่ละครัวเรือนปลูกผักสวนครัวไว้ทานที่บ้าน มีการทำสวน ทำไร่ เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ในครัวเรือน เพื่อใช้ในการประกอบอาหารและแบ่งขายเพื่อมีรายได้ในครัวเรือน

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านการร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ และทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้

“...ผมเป็นผู้ใหญ่บ้านดูแลคนในหมู่บ้านเขาหินนี้ทั้งหมดครับ เมื่อก่อนหมู่บ้านนี้เคยเป็นพื้นที่ป่าสงวนที่มีการบุกรุกจับจองเป็นพื้นที่ทำกิน แต่ด้วยเหตุที่พื้นที่หมู่บ้านอยู่ติดกับชายแดนกัมพูชา ในสมัยก่อนมีการสู้รบกัน จึงมีกระสุนปืนมาตกในหมู่บ้าน เป็นอันตรายกับคนที่อยู่ในหมู่บ้าน จึงทำให้มีการย้ายถิ่นฐานออกไปนอกพื้นที่หมด และหลังจากนั้นก็มีคนย้ายเข้ามาจากหลายพื้นที่ มาจากหลายจังหวัด และต่างคนต่างมาทำมาหากิน มาอยู่รวมกันจนกลายเป็นหมู่บ้านอีกครั้ง และหลังจากนั้นชุมชนของเราก็กลายเป็นชุมชนที่เข้มแข็งเพราะต่างคนต่างช่วยเหลือกัน ผมในฐานะได้รับเกียรติเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผมจึงคิดและพูดคุยกับคนในชุมชนจะจัดตั้งศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงบ้านเขาหินขึ้นมา เพื่อให้คนในชุมชนเกิดอาชีพใหม่ ๆ และพัฒนาอาชีพเดิมตัวเองให้ดีขึ้น เช่น ทำไร่ ทำสวน ปลูกผักปลอดสารพิษ ทำเฟอร์นิเจอร์ และทำนาไคที่สนใจสามารถเข้ามาศึกษาดูงานที่หมู่บ้านเขาหินได้...” (ประสิทธิ์ โสภี, สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2560)

1.3 นายอนุศิษฐ์ ชำรงรัตนศิลป์ ที่อยู่ 109 หมู่ที่ 4 ตำบลวังใหม่ อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว ประธานชมรมเกษตรแห่งประเทศไทย มีความรู้เรื่องศูนย์การเรียนรู้ด้านเกษตร ธรรมชาติวังสมบูรณ์ ศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้มีฐานการเรียนรู้มากมาย ได้แก่ ฐานเกษตรอินทรีย์ ธรรมชาติ ฐานอาหารเพื่อสุขภาพและความงาม ฐานเครื่องใช้ในครัวเรือน ฐานสมุนไพรและ ยารักษาโรค ฐานป่าไม้เจ็ดระดับหนึ่งไร่แก่ใจ ฐานพลังงานทดแทนจากธรรมชาติ ฐานดินและ ฐานน้ำที่อยู่อาศัย ฐานต่าง ๆ ที่อยู่ในศูนย์สามารถทำให้คนเข้าใจธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

“...ผมดีใจที่ได้จัดตั้งศูนย์แห่งนี้ขึ้นมาที่บ้าน ผมเห็นความสำคัญว่า เกษตรธรรมชาติ จะสร้างสมดุลแห่งชีวิต มิตรภาพ การเกื้อกูลความสมบูรณ์จากสังขรณ์อันยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ ศูนย์เกษตรธรรมชาติวังสมบูรณ์แห่งนี้ยินดีต้อนรับทุกคนที่สนใจเรื่องเกษตรธรรมชาติ สุขภาพ สิ่งแวดล้อม มาใช้ชีวิตกับธรรมชาติเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ ศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้มีฐาน การเรียนรู้มากมาย ได้แก่ ฐานเกษตรอินทรีย์ธรรมชาติ ฐานอาหารเพื่อสุขภาพและความงาม ฐานเครื่องใช้ในครัวเรือน ฐานสมุนไพรและยารักษาโรค ฐานป่าไม้เจ็ดระดับหนึ่งไร่แก่ใจ ฐานพลังงานทดแทนจากธรรมชาติ ฐานดินและน้ำฐานที่อยู่อาศัย ฐานต่าง ๆ ที่อยู่ในศูนย์สามารถ ทำให้คนเข้าใจธรรมชาติมากยิ่งขึ้น ให้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ...” (อนุศิษฐ์, สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2560)

1.4 นายสมิทธิ์ เข็นสบาย ที่อยู่ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว มีความรู้ เรื่องศูนย์ศึกษาเกษตรกรรมธรรมชาติสระแก้ว การสร้างบ้านดิน การแปรรูปสมุนไพรเป็นเครื่องดื่ม ยาสมุนไพรรักษาโรค เป็นต้น

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

“...ผมจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมเกษตรกรรมตามหลักกิจกรรมธรรมชาติและเศรษฐกิจพอเพียง ภายในศูนย์มักกิจกรรมให้เรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การสร้างบ้านดิน การแปรรูปสมุนไพร เป็นเครื่องดื่ม การทำน้ำยาล้างจาน มีการถ่ายทอดความรู้จากผู้รู้ทั้งหลายภายในศูนย์จะมีเจ้าหน้าที่ คอยให้คำปรึกษาในแต่ละที่ครับ...” (สมิทธิ์ เข็นสบาย, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2560)

1.5 นางทวย แก่นจันทร์ ที่อยู่ 22 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองม่วง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว มีความรู้เรื่องศูนย์กิจกรรมธรรมชาติคนชายแดน จังหวัดสระแก้ว การทำเกษตร ปลูกพืชไร้ดิน ผักสวนครัวรั้วกินได้ และการทำไร่ ทำสวน ในพื้นที่จำกัด

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

“...ป่าทำอาชีพเกษตรมาตลอดชีวิตค่ะ พอป่ามีโอกาสได้ไปอบรมตามศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ป่าจึงเกิดแรงบันดาลใจขึ้นมาทีละเล็กละน้อยที่ไปอบรมมาใช้ประโยชน์ที่บ้าน จนได้จัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้และที่ศึกษาดูงานด้านการเกษตรขึ้นมาค่ะ...” (ทวย แก่นจันทร์, สัมภาษณ์, 24 ธันวาคม 2560)

1.6 ไพฑูล พันธาคู ที่อยู่ตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว มีความรู้เรื่องศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน (การผลิตปุ๋ยอินทรีย์) ปุ๋ยชีวภาพ การทำเกษตรอินทรีย์ชีวภาพ และการทำเกษตรแบบผสมผสาน และเศรษฐกิจพอเพียง

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

“...ผมเป็นอดีตข้าราชการทหาร และเมื่อเกษียณอายุทหาร ได้นำความรู้ขณะที่ยังไปช่วยงานที่หน่วยพัฒนาเคลื่อนที่และได้ศึกษางานด้านเกษตร ก่อนน้อมนำแนวทางพระราชดำริ ราชกาลที่ 9 เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มาพัฒนาพื้นที่ 9 ไร่ 2 งาน ผมเลือกทำเกษตรผสมผสาน และเกษตรอินทรีย์ชีวภาพ ด้วยการแบ่งที่ดินจัดสัดส่วนและทำเป็นที่พักอาศัย จนกลายเป็นแหล่งศึกษาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง มีแปลงสาธิตพันธุ์ข้าวประมาณ 50 สายพันธุ์ เป็นศูนย์ศึกษาดูงานต้นแบบโครงการทำนา 1 ไร่ ได้ 100,000 บาท เป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้ด้านเกษตรปลอดสาร และด้านอื่น ๆ เช่น การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ แปลงสาธิตปลูกหวาย ใฝ่หวาน เพราะเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นต้น...” (ไพฑูล พันธาคู, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2560)

1.7 นางปาลิตา ไตรศรีสวัสดิ์เกษม ที่อยู่ 597/ 49 ถนนสุวรรณศร ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว นักวิชาการวิทยาศาสตร์ศึกษา (ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว) เป็นวิทยากรและเป็นผู้ดูแลห้องห้องฟ้าจำลอง ให้ความรู้แก่ผู้ที่มีศึกษาดูงานทางด้านศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว การให้บริการนิทรรศการทางด้านวิทยาศาสตร์ การให้บริการค่ายวิทยาศาสตร์ การให้บริการกิจกรรมการศึกษา เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมสัปดาห์วิทยาศาสตร์ กิจกรรมการประกวดการแข่งขันสิ่งประดิษฐ์โครงงานทางวิทยาศาสตร์ และการให้บริการวิชาการ เช่น การอบรมครู นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

“...ทางศูนย์วิทยาศาสตร์มีกิจกรรมมากมายให้ผู้ที่มาได้เรียนรู้กันได้อย่างเต็มที่ รวมไปถึงจัดค่ายคะ...และทางศูนย์วิทยาศาสตร์เรายังมีกิจกรรมนอกสถานที่ไว้ให้บริการอีกด้วย เช่น จัดกิจกรรมงานวันเด็ก กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์...” (ปาลิตา โตศรีสวัสดิ์เกษม, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2560)

1.8 นายพรศักดิ์ สำราญดี ที่อยู่ 597 หมู่ที่ 3 ถนนสุวรรณศร ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ครูอาสาสมัคร ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาราษฎรไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว เป็นวิทยากรให้ความรู้ภายในศูนย์ และให้ความรู้นอกสถานที่ตามชุมชน ท้องถิ่น รวมไปถึงส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพตามความต้องการของชุมชนอีกด้วย

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

“...ผมเป็นวิทยากรในศูนย์ฝึกอาชีพนี้ครับ และคอยให้คำปรึกษาสำหรับผู้สนใจเกี่ยวกับการปลูกพืชผัก เศรษฐกิจพอเพียง...สำหรับศูนย์ฝึกเรานอกจากจะเปิดให้มาศึกษา จัดอบรมแล้ว ทางศูนย์เรายังมีการฝึกอาชีพไว้ให้บริการกันอีกด้วย...” (พรศักดิ์ สำราญดี, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2560)

1.9 นายอำนาจ ชงกัก ที่อยู่ 669 หมู่ที่ 1 ถนนจันทบุรี-สระแก้ว ตำบลวังใหม่ อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว ประธานสหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม การเลี้ยงดูโคนม การให้อาหาร จนถึงกระบวนการผลิตนมโรงเรียนนมพาสเจอร์ไลซ์

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม

และภาวะผู้นำทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

“...สหกรณ์โคนมยินดีต้อนรับทุกคนที่สนใจจะมาศึกษาดูงาน จะมาศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโคนม สนใจแบบไหน อย่างไร บอกทางเรามาได้เลย...ส่วนใหญ่คนที่มาศึกษาดูงานจะให้ความสนใจไปกับการรีดนมวัวและการผลิตนม ขึ้นตอนการผลิต รวมไปถึงการจำหน่าย...”
(อำนาจ ชงกัก, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2560)

1.10 นายแดง มารศรี ที่อยู่ 999 ตำบลศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ปรากฏกระบือที่โรงเรียนกาศรกลีวิทย มีความรู้เกี่ยวกับกระบือ การฝึกกระบือ การใช้กระบือไถนา รวมไปถึงการดูแลรักษากระบือ สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับกระบือ ทางโรงเรียนกาศรกลีวิทย จัดอบรมเกี่ยวกับการสอนใช้กระบือให้เป็นอีกด้วย

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

“...ทางศูนย์เรามีบริการจัดอบรม จัดกิจกรรมต่างๆมากมายไว้ต้อนรับคณะดูงาน ภายในศูนย์เรามีกิจกรรมให้ทำเยอะแยะ เช่น การดำนา การทำบ้านดิน...กิจกรรมที่สนใจ คือ การฝึกกระบือให้ทำนา การใช้กระบือให้เป็น สำหรับคนที่สนใจจะเข้าร่วมกิจกรรมจะมีการฝึก กินนอน อยู่ภายในศูนย์จำนวนทั้งหมด 15 วันต่อคอร์ส และจะมีการทดลองว่าผ่านหรือไม่ผ่านครับ...”
(แดง มารศรี, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2560)

2. แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม หมายถึง งานที่จัดขึ้นทางด้านวิชาการ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ ในจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม ได้แก่

2.1 ประเพณีบายศรีสู่ขวัญข้าว เป็นประเพณีท้องถิ่นของ ตำบลเขาสามสิบ

- สถานที่จัดขึ้นที่โรงเรียนบ้านเขาสามสิบ ตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาฉกรรจ์

จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ช่วงขึ้น 3 ค่ำเดือน 3 ของทุกปี หลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าว

- ภายในงานทุกหมู่บ้านจะแต่งขบวนรถอย่างสวยงามพร้อมขบวนเซิ้ง นางรำ

เพื่อมาประกวดกัน โดยอัญเชิญรูปหล่อแม่โพสพมาไว้ตรงกลางประรำพิธี เพื่อประกอบพิธีสงฆ์ พิธี

บายศรี โดยหมอขวัญ หลังจากนั้นเป็นการละเล่นพื้นบ้านและร่วมรับประทานอาหารร่วมกันถือได้ว่าเป็นการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ

2.2 ประเพณีดอกแก้วบานเมืองบุรพา ดอกแก้วเป็นดอกไม้จังหวัดสระแก้ว ต้นไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูงได้ถึง 10 เมตร สีเขียวเข้ม เปลือกต้นสีขาวเทา ช่อดอกสั้น ออกตามง่ามใบ ดอกสีขาว กลิ่นหอม

- สถานที่จัดขึ้นที่โรงเรียนศรีอโนรัฐวิทยุทัยและหน้าสถานีรถไฟรัฐประเศ
- วันเวลาช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี
- ภายในงานจะมีขบวนแห่ดอกแก้วบานเมืองบุรพา มีการแสดงแสง สี เสียงและสื่อผสม การประกวดร้องเพลงและการแสดงมหรสพต่าง ๆ (สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ

2.3 ประเพณีงานวันชมพูหวานและของดีคลองหาด เป็นเมืองแห่งผลไม้ผลและพืชผักปลอดสารพิษ โดยเฉพาะผลไม้ที่ขึ้นชื่อ คือ “ชมพูหวานคลองหาด” ลักษณะเด่นของชมพูคลองหาด คือ ผลใหญ่ มีสีแดง เนื้อแน่น รสหวานกรอบ ได้รับรองจากศูนย์วิจัยควบคุมโรคพืชจังหวัดปราจีนบุรี

- สถานที่จัดขึ้นที่หน้าอำเภอคลองหาด
- วันเวลาจัดขึ้นเดือนมีนาคมของทุกปี
- ภายในงานประกอบด้วยการออกร้านจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรผู้ปลูกโดยตรง ได้แก่ ชมพูหวานเพชรคลองหาด ชมพูเพชรสามพราน มะม่วง ลำไย ฝรั่ง พืชผักปลอดสารพิษ สินค้าโอท็อป ไม้ดอกไม้ประดับ ต้นจันทน์ และกิจกรรมการแข่งขันกีฬา ราวงย้อนยุค การแสดงดนตรี เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

2.4 ประเพณีวันไหลสระแก้ว (แห่เจ้าพ่อพระปรง)

- สถานที่จัดขึ้นศาลหลักเมืองจังหวัดสระแก้ว
- วันเวลาจัดขึ้นวันที่ 17-19 เมษายนของทุกปี
- กิจกรรมเพื่อให้ประชาชนได้สักการะและทวงน้ำเจ้าพ่อพระปรงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพกันมาช้านาน สืบสานและอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบต่อไป โดยมีพิธี

ทางพุทธศาสนา พิธีบวงสรวง การทอดผ้าป่าสามัคคีการจัดขบวนแห่เจ้าพ่อพระปรง กิจกรรมสำคัญ วันที่ 19 เมษายน ของทุกปี จะเคลื่อนขบวนแห่เจ้าพ่อพระปรงไปตามถนนสุวรรณศร ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 เพื่อให้ประชาชนสรงน้ำเจ้าพ่อพระปรงโดยทั่วกันทุกคน เพื่อเป็นสิริมงคลกับประชาชนทุกคน (สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ

2.5 ประเพณีผูกเสี่ยว เป็นการสืบสานประเพณี ศิลปวัฒนธรรมพื้นเมืองที่มีมานาน หวังสร้างความรักความสามัคคี

- สถานที่จัดขึ้นที่โรงเรียนบ้านมหาเจริญ
- วันเวลาจัดขึ้นเดือนมิถุนายนของทุกปี
- ภายในงานมีกิจกรรมมากมาย เช่น การผูกเสี่ยว การทานอาหารร่วมกัน การละเล่น

พื้นบ้าน เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนได้มีโอกาสรู้จักกัน คบหาสมาคม ทำงานร่วมกันได้และเป็น การเชื่อมความรักความสามัคคีระหว่างองค์กรในชุมชน ผู้นำชุมชน ให้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันสร้าง (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ

2.6 งานวันแคนตาลูป เป็นช่วงที่แคนตาลูปเริ่มออกสู่ตลาด

- สถานที่จัดขึ้นที่หน้าที่ว่าการอำเภออรัญประเทศ
- วันเวลาจัดขึ้นช่วงเดือนเมษายนประจำปี
- กิจกรรมภายในงานมีขบวนแห่รถแคนตาลูป การประกวดแคนตาลูป ประกวด

ธิดาแคนตาลูป เพื่อประชาสัมพันธ์ผลผลิตของเกษตรกร “แคนตาลูป” ของจังหวัดสระแก้ว ให้เป็นที่รู้จักและกว้างขวางและส่งเสริมอาชีพเกษตรกร (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

2.7 เทศกาลคู่มือสี่ปางสีดา

- สถานที่จัดขึ้น ณ อุทยานแห่งชาติปางสีดา
- วันเวลาจัดขึ้นในช่วงเดือนมิถุนายน-กรกฎาคมประจำปี

- ภายในงานมีกิจกรรมคู่มือเป็นหนึ่งกิจกรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถคู่มือได้ด้วยตาเปล่า สำหรับเวลาคู่มือสามารถดูได้ตลอดทั้งวัน เพราะคู่มือแต่ละชนิดมีช่วงเวลาการออกหากินแตกต่างกัน แต่เวลาที่เหมาะสมที่สุดคือช่วงเช้า เพราะคู่มือจะเกาะตามใบไม้ เพื่อฟังแควให้กับร่างกายและให้ปีกอุ่นแข็งแรงก่อนที่จะออกไปหากิน ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถชมได้อย่างใกล้ชิด (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ

2.8 เทศกาลคูนกน้ำ ตามเส้นทางนกยูง

- สถานที่จัดขึ้น ณ อ่างเก็บน้ำพระปรง อำเภอวัฒนานคร

- วันเวลาจัดขึ้นในช่วงเดือน พฤษภาคม-มิถุนายนประจำปี

- กิจกรรมภายในงานประกอบไปด้วย นกยูงหรือนกอ้ายจ้าวเป็นนกน้ำที่หาดูได้ยาก ในปัจจุบันนี้ จุดเด่นของนกอ้ายจ้าวคือจะมีลำคอยาวคล้ายงู หากินในน้ำ แหล่งเพาะพันธุ์นกอ้ายจ้าวแหล่งใหญ่อยู่ที่สวนลุงสน บ้านคลองมะละกอ ส่วนแหล่งอาหารจะอยู่บริเวณใกล้เคียง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำพระปรงและอ่างเก็บน้ำคลองสียัด นอกจากนี้จะมีนกอ้ายจ้าวแล้วยังมีนกน้ำชนิดอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น นกกาน้ำเล็ก นกกาน้ำใหญ่ นกยางเปีย นกยางควาย นกปากห่าง นกกระสาแดง เป็นต้น (สำนักงานกรมประมงจังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

2.9 ประเพณีงานสืบสานวัฒนธรรมเมืองบูรพา และงานกาชาดจังหวัดสระแก้ว

- สถานที่จัดอุทยานพุทธมณฑลสระแก้ว

- วันเวลาจัดขึ้นประมาณช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

- ภายในงานมีกิจกรรมการจัดขบวนแห่สืบสานประเพณีไทยของดีเมืองสระแก้ว

ชมการประกวดร้องเพลง นิทรรศการแสดงผลงานของส่วนราชการ ชมการแสดงมหรสพ ขบวนแห่ ศิลปวัฒนธรรม และการออกร้านแสดงสินค้าต่าง ๆ รวมไปถึงมีการสนับสนุนจากสหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด โดยการแจกนมฟรีและให้ความรู้เกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมา การดูแลรักษาโคนม และความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

2.10 ประเพณีสู่ขวัญควาย เพื่อรำลึกถึงบุญคุณของควายที่ได้ช่วยเหลือชาวนา เป็นการตอบแทนบุญคุณควายและอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีสู่ขวัญมิให้สูญหายถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ขวัญควายให้อนุชนรุ่นหลังได้สืบทอดและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมของจังหวัด

- สถานที่จัดขึ้นที่โรงเรียนกาสรกสิวิทย์

- วันเวลาจัดขึ้นเดือนเมษายนของทุกปี

- กิจกรรมภายในงานประกอบด้วยการประกวดธิดากาสร (ธิดาควาย) พิธีสู่ขวัญควาย การประกวดปั้นควาย การปลูกข้าวโดยใช้วิธีโยน การแข่งขันการเดิน โถกเถก การแจกพันธุ์ปลา แจกกล้าไม้และนิทรรศการภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว, 2559)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

2.11 ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว

- สถานที่ตั้งอยู่ 597/ 49 ถนนสุวรรณศร ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลา 8.30-16.30 น. ทุกวัน

- กิจกรรมมีการจัดกิจกรรมค่ายบูรณาการ วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ห้องท้องฟ้าจำลอง ห้องดาราศาสตร์ สวนสมุนไพร หอดูดาว เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด มีการจัดกิจกรรมการประกวดการแข่งขันสิ่งประดิษฐ์โครงงานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดค้น สิ่งประดิษฐ์ หรือสร้างสรรค์ผลงาน ออกแบบผลงาน หรือจะนำของเหลือใช้มาก่อนให้เกิดประโยชน์อีกครั้ง

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

2.12 ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาราษฎรไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว

- สถานที่ตั้งอยู่ 597 หมู่ที่ 3 ถนนสุวรรณศร ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลา 8.30-16.30 น. ทุกวัน

- กิจกรรมมีการเลี้ยงหมูหลุม การทำแปลงสาธิตพืชผัก ไร่นาผสมผสาน มีการทดลองปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์หลายชนิด ทำแปลงเกษตรสาธิต เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ มีการสาธิตการใช้เตาแก๊สหุงต้ม โดยนำมูลสัตว์มาหมักเพื่อให้เกิดเป็นพลังงานใช้ในการประกอบ

อาหาร และขางรถยนต์เก่ามาดัดแปลงเป็นกระถางปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อใช้ในการเกษตรและ
 สิ่งของที่เหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์
 และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ
 การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะ
 ด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

3. แหล่งเรียนรู้ประเภทแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ
 หรือที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น เขื่อน อุทยานแห่งชาติ อ่างเก็บน้ำ ฝายชลประทาน แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้
 ลำธาร ที่ผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้วิจัย พบว่า
 ประเภทแหล่งเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่

3.1 วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สระแก้ว เลขที่ 9 หมู่ที่ 3
 ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- ภายในมีศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่หลากหลาย ทางวิทยาลัย

โพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สระแก้ว เห็นคุณค่าและความสำคัญปรัชญาเศรษฐกิจ
 พอเพียง จึงได้นำแนวคิดมาปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน รู้จักพึ่งตนเอง
 การจัดการทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ เช่น การใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติภายใต้โครงการ
 ปลูกป่า 3 อย่าง แต่ได้ประโยชน์ 4 อย่าง ภายในศูนย์เรียนรู้แห่งนี้มีการสร้างคิดอาร์คิวดขึ้นมา
 ในต้นไม้ เพื่อให้ผู้ที่มาศึกษาดูงาน ได้รู้จักต้นไม้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (สำนักงานประชาสัมพันธ์
 จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะ
 ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทัน
 สื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะ
 การเรียนรู้

3.2 สระแก้ว สระขวัญ ตำบลสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 7.00-18.00 น.

- ภายในเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ มีประวัติศาสตร์ในสมัยกรุงธนบุรี เมื่อคราวเจ้าพระยาจักรี
 (ทองด้วง) ได้รับมอบหมายจากพระเจ้ากรุงธนบุรีให้ยกทัพไปปราบปรามความไม่สงบในกัมพูชา
 จึงเป็นสัญลักษณ์ของความศักดิ์สิทธิ์เป็นสิริมงคลซึ่งเป็นที่มาของชื่อจังหวัดสระแก้ว น้ำในสระ

แห่งนี้ยังคงเคยถูกนำไปใช้ในพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาอีกด้วย (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว, 2559)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนการทัศน์

3.3 อ่างเก็บน้ำท่ากระบาก ตำบลท่าแยก อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

- ระยะเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ อันเนื่องมาจากพระราชดำริที่จะปรับปรุงระบบชลประทาน

ในเขตพื้นที่ราบเชิงเขา เป็นเขื่อนดินสูง บริเวณโดยรอบเป็นป่าโปร่ง ปลูกต้นไม้พันธุ์ต่าง ๆ ทั้งไม้ยืนต้นและไม้ประดับ เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงท่องเที่ยว มีทิวทัศน์ที่สวยงาม และยังมีน้ำตกท่ากระบาก เป็นน้ำตกที่สวยงาม ตัวน้ำตกมีถึง 3 ชั้น แต่ละชั้นห่างกันประมาณ 400-500 เมตร ภายในน้ำตกมีพืชพรรณนานาชนิดอยู่ในน้ำตก (สำนักงานกรมประมงจังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

3.4 อุทยานแห่งชาติปางสีดา ตำบลท่าแยก อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

- ระยะเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- กิจกรรมภายในอุทยานเป็นแนวป่าที่ติดต่อเนื่องกับอุทยานแห่งชาติทับลาน

สภาพป่า เป็นภูเขาสูงชันสลับซับซ้อน ทั้งป่าดิบชื้น ป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง ป่าเต็งรัง และป่าทุ่งหญ้า เป็นต้น เป็นป่าที่มีอุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วยสัตว์ป่าหายากและนกกว่า 300 ชนิด เป็นแหล่งจระเข้ น้ำจืดที่ยังคงเหลืออยู่และยังเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารหลายสายอีกด้วย (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

3.5 สวนรุกขชาติเขานกกระจิ ตำบลเขานกกระจิ อำเภอเขานกกระจิ จังหวัดสระแก้ว

- ระยะเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 7.00-18.00 น.

- กิจกรรมภายในจัดให้เป็นสวนรุกขชาติเขานกกระจิ ของกรมป่าไม้ มีพืชพันธุ์นานาชนิด

ไว้ให้เรียนรู้และเป็นที่อยู่ของลิงป่าและฝูงค้างคาวนับล้าน ๆ ตัว บินออกหากินในเวลาตอนเย็น ดูสวยงาม มีถ้ำค้างคาวไว้ให้เขาไปศึกษาหาความรู้ ส่วนเขานกกระจิเป็นเขาหินปูน สันเขาด้านยาวทำมุม 90 องศาทิศเหนือและทิศใต้ ดูสวยงามแปลกตา (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมี
 วิจารณ์ญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

3.6 วัดถ้ำเขาลงกรรจ์ ตำบลเขาลงกรรจ์ อำเภอเขาลงกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 7.00-18.00 น.

- เป็นวัดในพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ภายในวัดประกอบด้วยพระอุโบสถ

เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก กุฏิสงฆ์เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้มีบันไดขึ้นไปถึงยอดเขา ในเขาลงกรรจ์
 มีถ้ำเล็กถ้ำน้อยอยู่ถึง 72 ถ้ำ แต่ที่นิยมเข้าไปชม ได้แก่ ถ้ำมิด ถ้ำหนูมาน ถ้ำเขาทะเล ถ้ำมหาหิงส์
 ถ้ำน้ำทิพย์ และถ้ำแก้วพลายชุมพล และรอยพระพุทธบาทจำลองที่ถ้ำเขาทะเล (สำนักงานวัฒนธรรม
 จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมี
 วิจารณ์ญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

3.7 อ่างเก็บน้ำเขาสามสิบ ตำบลเขาสามสิบ อำเภอเขาลงกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- มีการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ คูดาว คุณก เดินป่าศึกษาธรรมชาติ มีเส้นทาง

ให้ศึกษาธรรมชาติ 3 เส้นทาง โดยเจ้าหน้าที่และชาวบ้านเป็นผู้นำทาง กิจกรรมที่นี้เรียกว่าเป็นแบบ
 “คำลั่นคูดาว ตื่นเช้าคุณก” รวมไปถึงให้ผู้ที่มาได้แสดงความคิดเห็นกับการทำกิจกรรมอีกด้วย และ
 เป็นป่าไม้เบญจพรรณ พันธุ์ไม้ที่มีอยู่มากในบริเวณนี้ เช่น ไม้ยาง ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้มะค่าโมง
 เป็นต้น ส่วนสัตว์ป่าบริเวณนี้มีอยู่ด้วยกันหลายชนิด เช่น หมูป่า ไก่ป่า เม่นหางพวง นิ่ม กระเจง นาก
 พังพอน อีเห็น ชะมด เป็นต้น (สำนักงานกรมประมงจังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมี
 วิจารณ์ญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ
 ผู้นำ

3.8 เขื่อนพระปรัง ตำบลช่องกุ่ม อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- เป็นเขื่อนสำหรับการชลประทานที่มีขนาดใหญ่ที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดสระแก้ว

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าในเขตอุทยานแห่งชาติปางสีดาที่ถูกน้ำท่วม ทำให้มีวิวทิวทัศน์สวยงาม
 เป็นแหล่งอาศัยของนกหลายชนิด และยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยปลาน้ำจืดหลากหลายชนิด
 เหมาะสำหรับการเรียนรู้เชิงธรรมชาติ (สำนักงานกรมประมงจังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมี
 วิจารณ์ญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

3.9 วัดนครธรรม ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 6.00-19.00 น.

- สถานที่แห่งนี้ เดิมมีชื่อว่า “วัดสระลพ” ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นชื่อวัดนครธรรม

เพื่อเป็นมงคลนามแก่พระครูวิวัฒน์นครธรรม ภายในวัดมี “หลวงพ่อบุญ” พระพุทธรูปเก่าแก่อายุ 100 ปี เป็นพระพุทธรูปโบราณนั่งขัดสมาธิสร้างด้วยปูนขาว โดยได้อัญเชิญหลวงพ่อบุญมาจากวัดร้างบ้านจิก ภายในวิหารหลวงพ่อบุญเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่อัญเชิญมาจากวัดเปมะคุณลาราชเมหาวิหาร เมืองรัตนปุระ ประเทศศรีลังกา รอยพระพุทธรูปบาทจำลอง และพระสยามเทวาธิราช ผู้ที่สนใจทางประวัติศาสตร์สามารถเข้ามาชม เรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

3.10 สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าช่องกล่ำบน ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอวัฒนานคร

จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์สัตว์ป่าที่หายากและใกล้จะสูญพันธุ์ เป็นสถานี

ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสัตว์ป่า เป็นแหล่งบริการด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสัตว์ป่า ภายในสถานีฯ จะจัดแบ่งพื้นที่เพาะเลี้ยงเป็นสัดส่วนตามชนิดของสัตว์ต่างๆตามความเหมาะสม (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

3.11 น้ำตกเขาตะกรับ ตำบลพุ่มมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- เป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยธรรมชาติ และเป็นน้ำตกที่มีความสวยงามอีกหนึ่งแห่ง

สองฝั่งของน้ำตกจะมีพืชพันธุ์ไม้และนกนานาชนิด เหมาะสำหรับการเรียนรู้และการผจญภัยเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

3.12 โรงพยาบาลวังน้ำเย็น ตำบลวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- เป็นโรงพยาบาลต้นแบบทางด้านการบำรุงบำบัดสุขภาพด้วยสมุนไพร จำหน่ายยาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ มีสวนสมุนไพรไว้ให้ศึกษาเรียนรู้ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

3.13 ปราสาทเขาน้อยสิชมพู่ หมู่ที่ 1 ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- โบราณสถานตั้งอยู่บนยอดเขาน้อยซึ่งเป็นเขาหินปูน มีบันไดทางขึ้น 254 ขั้น ปราสาทนี้สร้างในศตวรรษที่ 12 และมีการบูรณปฏิสังขรณ์ในพุทธศตวรรษที่ 15 เชื่อว่าเป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู ประกอบด้วย ปราสาทก่อด้วยอิฐ 3 หลัง คือ ปรangk์ทิศเหนือ ปรangk์ทิศกลาง และปรangk์ทิศใต้ แต่คงเหลือเพียงปรangk์องค์กลางเท่านั้นที่ยังคงสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ ส่วนปรangk์ทิศเหนือและวิหารทิศใต้เหลือเพียงฐาน ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ จากกรมศิลปากร และมีการสำรวจขุดพบ โบราณวัตถุเป็นจำนวนมาก (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

3.14 ปราสาทสด๊กก๊อกธม หมู่ที่ 9 ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- เป็นโบราณสถานที่ใหญ่และสำคัญของจังหวัดสระแก้ว สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 15 เพื่อใช้ประดิษฐานรูปเคารพและใช้ประกอบพิธีกรรมตามคติความเชื่อถือในลัทธิศาสนาฮินดู โบราณสถานประกอบด้วยองค์ปราสาท 3 หลัง ได้มีการค้นพบศิลาจารึก 2 หลัก จารึกด้วยอักษรขอมโบราณเป็นหลักฐานสำคัญที่บ่งบอกถึงอายุการสร้างปราสาทสด๊กก๊อกธม (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

3.15 ละลุ เป็นภาษาเขมร แปลว่า “ทะเล” ตำบลทัพราช อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.00-18.00 น.

- สถานที่แห่งนี้เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดจากน้ำฝนกัดเซาะ ยุบตัวหรือพังทลายของดิน เนื่องจากสภาพดินแข็งจะคงอยู่ไม่ยุบตัวเมื่อถูกลมกัดกร่อนจึงมีลักษณะเป็นรูปต่าง ๆ มองคล้ายกำแพงเมือง หน้าผา หิน ภูเขาเล็ก ๆ มีพื้นที่กว้างขวางกว่า 2,000 ไร่ แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติของจังหวัดสระแก้ว หรือเรียกว่า “ดินแดนมหัศจรรย์” (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

3.16 วัดอนุบรรพต (เขาน้อย) ตำบลบ้านใหม่หนองไทร อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-17.00 น.

- ภายในวัดมีพระอุโบสถที่สวยงาม ลักษณะแปลกกว่าอุโบสถทั่วไป คือ สร้างเป็นฐานรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส หลังคาทรงไทยยอดแหลมสูงประดับตกแต่งแบบศิลปกรรมไทย และภายในอุโบสถประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทจำลองเนื้อทองเหลือง (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

3.17 สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด ที่อยู่ 669 หมู่ที่ 1 ถนนจันทบุรี-สระแก้ว ตำบลวังใหม่ อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- สถานที่แห่งนี้เป็นแหล่งผลิตน้ำนมที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศ มีระบบการจัดการที่ดีจนได้รับคัดเลือกให้เป็นสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ ประจำปี 2540 ภายในสหกรณ์มีแหล่งเรียนรู้หลากหลาย เช่น การผลิตอาหารสัตว์ โรงผลิตนมผง โรงผลิตนมพาสเจอร์ไลซ์ เป็นต้น สามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ภายในสหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

3.18 ถ้ำเขาศิวะ (ถ้ำน้ำ) ตำบลตลิ่งไถ่เถื่อน อำเภอลองหาด จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.00-16.30 น.

- สถานที่แห่งนี้อยู่ระหว่างเทือกเขาตาร็อกและเทือกเขากมมะม่วง เป็นถ้ำที่มีน้ำไหลออกมาทั้งปี ภายในเป็นหินงอกหินย้อยสวยงาม บางบริเวณมีลักษณะคล้ายม่านและยังมีน้ำตกเล็ก ๆ อยู่ภายในถ้ำอีกด้วย เป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

3.19 อุทยานแห่งชาติตาพระยา อำเภوتاพระยา จังหวัดสระแก้ว และ อำเภอ

โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- สถานที่นี้ครอบคลุมด้วย 2 จังหวัด เป็นที่ราบโอบล้อมด้วยขุนเขา เทือกเขาสำคัญของอุทยานแห่งชาติตาพระยา คือ เทือกเขาบรรทัดที่ทอดยาวไปทางทิศตะวันออก เป็นกำแพงธรรมชาติกั้นเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา บริเวณไหล่เขาเป็นที่ราบมีพรรณไม้ขึ้นอย่างหนาแน่น สภาพป่าอุดมสมบูรณ์เป็นป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง และป่าเต็งรัง เป็นแหล่งต้นกำเนิดของลำห้วยหลากสาย และมีเส้นทางให้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติอีกด้วย (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

3.20 ปราสาทเขาโล้น บ้านเจริญสุข ตำบลทัพราช อำเภوتاพระยา จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- เป็นปราสาทที่ตั้งอยู่บนยอดเขาโล้นในบริเวณวัดปราสาทเขาโล้น ซึ่งเป็นยอดเขาเดี่ยว ๆ มีปรangk 4 หลัง เหลืออยู่เฉพาะหลังกลาง ที่รอบประดิษฐานทวารวดีจักริกอักษรโบราณ เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

3.21 ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว ที่อยู่ 597

หมู่ที่ 3 ถนนสุวรรณศร ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- เป็นศูนย์ฝึกอบรมและรับผิดชอบดำเนินงานเพื่อพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้

การประกอบอาชีพ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มมากขึ้น รู้จักประกอบอาชีพ โดยนำความรู้ที่ได้จากการอบรม ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ภายในศูนย์ฝึกฯ มีกิจกรรมให้เรียนรู้ที่หลากหลายและเป็นแหล่งทดลองเกี่ยวกับการปลูกพืชผักต่าง ๆ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด สระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

3.22 ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ที่อยู่ 597/ 49 ถนนสุวรรณศร

ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- สถานที่บริการให้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

โดยมีกิจกรรมที่ให้บริการ 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การให้บริการนิทรรศการทางด้านวิทยาศาสตร์ การให้บริการค่ายวิทยาศาสตร์ การให้บริการกิจกรรมการศึกษา เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมสัปดาห์วิทยาศาสตร์ กิจกรรมการประกวดการแข่งขันสิ่งประดิษฐ์โครงงานทางวิทยาศาสตร์ และการให้บริการวิชาการ เช่น การอบรมครู นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้วเป็นแหล่งเรียนรู้แบบเปิดเพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้ตามอัชฌาศัย (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

3.23 ถ้ำเพชรโพธิ์ทอง หมู่ที่ 9 ตำบลคลองหาด อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว

- วันเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- เป็นถ้ำที่มีหินงอก หินย้อยคล้ายเพชรประดับมุก ภายในถ้ำมีอากาศถ่ายเท เย็นสบาย

มีไฟฟ้าให้แสงสว่างในการเดินเข้าถ้ำ ในถ้ำมีห้องสำหรับเรียนรู้ 4 จุด ได้แก่ ประติมากรรมถ้ำเพชรโพธิ์ทอง

ห้องโถงอุโมงค์ใหญ่ ห้องมุขประดับเพชร และประตูคู่ปราสาทถ้ำ และสามารถศึกษาพืชสมุนไพร และพันธุ์ไม้หายาก เช่น ต้นโมกราชินี กวางเครือ สลัดบันได บนเส้นทางเดินในรอบถ้ำ มีฝูงค้างคาว และลิงป่าอาศัยอยู่ใกล้ถ้ำ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

3.24 โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ ที่อยู่ 999 ตำบลศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

- ระยะเวลาเปิด-ปิด เปิดทำการทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

- เป็นโครงการพระราชดำรินิมนต์นิชัชพัฒนา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานชื่อว่า “โรงเรียนกาสรกสิวิทย์” โดยให้เป็นศูนย์การอบรม กระบือในการทำนา ทำการเกษตร และกิจกรรมต่าง ๆ และให้ความรู้แก่เกษตรกรที่สนใจจะใช้ ประโยชน์จากกระบือในการประกอบอาชีพ รวมทั้งจัดทำแปลงสาธิตทางการเกษตรรูปแบบต่าง ๆ (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว, 2560)

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะ ด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

4. แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ หมายถึง อาคาร สถานที่หรือ สิ่งก่อสร้าง เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด โบสถ์ วิหาร พิพิธภัณฑสถาน ศูนย์ราชการ โรงพยาบาล สถาบันการศึกษา ซึ่งนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยพบว่าแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ในจังหวัดสระแก้ว ได้แก่

4.1 สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา 5 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว มหาวิทยาลัยปทุมธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ศูนย์สระแก้ว วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และวิทยาลัยชุมชนสระแก้ว

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และ รู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

4.2 สถานศึกษาอาชีวศึกษา 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคสระแก้ว วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสระแก้ว วิทยาลัยการอาชีพวังน้ำเย็น โรงเรียนไฮเทค-เทคโนโลยี และโรงเรียนเทคโนโลยีสระแก้ว

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

4.3 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 146 แห่ง ได้แก่

4.3.1 เขตอำเภอเมือง ได้แก่ โรงเรียนบ้านด่าน (ราษฎร์บำรุง) โรงเรียนลุงพลู โรงเรียนวนาสงเคราะห์ โรงเรียนบ้านบะขมื่น (วัชรอนุสรณ์) โรงเรียนบ้านน้ำใส โรงเรียนบ้านหนองขี้เหิน โรงเรียนสามัคคีประชาสรรค์ โรงเรียนวัดโพธิ์ทอง โรงเรียนบ้านวังจั่น โรงเรียนบ้านท่าเกษม โรงเรียนบ้านคลองอุดมสุข โรงเรียนบ้านหนองนกระเรียน โรงเรียนบ้านทุ่งพระ โรงเรียนอนุบาลเมืองสระแก้ว โรงเรียนบ้านคลองปลาโคะ โรงเรียนบ้านคลองศรีเมือง โรงเรียนบ้านคลองผักขม โรงเรียนบ้านโป่งดาวเรือง โรงเรียนบ้านคลองน้ำเขียว โรงเรียนบ้านท่ากะบาก โรงเรียนบ้านหนองเตียน โรงเรียนบ้านกิโลสาม โรงเรียนบ้านป่าระกำ โรงเรียนบ้านแก้ง โรงเรียนบ้านห้วย โรงเรียนบ้านเหล่ากอกโกล โรงเรียนเขาสิงโต โรงเรียนบ้านแสงจันทร์ โรงเรียนบ้านเนินดินแดง โรงเรียนบ้านคลองหมากนัค โรงเรียนบ้านเทศมงคล โรงเรียนบ้านท่าระพา โรงเรียนบ้านเนินสวนอ้อย โรงเรียนบ้านหนองไทร โรงเรียนบ้านเขามะกา โรงเรียนบ้านหนองข่า โรงเรียนบ้านศาลาลำดวน โรงเรียนบ้านหนองผูกเต่า โรงเรียนบ้านท่าช้าง โรงเรียนบ้านคลองสำอง โรงเรียนบ้านคลองหมี โรงเรียนบ้านสี่แยก โรงเรียนอนุบาลวัดสระแก้ว โรงเรียนบ้านเนินสะอาด โรงเรียนบ้านทุ่งหินโคน โรงเรียนบ้านแก่งสี่เสียด โรงเรียนธรรมยานประยุต โรงเรียนบ้านซับเจริญ โรงเรียนบ้านทุ่งพลวง โรงเรียนบ้านใหม่ถาวร โรงเรียนบ้านเนินผาสุก โรงเรียนบ้านคลองมะละกอ โรงเรียนบ้านเขาข่า โรงเรียนบ้านคลองคันฉอ โรงเรียนบ้านหน้าสถานี โรงเรียนบ้านโคกมะตูม โรงเรียนบ้านคลองนุหรี และโรงเรียนบ้านท่าแยก

4.3.2 เขตอำเภอกองหาด ได้แก่ โรงเรียนบ้านคลองไก่อเลื้อน โรงเรียนบ้านเขาตงเรือ โรงเรียนทับทิมสยาม05 โรงเรียนบ้านคลองหาด โรงเรียนบ้านเขาดิน โรงเรียนบ้านคลองหาด (สาขาเขาช่องแคบ) โรงเรียนอนุบาลคลองหาด โรงเรียนบ้านเขาเลื่อม โรงเรียนอนุบาลคลองหาด (สาขาบ้านใหม่ไทยเจริญ) โรงเรียนบ้านวงวน โรงเรียนบ้านวังยาง โรงเรียนบ้านนาคีโรงเรียน

ชัยถาวร โรงเรียนบ้านพรหมนิมิต โรงเรียนบ้านวังปิ่น โรงเรียนบ้านชัยน้อย โรงเรียนบ้านสามัคคี-
ราษฎร์บำรุง โรงเรียนสามัคคีสกุลอรุณวิทยา โรงเรียนบ้านหินกอง โรงเรียนมหาวิชคณาวิทยา
โรงเรียนบ้านชุมทอง และโรงเรียนบ้านห้วยไคร้

4.3.3 เขตอำเภอวังน้ำเย็น ได้แก่ โรงเรียนวัดคลองตาสุตรสามัคคี โรงเรียน
บ้านคลองหินปูน โรงเรียนบ้านหนองสมบุรณ์ โรงเรียนบ้านคอนดินแดง โรงเรียนชุมชน
บ้านตาหลังใน โรงเรียนบ้านท่าศาลี โรงเรียนบ้านทัพหลวง โรงเรียนบ้านหนองปรือ โรงเรียน
บ้านใหม่สระบุรี โรงเรียนบ้านหนองผักหนาม โรงเรียนบ้านหนองแก โรงเรียนบ้านมหาเจริญ
โรงเรียนบ้านพรสวรรค์ โรงเรียนบ้านด่านชัยพัฒนา โรงเรียนบ้านชัยเจริญโรงเรียนบ้านเขาตะกรับ
พัฒนาโรงเรียนวังจระเข้ โรงเรียนบ้านคลองใหญ่ โรงเรียนบ้านแก่งสะเดา โรงเรียนองค์การ
อุตสาหกรรมป่าไม้ 6 โรงเรียนอนุบาลวังน้ำเย็นมิตรภาพที่ 179 โรงเรียนวัดเกษแก้ว โรงเรียน
วังบูรพา และโรงเรียนบ้านวังแดง

4.3.4 เขตอำเภอเขาฉกรรจ์ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลเขาฉกรรจ์ โรงเรียนบ้านนา
(สามัคคีวิทยา) โรงเรียนบ้านวังรี โรงเรียนบ้านพรสวรรค์ โรงเรียนบ้านเขาสามสิบ โรงเรียน
วัดพวงนิมิต โรงเรียนบ้านคลองสิบสาม โรงเรียนบ้านพระเพลิง โรงเรียนบ้านภูเงิน โรงเรียนบ้านบึง
พระราม โรงเรียนบ้านหนองบึกหลัก โรงเรียนบ้านใหม่ไพรทอง โรงเรียนบ้านท่าเต็น โรงเรียน
บ้านท่าผักชี โรงเรียนบ้านเนินสายฝน (แหลมทอง) โรงเรียนบ้านคลองนางาม โรงเรียนบ้านเขาน้อย
สามัคคี โรงเรียนบ้านคลองเจริญ โรงเรียนบ้านหนองกระทะ โรงเรียนบ้านชัยมะนาว โรงเรียน
บ้านธารพเก้า โรงเรียนบ้านหนองหว้า โรงเรียนบ้านคลองธรรมชาติ และโรงเรียนบ้านเขาดิน

4.3.5 เขตอำเภอวังสมบูรณ์ ได้แก่โรงเรียนบ้านวังทอง โรงเรียนบ้านเขาแหลม
โรงเรียนบ้านคลองยายอินทร์ โรงเรียนบ้านคลองอุดม โรงเรียนบ้านวังดารา โรงเรียนบ้านไผ่
โรงเรียนอนุบาลวังสมบูรณ์ โรงเรียนบ้านชัยสิงโต โรงเรียนบ้านไร่สามศรี โรงเรียนบ้านคลองทราย
โรงเรียนบ้านวังใหม่ โรงเรียนชัยเกษมวังชุมทอง โรงเรียนบ้านวังสำลี โรงเรียนบ้านไพรจิตรวิทยา
โรงเรียนวังศรีทอง โรงเรียนบ้านไพรทอง โรงเรียนบ้านคลองเจริญ และโรงเรียนบ้านโคกน้อย

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะ
ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม
ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม
และภาวะผู้นำ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

4.4 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

4.4.1 เขตอำเภอตาพระยา ได้แก่ โรงเรียนบ้านโคกลาน โรงเรียนประสิทธิ์-
 น้อยรุจิรวงศ์ 1 โรงเรียนบ้านไทยสามัคคี โรงเรียนบ้านกุศเวียง โรงเรียนบ้านทัพเขียน โรงเรียน
 บ้านนางงามมิตรภาพที่ 131 โรงเรียนกองทัพบกอุทิศบ้านหนองไผ่ โรงเรียนบ้านแก้วเพชรพลอย
 โรงเรียนอนุบาลตาพระยา โรงเรียนบ้านตะโก โรงเรียนบ้านกะสัง โรงเรียนเพชรรัตนราชสุดา
 โรงเรียนบ้านหนองบัวสันติสุข โรงเรียนบ้านรัตนะ โรงเรียนทัพไทย โรงเรียนบ้านโลกปราสาท
 โรงเรียนทับทิมสยาม 03 โรงเรียนทดวงศ์สมบูรณ์ โรงเรียนกองทัพบกอุทิศบ้านใหม่ไทถาวร
 โรงเรียนบ้านหนองผักแว่น โรงเรียนวัดหนองตม โรงเรียนบ้านโคกไพล โรงเรียนบ้านเจริญสุข
 โรงเรียนบ้านมะกอก โรงเรียนบ้านโคกเพ็ริก โรงเรียนบ้านโคกทหาร โรงเรียนเพียงหลวง 17
 (บ้านแสง) และโรงเรียนบ้านโคกแจง

4.4.2 เขตอำเภอตาพระยา ได้แก่ โรงเรียนบ้านห้วยชัน โรงเรียนช่องกลุ่มวิทยา
 โรงเรียนชุมชนบ้านแซร์อ้อ โรงเรียนบ้านใหม่ทหารบกพัฒนา โรงเรียนบ้านเขาพรหมสุวรรณ
 โรงเรียนท่าเกวียน โรงเรียนบ้านเขาจาน โรงเรียนบ้านสี่แยก โรงเรียนบ้านคลองมะนาว โรงเรียน
 บ้านหนองยาง โรงเรียนบ้านโนน โรงเรียนบ้านทัพใหม่ โรงเรียนบ้านชัยใหม่ โรงเรียนวัดสารคุณ
 สโมสร โรงเรียนประชาเกษตรพัฒนา โรงเรียนวัดห้วยเตือ โรงเรียนบ้านโป่งคอม โรงเรียน
 บ้านหนองหอย โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ โรงเรียนบ้านทคน้อย โรงเรียนอนุบาลวัฒนาวิทยา
 โรงเรียนบ้านพร้าว โรงเรียนบ้านโนนผาสุก โรงเรียนบ้านหนองตะเคียนบอน โรงเรียนร่มเกล้า
 โรงเรียนบ้านใหม่ไทยพัฒนา โรงเรียนบ้านวังรี โรงเรียนบ้านหนองน้ำใส โรงเรียนบ้านหนองเรือ
 โรงเรียนบ้านเนินสะอาด โรงเรียนชัยนกแก้ว โรงเรียนชัยนกแก้ว (สาขาบ้านหนองหัวช้าง)
 โรงเรียนบ้านบุกะสัง โรงเรียนบ้านหนองหมู โรงเรียนบ้านหนองแวง โรงเรียนหนองหล่ม โรงเรียน
 บ้านภักดีแผ่นดิน โรงเรียนบ้านท่าช้าง โรงเรียนบ้านใหม่จำปาทอง โรงเรียนวัดพุทธนิสาร โรงเรียน
 ไทยรัฐวิทยา 83 (บ้านห้วยโจด) โรงเรียนคลองขางนุสรณ์ และโรงเรียนบ้านปอนางชิง

4.4.3 เขตอำเภอรัษฎาประเทศ ได้แก่ โรงเรียนบ้านวังยาง โรงเรียนบ้านหนองหมูน้อย
 โรงเรียนบึงกริม โรงเรียนบ้านคลองวัว โรงเรียนอพ.คลองน้ำใส โรงเรียนบ้านแสนสุข โรงเรียน
 บ้านเขาน้อย โรงเรียนบ้านกุศหิน โรงเรียนบ้านจัดสรรสามัคคี โรงเรียนบ้านคลองหว้า โรงเรียน
 สระปทุม โรงเรียนบ้านโคกสะแบก โรงเรียนบ้านท่าข้าม โรงเรียนบ้านหนองเข้ โรงเรียนบ้านด่าน
 โรงเรียนบ้านกุศม่วง โรงเรียนบ้านคูน โรงเรียนบ้านไทยสามารท โรงเรียนอนุบรรพต โรงเรียน
 อนุบาลศรีอรัญญูทัย โรงเรียนชุมชนบ้านใหม่หนองไทร โรงเรียนบ้านโคก โรงเรียน ส.ไทยเสรี
 อุตสาหกรรม 3 โรงเรียนนิคมสงเคราะห์ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านโนนสาวเอ้ โรงเรียนบ้านกรุงไทย
 โรงเรียนบ้านคลองขางประชาสรรค์ โรงเรียนบ้านหนองปรือ โรงเรียนบ้านทคเจริญ โรงเรียน

บ้านกุดแต่ โรงเรียนบ้านหนองผักนึ่ง โรงเรียนบ้านฟากห้วย โรงเรียนเมืองไผ่ โรงเรียนบ้านหนองสังข์
โรงเรียนบ้านเหล่าอ้อย โรงเรียนบ้านหันทราย โรงเรียนบ้านหนองบัว และโรงเรียนบ้านบ่อหลวง

4.4.4 เขตอำเภอโคกสูง ได้แก่ โรงเรียนบ้านโคกสูง โรงเรียนบ้านหนองเสม็ด
โรงเรียนบ้านละลมติม โรงเรียนบ้านโคกหมากมูน โรงเรียนสมาคมไล้ออน (บ้านอ่างศิลา) โรงเรียน
บ้านหนองจาน โรงเรียนสหสหสังหาคูณ โรงเรียนบ้านหนองแอก โรงเรียนวัดหนองม่วง
โรงเรียนอนุบาลธรรมศิริวิทยาคาร โรงเรียนบ้านโคกสามัคคี โรงเรียนชุมชนบ้านหนองแวง
โรงเรียนบ้านหนองเม็ก และโรงเรียนบ้านหนองมั่ง

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะ
ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม
ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม
และภาวะผู้นำ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

4.5 สถานศึกษาเอกชน 9 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสำเร็จวิทยา โรงเรียนพวงคราม
โรงเรียนพรพงษ์กุล โรงเรียนดาราสุมทร โรงเรียนศรีตาพระยา โรงเรียนดาราสุมทร โรงเรียน
สุภวิทย์ (วังน้ำเย็น) โรงเรียนสายมิตร และโรงเรียนสุภวิทย์ (เขาฉกรรจ์)

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะ
ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม
ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม
และภาวะผู้นำ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

4.6 สถานศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7
ทั้ง 8 แห่ง ได้แก่

อำเภอเมือง ได้แก่ โรงเรียนสระแก้ว และโรงเรียนท่าเกษมพิทยา

อำเภอวัฒนานคร คือ โรงเรียนร่วมเกล้าวัฒนานครสระแก้ว รัชมังคลาภิเษก

อำเภออรัญประเทศ ได้แก่ โรงเรียนอรัญประเทศ และโรงเรียนคลองน้ำใส

วิทยาคาร

อำเภอโคกสูง คือ โรงเรียนทัพพระยาพิทยา

อำเภอคลองหาด คือ โรงเรียนคลองหาดพิทยาคม

อำเภอตาพระยา ได้แก่ โรงเรียนชัยม่วงวิทยา โรงเรียนตาพระยา และโรงเรียน
ทัพราชวิทยา

อำเภอวังสมบูรณ์ ได้แก่ โรงเรียนวังสมบูรณ์วิทยาคม และโรงเรียนวังไพรวิทยาคม

อำเภอวังน้ำเย็น ได้แก่ โรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคม และโรงเรียนวังหลังวิทยาคม

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

4.7 สถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว 7 แห่ง

อำเภอเมือง ได้แก่ โรงเรียนบ้านแก้งวิทยา และโรงเรียนสิรินุสรณ์

อำเภอคลองหาด คือ โรงเรียนไพร่เดียววิทยา

อำเภอวัฒนานคร ได้แก่ โรงเรียนชนบทแก้ววิทยา และโรงเรียนวัฒนานคร

อำเภอเขาฉกรรจ์ ได้แก่ โรงเรียนเขาฉกรรจ์วิทยาคม และโรงเรียนทรัพย์สมบูรณ์

วิทยาคม

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

4.8 หน่วยงานทหารและตำรวจ 9 แห่ง ได้แก่ กองกำลังบูรพา สำนักงาน

ประสานงานชายแดนไทย-กัมพูชา ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพภาคที่ 1 กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ หน่วยทหารพัฒนาโครงการการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขาจังหวัดสระแก้ว-ปราจีนบุรี ตามพระราชดำริ หน่วยเฉพาะกิจทหารพรานที่ 12 หน่วยเฉพาะกิจทหารพรานที่ 13 หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 12 (นพค.12) หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา มณฑลทหารบกที่ ฝู่งบิน 206 วัฒนานคร และกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 12

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

4.9 วัด 351 แห่ง ได้แก่

4.9.1 วัดในอำเภอเมือง ได้แก่ วัดคลองสมบัติ วัดคลองหมี วัดโลกนุกขนทอง วัดโลกสัมพันธ์ วัดป่าศรีบุญเรือง วัดราษฎร์นimit วัดสระแก้ว วัดสี่แยก วัดหนองกะพ้อวัดเขาสิงโต วัดคลองหมากนัด วัดเนินดินแดง วัดรีนimit วัดแสงจันทร์ วัดหนองปัญหา วัดใหม่เหล่ากกโก

ศาลาลำควน วัดเขามะกา วัดท่าช้าง ท่าระพา วัดเนินสวนอ้อย วัดวิหารธรรม วัดศาลาลำควน
 วัดสหกรณ์นอคมสระแก้ว วัดหนองไทรราษฎร์บำรุง วัดหนองรีซอ วัดหนองหิน วัดห้วยกระบอก
 วัดหนองเขาเทียน วัดคลองเจริญบุญ วัดคลองน้ำใส วัดโคกปี่ฆ้อง วัดเจ็ดหลังสามัคคี วัดเนินขางาม
 วัดเนินสง่า วัดบะขมื่น โลกสัมพันธ์ วัดบ้านด่าน วัดโพธิ์ทอง วัดลุงพู่ วัดวังจั่น วัดหนองมาตร
 วัดเห็นมงคล วัดกิโลสาม วัดกิโลสี่ วัดคลองน้ำเขียน วัดคลองปลาโคก วัดคลองผักขม วัดคลองศรีเมือง
 วัดคลองหอย วัดโลกเจริญ วัดท่ากระบาก วัดเนินสะอาด วัดป่าระกำ วัดท่าเกษม วัดทุ่งพระ
 วัดประชาสามัคคี วัดสุขสำราญ วัดหนองนกกระเรียน วัดหัวกุญแจ วัดแก่งสี่เสียด วัดเขาป่า
 วัดคลองคันฉอ วัดคลองมะละกอใต้ วัดโคกสำราญ วัดทุ่งหินโคน วัดน้ำซำ วัดเนินไทร วัดเนินผาสุก
 วัดบะเจริญ วัดบ้านทัพพระ วัดใหม่ถาวร วัดใหม่ไพรวัลย์ วัดคลองไทร วัดคลองบุนทรีย์ วัดคลองบุนทรีย์
 เหนือวัด โลกมะตูม วัดเจริญสุข วัดท่ามะตูม วัดท่าแยก วัดบ้านเนินเขาดิน

4.9.2 วัดในอำเภอคลองหาด ได้แก่ วัดเขาเลื่อม วัดคลองหาด วัดเทพหัสดิน
 เขาผาผึ้ง วัดไทยพัฒนา วัดไทยเจริญธรรม วัดอพล.คลองหาด วัดชัยถาวร วัดถ้ำไทรทอง
 วัดไทยสมานสามัคคี วัดบ้านชัยถาวร วัดพรหมนิมิต วัดหนองตะเคียน วัดทรัพย์ตะเคียน
 วัดบ้านนาดี วัดบ้านใหม่คลองยาง วัดวังยาง วัดวังวนวนาราม วัดโนนประดู่ วัดบ้านสระหลวง
 วัดปากตัญญูดาราม วัดหนองแวงวนาราม วัดหนองคายวนาราม วัดใหม่การบินไทย วัดเขาตาร็อก
 วัดคลองไก่อ่อนวัดชุมทอง วัดน้ำคำ วัดห้วยไคร้ วัดคลองยาง วัดไทรเดี่ยวศรีถาวร วัดโนนสง่า
 วัดบ้านหินกอง

4.9.3 วัดในอำเภอตาพระยา ได้แก่ วัดกุดเคย วัดกุดเวียน วัดแก้วเพชรพลอย
 วัดตะโคก วัดตาพระยา วัดทัพเยี่ยม วัดพรหมสุวรรณ วัดใหม่บางาม วัดโลกแจ่ม วัดทัพเสด็จ
 วัดมะกอก วัดโลกกรวด วัดโคกไพล วัดเจริญสุข วัดปราสาทเขาโล้น วัดป่าหนองผักแว่น
 วัดหนองดิม วัดใหม่ไทยถาวร วัดกะสังอัตตนันท์ วัดโคกปราสาท วัดโลกกระกา วัดพุทธรัตนาราม
 วัดโคกลาน วัดหนองไทยชะลอ (วัดทัพไทย) วัดชัยม่วง วัดสองพี่น้อง

4.9.4 วัดในอำเภอน้ำขุ่น ได้แก่ วัดเกษตรแก้ว วัดเขาป่าแก้ว วัดชัยณรงค์
 วัดคลองสารพา วัดภูเวียง วัดวังจำปี วัดวังแดง วัดวังน้ำขุ่น วัดศรีเจริญทรัพย์ วัดสวนป่า วัดนาเจริญ
 วัดตาหลังใน วัดทัพหลวง วัดท่าตาสีสงคราม วัดโนนทอง วัดประดู่โขง วัดเพชรพนานิคม วัดร้อยไร่
 วัดหนองแก วัดวังไทร วัดหนองปรือ วัดใหม่สระบุรี วัดคลองแก วัดคลองตาสูตร วัดคลองผักมีด
 วัดค่ายเจริญ วัดคลองหินปูน วัดดอนดินแดง วัดบ่อลูกรัง วัดมิตรไมตรี วัดหนองสมบูรณ
 วัดแก่งสะเดา วัดเขาตะกรับพัฒนา วัดคลองตะขบหวาน วัดคลองตะเคียนชัย วัดคลองพัฒนา
 วัดคลองใหญ่ วัดชัยเจริญ วัดด่านชัยพัฒนา วัดทุ่งมหาเจริญ

4.9.5 วัดในอำเภอวัฒนานคร ได้แก่ วัดนครธรรม วัดมูจลินทาราม วัดหนองคุ้ม วัดสุธรรมมาวาส วัดหนองคลอง วัดเขาจาน วัดทับช้างคีรีวัลย์ วัดท่าเกวียน วัดทุ่งเจริญวัดนางาม วัดโนนเมือง วัดบ้านสีแยก วัดบ้านเหล่าสามัคคี วัดบ้านใหม่ปักคุ้ม วัดหนองพัฒนาราม วัดหนองยาง วัดคลองยาง วัดทศราษฎร์พุทธาราม วัดทศหลวง วัดโป่งคอม วัดสายไหมวนาราม วัดหนองใหญ่ วัดอุทุมพร วัดเทพวาส วัดสารคุณสโมสร วัดหนองหว้า วัดรัตนสุวรรณาราม วัดหนองน้ำใส วัดหนองเรือ วัดช่องกุ่ม วัดป่าช่องกุ่ม วัดระเบาะหูกวาง วัดสังคมมาวาส วัดหนองแวง วัดหนองหมู วัดหนองหล่ม วัดเขาพรหมสุวรรณ วัดชัยสมบูรณ วัดแซร์อ วัดป่าหนองขาม วัดคลองคันโท วัดท่าช้างประชาสรรค์ วัดพุทธนิสาร วัดภักดีแผ่นดิน วัดกองแก้วนพคุณ วัดคลองทรายเหนือ วัดคลองทรายใต้ วัดโนนผาสุก วัดโนนผาสุกใต้ วัดวังรีใต้ วัดหนองตะเคียนบอน วัดใหม่ไทยพัฒนา วัดคลองยาง วัดบ่อนางชิง วัดห้วยโจด

4.9.6 วัดในอำเภออรัญประเทศ ได้แก่ วัดวังปลาตอง วัดหลวงอรัญญ์ วัดดงยาง-ประชาสรรค์ วัดนิคมเขาคาก้อน วัดเนินสะอาด วัดเมืองไผ่ วัดสมประสงค์ วัดทุ่งสว่างอารมณ์เย็น วัดบ่อหลวง วัดหนองบัว วัดหนองบัวใต้ วัดหันทราย วัดกุดหิน วัดเกิดน้ำใส วัดเขาน้อยวัดสุทธาวาส วัดแสนสุข วัดขาวสะอาด วัดโลกสะแบง วัดท่าข้าม วัดประคองอรัญเขต วัดป่าหนองเอียน วัดวังมน วัดโสนน้อย วัดโลกสะพานขาว วัดป่าไร่ วัดหนองหญ้าปล้อง วัดเขาสารภี วัดทับพริก วัดป่าเขียววนาราม วัดหนองเทา วัดใหม่ไทรทอง วัดอนุบรรพต วัดเขารัง วัดบ้านโนนสาวเอ้ วัดผ่านศึก วัดไผ่ล้อม วัดพัฒนานิคม วัดหนองปรือ วัดพุทธนิมิต วัดหนองสังข์ วัดเหล่าคลองกลาง วัดเหล่าอ้อย วัดเขาดินโสคาราษฎร์บำรุง วัดคลองวัว วัดบึงกริม วัดวังยาว วัดหนองหมูน้อย วัดใหม่ไทยเจริญ วัดชนะไชยศรี วัดราษฎร์บำรุง วัดสวนอุดม วัดหนองผักบุ้ง วัดบ้านด่านหนองขาม วัดบ้านคูน

4.9.7 วัดในอำเภอเขาฉกรรจ์ ได้แก่ วัดเขาฉกรรจ์ วัดคลองยาง วัดนาบน วัดถ้ำเขาฉกรรจ์ วัดบ้านนา วัดบ้านพรสวรรค์ วัดรัตนคีรี วัดลุมมะค่า วัดวังรี วัดเกาะรัง วัดเขาน้อย วัดคลองเจริญ วัดคลองสามัคคี วัดโลกข้าวเหนียว วัดชัยมะนาว วัดชัยสมบูรณ วัดทุ่งหลวง วัดธารนพเก้า วัดหนองโสน วัดหนองหว้า วัดชัยมงคล วัดท่าผักชี วัดเทพประทานพร วัดนาคันหัก วัดภูเงิน วัดบึงพระราม วัดขอนแก่นสามัคคี วัดเขาสามสิบ วัดคลองสิบสาม วัดโลกมะกอก วัดโลกมัน วัดน้ำอ้อม วัดพวงนิมิต

4.9.8 วัดในอำเภอโคกสูง ได้แก่ วัดโลกไม่งาม วัดโคกสูง วัดดอนหลุม วัดปราสาท วัดละมดิม วัดหนองเสม็ด วัดโลกสว่าง วัดทศสามัคคี วัดป่าสันติธรรม วัดผาสุก วัดสามัคคี-สันติธรรม วัดหนองแก่น วัดหนองม่วง วัดหนองแอก วัดยอดอุดมสุข วัดสุขสำราญ วัดหนองมั่ง วัดหนองแวง วัดหนองจาน วัดอรัญญิการาม วัดอ่างศิลา

4.9.9 วัดในอำเภอวังสมบูรณ์ ได้แก่ วัดแก่งสำราญ วัดเขาลาน วัดทรัพย์ภู

วัดคลองร่วม วัดชัยทรายทอง วัดชัยสิงโต วัดวังสมบูรณ์ วัดคลองพระสะทึง วัดทุ่งกบินทร์
วัดชุมทองสามัคคีธรรม วัดป่าบ้านน้ำซับ วัดรุ่งอรุณ วัดวังน้ำฝน วัดวังศรีทอง วัดวังสำลี วัดวังใหม่
วัดไพโรจตรสามัคคีธรรม วัดเขาแหลม วัดคลองเจริญสุข วัดวังคารา วัดคลองยายอินทร์ วัดวังทอง
วัดถวายเป็นพระเกียรติ วัดป่าบัวคำพัฒนา วัดคลองไม้เลียงศรีธาราม

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะ
ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม
ต่างกระบวนการทัศน์

4.10 โบสถ์ 29 แห่ง ได้แก่ คริสตเตียนบ้านใหม่คลองหาด คริสตจักรวังน้ำเย็นแบ็บติสต์
คริสตจักรหมู่มหาเจริญ คริสตจักรบ้านเรา คริสตจักรคุณหลวงสระแก้ว คริสตจักรพระเยซูคริสต์
นำพระพร สถานประกาศนำพระพรวัฒนานคร คริสตจักรวันนี้อยู่สุขเจริญ คริสตจักรทรัพย์
สมบูรณ์ ศูนย์ประกาศสามัคคีธรรมเขาลกรรจ์ คริสตจักรร่มพระคุณ คริสตจักรโคกสูง คริสตจักร
สหเพนเทคอสต์ชัยเม็ก คริสตจักรบ้านแสนสุข คริสตจักรใจสะอาด คริสตจักรเนินสมบูรณ์
คริสตจักรวังธรรมโคกน้อย คริสตจักรวังสมบูรณ์ คริสตจักรสามัคคีธรรมวังสมบูรณ์ คริสตจักร
แม่น้ำแห่งความรัก คริสตจักรอรัญประเทศ คริสตจักรสามัคคีธรรมอรัญประเทศ กลุ่มสามัคคีธรรม
อรัญประเทศ (บ้านไผ่ล้อม) คริสตจักรพระกิตติคุณสมบูรณ์อรัญประเทศ ศาลาธรรมอรัญรวมใจ
คริสตจักรสระแก้วแบ็บติสต์ กลุ่มคริสตเตียนหมู่บ้านคริสตเตียน คริสตจักรความหวังสระแก้ว
คริสตจักรได้รับพระคุณสระแก้ว

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะ
ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม
ต่างกระบวนการทัศน์

4.11 โรงพยาบาลของรัฐ 10 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว
โรงพยาบาลคลองหาด โรงพยาบาลตาพระยา โรงพยาบาลวังน้ำเย็น โรงพยาบาลวัฒนานคร
โรงพยาบาลจิตเวชสระแก้วราชนครินทร์ โรงพยาบาลอรัญประเทศ โรงพยาบาลเขาลกรรจ์
โรงพยาบาลวังสมบูรณ์ โรงพยาบาลโคกสูง

ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะ
ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม
ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม
และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์
และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

4.12 โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลค่ายสุรสิงหนาท
 ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะ
 ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และ
 นวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ
 การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และทักษะ
 ด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ตารางที่ 1 สรุปผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษ
 ที่ 21

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ	
ประเภทบุคคล	1. นายสมชัย สิงใส ปราชญ์ จังหวัดสระแก้ว	ประโยชน์ของ น้ำส้มควั่นไม้ เช่น เป็นสาร ปรับปรุงดิน	การทำเตา อิวาเตะ/ เตาน้ำส้ม ควั่นไม้	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณและทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านการร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะ ผู้นำ - ทักษะอาชีพและทักษะ การเรียนรู้	90 ม.4 ตำบล ฝักขะ อำเภอ วัฒนานคร จังหวัด สระแก้ว	ติดต่อ ประสานงาน โดยตรง
	2. นายประสิทธิ์ โสภี ผู้ใหญ่บ้าน/ ปราชญ์ชาวบ้าน	ชุมชนต้นแบบ เศรษฐกิจ พอเพียง	ศูนย์ การเรียนรู้ เศรษฐกิจ พอเพียง	- ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านการร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะ ผู้นำ - ทักษะอาชีพและทักษะ การเรียนรู้	ตำบล คลองหาด อำเภอ คลองหาด จังหวัด สระแก้ว	ติดต่อ ประสานงาน โดยตรง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ	
ประเภทบุคคล	3. นายอนุศิษฐ์ ธำรงรัตนศิลป์ ประธานชมรม เกษตรแห่ง ประเทศไทย/ ได้สัมผัสกับ ธรรมชาติ	มีฐานการ เรียนรู้มากมาย ให้เข้าไป ศึกษา/อบรม เกี่ยวกับเกษตร ธรรมชาติ	ศูนย์ การเรียนรู้ ด้านเกษตร ธรรมชาติ วังสมบูรณ์ วังสมบูรณ์ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการ ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการ ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	109 หมู่ที่ 4 ตำบล วังใหม่ อำเภอ วังสมบูรณ์ จังหวัด สระแก้ว	ติดต่อ ประสานงาน โดยตรง
	4. นายสมิทธิ์ เย็นสบาย ปราชญ์ชาวบ้าน	การแปรรูป สมุนไพรและ การสร้างบ้านดิน สระแก้ว	ศูนย์ศึกษา กสิกรรม ธรรมชาติ สระแก้ว	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	521/ 3 ตำบล ท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	ติดต่อ ประสานงาน โดยตรง
	5. นางทวย แก่นจันทร์ ปราชญ์ชาวบ้าน	ศูนย์อบรมและ ถ่ายทอด การเกษตร	การจัดทำ แปลง ผสมผสาน	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	22 ม.2 ตำบล หนองม่วง อำเภอ โคกสูง จังหวัด สระแก้ว	ติดต่อ ประสานงาน โดยตรง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ	
ประเภทบุคคล	6. จำสิบเอกไพฑูล พันธ์าคู ปราชญ์เกษตร ผสมผสาน	ศูนย์ถ่ายทอด ความรู้ ด้านการเกษตร ปลอดภัย	การผลิต ปุ๋ยอินทรีย์ - ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	ศูนย์ฝึก อาชีพ ตำบล เขาสามลิบ อำเภอ เขาค้อ จังหวัด สระแก้ว	ติดต่อ ประสานงาน โดยตรง	
	7. นางปาลิตา โตศรีสวัสดิ์เกษม นักวิชาการ วิทยาศาสตร์- ศึกษา	อบรม จัดค่าย และให้ความรู้ เกี่ยวกับ วิทยาศาสตร์- คณิตศาสตร์ และสิ่งเรียนรู้ ต่าง ๆ	ให้บริการ ความรู้ หอดูดาว ห้องท้องฟ้า จำลอง ห้องคารา ศาสตร์ สวนสมุนไพร	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	597/ 49 ถนน สุวรรณศร ตำบล ท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	ติดต่อ ประสานงาน ได้ที่ศูนย์ วิทยาศาสตร์ เพื่อการศึกษา สระแก้ว
	8. นายพรศักดิ์ สำราญดี พนักงานราชการ (ครูอาสาสมัคร) พอเพียง และ ศูนย์ฝึกอาชีพ	จัดฝึกอบรมให้ ความรู้ด้าน การเกษตร เศรษฐกิจ พอเพียง และ ศูนย์ฝึกอาชีพ	การเลี้ยงหมู หลุม การทำ แปลงสาธิต พืชผัก ไร่นา ผสมผสาน	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม	597 หมู่ที่ 3 ถนน สุวรรณศร ตำบล ท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	ติดต่อ ประสานงาน ได้ที่ศูนย์ การเรียนรู้ศูนย์ ฝึกอาชีพฯ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ	
			- ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้			
ประเภทบุคคล	9. นายอำนาจ ทงกัก ประธานสหกรณ์ โคนมวังน้ำเย็น จำกัด	ศูนย์ถ่ายทอด ความรู้ การเลี้ยงโคนม ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากนมโค	โรงผลิต นมผง โรงผลิตนม พาสเจอร์ไลซ์ โรงสีข้าว โรงผลิต อาหารสัตว์ การเลี้ยง โคนม ห้องวิจัย ทดลอง	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	669 หมู่ที่ 1 ถนนจันทบุรี สระแก้ว ตำบล วังใหม่ อำเภอ วังสมบูรณ์ จังหวัด สระแก้ว	ติดต่อ ประสานงาน ได้ที่สหกรณ์ โคนม วังน้ำเย็น จำกัด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ		
ประเภทบุคคล	10. นายแดง มารศรี ผู้ฝึกสอนกระบี่	จัดฝึกอบรม ให้ความรู้ ด้านการเกษตร ผสมผสาน เศรษฐกิจ พอเพียง และใช้กระบี่	ดำเนิน การใช้ แรงงานจาก กระบี่ เพื่อการทำนา การทำไร่สวน แบบเศรษฐกิจ พอเพียง	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	999 ตำบล ศาลาลำควน อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	ติดต่อ ประสานงาน ได้ที่โรงเรียน กาสรกสิวิทย์	
	ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม	1. ประเพณีบายศรี สู่ขวัญข้าว	อัญเชิญพระแม่ โพสพ เพื่อประรำพิธี ขวัญข้าว เพื่อสืบทอด	อนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรมและ การเล่น พื้นบ้าน	- ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ	โรงเรียน บ้านเขา สามสิบ อำเภอ เขาคอกร จังหวัด สระแก้ว	จัดขึ้นช่วง ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี
		2. ประเพณี ดอกแก้วบาน เมืองบูรพา	ขบวนแห่ดอก แก้วบานเบื้อง บูรพาและการ สืบสาน ประเพณี	การจัด นิทรรศการ ภายในงาน เพื่อ การเรียนรู้	- ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ	โรงเรียน อนุบาลศรี อรัญญูทัย และหน้า สถานีรถไฟ	จัดขึ้นเดือน ธันวาคมของ ทุกปี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ
3. ประเพณี งานชมพู่หวาน และของดี คลองหาด	เมืองแห่งผลไม้ และผักปลอด สารพิษ	การให้ความรู้ ด้านการเกษตร มีการแสดงรำ วงย้อนยุคและ การละเล่น	- ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	ที่ว่าการ อำเภอ คลองหาด อำเภอ จังหวัด สระแก้ว	จัดขึ้นช่วง เดือนมีนาคม ของทุกปี
4. ประเพณี วันไหลสระแก้ว (แห่เจ้าพ่อ พระปรอง)	สักการะสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์และ สืบสาน อนุรักษ ประเพณี	สงฆ์เจ้าพ่อ พระปรองและ สงฆ์ผู้หลัก ผู้ใหญ่	- ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ	ศาลหลัก เมือง จังหวัด สระแก้ว	วันที่ 17-19 เมษายน ของทุกปี
5. ประเพณี ผูกเสี่ยว	เพื่อสร้าง ความสามัคคี ประเพณี พื้นบ้าน	ส่งเสริมให้ เยาวชนรู้จักกัน มากขึ้นและ ร่วมแรงร่วมใจ สามัคคีกัน	- ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ	โรงเรียน บ้านทุ่ง มหาเจริญ อำเภอ วังน้ำเย็น จังหวัด สระแก้ว	จัดขึ้น ช่วงเดือน มิถุนายน ของทุกปี
6. งานวัน แคนตาลูป	ผลิตภัณฑ์ของดี เมืองสระแก้ว	การปลูก แคนตาลูปและ การดูแลและ มีการประกวด ธิดาแคนตาลูป	- ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	ที่ว่าการ อำเภอ อรัญ ประเทศ	จัดขึ้น ช่วงเดือน เมษายน ของ ทุกปี

ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ	
ประเภทกิจกรรมวัฒนธรรม	7. เทศกาลคู่มือเสื้อ ปางสีดา	การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	ผีเสื้อ มีหลากหลาย สายพันธุ์และ การอนุรักษ์ ธรรมชาติ	- ทักษะด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และ ทักษะในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ	อุทยาน แห่งชาติ ปางสีดา	จัดขึ้น ช่วงเดือน มิถุนายน- กรกฎาคม ของทุกปี
	8. เทศกาลคุณกาน้ำ	แหล่งเพาะพันธุ์ นกหรือ นกอ้ายจ้าว	มีนก หลากหลาย สายพันธุ์ มารวมตัวกัน ทั้งนกหายาก และนกทั่วไป	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา	อ่างเก็บน้ำ พระปรัง	จัดขึ้น ช่วงเดือน พฤษภาคม- มิถุนายน ของทุกปี
	9. ประเพณีงาน สืบสานวัฒนธรรม เมืองบูรพาและ งานกาชาด จังหวัดสระแก้ว	สืบสาน ประเพณีไทย ของดี เมืองสระแก้ว	ขบวนแห่ ศิลปวัฒนธรรม ไทยและการจัด นิทรรศการ ความรู้	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะ ด้านความร่วมมือ การทำงาน เป็นทีมและภาวะผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	โรงเรียน อนุบาล วัดสระแก้ว	จัดขึ้นช่วง เดือน กุมภาพันธ์ ของทุกปี
	10. ประเพณี สู้ขวัญควาย	อนุรักษ์ฟื้นฟู ประเพณีสู้ ขวัญควาย และตอบแทน บุญคุณควาย ที่ช่วยชาวนา	ส่งเสริม การเรียนรู้ เชิงท่องเที่ยว อนุรักษ์ ควาย และจัด นิทรรศการ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	- ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	โรงเรียน กาสรกสิวิทย์ ตำบลศาลา ลำควน อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	จัดขึ้น ช่วงเดือน เมษายน ของทุกปี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ
11. ศูนย์วิทยาศาสตร์ เพื่อการศึกษา สระแก้ว	บริการให้ ความรู้ทางด้าน วิทยาศาสตร์ และบริการ จัดกิจกรรม นอกสถานที่	จัดกิจกรรม ค่ายบูรณาการ วิทยาศาสตร์- คณิตศาสตร์ ห้องท้อฟ้า จำลอง ห้อง ดาราศาสตร์ สวนสมุนไพรม หอดูดาว	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ ตำบล และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	597/ 49 ถนน สุวรรณศร ท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	วันเวลา 8.30-16.30 น. ทุกวัน
	12. ศูนย์ฝึกอาชีพ และพัฒนา ราษฎรไทย บริเวณชายแดน สระแก้ว	จัดอบรมและ ให้บริการด้าน การฝึกอาชีพ และให้ความรู้ ด้านเศรษฐกิจ พอเพียง	การเลี้ยงหมู หลุม การทำ แปลงสาธิต พืชผัก ไร่นา ผสมผสาน มีการทดลอง ปลูกพืชผัก เกษตรอินทรีย์ หลายชนิด ทำแปลงเกษตร สาธิต	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ ตำบลท่าเกษม และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	597 หมู่ที่ 3 ถนน สุวรรณศร อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ	
ประเภทแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ	1. วิทยาลัย โพธิวิษาลย์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ สระแก้ว	ศูนย์การเรียนรู้ เกี่ยวกับ เศรษฐกิจ พอเพียงที่ หลากหลาย	การใช้ ธรรมชาติ ช่วยธรรมชาติ ภายใต้ โครงการ ปลูกป่า 3 อย่าง แต่ได้ ประโยชน์ 4 อย่าง	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	ตำบล ท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	เปิดทำการ ทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.
	2. สระแก้ว สระขวัญ	ประวัติศาสตร์ สมัยกรุงธนบุรี	ประวัติ ความเป็นมา ของจังหวัด สระแก้วและ ประวัติศาสตร์	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์	ตำบล สระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	ทุกวัน เวลา 7.00-18.00 น.
	3. อ่างเก็บน้ำ ท่ากระบาก	แหล่งเรียนรู้ เชิงท่องเที่ยว	มีพืชพันธุ์ไม้ นานาชนิด ให้ศึกษา หาความรู้	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา	ตำบลท่าแขก อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	ทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.
	4. อุทยานแห่งชาติ ปางสีดา	เป็นแนวภูเขา สลับซับซ้อน ป่าติดต่อกับ อุทยานแห่งชาติ ทับลาน	ป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้ง ป่าเต็งรัง น้ำตกปางสีดา และสัตว์ป่า หายาก	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา	ตำบลท่าแขก อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	ทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.
	5. เขาลงกรรจ์	สวนรุกขชาติ เขาลงกรรจ์	ศึกษาพรรณ ไม้หายากและ ถ้ำค้างคาว	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์	ตำบล เขาลงกรรจ์ อำเภอ เขาลงกรรจ์ จังหวัด สระแก้ว	ทุกวัน เวลา 7.00-18.00 น.

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ
6. วัดเขาฉกรรจ์	แหล่งเรียนรู้ ทางศาสนา และแห่งศึกษา ธรรมชาติ	มีถ้ำให้ศึกษา เรียนรู้ถึง 72 ถ้ำ เช่น ถ้ำมီးด ถ้ำหนุมาน ถ้ำเขาทะลุ ถ้ำน้ำทิพย์	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์	ตำบล เขาฉกรรจ์ อำเภอ เขาฉกรรจ์ จังหวัด สระแก้ว	เปิดทำการ ทุกวัน เวลา 7.00-18.00 น.
7. อ่างเก็บน้ำ เขาสามลิบ	ศึกษาเส้นทาง ธรรมชาติ	ดูดาว คุณก เดิน ป่าและศึกษา ธรรมชาติกับ ไม้ป่าหายาก	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ	ตำบล เขาสามลิบ อำเภอ เขาฉกรรจ์ จังหวัด สระแก้ว	ทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.
8. เขื่อนพระปรง	เขื่อนที่ใหญ่ ที่สุดในจังหวัด สระแก้ว ใน โครงการ พระราชดำริ	ศึกษาธรรมชาติ นก ปลา และ สัตว์ต่าง ๆ	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา	ตำบล ชองกลุ่ม อำเภอ วัฒนานคร จังหวัด สระแก้ว	ทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.
9. วัดนครธรรม	พระพุทธรูป โบราณและ ประวัตินาศาสตร์ โบราณ	โบราณสถาน และโบราณ วัตถุ ประวัตินาศาสตร์	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์	ตำบล วัฒนานคร อำเภอ วัฒนานคร จังหวัด สระแก้ว	ทุกวัน เวลา 6.00-19.00 น.
10. สถานีเพาะเลี้ยง สัตว์ป่า ช่องกล่ำบน	สถานีวิจัย เกี่ยวกับสัตว์ป่า และใกล้ จะสูญพันธุ์	เพาะเลี้ยง สัตว์ป่าหายาก และใกล้ จะสูญพันธุ์	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม	ตำบล หนอง- หมากฝ้าย อำเภอ วัฒนานคร จังหวัด สระแก้ว	วัน จ.-ศ. เวลา 8.30-16.30 น.

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ
11. น้ำตกเขาตะกรับ	การผจญภัย เชิงอนุรักษ์	พืชพันธุ์ไม้ หายากและ สัตว์ป่า หายาก รวมถึง น้ำตกที่สวยงาม	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา	ตำบล ทุ่งมหาเจริญ อำเภอ วังน้ำเย็น จังหวัด สระแก้ว	เปิดทำการ ทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.
12. โรงพยาบาล วังน้ำเย็น	การบำบัดบำรุง สุขภาพ ด้วยสมุนไพร	สวนสมุนไพร ให้เรียนรู้และมี ให้บริการนวด ตัว อบตัวด้วย สมุนไพรอีก ด้วย	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้าน ความร่วมมือ การทำงาน เป็นทีมและภาวะผู้นำ - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	ตำบลวังน้ำ เย็น อำเภอสว่าง เขน จังหวัด สระแก้ว	วัน จ.-ศ. เวลา 8.30- 16.30 น.
13. ปราสาท เขาน้อยสิชมพู	โบราณสถาน สร้างขึ้นใน ศตวรรษที่ 12	มีปราสาท 3 หลัง และมีการ ค้นพบ โบราณวัตถุ เป็นจำนวนมากต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์	ตำบล คลองน้ำใส อำเภอ อรัญประเทศ จังหวัด สระแก้ว	ทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.
14. ปราสาท ศักดิ์ก๊กกรม	เป็นโบราณ สถานที่ ใหญ่ที่สุด ในจังหวัด สระแก้ว	ประวัติศาสตร์ และ โบราณสถาน รวมถึงการ ค้นพบศิลา จารึก	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์	ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัด สระแก้ว	เปิดทำการ ทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.
15. ละลุ	เกิดจาก ปรากฏการณ์ ทางธรรมชาติ	แหล่งศึกษา ธรรมชาติ	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม	ตำบลทัพราช อำเภอ ตาพระยา จังหวัด สระแก้ว	เปิดทำการ ทุกวัน เวลา 8.00-18.00 น.

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ
16. วัดอนุบรรพต (เขาน้อย)	ศิลปกรรมไทย ภายในวัด	วัฒนธรรม ภายในวัดและ ประวัติศาสตร์ โบราณ	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม	ตำบลบ้าน- หนองไทร อำเภอ อรัญประเทศ จังหวัด สระแก้ว	เปิดทำการ ทุกวัน เวลา 8.30-17-00 น.
17. สหกรณ์โคนม วังน้ำเย็น จำกัด	แหล่งผลิต น้ำนมที่ใหญ่ เป็นอันดับที่ 2	การรับซื้อ น้ำนมดิบ การผลิตอาหาร สัตว์และ การผลิตนม พาสเจอร์ไรซ์	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	ตำบลวังใหม่ อำเภอ วังสมบูรณ์ จังหวัด สระแก้ว	วัน จ.-ศ. เวลา 8.30-16.30 น.
18. ถ้ำเขาศิวะ (ถ้ำน้ำ)	อยู่ระหว่าง เทือกเขา ตงรังอกและ เทือกเขากก มะม่วง	ภายในถ้ำ มีน้ำไหล ออกมาตลอด ทั้งปี มีหินย้อย ออกมาจากใน ถ้ำเป็นศิลปะ และมีถ้ำเล็ก ๆ ให้เรียนรู้ได้	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม	ตำบล คลองไก่อี้น อำเภอ คลองหาด จังหวัด สระแก้ว	ทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ
19. อุทยานแห่งชาติ ดาพระยา	อยู่เทือกเขา บรรทัด เป็น กำแพงธรรมชาติ กันเขตแดน ระหว่างไทยกับ กัมพูชา	อุดมสมบูรณ์ ไปด้วยป่า เบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง และแหล่ง เรียนรู้ทาง ธรรมชาติ อีกมากมาย	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา	อำเภอ ดาพระยา จังหวัด สระแก้ว และอำเภอ โนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์	เปิดทำการ ทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.
20. ปราสาทเขาโล้น ยอดเขาโล้น	ปราสาทตั้งอยู่บน เป็นแหล่ง เรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์ และที่รอบ ประตูปบศิลา จารึก อักษร โบราณอีกด้วย	เป็นแหล่ง เรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์ และที่รอบ ประตูปบศิลา จารึก อักษร โบราณอีกด้วย	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์	ตำบลทัพราช อำเภอ ดาพระยา จังหวัด สระแก้ว	ทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.
21. ศูนย์ฝึกและ พัฒนาอาชีพ ราษฎรไทย บริเวณชายแดน จังหวัดสระแก้ว	จัดอบรมและ ให้บริการ ด้านการฝึกอาชีพ และให้ความรู้ ด้านเศรษฐกิจ พอเพียง	การเลี้ยงหมู หลุม การทำ แปลงสาธิต พืชผัก ไร่นา ผสมผสาน มีการทดลอง ปลูกพืชผัก เกษตรอินทรีย์ หลายชนิด ทำ แปลงเกษตร สาธิต	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	ที่อยู่ 597 หมู่ที่ 3 ถนน สุวรรณศร ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	ทุกวัน จ.-ศ. เวลา 8.30- 16.30 น.

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ
22. ศูนย์วิทยาศาสตร์ เพื่อการศึกษา สระแก้ว	บริการให้ความรู้ ทางด้าน วิทยาศาสตร์ และบริการจัด กิจกรรม นอกสถานที่	จัดกิจกรรม ค่ายบูรณาการ วิทยาศาสตร์- คณิตศาสตร์ ห้องห้องฟ้า จำลอง ห้องคารา ศาสตร์ สวนสมุนไพร หอดูดาว	จัดกิจกรรม - ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	ที่อยู่ 597/ 49 ถนน สุวรรณศร ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	ทุกวัน จ.-ศ. เวลา 8.30-16.30 น.
23. ถ้ำเพชร โพธิ์ทอง	ภายในถ้ำมีหิน ประกายคล้ายกับ เพชร	มีห้องให้เรียน รู้อยู่ 4 ห้องเรียน ภายในถ้ำและ บริเวณรอบ ๆ ประกอบ ไปด้วย สมุนไพร ต่าง ๆ	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม	หมู่ที่ 9 ตำบล คลองหาด อำเภอ คลองหาด จังหวัด สระแก้ว	เปิดทำการ ทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ
24. โรงเรียน กาสรกสิวิทย์	จัดฝึกอบรม ให้ความรู้ ด้านการเกษตร ผสมผสาน เศรษฐกิจพอเพียง และใช้กระบือ	ดำเนิน การใช้ แรงงานจาก กระบือเพื่อ การทำนา การทำไร่ สวนแบบ เศรษฐกิจ พอเพียง บ้านดิน การทำ แก๊สหุงต้ม ร้านกาแฟ	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	ที่อยู่ 999 ตำบล ศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	ทุกวัน เวลา 8.30-16.30 น.
สถานศึกษา อุดมศึกษา 5 แห่ง	จัดการศึกษา - วิจัย - ทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม - บริการวิชาการ	จัดการศึกษา ระดับอุดม ศึกษา	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	สังกัด สำนักงาน คณะกรรมการ การอุดมศึกษา	08.30-16.30 น.

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ
สถานศึกษา อาชีวศึกษา 5 แห่ง	จัดการศึกษา	จัดการศึกษา	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้	สังกัด สำนักงาน คณะกรรมการ การอุดมศึกษา	08.30-16.30 น.
ประเภทแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สพป. เขต 1 146 แห่ง	จัดการศึกษา	จัดการศึกษา ระดับ ประถมศึกษา	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	สังกัด สำนักงาน คณะกรรมการ การอุดมศึกษา	08.30-16.30 น.

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ
ประเภทสถานที่และวัตถุประสงค์อุปกรณ์	สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สพป. เขต 2 125 แห่ง	จัดการศึกษา ระดับ ประถมศึกษา	จัดการศึกษา ระดับ ประถมศึกษา - ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	สังกัด สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน	08.30-16.30 น.
	สถานศึกษา เอกชน 9 แห่ง	จัดการศึกษา ระดับ ประถมศึกษา- มัธยมศึกษา	จัดการศึกษา ระดับ ประถมศึกษา- มัธยมศึกษา - ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	สังกัด - สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน - สำนักงาน เขตพื้นที่ มัธยมศึกษา	08.30-16.30 น.

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ
สถานศึกษา มัธยมศึกษา สพม. เขต 7 8 แห่ง	จัดการศึกษา	จัดการศึกษา ระดับ มัธยมศึกษา	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	สังกัด - สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน - สำนักงาน เขตพื้นที่ มัธยมศึกษา	08.30-16.30 น.
ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ สถานศึกษาสังกัด องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดสระแก้ว 7 แห่ง	จัดการศึกษา	จัดการศึกษา ระดับ มัธยมศึกษา	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	สังกัด องค์การ บริหาร ส่วนจังหวัด	08.30-16.30 น.

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ	
หน่วยงานทหาร และตำรวจ 9 แห่ง	ความมั่นคง แห่งชาติ	- ฝึกอบรม - นักศึกษา วิชาทหาร	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	ตั้งกัก - มทบ.19 - ทพ12 - ร.12 พัน.3 รอ.	08.30-16.30 น.	
ประเภทสถานที่และวัดคู่ปกเกล้า	วัด 351 แห่ง	ศูนย์รวมจิตใจ	- เข้าค่ายธรรมะ - ปฏิบัติธรรม	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์	ตั้งกัก กระทรวง วัฒนธรรม	06.00-18.00 น.
	โบสถ์ 29 แห่ง	ศูนย์รวมจิตใจ	- ร้องเพลง - สวดขอพร	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์	-	06.00-18.00 น.
โรงพยาบาลของรัฐ 10 แห่ง	การบริการ สาธารณสุข	- อบรม/ ให้ความรู้ เรื่องสุขภาพ	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ			

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทแหล่งเรียนรู้	คุณลักษณะ	ความรู้/ กิจกรรม	ทักษะการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	ที่ตั้ง	เวลาทำการ	
ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์	โรงพยาบาลสังกัด กระทรวงกลาโหม	การบริการ สาธารณสุข	- อบรม/ ให้ความรู้ เรื่องสุขภาพ	- ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	กระทรวง สาธารณสุข	08.30-16.30 น.
	1 แห่ง		- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะ ผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	สังกัด กระทรวง กลาโหม	08.30-16.30 น.	

ตอนที่ 2 คุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว ในการส่งเสริมการศึกษา ในศตวรรษที่ 21

จากผลการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้วและการศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้
ของจังหวัดสระแก้ว ในการส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีแหล่งเรียนรู้ 4 แห่ง
ที่เข้าเกณฑ์การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (7C) ครบทุกข้อ ประกอบด้วย

1. ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว

- แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ประกอบด้วย นางปาลิตา ไตรศรีสวัสดิ์เกษม นักวิชาการ
วิทยาศาสตร์ศึกษาและนางสาวสุกัญญา ศรีภูมิ นักวิชาการวิทยาศาสตร์ศึกษา

- แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย ห้องห้องฟ้าจำลอง ห้องดาราศาสตร์ กิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ กิจกรรมสัปดาห์วิทยาศาสตร์ กิจกรรมวันเด็ก

- แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย สวนสมุนไพร หอดูดาวห้อง

- แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ตั้งอยู่ 597/ 49 ถนนสุวรรณศร ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (7C) ดังนี้

1.1 ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving: C1) ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีการจัดกิจกรรมค่ายบูรณาการ วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ในการจัดกิจกรรมนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด การใช้วิจารณญาณในการทำกิจกรรมและรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง

1.2 ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation: C2) ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีการจัดกิจกรรมการประกวดการแข่งขันสิ่งประดิษฐ์ โครงงานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดค้นสิ่งประดิษฐ์ หรือสร้างสรรค์ผลงาน ออกแบบผลงาน หรือจะนำของเหลือใช้มาก่อนให้เกิดประโยชน์อีกครั้ง และสามารถนำสิ่งประดิษฐ์มาประกวดภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ผู้ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจะได้ไปเป็นตัวแทนประกวดระดับประเทศต่อไป

1.3 ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding: C3) ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ผู้เรียนที่ไปเรียนรู้ มีหลากหลายสถาบัน ทั้งในจังหวัดสระแก้วและจังหวัดอื่น ๆ ที่มาชมนิทรรศการภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ประกอบไปด้วย ผู้ชมที่มีความหลากหลายทั้งเพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา และเชื้อชาติ ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว จะให้ทำกิจกรรมร่วมกันผู้เรียนที่เข้ามาชมสามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างเหมาะสมกับการอยู่ร่วมกัน

1.4 ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership: C4) ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนที่เข้ามาเรียนรู้ไม่เบื่อ และมีการออกฐานในงานต่าง ๆ เช่น ในบริเวณวัดที่มีการกิจกรรมทางศาสนา ทางศูนย์จะมีการนำกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ มาให้เด็ก ๆ ร่วมกันทำ ผ่านกระบวนการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ด้วยการช่วยกันปฏิบัติเป็นทีม ใ้รู้จักเสียสละโดยส่วนรวม รู้จักการให้อภัย

1.5 ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, information, and media literacy: C5) ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ผู้เรียนสามารถเข้ามาหาข้อมูลใหม่ ๆ ศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ได้ ผ่านสื่อ เว็บไซต์ของศูนย์ และป้ายสารสนเทศของศูนย์ ที่ให้ความรู้ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

1.6 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy: C6) ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีเครื่องคอมพิวเตอร์ สื่อ และวีดิทัศน์ ให้บริการแก่ผู้ที่มาใช้บริการและสามารถมาสืบค้นหาข้อมูลได้ตาม

1.7 ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills: C7) ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว แห่งนี้มีการอบรม/ สัมมนา และให้คำแนะนำแก่ผู้ที่สนใจ นอกจากนี้ยังมีการแนะแนวการศึกษาต่อระดับสูง เพื่อการประกอบอาชีพทางด้านวิทยาศาสตร์

ตารางที่ 2 สรุปแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21:

ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว

บุคคล	ประเภทแหล่งเรียนรู้			ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (7C)						
	แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม	ทรัพยากรธรรมชาติ	สถานที่	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7
- นางปาลิตา ไตรศรีสวัสดิ์เกษม นักวิชาการศึกษา วิทยาศาสตร์	ห้องห้องฟ้าจำลอง ห้องดาราศาสตร์- คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์	สวนสมุนไพรรอคูดาว	ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
- นางสาวสุกัญญา สรีภูมิ นักวิชาการ วิทยาศาสตร์ศึกษา	กิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์- คณิตศาสตร์ กิจกรรมสัปดาห์วิทยาศาสตร์ กิจกรรมวันเด็ก									

2. ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนารายการไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว

- แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ประกอบด้วย นายพรศักดิ์ สำราญดี พนักงานราชการ (ครู)

- แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย จัดฝึกอบรมอาชีพ

ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องจัดฝึกอบรมให้ความรู้ ห้องเรียนรู้ฝึกอาชีพ

- แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย การเลี้ยงหมูหลุม การทำแปลงสาธิตพืชผัก ไร่นาผสมผสาน

- แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่ ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาวิทยุวิทยุไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว ตั้งอยู่ 597 หมู่ที่ 3 ถนนสุวรรณศร ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาวิทยุวิทยุไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (7C) ดังนี้

2.1 ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving: C1) ภายในศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาวิทยุวิทยุไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว มีการทดลองปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์หลายชนิด ทำแปลงเกษตรสาธิต เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และสามารถวิเคราะห์กับสิ่งที่จะเกิดขึ้น และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะผลการคิดวิเคราะห์ถึงผลกระทบของการใช้สารเคมีในการทำเกษตรกรรม

2.2 ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation: C2) ภายในศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาวิทยุวิทยุไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว มีการออกแบบสิ่งประดิษฐ์ได้ เช่น เต่าแก๊สหุงต้ม โดยนำมูลสัตว์มาหมักเพื่อให้เกิดเป็นพลังงานใช้ในการประกอบอาหารและขยารถยนต์เก่ามาดัดแปลงเป็นกระถางปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อใช้ในการเกษตรและสิ่งของที่เหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.3 ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนการทัศน์ (Cross-cultural understanding: C3) ภายในศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาวิทยุวิทยุไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว มีวิทยากรและผู้เข้าชมหลากหลายทั้งเพศ วัย ศาสนา อาชีพ เพื่อให้เราสามารถปฏิบัติตนในเข้าใจในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม

2.4 ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership: C4) ภายในศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาวิทยุวิทยุไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว มีการจัดกิจกรรมอาชีพ จัดอบรมที่เน้นการปฏิบัติการ เพื่อให้คนที่สนใจมาศึกษาและร่วมมือกันช่วยกัน รู้จักเสียสละ รู้จักมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น

2.5 ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, information, and media literacy: C5) ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาวิทยุวิทยุไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว มีการให้บริการสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการโฆษณาชวนเชื่อต่อการใช้สารเคมีของกลุ่มนายทุนสามารถเข้ามาเรียนรู้กับกิจกรรมที่ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาวิทยุวิทยุไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว ได้มีการกระจายข้อมูลข่าวสาร

2.6 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy: C6) ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาวิทยุวิทยุไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว มีบริการคอมพิวเตอร์และบริการสื่อที่เป็นประโยชน์ เพื่อช่วยในการสืบค้นข้อมูลความรู้

2.7 ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills: C7) ศูนย์ฝึกอาชีพ และพัฒนารายธุรกิจไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว มีการจัดอบรมอาชีพและการพัฒนาอาชีพ โดยใช้ความรู้เป็นฐาน รู้จักสร้างมูลค่าให้กับสิ่งของ พร้อมทั้งให้ความรู้และคำแนะนำสำหรับผู้สนใจ ทำอาชีพใหม่ ๆ รวมถึงมีตลาดนัดอาชีพเคลื่อนที่เพื่อให้ชาวบ้านบริเวณชายแดนมีอาชีพที่ดี มีรายได้เพิ่ม มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงการประกอบอาชีพ ให้ดียิ่งขึ้น

ตารางที่ 3 สรุปแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21:
ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนารายธุรกิจไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว

บุคคล	ประเภทแหล่งเรียนรู้			ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (7C)						
	แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม	ทรัพยากรธรรมชาติ	สถานที่	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7
นายพรศักดิ์ สาราญดี	จัดฝึกอบรมอาชีพ ห้องจัดฝึกอบรมให้ความรู้ ห้องเรียนรู้ฝึกอาชีพ	ห้องคอมพิวเตอร์- การเลี้ยง หมูหลุม - การทำแปลง สาธิตพืชผัก - ไร่นา ผสมผสาน	ศูนย์ฝึกอาชีพและ พัฒนารายธุรกิจไทย บริเวณชายแดน สระแก้ว	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

3. สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด

- แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ประกอบด้วย นายอำนาจ ทงกัก ประธานสหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด (037-353 876-8)

- แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย โรงผลิตนมผง โรงผลิตนมพาสเจอร์ไลซ์ โรงสีข้าว ห้องวิจัยทดลอง โรงผลิตอาหารสัตว์

- แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย การเลี้ยงโคนม แปลงหญ้า

- แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่ สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด ตั้งอยู่ 669 หมู่ที่ 1 ถนนจันทบุรี-สระแก้ว ตำบลวังใหม่ อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (7C) ดังนี้

3.1 ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving: C1) ภายในสหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด โรงงานมีการผลิตนมมากมายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น จึงมีการคิดวิเคราะห์ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ถึงความเป็นไปได้ ความสมเหตุสมผล กับสิ่งที่ทำ สิ่งที่ทดลอง และสามารถนำไปแก้ไขปัญหา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.2 ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation: C2) สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด มีการค้นคิดสูตรใหม่โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และปรับปรุงสูตรเดิมให้ดียิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ส่วนรวม พร้อมทั้งทำให้มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

3.3 ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding: C3) สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด ผู้ปฏิบัติงานและผู้ศึกษาดูงานมีหลายหลาย ทางด้านเพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา และเชื้อชาติ เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีกิจกรรม ทำร่วมกันเพื่อสามารถวางตัวได้อย่างเหมาะสม ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

3.4 ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership: C4) สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด ให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม มีการประชุมการทำงานอย่างเป็นระบบและติดตามการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร ด้วยการแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักการเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัวและสามารถชี้แจงหรือให้คำแนะนำแก่ผู้อื่น ได้ตาม ความเหมาะสม

3.5 ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, information, and media literacy: C5) สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด มีการอบรมและพัฒนาบุคลากร รวมถึงอบรมสมาชิกเพื่อให้รู้ทันสื่อกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น อาจมีผลกระทบต่อการทำงานทั้งด้าน บวกและด้านลบ นอกจากนี้ยังมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการส่งเสริมภาพลักษณ์องค์กรให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

3.6 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy: C6) สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด มีการใช้คอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยเพื่อศึกษา ข้อมูลในการทดลอง มีการศึกษาผลวิจัยทั้งในและต่างประเทศในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลเพื่อการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่

3.7 ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills: C7) ภายใน สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด มีแหล่งเรียนรู้ให้เข้ามาศึกษาหลายแห่งได้แก่ ศูนย์รับนํ้านมดิบ โรงผลิตอาหารสัตว์ ฟาร์มโคนม โรงผลิตนม โรงผลิตนมผง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบ อาชีพหรือใช้ในชีวิตประจำวันได้ และมีการแนะแนวการศึกษาต่อให้แก่บุตรหลานในพื้นที่ได้เลือก เรียนในสาขาวิชาที่สนใจ และกลับมาประกอบอาชีพในท้องถิ่นได้

ตารางที่ 4 สรุปแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21:
สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด

บุคคล	ประเภทแหล่งเรียนรู้			ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (7C)						
	แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม	ทรัพยากร ธรรมชาติ	สถานที่	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7
นายอำนาจ ทงกัก (037-353 876-8)	โรงผลิตนมผง โรงผลิตนมพาสเจอร์ไลซ์ โรงสีข้าว ห้องวิจัยทดลอง โรงผลิตอาหารสัตว์	- การเลี้ยงโคนม - แปลงหญ้า สาธิต	สหกรณ์โคนม วังน้ำเย็น จำกัด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

4. โรงเรียนกาสรกสิวิทย์

- แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ประกอบด้วย นายแดง มารศรี ผู้ฝึกสอนกระบี่ และนายสายัญ สกุลดี ผู้ช่วยสอนกระบี่ โทร (0-3743-5058, 088-2891299)
- แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย บ้านดิน การทำแก๊สหุงต้ม ไร่กาแฟ
- แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย การดำนา การใช้แรงงานจากกระบี่เพื่อการทำนา การทำไร่สวนแบบเศรษฐกิจพอเพียง
- แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่ โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ ตั้งอยู่ที่ 999 ตำบลศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (7C) ดังนี้

4.1 ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving: C1) โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ เป็นสถานที่ฝึกกระบี่ให้สามารถทำการเกษตร ทำนา ไถนา และเป็นแหล่งให้ผู้ที่สนใจได้เรียนรู้การทำเกษตรและภูมิปัญญาชาวบ้าน ใช้ชีวิตอยู่กับกระบี่และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุมีผล และเห็นคุณค่าของกระบี่กับสังคมไทย

4.2 ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation: C2) โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ พัฒนาแปลงข้าวโดยใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยให้มีหลากหลายสายพันธุ์ คิดค้นสิ่งประดิษฐ์จากเศษวัสดุเหลือใช้เพื่อความยั่งยืนที่อยู่ที่ยั่งยืนในการใช้ชีวิต ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น และพัฒนาไร่สวนให้มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

4.3 ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding: C3) โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ เน้นความเข้าใจของการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับกระบือเป็นหลัก นอกจากนี้มีการอบรม ศึกษาจากหลากหลายหน่วยงานต้องทำความเข้าใจ วัฒนธรรมของแต่ละชาติ ด้วยการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ จนสามารถวางตัวได้อย่างเหมาะสม เมื่ออยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ และนำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อเกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

4.4 ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership: C4) โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ มีการฝึกอบรมเลี้ยงกระบือมีหลักสูตร 15 วัน ผู้อบรมต้องใช้ชีวิตอยู่กับกระบือและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ รู้จักช่วยเหลือ มีน้ำใจ เสียสละเพื่อส่วนรวม และสามารถทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นและตนเองได้

4.5 ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, information, and media literacy: C5) โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ พัฒนาความรู้และจัดกิจกรรมอบรม ตามข่าวสารเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เผยแพร่ความสำคัญของกระบือในสังคมไทย โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงค่านิยม การใช้คำเปรียบเปรยในทางลบของกระบือผ่านสื่อทุกประเภท

4.6 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy: C6) โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และเพื่อติดต่อประสานงานให้ความรู้แก่ผู้อื่น โดยเฉพาะการส่งเสริมเผยแพร่รูปแบบการประกอบอาชีพเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม

4.7 ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills: C7) ภายในโรงเรียนกาสรกสิวิทย์ มีกิจกรรมให้เรียนรู้ที่หลากหลายและสอนการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง พร้อมทั้งมีผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและประกอบอาชีพได้ มีการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมให้ทันสมัย ด้วยการใช้อ็องค์ความรู้เป็นฐานเพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกทุนนิยม

ตารางที่ 5 สรุปแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21:
โรงเรียนกาสรกสิวิทย์

บุคคล	ประเภทแหล่งเรียนรู้			ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (7C)						
	แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม	ทรัพยากรธรรมชาติ	สถานที่	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7
นายแดง มารศรี ผู้ฝึกสอนกระบี่ และนายสายัญ สกุลดี โทร (0-3743- 5058, 088- 2891299)	บ้านดิน การทำแก๊สหุงต้ม ร้านกาแฟ	- การดำเนิน - การใช้แรงงาน จากกระบี่ เพื่อการทำนา - การทำไร่สวน แบบเศรษฐกิจ พอเพียง	โรงเรียน กาสร กสิวิทย์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 6 สรุปคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษ
ที่ 21 (7C)

ชื่อแหล่งเรียนรู้		คุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (7C)						
		ทักษะ ด้านการคิด อย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการ แก้ปัญหา (C1)	ทักษะ ด้านการ สร้างสรรค์ และ นวัตกรรม (C2)	ทักษะ ด้านความ เข้าใจ ความต่าง วัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์ (C3)	ทักษะด้าน ความร่วมมือ การทำงาน เป็นทีม และ ภาวะผู้นำ (C4)	ทักษะ ด้านการ สื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทัน สื่อ (C5)	ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสาร (C6)	ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้ (C7)
1. ศูนย์ วิทยาศาสตร์ เพื่อการศึกษา สระแก้ว	ตำบล ท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. ศูนย์ฝึกอาชีพ และพัฒนา ราษฎรไทย บริเวณ ชายแดน สระแก้ว	ตำบล ท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ชื่อแหล่งเรียนรู้	ที่อยู่ สถานที่	คุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (7C)						
		ทักษะ ด้านการคิด อย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการ แก้ปัญหา	ทักษะ ด้านการ สร้างสรรค์ และ นวัตกรรม	ทักษะ ด้านความ เข้าใจ ความต่าง วัฒนธรรม ต่างกระบวน ทัศน์	ทักษะด้าน ความร่วมมือ การทำงาน เป็นทีม และ ภาวะผู้นำ	ทักษะ ด้านการ สื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทัน สื่อ	ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสาร	ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้
		(C1)	(C2)	(C3)	(C4)	(C5)	(C6)	(C7)
3. สหกรณ์โคนม วังน้ำเย็น จำกัด	ตำบล วังใหม่ อำเภอ วังสมบูรณ์ จังหวัด สระแก้ว	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. โรงเรียน กาสรกสิวิทย์	ตำบลศาลา ลำควน อำเภอเมือง จังหวัด สระแก้ว	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตอนที่ 3 แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริม การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษาตอนปลาย

จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิถึงแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้วทั้ง 4 แห่ง เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้สอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 7 จำนวนทั้งสิ้น 8 คน ได้แนวทางดังต่อไปนี้

3.1 ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว

เป็นสถานที่บริการให้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม โดยมีกิจกรรมที่ให้บริการ 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การให้บริการนิทรรศการทางด้านวิทยาศาสตร์

การให้บริการค่าวิทยาศาสตร์ การให้บริการกิจกรรมการศึกษา เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมสัปดาห์วิทยาศาสตร์ กิจกรรมการประกวดการแข่งขันสิ่งประดิษฐ์โครงงานทางวิทยาศาสตร์ และการให้บริการวิชาการ เช่น การอบรมครู นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้วเป็นแหล่งเรียนรู้แบบเปิดเพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัย

แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้วเพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับแต่ละสาระการเรียนรู้ พบว่า

3.1.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ด้านการอ่าน โดยการใช้กระบวนการอ่านเพื่อความรู้และปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน จากข้อมูลภายในแหล่งเรียนรู้ และเอกสารประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ของแหล่งเรียนรู้ และยังรวมไปถึงการสร้างความรู้ กระบวนการคิด เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้

ด้านการฟัง การดูและการพูด โดยกระบวนการฟังและการดูอย่างมีประสิทธิภาพ และมีวิจารณญาณเพื่อนำไปสู่การพูดแสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาข้อมูลภายในแหล่งเรียนรู้หรือจากข้อมูลสารสนเทศเพื่อประชาสัมพันธ์ภายในแหล่งเรียนรู้ และยังรวมไปถึงวิทยากรผู้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้เรียน ทำให้เกิดกระบวนการฟัง ดู และพูดแสดงความรู้อย่างมีวิจารณญาณอย่างสร้างสรรค์

3.1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ด้านศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม โดยพบว่า แหล่งเรียนรู้สามารถนำไปสู่ความร่วมมือ สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ และการใช้แหล่งเรียนรู้การจัดกิจกรรมอบรม ทักษะศึกษา เข้าค่าย ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติตนตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ด้านหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยพบว่าสิ่งสำคัญในการศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ คือ การอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันและการปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ของตนเอง เช่น หน้าที่นักเรียนต้องตั้งใจเรียนหนังสือ หน้าที่ของลูกมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ การศึกษาแหล่งเรียนรู้สามารถสอดเนื่องไปถึงการดำเนินชีวิตภายในสังคม และการเป็นพลเมืองที่ดีได้

3.1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยพบผู้ที่มาใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์ มีหลากหลายเชื้อชาติ การใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้กันได้ดี

เข้าใจได้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจอันดีจากการฟังจากสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารทางภาษาโดยการพูด การฟัง อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยพบว่า ในพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของภาษาซึ่งหลากหลายไม่ว่าจะเป็นภาษาถิ่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน รวมไปถึงภาษาเขมร เพื่อความเข้าใจความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรม ครูจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการแนะนำการใช้ภาษาอย่างถูกต้องและเหมาะสมโดยจากใช้องค์ความรู้ในแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เห็นภาพและได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เสมือนหนึ่งว่าแหล่งเรียนรู้นั้นสามารถจับต้องได้ เพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียนและการสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอน

3.1.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ด้านจำนวนและการดำเนินการ โดยพบว่า ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีเกมเพื่อการศึกษาไว้ให้ผู้ที่มาดูงานไว้เล่น ซึ่งเกมทำให้ผู้ที่มาเล่นมีกระบวนการคิดรวบยอดและความรู้ลึกเชิงจำนวน ระบบจำนวนจริง รวมถึงการแก้ปัญหาและการใช้จำนวนในชีวิตจริง

ด้านเรขาคณิต โดยพบว่า ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีรูปทรงเรขาคณิตที่หลากหลายรูปแบบ ไว้ให้ผู้ที่มาศึกษาดูงานได้ชม เล่นเกม และออกแบบรูปทรงต่าง ๆ ซึ่งรูปทรงเรขาคณิตมีหลากหลายรูปแบบ สามารถสร้างแบบจำลอง การแปลงทางเรขาคณิต และออกแบบเป็นของเล่นสามารถใช้ได้ในชีวิตจริง

ด้านทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ โดยพบว่า การแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ และการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.1.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ด้านชีวิตกับสิ่งแวดล้อม โดยพบว่า สถานที่ที่จะน่าอยู่ต้องมีสภาพแวดล้อมที่ดี อากาศถ่ายเท ระบายอากาศได้ดี ช่วยกันดูแลธรรมชาติในท้องถิ่นเพื่อที่จะได้มีสุขภาพที่ดีในชีวิตเรา รวมไปถึงการดูแลระบบนิเวศ สิ่งมีชีวิต และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ด้านแรงและการเคลื่อนที่ โดยพบว่า สิ่งประดิษฐ์ที่อยู่ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ผู้เรียนประดิษฐ์ด้วยการคิดค้น เข้าใจธรรมชาติแรงของแม่เหล็กไฟฟ้า แรงโน้มถ่วง และแรงนิวเคลียร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เพื่อจะได้ชิ้นงานที่ทนทานและมีคุณค่า และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ด้านโลกและดาราศาสตร์ กลุ่มดาว พลังงานและการเคลื่อนที่ โดยพบว่า ภายใน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีห้องท้องฟ้าจำลองไว้ให้ผู้เรียนไปศึกษาหาความรู้ มีห้องส่องดูดาว เพื่อค้นหากลุ่มดาว และภายในศูนย์วิทยาศาสตร์มีการแข่งขันทำโครงการสิ่งประดิษฐ์ จากของเหลือใช้ เพื่อนำมาประกวดแข่งขันภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว สำหรับผู้ที่ชนะจะได้ไปประกวดระดับประเทศต่อไป

3.1.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ด้านทัศนศิลป์ โดยพบว่า ครูให้ผู้เรียนออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานโดยการให้ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้วเป็นแบบ โดยใช้ความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุ สร้างและนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิค วิธีการของศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ชื่นชม ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ด้านการใช้สี การออกแบบ และการคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยพบว่า ภายใน ศูนย์วิทยาศาสตร์มีห้องเรียนมากมายการเลือกใช้สีและการออกแบบห้องเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้ ผู้ที่มาศึกษาดูงานจะจดจำลักษณะรูปร่างต่าง ๆ ของห้องได้ดี

3.1.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ด้านการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทยและกีฬาสากล โดยพบว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้ในการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ จากการเดินสำรวจภายในแหล่งเรียนรู้ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ถือได้ว่าเป็นการออกกำลังกายได้ และการเล่นกีฬาภายใน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้วก็ถือได้ว่าเป็นการออกกำลังกาย การขยับร่างกาย มีกฎ กติกา ระเบียบ และข้อตกลงในการเล่นกีฬา รวมไปถึงการมีน้ำใจ รู้รักสามัคคี

ด้านความปลอดภัยในชีวิตและการเสริมสร้างสุขภาพ โดยพบว่า ภายใน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้วมีการใช้พลังงานไฟฟ้าค่อนข้างมากผู้เรียนควรระมัดระวัง ในการใช้สิ่งของภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว และควรดูแลสุขภาพการใช้ ของร่วมกับผู้อื่น ควรช่วยกันรักษาความสะอาดในการใช้สิ่งของ เพื่อสุขภาพตัวเองและผู้อื่น

3.1.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ด้านการดำเนินชีวิตและการสร้างอาชีพ ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา สระแก้วนอกจากจะมีกิจกรรมในร่มแล้ว ภายนอกอาคารก็ยังมีสวนสมุนไพร สวนสุขภาพให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้อีกด้วย มีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ปลูกพืชสมุนไพรดี การทำปุ๋ยหมักจากธรรมชาติ

การขยายพันธุ์พืชอย่างง่าย สวนสมุนไพร ดินมีชีวิต และอาณาจักรพืช ผู้เรียนที่มาศึกษาดูงาน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพได้อีกด้วย การเรียนรู้เรื่องศาสตร์พระราชานันได้แก่ เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้เรียนสามารถเดินชมกิจกรรมและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

3.2 ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

เป็นศูนย์ฝึกอบรมและรับผิดชอบดำเนินงานเพื่อพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การประกอบอาชีพ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มมากขึ้น รู้จักประกอบอาชีพ โดยนำความรู้ที่ได้จากการอบรม ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ภายในศูนย์ฝึกฯ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเป็นแหล่งทดลองเกี่ยวกับการปลูกพืชผักต่าง ๆ

แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้วเพื่อส่งเสริมการศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับแต่ละสาระ การเรียนรู้ พบว่า

3.2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ด้านการฟัง การดูและการพูด โดยกระบวนการฟังและการดูอย่างมีประสิทธิภาพ และมีวิจารณญาณเพื่อนำไปสู่การพูดแสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาข้อมูลภายในแหล่ง เรียนรู้หรือจากข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการประชาสัมพันธ์ภายในแหล่งเรียนรู้ และยังรวมไปถึง วิทยาการผู้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้เรียน ทำให้เกิดกระบวนการฟัง ดู และพูดแสดงความรู้อย่างมี วิจารณญาณอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง

ด้านการเขียน โดยกระบวนการเขียนเพื่อการสื่อสาร เรียงความ ย่อความ หรือเขียน เรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ หลังจากศึกษาแหล่งเรียนรู้ การเขียนรายงาน ข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งได้ มาจากการค้นคว้าของผู้เรียน

ด้านความเข้าใจภาษา การสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียน ได้แสดงความคิดเห็น วิจารณ์ ถามตอบ และปลูกฝังให้เล็งเห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ภายในจังหวัด สระแก้ว และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

3.2.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ด้านประวัติศาสตร์ เนื่องจากในจังหวัดสระแก้วมีผู้เรียนที่มีเชื้อชาติกัมพูชาเข้ามา ศึกษาและประกอบอาชีพค่อนข้างมาก สืบเนื่องจากเป็นเขตติดต่อของประเทศกัมพูชาและได้รับการ ประกาศเป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ จึงมีโรงเรียนในอำเภอที่ใกล้เคียงพื้นที่เขตติดต่อกับผู้เรียนที่มี เชื้อชาติกัมพูชาเข้ามาเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอำเภอวัฒนานคร จึงมีความสำคัญ

อย่างยิ่งในการสอดแทรกเนื้อหาและการปลูกฝังการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจในวัฒนธรรมและเชื้อชาติ

ด้านภูมิศาสตร์ โดยพบว่า การศึกษาความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่มีผลต่อกันในธรรมชาติโดยการวิเคราะห์ข้อมูลการค้นหารูป และการใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสอดแทรกกิจกรรมไปในวิถีชีวิตของผู้เรียน นำมาซึ่งความเข้าใจการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรคัวัฒนธรรม และการปลูกฝังจิตสำนึกการมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน

3.2.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

ด้านภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก โดยพบว่าครูผู้สอนให้ความสำคัญในเรื่องให้ผู้เรียนมีความคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะ และสามารถมีกระบวนการคิดที่ดีและสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์ต่างๆทั้งในสถานศึกษา สังคม และชุมชน

3.2.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ด้านการวัดและความน่าจะเป็น วัดความกว้างความยาวของแปลงปลูกผัก และความน่าจะเป็นของพืชที่จะขึ้นมาว่าจะออกผลผลิตเท่ากันหรือไม่

ด้านทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ การแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ และการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.2.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ด้านธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยพบว่า การตัดแต่งพันธุกรรมของพืชและการผสมพันธุ์ของพืช โดยการใช้ นำยาสารเคมีเพื่อทดลองการเจริญเติบโตของพืช รวมไปถึงผลผลิตที่จะได้รับ คຸ້ມกับการทำหรือไม่

ด้านพลังงาน สามารถประดิษฐ์สิ่งของมาใช้แทนพลังงานคน เช่น การใช้กังหันตึน้ำเพื่อให้ออกซิเจนแก่ น้ำและให้สัตว์มีชีวิตที่ดีอีกด้วย และการผลิตแก๊สหุงต้มจากมูลสัตว์ รู้จักการเปลี่ยนแปลงรูปแบบพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการแสวงหาความรู้ นำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

3.2.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ด้านดนตรี สามารถช่วยให้พืชและสัตว์มีความสุขและผลิตเมล็ดได้และยังช่วยให้การเจริญเติบโตของพืชได้ดี และทำให้ผู้ที่มาทัศนศึกษามีความสุข ผลิตเมล็ดไปกับเสียงเพลงอีกด้วย

ด้านนาฏศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์ อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์ วิจักษ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ ในชีวิตประจำวัน เข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดก ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

3.2.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ด้านการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย และการป้องกันโรค ภายในศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่กว้างขวางการเดินทางคือการออกกำลังกาย เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรงและภายในศูนย์มีสัตว์ต่าง ๆ เราควรดูแลรักษาสุขภาพตนเอง โดยการใช้ผ้าปิดจมูก ล้างมือทุกครั้งหลังทำกิจกรรมเสร็จ เพื่อสุขภาพที่ดี และแข็งแรง

ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค โดยพบว่า ผู้เรียน จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักและวิธีการเลือกบริโภคอาหาร ผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพ การสร้างเสริม สมรรถภาพเพื่อสุขภาพ และการป้องกันโรคทั้งโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ

ด้านความปลอดภัยในชีวิต โดยพบว่าผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องการป้องกันตนเอง จากพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ทั้งความเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ ความรุนแรง อันตรายจากการใช้ยา และสารเสพติด รวมถึงแนวทางในการสร้างเสริมความปลอดภัยในชีวิต

3.2.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ด้านอาชีพ โดยพบว่า ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัด สระแก้วสอนทักษะอาชีพมากมาย เช่น ตัดผม เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ปลูกมะนาว ทำขนม เป็นต้น และยังให้ความรู้ในกระบวนการต่าง ๆ สามารถมาเรียนรู้และนำไปประกอบอาชีพได้ในชีวิตประจำวัน

ด้านการดำรงชีวิตและครอบครัว โดยพบว่า เป็นสาระเกี่ยวกับการทำงานใน ชีวิตประจำวัน ช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ในสภาพเศรษฐกิจที่พอเพียง ไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม เน้นการปฏิบัติจริงจนเกิดความมั่นใจและภูมิใจในผลสำเร็จของงาน เพื่อให้ค้นพบ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง

ด้านการออกแบบและเทคโนโลยี เป็นสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนา ความสามารถของมนุษย์อย่างสร้างสรรค์ โดยนำความรู้มาใช้กับกระบวนการเทคโนโลยี สร้างสิ่งของ เครื่องใช้ วิธีการ หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการดำรงชีวิต

3.3 สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด

สถานที่แห่งนี้เป็นแหล่งผลิตน้ำนมที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศ มีระบบการจัดการที่ดีจนได้รับคัดเลือกให้เป็นสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ ประจำปี 2540 ภายในสหกรณ์มีแหล่งเรียนรู้หลากหลาย เช่น การผลิตอาหารสัตว์ โรงผลิตนมผง โรงผลิตนมพาสเจอร์ไลซ์ เป็นต้น สามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ภายในสหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด

แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้วเพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแต่ละสาระการเรียนรู้พบว่า

3.3.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ด้านการฟัง การดูและการพูด วิทยากรผู้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้เรียน ทำให้เกิดกระบวนการฟัง ดู และพูดแสดงความรู้อย่างมีวิจารณญาณอย่างสร้างสรรค์ และยังรวมไปถึงการสร้างความรู้ กระบวนการคิด เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้

ด้านการอ่าน โดยการใช้กระบวนการอ่านเพื่อความรู้และปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน จากข้อมูลภายในแหล่งเรียนรู้ และเอกสารประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ของแหล่งเรียนรู้ และยังรวมไปถึงการสร้างความรู้ กระบวนการคิด เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้

ด้านการเขียน โดยกระบวนการเขียนเพื่อการสื่อสาร เรียงความ ย่อความ หรือเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ หลังจากศึกษาแหล่งเรียนรู้ การเขียนรายงาน ข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งได้มาจากการค้นคว้าของผู้เรียน

3.3.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ด้านศาสนา ศิลปะและจริยธรรม โดยพบว่า การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกัน ต้องยึดหลักแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

ด้านหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยพบว่า สิ่งสำคัญในการศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ คือ การอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันและการปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ของตนเอง โดยการสอดแทรกกิจกรรมไปในวิถีชีวิตของผู้เรียน

3.3.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการแนะนำการใช้ภาษาอย่างถูกต้องและเหมาะสม เช่น ประโยชน์ง่ายๆ คำศัพท์ สิ่งที่เป็นในชีวิตประจำวัน โดยจากใช้องค์ความรู้ในแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เห็นภาพและได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เสมือนหนึ่งว่าแหล่งเรียนรู้นั้นสามารถจับต้องได้

ด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยพบว่า คนที่เข้ามาศึกษาคุณงานเป็นทั้งคนไทยและคนต่างชาติ ดังนั้น การใช้ภาษาจึงเป็นสิ่งสำคัญรวมไปถึงการรู้จักวัฒนธรรมของแต่ละเชื้อชาติ ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษากับวัฒนธรรม สามารถนำไปใช้ได้ชีวิตประจำวันและใช้ได้เหมาะสม

ด้านภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก โดยพบว่า ในแหล่งเรียนรู้เราพบเจอผู้คนมากมาย เราต้องเตรียมตัวให้พร้อมในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาสู่ซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ

3.3.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ด้านพีชคณิต โดยพบว่า การจัดลำดับความสำคัญในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญ ควรรู้สิ่งใดควรทำก่อน ทำหลัง และสิ่งที่ได้มาจะออกมาเป็นรูปแบบกราฟว่าสิ่งใดมากน้อย ควรผลิตสิ่งใดออกมาอีกและควรจัดสรรสิ่งใดออกมาจำหน่าย

ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การผลิตน้ำมันรสชาติต่าง ๆ การคิดค้นสูตรใหม่ ๆ ในการทำนมพาสเจอร์ไลซ์ ผลิตอาหารโคให้มีความปลอดภัยโดยผ่านกระบวนการทดลอง เพื่อจะได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านจำนวนและการดำเนินการ โดยพบว่า การมีความคิดรวบยอดและความรู้สึกเชิงจำนวน อัตราส่วน ร้อยละ เป็นกระบวนการสำคัญในการผลิตอีกหนึ่งกระบวนการ รวมไปถึงการแก้ปัญหาและสามารถนำมาใช้ในชีวิตจริง

3.3.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ด้านสิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต โดยพบว่า ผู้เรียนสามารถเข้าใจกระบวนการ การวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยี และให้ความสำคัญกับสิ่งที่ศึกษาเรียนรู้ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ และสามารถนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์ การใช้เทคโนโลยีและการผลิต โดยครูโรงเรียนร่วมเกล้าพัฒนานคร สระแก้ว รัชมิ่งคลาสิก ให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมโดยให้งบประมาณเพื่อการผลิต จำหน่าย ก๊วยเคสือบช็อกโกแลต จำหน่ายภายในโรงเรียน ชุมชนและการขายออนไลน์ เป็นการบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้

การสอนในกลุ่มสาระวิชาในเรื่องของโครงการ ซึ่งสืบเนื่องจากการศึกษาดูงานที่สหกรณ์โคนม
วังน้ำเย็น จำกัด

ด้านชีวิตกับสิ่งแวดล้อม โดยพบว่า เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์
ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ รู้จักใช้สิ่งแวดล้อมให้คุ้มค่า รู้จักการใช้
ประโยชน์ จากสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

3.3.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ด้านรูปร่าง รูปทรง การออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง
ออกแบบดี ออกแบบสวย น่าสนใจ ตีเส้นดึงดูด ทำให้น่าสนใจ และรวมไปถึงการคิดอย่างสร้างสรรค์

ด้านดนตรี โดยพบว่า การใช้องค์ประกอบดนตรีเข้ามาใช้การทำงานช่วยให้
ผ่อนคลาย และทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้นมา สามารถถ่ายทอดความรู้สึกออกมาได้ สามารถ
นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

3.3.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ด้านการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด
เป็นที่ผลิตนมโคอันดับต้น ๆ ของประเทศ การดื่มนมทำให้ร่างกายแข็งแรง และทำให้ร่างกาย
เจริญเติบโต และทำให้พัฒนาการของมนุษย์เราเจริญเติบโตเร็วอีกด้วย

ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค โดยพบว่า ผู้เรียน
สามารถเลือกบริโภคอาหาร ผลิตภัณฑ์ที่ดีต่อร่างกายได้ และการป้องกันโรค รู้วิธีการดูแลสุขภาพ
ให้แข็งแรง ป้องกันตัวเองจากโรคต่าง ๆ

ด้านความปลอดภัยในชีวิต โดยพบว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้การป้องกันตนเอง
จากอันตรายและพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ทั้งความเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ ความรุนแรง รวมไปถึง
แนวทางในการสร้างเสริมความปลอดภัยในชีวิต

3.3.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ด้านการออกแบบและเทคโนโลยี โดยพบว่าจากการไปศึกษาดูงานที่สหกรณ์
โคนมวังน้ำเย็น จำกัด มีการทำเป็นกระบวนการในแต่ละการผลิต ทำให้ผู้ที่เข้าไปศึกษาดูงานเกิด
การพัฒนาความคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยการนำความรู้มาใช้กับกระบวนการจัดทำโครงการ
การสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำรงชีวิต ด้วยการออกแบบอย่าง
สร้างสรรค์ เกิดการคิดเป็น ทำเป็น เข้าใจถึงกระบวนการมากขึ้น และยังสามารถนำมาประกอบ
อาชีพได้อีกด้วย

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยพบว่า ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการเทคโนโลยีได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เช่นการติดต่อสื่อสาร การค้นหาข้อมูล การใช้ข้อมูลจากเทคโนโลยี รวมไปถึงการแก้ปัญหา การสร้างผลงานจากเทคโนโลยี นำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ด้านอาชีพ โดยพบว่า ผู้เรียนเห็นคุณค่าของอาชีพสุจริตและเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ จึงนำความรู้ที่ได้มาประกอบอาชีพเสริม หารายได้ในชีวิตประจำวัน

3.4 โรงเรียนกาสรกสิวิทย์

เป็นโครงการพระราชดำรินิมนต์นิชัชพัฒนา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานชื่อว่า “โรงเรียนกาสรกสิวิทย์” โดยให้เป็นศูนย์การอบรม กระบือในการทำนา ทำการเกษตร และกิจกรรมต่าง ๆ และให้ความรู้แก่เกษตรกรที่สนใจจะใช้ประโยชน์จากกระบือในการประกอบอาชีพ รวมทั้งจัดทำแปลงสาธิตทางการเกษตรรูปแบบต่าง ๆ แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้วเพื่อส่งเสริมการศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ละสาระการเรียนรู้ พบว่า

3.4.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ด้านหลักการใช้ภาษา โดยกระบวนการนี้แสดงถึงความเข้าใจธรรมชาติ และหลักของภาษาไทย ภูมิปัญญา และทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องจากกระบวนการ ฟัง พูด อ่าน และเขียน การสร้างความรู้ปลูกฝังให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบ สังคม วัฒนธรรม และพลังของภาษาจากการได้ศึกษาเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ เช่น โรงเรียนกาสรกสิวิทย์

ด้านการเขียน โดยกระบวนการเขียนเพื่อการสื่อสาร เรียงความ ย่อความ หรือเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ หลังจากศึกษาแหล่งเรียนรู้ การเขียนรายงาน ข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งได้มาจากการค้นคว้าของผู้เรียน

ด้านการฟัง การดูและการพูด โดยกระบวนการฟังและการดูอย่างมีประสิทธิภาพ และมีวิจารณญาณ เพื่อนำไปสู่การพูดแสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาข้อมูลภายในแหล่งเรียนรู้หรือจากข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์ภายในแหล่งเรียนรู้ และยังรวมถึงวิทยากรผู้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้เรียน ทำให้เกิดกระบวนการฟัง ดู และพูดแสดงความรู้อย่างมี วิจารณญาณอย่างสร้างสรรค์

ด้านความเข้าใจภาษา โดยกระบวนการนี้เป็นกระบวนการสุดท้ายของการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ คือ การสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น วิจารณ์ ถามตอบ และ และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

3.4.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ด้านหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยพบว่า สิ่งสำคัญในการศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ คือ การอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันและการปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ของตนเอง เช่น หน้าที่นักเรียนต้องตั้งใจเรียนหนังสือ หน้าที่ของลูกมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ การศึกษาแหล่งเรียนรู้สามารถสอดคล้องไปถึงการดำเนินชีวิตภายในสังคม และการเป็นพลเมืองที่ดีได้

ด้านศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม โดยพบว่า แหล่งเรียนรู้สามารถนำไปสู่ความร่วมมือสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ และการใช้แหล่งเรียนรู้การจัดการกิจกรรมอบรม ทักษะศึกษาเข้าค่าย ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติตนตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ด้านประวัติศาสตร์ โดยพบว่า ความสำคัญของการสอดแทรกประวัติศาสตร์ความเป็นมาของยุคสมัย ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ความเป็นมาจากอดีตถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ความเป็นมาของชาติไทย และจังหวัดสระแก้วสามารถให้ผู้เรียนวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นและเข้าใจถึงวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา และการดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

ด้านภูมิศาสตร์ โดยพบว่า ครูให้ผู้เรียนสำรวจแหล่งเรียนรู้และสรุปองค์ความรู้ในการศึกษาความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่มีผลต่อกันในธรรมชาติโดยการวิเคราะห์ข้อมูลการค้นหา

สรุป และการใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสอดแทรกกิจกรรมไปในวิถีชีวิตของผู้เรียน นำมาซึ่งความเข้าใจการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม และการปลูกฝังจิตสำนึก การมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน

3.4.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ครูให้ผู้เรียนจัดทำคลิปแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว โดยใช้แหล่งเรียนรู้มาเป็นสถานที่แนะนำการท่องเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษ และยังรวมไปถึงการจัดตั้งชมรมมัคคุเทศก์น้อย เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจอันดีจากการฟังจากสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารทางภาษาโดยการพูด การฟัง และการเขียน อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยพบว่า ในพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของภาษาซึ่งหลากหลายไม่ว่าจะเป็นภาษาถิ่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน รวมไปถึงภาษาเขมร เพื่อความเข้าใจความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรม ครูจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการแนะนำการใช้ภาษาอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ด้านภาษากับความสัมพันธ์ โดยพบว่า สาระการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศ ซึ่งพบว่า จากกลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้แบ่งเป็นภาษาต่าง ๆ ดังนี้ 1) ภาษาอังกฤษ 2) ภาษาจีน

และ 3) ภาษาเขมร ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ได้ ในด้านของคำศัพท์ ในส่วนนี้ พบว่า ในแหล่งเรียนรู้ครุฑนำคำศัพท์มาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นพื้นฐาน ในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของผู้เรียนให้มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ ด้านภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก โดยพบว่า ครูให้ความสำคัญในเรื่องให้ผู้เรียน มีความคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะ และสามารถมีกระบวนการคิดที่ดีและสามารถใช้ภาษา ต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา สังคม และชุมชน ซึ่งเห็นได้ชัดจากโรงเรียนได้มีการจัดทำ MOU กับมหาวิทยาลัยในประเทศจีน เพื่อส่งนักเรียนที่จบ การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่สนใจ และมีความสามารถในด้านภาษาจีนไปเรียนต่อ ในระดับปริญญาตรีของโรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคม และยังขยายผลต่อโรงเรียนอื่น ๆ สืบไป

3.4.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น โดยพบว่า ผู้เรียนสามารถการเก็บ รวบรวมข้อมูลและนำมาตั้งเป็นประเด็นคำถามเพื่อเล่นเกมกัน และนำเอาข้อมูลมาเสนอ รวมไปถึง ความน่าจะเป็นการใช้ความรู้ในการใช้อธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ และช่วยในการตัดสินใจในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน

ด้านการวัด จากการศึกษาดูงานพื้นที่ในการทำนาแปลงสาธิต การทำแปลงผัก การสร้างที่ปัก การวัดเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อที่จะสิ่งที่สมบูรณ์และสวยงาม คิดอย่างเป็นระบบ ให้ผู้เรียน ฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การวางแผน ในการทำงานทุกครั้งจะได้ไม่เกิดความคิดพลาด

ด้านจำนวนและการดำเนินการ โดยพบว่า ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาจากคำถาม ที่ครูตั้ง มีความคิดรวบยอดจากการตั้งคำถาม รู้จักถาม-ตอบ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้กับ สถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี

3.4.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ด้านพลังงาน การใช้สิ่งของวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นกังหันลม เพื่อให้เกิด พลังงาน และทำให้เกิดลมขึ้นมา หรือกังหันน้ำ ใช้ตีน้ำเพื่อให้ออกซิเจนแก่ปลาในน้ำ ทำให้อากาศ บริสุทธิ์อีกด้วย

ด้านแรงและการเคลื่อนที่ โดยพบว่า การปลูกสร้าง หรือทำสิ่งต่าง ๆ ใช้มีความรู้ ด้านแรงและลม การหักเหของแสง เพื่อที่จะได้ไม่มีผลกระทบเกิดขึ้นมาที่หลัง หรือเกิดข้อผิดพลาด ที่น้อยที่สุด

ด้านดาราศาสตร์ โดยพบว่า เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ ในการสำรวจอวกาศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเกษตรและการสื่อสาร มีกระบวนการสืบ

เสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรม ต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

ด้านชีวิตกับสิ่งแวดล้อม เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่าง สิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

3.4.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ด้านทัศนศิลป์ สร้างชิ้นงานออกแบบสามารถใช้งานได้จริง ออกแบบให้เข้ากับ สถานการณ์ที่จะใช้รู้จักจินตนาการ สามารถถ่ายทอดผลงานออกมาได้ชัดเจน โดยใช้อุปกรณ์ ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เห็นคุณค่าของงาน รวมถึงนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ด้านนาฏศิลป์ โดยพบว่า มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออก ทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์วิพากษ์ วิจารณ์ ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดอย่าง อิศระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดก ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

3.4.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

ด้านชีวิตและครอบครัว การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญ สังคมมาก การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การดำเนินชีวิตก็ยากขึ้นเราควรรู้จักวางแผนการใช้ชีวิตและดำเนินชีวิต ให้มีความสุข การอยู่ร่วมกันในสังคมควรมีมารยาท รู้จักมีน้ำใจ ช่วยเหลือ แบ่งปัน และเราจะอยู่ใน สังคม ได้อย่างมีความสุข

ด้านการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล โดยพบว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ และความมีน้ำใจนักกีฬา รู้จัก เสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่น รักษาสุขภาพร่างกายตนเองให้แข็งแรง

ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค โดยพบว่า ผู้เรียน สามารถดูแลสุขภาพ รู้วิธีรักษาสุขภาพตนเอง และสามารถถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่น ได้ ทานอาหาร ให้ครบ 5 หมู่ ทานอาหารที่มีประโยชน์ เพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

3.4.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ด้านการดำรงชีวิตและครอบครัว โดยพบว่า ในด้านนี้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน การช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ในสภาพเศรษฐกิจที่พอเพียงและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เน้นการปฏิบัติจนให้เกิดความสำเร็จตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน

การสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำรงชีวิต ด้วยการออกแบบอย่างสร้างสรรค์ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมลงได้

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยพบว่า เป็นกระบวนการในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร การค้นหาข้อมูล การใช้ข้อมูล เพื่อการแก้ปัญหาหรือการสร้างงาน สร้างคุณค่า และลดผลกระทบของเทคโนโลยี ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมลงได้

ด้านการอาชีพ โดยพบว่า เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่จำเป็นต่อการนำไปประกอบอาชีพในภาคหน้า เพื่อให้เห็นความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่ออาชีพ โดยการใช้เทคโนโลยีให้ได้อย่างเหมาะสมเห็นคุณค่าของอาชีพสุจริต และรวมไปถึงให้เล็งเห็นถึงแนวทางประกอบอาชีพของผู้เรียนอีกด้วย

ปัญหาและอุปสรรคต่อการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ประโยชน์

จากการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าแหล่งเรียนรู้ทั้ง 4 แหล่งมี 3 แหล่งเรียนรู้ที่ครูผู้สอนเคยไปใช้ในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน และอีกหนึ่งแหล่งคือ ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว ซึ่งพบว่าครูผู้สอนไม่เคยไปและไม่เคยไปจัดกิจกรรมในสถานที่แหล่งเรียนรู้ แต่ทางแหล่งเรียนรู้ได้มาประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในด้านอาชีพแก่ผู้เรียนโดยการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้มีข้อจำกัดต่าง ๆ ดังนี้

1. ทุน/งบประมาณ

งบประมาณสนับสนุนในการศึกษาดูงานไม่เพียงพอ จึงทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาดูงานแค่บางแหล่งเรียนรู้ จึงมีข้อจำกัดในการศึกษาดูงาน ทำให้ผู้เรียนได้ความรู้เดิม ๆ ไม่หลากหลาย ความรู้ที่ได้จึงมีไม่มากเท่ากับเด็กในเมือง ทำให้ผู้เรียนเบื่อ ไม่อยากไป ไม่ให้ความสนใจในการศึกษาหาความรู้น้อยลง

2. ระยะเวลาในการศึกษาดูงาน

ระยะเวลาน้อยและใช้เวลาการเดินทางก็ค่อนข้างมาก ไม่เพียงพอต่อการทัศนศึกษา เพราะแหล่งเรียนรู้บางที่มีพื้นที่กว้าง แหล่งเรียนรู้เยอะ เวลาศึกษาหาความรู้ก็จะได้ไม่เต็มที่ จึงทำให้ผู้เรียนไม่ค่อยได้ความรู้ เพราะฉะนั้นเวลาไปศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ ก็ต้องรีบเร่ง รีบดู เพราะต้องรีบไปแหล่งเรียนรู้อื่นๆ อีกมากมาย ดังนั้นกระบวนการหรือความรู้ที่จะได้รับก็ไม่ได้รับเต็มที่เท่าที่ควร

3. ผู้เรียนส่วนน้อยเท่านั้นที่ให้ความสนใจในการศึกษาหาความรู้

ส่วนใหญ่ผู้เรียนให้ความสนใจกับการที่ไปทัศนศึกษาว่า “ไปเที่ยว” เพราะไม่ต้องเรียนหนังสือ ออกนอกโรงเรียน ไม่ได้เรียน ใหญ่นักเรียนที่ให้ความสนใจก็จะเป็นเด็กที่ตั้งใจเรียน

ส่วนเด็กที่ไม่ค่อยสนใจเรียนก็จะคิดว่าไม่จำเป็นต้องจด ต้องอ่าน เพราะข้อมูลมีในอินเทอร์เน็ต สามารถไปหาข้อมูลในนั้น

4. การดำเนินงานกิจกรรม ไม่ค่อยเป็นไปตามเป้าประสงค์ สืบเนื่องมาจากนโยบายรัฐบาลลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ผู้เรียนจะเลือกกิจกรรมที่ตนเองชอบเท่านั้น โดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้มีหลากหลาย แต่ส่วนใหญ่ผู้เรียนไม่ค่อยให้ความสนใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่ใช้สมอง ใช้ความคิด แต่ชอบกิจกรรมที่ใช้กำลัง สบาย ไม่เอาความรู้ส่วนใหญ่ กิจกรรมที่ผู้เรียนเลือกจะเป็นด้านกีฬา

5. บริบทของวิถีชีวิตของชุมชน ส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนไม่ให้ความสำคัญในการศึกษาหาความรู้ ครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่ ทำไร่ ทำสวน ทำเกษตรกรรม ถึงวันหยุดนักเรียนบางคนก็ไปรับจ้างหรือไม่กี่ช่วยทำงานของครอบครัว นักเรียนจึงไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาศึกษาต่อ คือ เรียนจบ ม.6 ก็ออกมาทำไร่ ทำสวน ทำกิจกรรมงานที่บ้านตนเอง ไม่เห็นความสำคัญต่อการเรียน เพราะคิดว่าเรียนแค่นี้ก็หางานทำได้แล้ว

แนวทางการแก้ปัญหาการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ประโยชน์

จากการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าในส่วนนี้ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นตรงกันว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ทางการศึกษาให้ชัดเจนและสามารถแก้ปัญหาของผู้เรียนได้อย่างตรงจุด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ที่มุ่งมั่น พัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมบูรณาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยความรับผิดชอบที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน มีโอกาส มีความเสมอภาค และความเท่าเทียม การเข้าถึงบริการทางการศึกษาและมีคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการ 7C เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบสหวิทยาการ เช่น สเต็มศึกษา (Science technology engineering and mathematics education: STEM Education) เพื่อพัฒนากระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์

ตารางที่ 7 สรุปแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย

แหล่งเรียนรู้	1. ภาษาไทย	2. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	3. ภาษาต่างประเทศ	4. คณิตศาสตร์	5. วิทยาศาสตร์	6. ศิลปะ	7. สุขศึกษา และพลศึกษา	8. การงานอาชีพ และเทคโนโลยี
1. ศูนย์วิทยาศาสตร์ เพื่อการศึกษา สระแก้ว	- ด้านการอ่าน - ด้านการฟัง การดู และการพูด	- ด้านศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม - ด้านหน้าที่พลเมือง	- ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร - ด้านภาษาและวัฒนธรรม - ด้านเรขาคณิต - ด้านทักษะทางกระบวนการ คณิตศาสตร์	- ด้านจำนวนและ การดำเนินการ - ด้านเรขาคณิต - ด้านทักษะทางกระบวนการ คณิตศาสตร์	- ด้านชีวิตกับสิ่งแวดล้อม - ด้านแรงและการเคลื่อนที่ - ด้านโลกและดาราศาสตร์	- ด้านทัศนศิลป์ - ด้านการใช้สี การออกแบบ	- ด้านการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย - ด้านความปลอดภัย ในชีวิต	- ด้านการดำเนินชีวิต - ด้านการสร้างอาชีพ
แหล่งเรียนรู้ ได้ส่งเสริมทักษะ ในศตวรรษที่ 21	- ทักษะด้านการ สื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและ การสื่อสาร	- ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ	- ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้ เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและ การสื่อสาร	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการ สร้างสรรค์ และ นวัตกรรม	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ เป็นทีมและภาวะผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้	- ทักษะด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา	- ทักษะด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา	- ทักษะด้านการ สร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะอาชีพ และ ทักษะการเรียนรู้

ตารางที่ 7 (ต่อ)

แหล่งเรียนรู้	1. ภาษาไทย	2. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	3. ภาษาอังกฤษ	4. คณิตศาสตร์	5. วิทยาศาสตร์	6. ศิลปะ	7. สุขศึกษา และพลศึกษา	8. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
2. ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน จังหวัดสระแก้ว	- ด้านการฟัง การดู และการพูด - ด้านการเขียน - ด้านความเข้าใจ ภาษา	- ด้านประวัติศาสตร์ - ด้านภูมิศาสตร์	- ด้านภาษากับ ความสัมพันธ์กับชุมชน และโลก	- ด้านการวัด - ด้านความน่าจะเป็น - ด้านทักษะ กระบวนการทางคณิตศาสตร์	- ด้านธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - ด้านพลังงาน	- ด้านดนตรี - ด้านนาฏศิลป์	- ด้านการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย - ด้านการป้องกันโรค - ด้านความปลอดภัย	- ด้านอาชีพ - ด้านการดำรงชีวิตและครอบครัว - ด้านการออกแบบเทคโนโลยี
แหล่งเรียนรู้นี้ได้ส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21	- ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการ - ทักษะด้านการสื่อสาร - ทักษะด้านสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และสารสนเทศและการสื่อสาร	- ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ	- ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการ - ทักษะด้านการสื่อสาร - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี - ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	- ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ - ทักษะด้านนวัตกรรม - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี - ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	- ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้	- ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ - ทักษะด้านนวัตกรรม - ทักษะด้านความรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี - ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	- ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ - ทักษะด้านความรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี - ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	- ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ - ทักษะด้านความรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี - ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร

ตารางที่ 7 (ต่อ)

แหล่งเรียนรู้	1. ภาษาไทย	2. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	3. ภาษาต่างประเทศ	4. คณิตศาสตร์	5. วิทยาศาสตร์	6. ศิลปะ	7. สุขศึกษา และพลศึกษา	8. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
3. สหกรณ์โคนม วังน้ำเย็น จำกัด	- ด้านการอ่าน - ด้านการเขียน - ด้านการฟัง การดู และการพูด	- ด้านศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม - ด้านหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมการดำเนิน ชีวิตในสังคม	- ด้านภาษาและ วัฒนธรรม - ด้านภาษากับ ความสัมพันธ์กับ ชุมชนและโลก	- ด้านพีชคณิต - ด้านทักษะคณิตศาสตร์ - ด้านความน่าจะเป็น - ด้านจำนวนจริง	- ด้านสิ่งมีชีวิตกับกระบวนการ ดำรงชีวิต - ด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิต - ด้านชีวิตกับสิ่งแวดล้อม	- ด้านรูปร่าง - ด้านรูปทรง - ด้านมิติ - ด้านดนตรี	- ด้านการพัฒนา การเจริญวัย - ด้านการเสริมสร้าง สุขภาพ - ด้านความปลอดภัย	- ด้านการออกแบบ และเทคโนโลยี - ด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ - ด้านอาชีพ
แหล่งเรียนรู้ที่ได้ ส่งเสริมทักษะ ในศตวรรษที่ 21	- ทักษะด้านความ เข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ - ทักษะด้านการ สื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและ การสื่อสาร	- ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ	- ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้ เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและ การสื่อสาร	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการ สร้างสรรค์และ นวัตกรรม - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและ การสื่อสาร	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ - ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงาน เป็นทีมและภาวะผู้นำ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และ เทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้	- ทักษะด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้าน การสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความ เข้าใจ	- ทักษะด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านความ ร่วมมือ การทำงาน เป็นทีมและภาวะ ผู้นำ	- ทักษะด้าน การสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะ ด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี - ทักษะอาชีพ

ตารางที่ 7 (ต่อ)

แหล่งเรียนรู้	1. ภาษาไทย	2. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	3. ภาษาต่างประเทศ	4. คณิตศาสตร์	5. วิทยาศาสตร์	6. ศิลปะ	7. สุขศึกษา และพลศึกษา	8. การงานอาชีพ และเทคโนโลยี
4. โรงเรียน กาสรกสิวิทย์	- ด้านหลักการใช้ ภาษา - ด้านความเข้าใจ ภาษา - ด้านการเขียน - ด้านการฟัง การดู และการพูด	- ด้านประวัติศาสตร์ - ด้านภูมิศาสตร์ - ด้านศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม - ด้านหน้าที่พลเมือง การในสังคม	- ด้านภาษาและ วัฒนธรรม - ด้านภาษาเพื่อ การสื่อสาร - ด้านภาษากับ ความสัมพันธ์กับ ชุมชน และโลก	- ด้านความน่าจะเป็น - ด้านการวิเคราะห์ ข้อมูล - ด้านการวัด - ด้านจำนวนและ การดำเนินการ	- ด้านพลังงาน - ด้านแรงและการเคลื่อนที่ - ด้านดาราศาสตร์ - ด้านชีวิตกับสิ่งแวดล้อม	- ด้านทัศนศิลป์ - ด้านนาฏศิลป์	- ด้านชีวิตครอบครัว - ด้านการ เคลื่อนไหว ออกกำลังกาย - ด้านความปลอดภัย ในชีวิต	- ด้านการดำรงชีวิต และครอบครัว - ด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสาร - ด้านอาชีพ
แหล่งเรียนรู้นี้ได้ ส่งเสริมทักษะ ในศตวรรษที่ 21	- ทักษะด้าน ความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ - ทักษะด้าน การสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ - ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและ การสื่อสาร	- ทักษะด้าน ความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ - ทักษะด้าน ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ	- ทักษะด้าน ความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ - ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้ เท่าทันสื่อ - ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและ การสื่อสาร	- ทักษะด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการ สร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ - ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ และ เทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร	- ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ - ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ และ เทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร - ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้	- ทักษะด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และทักษะใน การแก้ปัญหา - ทักษะด้าน การสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้าน ความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์	- ทักษะด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา - ทักษะด้าน ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ - ทักษะอาชีพ และ ทักษะการเรียนรู้	- ทักษะด้าน การสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยี สารสนเทศและ การสื่อสาร

ตารางที่ 8 สรุปปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางการแก้ไขปัญหา
<ol style="list-style-type: none"> 1. ทุน / งบประมาณ 2. ระยะเวลาในการศึกษาคูงาน 3. ผู้เรียนส่วนน้อยเท่านั้นที่ให้ความสนใจในด้านการศึกษาคูความรู้ 4. การดำเนินงานกิจกรรม ไม่ค่อยเป็นไปตามเป้าประสงค์ สืบเนื่องมาจากนโยบายรัฐบาลลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ผู้เรียนจะเลือกกิจกรรมที่ตนเองชอบเท่านั้น โดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมนันทนาการ 5. บริบทของวิถีชีวิตของชุมชน ส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนไม่ให้ความสำคัญ ในการศึกษาหาความรู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จะต้องมีนโยบายทางด้านการศึกษาให้ชัดเจน และสามารถแก้ปัญหาของผู้เรียนได้อย่างตรงจุด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ที่มุ่งมั่น พัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ และมีความรับผิดชอบ ต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ 2. การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมบูรณาการ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยความรับผิดชอบต่อที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 3. เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน มีโอกาส มีความเสมอภาค และความเท่าเทียม การเข้าถึงบริการทางการศึกษาและมีคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการ 7C เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบสหวิทยาการ เช่น สเต็มศึกษา (Science technology engineering and mathematics education: STEM Education) เพื่อพัฒนากระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญของงานวิจัยและนำเสนอตามลำดับ คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว ในการส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และเพื่อศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยการศึกษา 3 ขั้นตอน คือ การสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 การศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และการศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษาตอนปลาย มีการนำเสนอผลงานวิจัย ลำดับขั้น ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. สำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

จากสำรวจแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้แบ่งแหล่งเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1.1 แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่

1.1.1 นายสมชัย สิงโต มีความรู้เรื่องการทำเตาอิฐเตา/ เตาไม้สามวันไม้ ประโยชน์ของน้ำสามวันไม้ทางด้านการเกษตร เช่น เป็นสารปรับปรุงดิน สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช และสารเร่งการเติบโตของพืช ส่วนประโยชน์ของน้ำสามวันไม้ทางด้านอุตสาหกรรม เช่น ใช้ผลิตสารดับกลิ่นตัว ผลิตสารปรับผิวนุ่ม และใช้เป็นยารักษาโรคผิวหนัง ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านการร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ และทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้

1.1.2 นายประสิทธิ์ โสภี มีความรู้เรื่องศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ภายในหมู่บ้านแต่ละครัวเรือนปลูกผักสวนครัวไว้ทานที่บ้าน มีการทำสวน ทำไร่ เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ในครัวเรือน เพื่อใช้ในการประกอบอาหารและแบ่งขายเพื่อมีรายได้ในครัวเรือน ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ ทักษะด้านการร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.1.3 นายอนุศิษฐ์ ชำรงรัตนศิลป์ มีความรู้เรื่องศูนย์การเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมชาติวังสมบูรณ์ ศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้มีฐานการเรียนรู้มากมาย ได้แก่ ฐานเกษตรอินทรีย์ ธรรมชาติ ฐานอาหารเพื่อสุขภาพและความงาม ฐานเครื่องใช้ในครัวเรือน ฐานสมุนไพรและยารักษาโรค ฐานป่าไม้เจ็ดระดับหนึ่งไร่แก่งจัน ฐานพลังงานทดแทนจากธรรมชาติ ฐานดินและน้ำฐานที่อยู่อาศัย ฐานต่าง ๆ ที่อยู่ในศูนย์สามารถทำให้คนเข้าใจธรรมชาติมากยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนการทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.1.4 นายสมิทธิ์ เย็นสบาย มีความรู้เรื่องศูนย์ศึกษาศิลปกรรมธรรมชาติสระแก้ว การสร้างบ้านดิน การแปรรูปสมุนไพรเป็นเครื่องดื่ม ยาสมุนไพรรักษาโรค เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.1.5 นางทวย แก่นจันทร์ มีความรู้เรื่องศูนย์ศึกษาศิลปกรรมชาติคนชายแดน จังหวัดสระแก้ว การทำเกษตร ปลูกพืชไร่ดิน ผักสวนครัวไว้กินได้ และการทำไร่ ทำสวน ในพื้นที่จำกัด ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.1.6 จำสียบเอกไพฑูล พันธาดู มีความรู้เรื่อง การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ การทำเกษตรอินทรีย์ชีวภาพ และการทำเกษตรแบบผสมผสาน และเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.1.7 นางปาลิตา โตศรีสวัสดิ์เกษม เป็นวิทยากรและเป็นผู้ดูแลห้องห้องฟ้างำลอง ให้ความรู้แก่ผู้ที่มีศึกษาดูงานทางด้านสุนขีวิตวิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว การให้บริการ นิทรรศการทางด้านวิทยาศาสตร์ การให้บริการค่ายวิทยาศาสตร์ การให้บริการกิจกรรมการศึกษา เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมสัปดาห์วิทยาศาสตร์ กิจกรรมการประกวดการแข่งขันสิ่งประดิษฐ์ โครงการทางวิทยาศาสตร์ และการให้บริการวิชาการ เช่น การอบรมครู นักศึกษา และประชาชน ทั่วไป ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิด อย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะ ด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.1.8 นายพรศักดิ์ สำราญดี เป็นวิทยากรให้ความรู้ภายในศูนย์ และให้ความรู้ นอกสถานที่ตามชุมชน ท้องถิ่น รวมไปถึงส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพตามความต้องการของชุมชนอีกด้วย ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะ ด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะ ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทัน สื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้

1.1.9 นายอำนาจ ชงกัก เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม การเลี้ยงดูโคนม การให้อาหาร จนถึงกระบวนการผลิตนมโรงเรียน นมพาสเจอร์ไลซ์ ดังนั้น จึงเป็น แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำทักษะ ด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.1.10 นายแดง มารศรี ปราชญ์กระบือที่โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ มีความรู้เกี่ยวกับ กระบือ การฝึกกระบือ การใช้กระบือไถนา รวมไปถึงการดูแลรักษากระบือ สำหรับผู้ที่สนใจศึกษา เรียนรู้เกี่ยวกับกระบือ ทางโรงเรียนกาสรกสิวิทย์จัดอบรมเกี่ยวกับการสอนใช้กระบือให้เป็นอีกด้วย ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้าน

ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.2 แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม

1.2.1 ประเพณีบายศรีสู่ขวัญข้าว เป็นประเพณีท้องถิ่นของ ตำบลเขาสามสิบ ภายใงานทุกหมู่บ้านจะแต่งขบวนรถอย่างสวยงามพร้อมขบวนช้าง นางรำ เพื่อมาประกวดกัน โดยอัญเชิญรูปหล่อแม่โพสพมาไว้ตรงกลางประรำพิธี เพื่อประกอบพิธีสงฆ์ พิธีบายศรี โดยหมอขวัญ หลังจากนั้นเป็นการละเล่นพื้นบ้านและร่วมรับประทานอาหารร่วมกันถือว่า เป็นการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริม การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และทักษะ ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ

1.2.2 ประเพณีดอกแก้วบานเบื้องบูรพา ดอกแก้วเป็นดอกไม้จังหวัดสระแก้ว ภายใงานจะมีขบวนแห่ดอกแก้วบานเบื้องบูรพา มีการแสดงแสง สี เสียงและสื่อผสม การประกวด ร้องเพลงและการแสดงมหรสพต่าง ๆ ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ

1.2.3 ประเพณีงานวันชมพูหวานและของดีคลองหาด เป็นเมืองแห่งผลไม้ผล และพืชผักปลอดสารพิษภายในงาน ประกอบด้วย การออกร้านจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรจาก เกษตรกรผู้ปลูกโดยตรง ได้แก่ ชมพูหวานเพชรคลองหาด ชมพูเพชรสามพราน มะม่วง ลำไย ฝรั่ง พืชผักปลอดสารพิษ สินค้าโอท็อป ไม้ดอกไม้ประดับ และกิจกรรมการแข่งขันกีฬา ราววงย้อนยุค การแสดงดนตรี เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะ ด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.2.4 ประเพณีวันไหลสระแก้ว (แห่เจ้าพ่อพระปรอง) กิจกรรมเพื่อให้ประชาชน ได้สักการะและทรมน้ำเจ้าพ่อพระปรองสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพกันมาช้านาน สืบสานและอนุรักษ์ ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบต่อไป โดยมีพิธีทางพุทธศาสนา พิธีบวงสรวง การทอดผ้า ป่าสามัคคีการจัดขบวนแห่เจ้าพ่อพระปรอง กิจกรรมสำคัญวันที่ 19 เมษายน ของทุกปี ดังนั้น จึงเป็น แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และทักษะด้านความร่วมมือ การทำงาน เป็นทีมและภาวะผู้นำ

1.2.5 ประเพณีผูกเสี่ยว เป็นการสืบสานประเพณี ศิลปวัฒนธรรมพื้นเมืองที่มีมานาน หวังสร้างความรักความสามัคคีภายในงานมีกิจกรรมมากมาย เช่น การผูกเสี่ยว การทานอาหารร่วมกัน การละเล่นพื้นบ้าน เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนได้มีโอกาสรู้จักกัน คบหาสมาคม ทำงานร่วมกันได้และเป็นการเชื่อมความรักความสามัคคี ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ

1.2.6 งานวันแคนตาลูป เป็นช่วงที่แคนตาลูปเริ่มออกสู่ตลาดกิจกรรมภายในงานมีขบวนแห่รถแคนตาลูป การประกวดแคนตาลูป ประกวดธิดาแคนตาลูป เพื่อประชาสัมพันธ์ผลผลิตของเกษตรกร “แคนตาลูป” ของจังหวัดสระแก้ว ให้เป็นที่รู้จักและกว้างขวางและส่งเสริมอาชีพเกษตรกร ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.2.7 เทศกาลคู่มือเสื้อปางสีดา ภายในงานมีกิจกรรมคู่มือเสื้อเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถคู่มือเสื้อได้ด้วยตาเปล่าสำหรับเวลาคู่มือเสื้อสามารถดูได้ตลอดทั้งวัน เพราะคู่มือเสื้อแต่ละชนิดมีช่วงเวลาการออกหากินแตกต่างกัน แต่เวลาที่เหมาะสมที่สุดคือช่วงเช้า เพราะคู่มือเสื้อจะเกาะตามใบไม้ เพื่อพรางตัวกับร่างกายและให้ปีกอ่อนแข็งแรงก่อนที่จะออกไปหากิน ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถชมได้อย่างใกล้ชิด ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ

1.2.8 เทศกาลคูนกน้ำ ตามเส้นทางนกยูง กิจกรรมภายในงาน ประกอบไปด้วย นกยูงหรือนกอ้ายจ้าวเป็นนกน้ำที่หายากในปัจจุบัณนี้ จุดเด่นของนกอ้ายจ้าวคือจะมีลำคอยาวคล้ายงู หากินในน้ำ แหล่งเพาะพันธุ์นกอ้ายจ้าวแหล่งใหญ่อยู่ที่สวนลุงสน บ้านคลองมะละกอ ส่วนแหล่งอาหารจะอยู่บริเวณใกล้เคียง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำพระปรังและอ่างเก็บน้ำคลองสิียด นอกจากนี้จะมีนกอ้ายจ้าวแล้วยังมีนกน้ำชนิดอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น นกกาน้ำเล็ก นกกาน้ำใหญ่ นกยางเปีย นกยางควาย นกปากห่าง นกกระสาแดง เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

1.2.9 ประเพณีงานสืบสานวัฒนธรรมเบ็องบูรพา และงานกาชาดจังหวัดสระแก้ว ภายในงานมีกิจกรรมการจัดขบวนแห่สืบสานประเพณีไทยของดีเมืองสระแก้ว ชมการประกวด

ร้องเพลง นิทรรศการแสดงผลงานของส่วนราชการ ชมการแสดงมหรสพ ขบวนการศิลปะวัฒนธรรม และการออกกร้านแสดงสินค้าต่าง ๆ ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.2.10 ประเพณีสู่ขวัญควาย เพื่อรำลึกถึงภายในงานประกอบด้วยการประกวดธิดากาสร (ธิดากวาย) พิธีสู่ขวัญควาย การประกวดปั้นควาย การปลูกข้าวโดยใช้วิธีโยน การแข่งขัน การเดินโลกแตก การแจกพันธุ์ปลา แจกกล้าไม้และนิทรรศการภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.2.11 ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีการจัดกิจกรรมค่ายบูรณาการ วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ห้องห้องฟ้าจำลอง ห้องดาราศาสตร์ สวนสมุนไพร หอดูดาว เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด มีการจัดกิจกรรมการประกวดการแข่งขันสิ่งประดิษฐ์โครงงานทาง วิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดค้นสิ่งประดิษฐ์ หรือสร้างสรรค์ผลงาน ออกแบบผลงาน หรือจะนำ ของเหลือใช้มาก่อให้เกิดประโยชน์อีกครั้ง ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้าน คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.2.12 ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนารายฉลุไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว ในศูนย์ มีกิจกรรมมีการเลี้ยงหมูหลุม การทำแปลงสาธิตพืชผัก ไร่นาผสมผสาน มีการทดลองปลูกพืชผัก เกษตรอินทรีย์หลายชนิด ทำแปลงเกษตรสาธิต เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ มีการสาธิตการใช้ เตาแก๊สหุงต้ม โดยนำมูลสัตว์มาหมักเพื่อให้เกิดเป็นพลังงานใช้ในการประกอบอาหารและ ยางรถยนต์เก่ามาตัดแปดเป็นกระถางปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อใช้ในการเกษตรและสิ่งของที่เหลือใช้ มาทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และ นวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะ ด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.3 แหล่งเรียนรู้ประเภทแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ

1.3.1 วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สระแก้ว ภายในมีศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่หลากหลาย ทางวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สระแก้ว เห็นคุณค่าและความสำคัญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้นำแนวคิดมาปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน รู้จักพึ่งตนเอง การจัดการทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ เช่น การใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติภายใต้โครงการปลูกป่า 3 อย่าง แต่ได้ประโยชน์ 4 อย่าง ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.3.2 สระแก้ว สระขวัญ ภายในเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ มีประวัติศาสตร์ในสมัยกรุงธนบุรี เมื่อคราวเจ้าพระยาจักรี (ทองด้วง) ได้รับมอบหมายจากพระเจ้ากรุงธนบุรีให้ยกทัพไปปราบปรามความไม่สงบในกัมพูชา จึงเป็นสัญลักษณ์ของความศักดิ์สิทธิ์เป็นสิริมงคลซึ่งเป็นที่มาของชื่อจังหวัดสระแก้ว น้ำในสระแห่งนี้ยังคงเคยถูกนำไปใช้ในพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาอีกด้วย ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์

1.3.3 อ่างเก็บน้ำท่ากระบาก เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ อันเนื่องมาจากพระราชดำริที่จะปรับปรุงระบบชลประทานในเขตพื้นที่ราบเชิงเขา เป็นเขื่อนดินสูง บริเวณโดยรอบเป็นป่าโปร่ง ปลูกต้นไม้พันธุ์ต่าง ๆ ทั้งไม้ยืนต้นและไม่ประดับ เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงท่องเที่ยวมีทิวทัศน์ที่สวยงาม และยังมีน้ำตกท่ากระบาก เป็นน้ำตกที่สวยงาม ตัวน้ำตกมีถึง 3 ชั้น แต่ละชั้นห่างกันประมาณ 400-500 เมตร ภายในน้ำตกมีพืชพรรณนานาชนิดอยู่ในน้ำตก ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

1.3.4 อุทยานแห่งชาติปางสีดา กิจกรรมภายในอุทยานเป็นแนวป่าที่ติดต่อเนื่องกับอุทยานแห่งชาติทับลาน สภาพป่า เป็นภูเขาสูงชันสลับซับซ้อน ทั้งป่าดิบชื้น ป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง ป่าเต็งรัง และป่าทุ่งหญ้า เป็นต้น เป็นป่าที่มีอุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วยสัตว์ป่าหายากและนกกว่า 300 ชนิด เป็นแหล่งจระเข้ น้ำจืดที่ยังคงเหลืออยู่และยังเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารหลายสาย

อีกด้วย ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

1.3.5 สวนรุกขชาติเขาดงกกรจ์ กิจกรรมภายในจัดให้เป็นสวนรุกขชาติเขาดงกกรจ์ของกรมป่าไม้ มีพืชพรรณนานาชนิดไว้ให้เรียนรู้และเป็นที่อยู่ของลิงป่าและฝูงค้างคาวนับล้าน ๆ ตัว บินออกหากินในเวลาตอนเย็นดูสวยงาม มีถ้ำค้างคาวไว้ให้เขาไปศึกษาหาความรู้ ส่วนเขาดงกกรจ์เป็นเขาหินปูน สันเขาด้านยาวทำมุม 90 องศาทิศเหนือและทิศใต้ ดูสวยงามแปลกตา ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

1.3.6 วัดถ้ำเขาดงกกรจ์ เป็นวัดในพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ภายในวัดประกอบด้วย พระอุโบสถ เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก กุฏิสงฆ์เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้มีบันไดขึ้นไปถึงยอดเขา ในเขาดงกกรจ์มีถ้ำเล็กถ้ำน้อยอยู่ถึง 72 ถ้ำ แต่ที่นิยมเข้าไปชม ได้แก่ ถ้ำมิด ถ้ำหนุมาน ถ้ำเขาทะลุ ถ้ำมหาหงส์ ถ้ำน้ำทิพย์ และถ้ำแก้วพลายชุมพล และรอยพระพุทธบาทจำลองที่ถ้ำเขาทะลุ ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

1.3.7 อ่างเก็บน้ำเขาสามลิม กิจกรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ ดูดาว ดูนก เดินป่าศึกษาธรรมชาติ มีเส้นทางให้ศึกษาธรรมชาติ 3 เส้นทาง โดยเจ้าหน้าที่และชาวบ้านเป็นผู้นำทาง กิจกรรมที่นี้เรียกว่าเป็นแบบ “คำคืนดูดาว ตื่นเช้าดูนก” และเป็นป่าไม้เบญจพรรณ พันธุ์ไม้ที่มีอยู่มากในบริเวณนี้ เช่น ไม้ยาง ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้มะค่าโมง เป็นต้น ส่วนสัตว์ป่าบริเวณนี้มีอยู่ด้วยกันหลายชนิด เช่น หมูป่า ไก่ป่า เม่นหางพวง นิ่ม กระเจิง นาค พังพอน อีเห็น ชะมด เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ

1.3.8 เขื่อนพระปรง เป็นเขื่อนสำหรับการชลประทานที่มีขนาดใหญ่ที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดสระแก้วพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าในเขตอุทยานแห่งชาติปางสีดาที่ถูกน้ำท่วม ทำให้มีวิวทิวทัศน์สวยงามเป็นแหล่งอาศัยของนกหลายชนิด และยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยปลาน้ำจืดหลากหลายชนิด เหมาะสำหรับการเรียนรู้เชิงธรรมชาติ ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

1.3.9 วัดนครธรรม ภายในวัดมี “หลวงพ่อบ๊วย” พระพุทธรูปเก่าแก่อายุ 100 ปี เป็นพระพุทธรูปโบราณนั่งขัดสมาธิสร้างด้วยปูนขาว โดยได้อัญเชิญหลวงพ่อบ๊วยจากวัดร้างบ้านจิกภายในวิหารหลวงพ่อบ๊วย เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ที่อัญเชิญมาจากวัดเปมะคุณลาราชะมหาวิหาร เมืองรัตนปุระ ประเทศศรีลังกา รอยพระพุทธบาทจำลอง และพระสยามเทวาธิราช

ผู้ที่สนใจทางประวัติศาสตร์สามารถเข้ามาชม เรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้ ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

1.3.10 สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าชองกล่าบน เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์สัตว์ป่าที่หายากและใกล้จะสูญพันธุ์ เป็นสถานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสัตว์ป่า เป็นแหล่งบริการด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสัตว์ป่า ภายในสถานีฯ จะจัดแบ่งพื้นที่เพาะเลี้ยงเป็นสัดส่วนตามชนิดของสัตว์ต่างๆตามความเหมาะสม ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

1.3.11 น้ำตกเขาค้อ เป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยธรรมชาติ และเป็นน้ำตกที่มีความสวยงามอีกหนึ่งแห่ง สองฝั่งของน้ำตกจะมีพืชพันธุ์ไม้และนกนานาชนิด เหมาะสำหรับการเรียนรู้และการผจญภัยเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

1.3.12 โรงพยาบาลวังน้ำเย็น เป็นโรงพยาบาลต้นแบบทางด้านการบำบัดสุขภาพสมุนไพร จำหน่ายยาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ มีสวนสมุนไพรไว้ให้ศึกษาเรียนรู้กันอีกด้วย ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.3.13 ปราสาทเขาน้อยสิขมพู โบราณสถานตั้งอยู่บนยอดเขาน้อย ซึ่งเป็นเขาหินปูน มีบันไดทางขึ้น 254 ขั้น ปราสาทนี้สร้างในศตวรรษที่ 12 และมีการบูรณปฏิสังขรณ์ในพุทธศตวรรษที่ 15 เชื่อว่าเป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู ประกอบด้วยปราสาทก่อด้วยอิฐ 3 หลัง คือ ปราสาททิศเหนือ ปราสาททิศกลาง และปราสาททิศใต้ แต่คงเหลือเพียงปราสาทองค์กลางเท่านั้นที่ยังคงสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ ส่วนปราสาททิศเหนือและวิหารทิศใต้เหลือเพียงฐาน ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติจากกรมศิลปากร และมีการสำรวจขุดพบโบราณวัตถุเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

1.3.14 ปราสาทสด๊กก๊อกธม เป็นโบราณสถานที่ใหญ่และสำคัญของจังหวัดสระแก้ว สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 15 เพื่อใช้ประดิษฐานรูปเคารพและใช้ประกอบพิธีกรรมตามคติความเชื่อถือในลัทธิศาสนาฮินดู โบราณสถาน ประกอบด้วย องค์ปราสาท 3 หลัง

ได้มีการค้นพบศิลาจารึก 2 หลัก จารึกด้วยอักษรขอมโบราณเป็นหลักฐานสำคัญที่บ่งบอกถึงอายุ การสร้างปราสาทสด๊กก๊อกธม ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

1.3.15 ละลุ สถานที่แห่งนี้เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดจากน้ำฝนกัดเซาะ ยุบตัวหรือพังทลายของดิน เนื่องจากสภาพดินแข็งจะคงอยู่ไม่ยุบตัวเมื่อถูกลมกัดกร่อนจึงมีลักษณะ เป็นรูปต่าง ๆ มองคล้ายกำแพงเมือง หน้าผา หิน ภูเขาเล็ก ๆ มีพื้นที่กว้างขวางกว่า 2,000 ไร่ แหล่ง เรียนรู้ทางธรรมชาติของจังหวัดสระแก้ว หรือเรียกว่า “ดินแดนมหัศจรรย์” ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา และทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

1.3.16 วัดอนุบรรพต ภายในวัดมีพระอุโบสถที่สวยงาม ลักษณะแปลกกว่า อุโบสถทั่วไป คือ สร้างเป็นฐานรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส หลังคาทรงไทยยอดแหลมสูงประดับตกแต่ง แบบศิลปกรรมไทย และภายในอุโบสถประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทจำลองเนื้อทองเหลือง ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจ ต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะ ด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.3.18 ถ้ำเขาคิ่ว สถานที่แห่งนี้อยู่ระหว่างเทือกเขาตงรีอกและเทือกเขากมมะม่วง เป็นถ้ำที่มีน้ำไหลออกมาทั้งปี ภายในเป็นหินงอกหินย้อยสวยงาม บางบริเวณมีลักษณะคล้ายม่าน และยังมีน้ำตกเล็ก ๆ อยู่ภายในถ้ำอีกด้วย เป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะ ในการแก้ปัญหา และทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

1.3.19 อุทยานแห่งชาติตาพระยา สถานที่นี้ครอบคลุมด้วย 2 จังหวัด เป็นที่ราบ โอบล้อมด้วยขุนเขา เทือกเขาสำคัญของอุทยานแห่งชาติตาพระยา คือ เทือกเขาบรรทัดที่ทอดยาว ไปทางทิศตะวันออก เป็นกำแพงธรรมชาติกั้นเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา บริเวณไหล่เขา เป็นพื้นที่ราบมีพรรณไม้ขึ้นอย่างหนาแน่น สภาพป่าอุดมสมบูรณ์เป็นป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง และป่าเต็งรัง เป็นแหล่งต้นกำเนิดของลำห้วยหลากสาย และมีเส้นทางให้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับ ธรรมชาติอีกด้วย ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา

1.3.20 ปราสาทเขาโล้น เป็นปราสาทที่ตั้งอยู่บนยอดเขาโล้นในบริเวณวัดปราสาทเขาโล้น ซึ่งเป็นยอดเขาเดี่ยว ๆ มีปรangk 4 หลัง เหลืออยู่เฉพาะหลังกลาง ที่กรอบประตูหินทราย มีจารึกอักษรโบราณ เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

1.3.21 ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว เป็นศูนย์ฝึกอบรมและรับผิดชอบดำเนินงานเพื่อพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การประกอบอาชีพ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มมากขึ้น รู้จักประกอบอาชีพ โดยนำความรู้ที่ได้จากการอบรม ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ภายในศูนย์ฝึกฯ มีกิจกรรมให้เรียนรู้ที่หลากหลายและเป็นแหล่งทดลองเกี่ยวกับการปลูกพืชผักต่าง ๆ และส่งเสริมพัฒนาอาชีพอีกด้วย ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.3.22 ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว สถานที่บริการให้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม โดยมีกิจกรรมที่ให้บริการ 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การให้บริการนิทรรศการทางด้านวิทยาศาสตร์ การให้บริการค่ายวิทยาศาสตร์ การให้บริการกิจกรรมการศึกษา เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมสัปดาห์วิทยาศาสตร์ กิจกรรมการประกวดการแข่งขันสิ่งประดิษฐ์โครงงานทางวิทยาศาสตร์ และการให้บริการวิชาการ เช่น การอบรมครู นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้วเป็นแหล่งเรียนรู้แบบเปิดเพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้ตามอัธยาศัย ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.3.23 ถ้ำเพชรโพธิ์ทอง เป็นถ้ำที่มีหินงอก หินย้อยคล้ายเพชรประดับมุก ภายในถ้ำมีอากาศถ่ายเท เย็นสบาย มีไฟฟ้าให้แสงสว่างในการเดินเข้าถ้ำ ในถ้ำมีห้องสำหรับเรียนรู้ 4 จุด ได้แก่ ประตูดูถ้ำเพชรโพธิ์ทอง ห้องโถงอุโมงค์ใหญ่ ห้องมุขประดับเพชร และประตูดูปราสาทถ้ำ และสามารถศึกษาพืชสมุนไพรและพันธุ์ไม้หายาก เช่น ต้นโมกราชินี กวางเครือ

สลัดบันได บนเส้นทางเดินในรอบถ้ำ มีฝูงค้างคาวและลิงป่าอาศัยอยู่ใกล้ถ้ำ ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม

1.3.24 โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ เป็นศูนย์การอบรมกระบือในการทำนา ทำการเกษตร และกิจกรรมต่าง ๆ และให้ความรู้แก่เกษตรกรที่สนใจจะใช้ประโยชน์จากกระบือในการประกอบอาชีพ รวมทั้งจัดทำแปลงสาธิตทางการเกษตรรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.4 แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์

1.4.1 สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา 5 แห่ง ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.4.2 สถานศึกษาอาชีวศึกษา 5 แห่ง ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

1.4.3 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 146 แห่ง ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1.4.4 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 125 แห่ง ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะ

ด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1.4.5 สถานศึกษาเอกชน 9 แห่ง ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1.4.6 สถานศึกษามัธยมศึกษา สพม.เขต 7 8 แห่ง ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1.4.7 สถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว 7 แห่ง ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1.4.8 หน่วยงานทหารและตำรวจ 9 แห่ง ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1.4.9 วัด 351 แห่ง ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

1.4.10 โบสถ์ 29 แห่ง ดังนั้น จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา และทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์

1.4.11 โรงพยาบาลของรัฐ 10 แห่ง ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1.4.12 โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม 1 แห่ง ดังนั้นจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ และทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

2. คุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว ในการส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีแหล่งเรียนรู้ 4 แห่งที่เข้าเกณฑ์การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (7C) ประกอบด้วย

2.1 ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว (7C) ประกอบด้วย

2.1.1 ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving: C1) ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีการจัดกิจกรรมค่ายบูรณาการ วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ในการจัดกิจกรรมนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดการใช้วิจารณญาณในการทำกิจกรรมและรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง

2.1.2 ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation: C2) ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีการจัดกิจกรรมการประกวดการแข่งขันสิ่งประดิษฐ์โครงงานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดค้นสิ่งประดิษฐ์ หรือสร้างสรรค์ผลงาน ออกแบบผลงาน หรือจะนำของเหลือใช้มาก่อให้เกิดประโยชน์อีกครั้ง และสามารถนำสิ่งประดิษฐ์มาประกวดภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ผู้ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจะได้ไปเป็นตัวแทนประกวดระดับประเทศต่อไป

2.1.3 ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding: C3) ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ผู้เรียนที่ไปเรียนรู้ มีหลากหลายสถาบัน ทั้งในจังหวัดสระแก้วและจังหวัดอื่น ๆ ที่มาชมนิทรรศการภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ประกอบไปด้วย ผู้ชมที่มีความหลากหลายทั้งเพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา

และเชื้อชาติ ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว จะให้ทำกิจกรรมร่วมกันผู้เรียนที่เข้ามาชม สามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ได้อย่างเหมาะสมกับการอยู่ร่วมกัน

2.1.4 ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership: C4) ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนที่เข้ามาเรียนรู้ไม่เบื่อ และมีการออกฐานในงานต่าง ๆ เช่น ในบริเวณวัดที่มีการกิจกรรมทางศาสนา ทางศูนย์จะมีการนำกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์มาให้เด็ก ๆ ร่วมกันทำ ผ่านกระบวนการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ ด้วยการช่วยกันปฏิบัติเป็นทีม ให้รู้จักเสียสละ โดยส่วนรวม รู้จักการให้อภัย

2.1.5 ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, information, and media literacy: C5) ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ผู้เรียนสามารถเข้ามาหาข้อมูลใหม่ ๆ ศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ได้ ผ่านสื่อ เว็บไซต์ของศูนย์ และป้ายสารสนเทศของศูนย์ ที่ให้ความรู้ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย

2.1.6 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy: C6) ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีเครื่องคอมพิวเตอร์ สื่อ และวีดิทัศน์ ใ้บริการแก่ผู้ที่มาใช้บริการและสามารถมาสืบค้นหาข้อมูลได้ตามต้องการและมีการให้บริการด้านความรู้

2.1.7 ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills: C7) ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว แห่งนี้มีการอบรม/ สัมมนา และให้คำแนะนำแก่ผู้ที่สนใจ นอกจากนี้ ยังมีการแนะแนวการศึกษาต่อระดับสูง เพื่อการประกอบอาชีพทางด้านวิทยาศาสตร์

2.2 ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาวิทยากรไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว (7C) ประกอบด้วย

2.2.1 ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving: C1) ภายในศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาวิทยากรไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว มีการทดลองปลูกพืชผักเกษตรอินทรีย์หลายชนิด ทำแปลงเกษตรสาธิต เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และสามารถวิเคราะห์กับสิ่งที่จะเกิดขึ้น และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะผลการคิดวิเคราะห์ถึงผลกระทบของการใช้สารเคมีในการทำเกษตรกรรม

2.2.2 ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation: C2) ภายในศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาวิทยากรไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว มีการออกแบบสิ่งประดิษฐ์ได้ เช่น เตาแก๊สหุงต้ม โดยนำมูลสัตว์มาหมักเพื่อให้เกิดเป็นพลังงานใช้ในการประกอบอาหารและยางรถยนต์เก่ามาตัดแปดเป็นกระถางปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อใช้ในการเกษตรและสิ่งของที่เหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.2.3 ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding: C3) ภายในศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาารายธุรกิจไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว มีวิทยากรและผู้เข้าช้ชมหลากหลายทั้งเพศ วัย ศาสนา อาชีพ เพื่อให้เราสามารถปฏิบัติตนในเข้าใจในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม

2.2.4 ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership: C4) ภายในศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาารายธุรกิจไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว มีการจัดกิจกรรมอาชีพ จัดอบรมที่เน้นการปฏิบัติการ เพื่อให้คนที่สนใจมาศึกษาและร่วมมือกันช่วยกัน รู้จักเสียสละ รู้จักมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น

2.2.5 ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, information, and media literacy: C5) ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาารายธุรกิจไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว มีการให้บริการสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการโฆษณาชวนเชื่อต่อการใช้สารเคมีของกลุ่มนายทุน สามารถเข้ามาเรียนรู้กับกิจกรรมที่ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาารายธุรกิจไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว ได้มีการกระจายข้อมูลข่าวสาร

2.2.6 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy: C6) ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาารายธุรกิจไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว มีบริการคอมพิวเตอร์ และบริการสื่อที่เป็นประโยชน์ เพื่อช่วยในการสืบค้นข้อมูลความรู้

2.2.7 ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills: C7) ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาารายธุรกิจไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว มีการจัดอบรมอาชีพและการพัฒนาอาชีพโดยใช้ความรู้เป็นฐาน รู้จักสร้างมูลค่าให้กับสิ่งของ พร้อมทั้งให้ความรู้และคำแนะนำสำหรับผู้ที่สนใจทำอาชีพใหม่ ๆ รวมถึงมีตลาดนัดอาชีพเคลื่อนที่เพื่อให้ชาวบ้านบริเวณชายแดนมีอาชีพที่ดี มีรายได้เพิ่ม มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงการประกอบอาชีพให้ดียิ่งขึ้น

2.3 สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด (7C) ประกอบด้วย

2.3.1 ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving: C1) ภายในสหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด โรงงานมีการผลิตนมมากมายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น จึงมีการคิดวิเคราะห์ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ถึงความเป็นไปได้ ความสมเหตุสมผล กับสิ่งที่ทำ สิ่งที่ทดลอง และสามารถนำไปแก้ไขปัญหาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.3.2 ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation: C2) สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด มีการค้นคิดสูตรใหม่โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และปรับปรุงสูตรเดิมให้ดียิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ส่วนรวม พร้อมทั้งทำให้มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

2.3.3 ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding: C3) สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด ผู้ปฏิบัติงานและผู้ศึกษาดูงาน มีหลากหลายทางด้านเพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา และเชื้อชาติ เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีกิจกรรมทำร่วมกันเพื่อสามารถวางตัวได้อย่างเหมาะสม ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

2.3.4 ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership: C4) สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด ให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม มีการประชุมการทำงานอย่างเป็นระบบและติดตามการทำงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร ด้วยการแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักการเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัวและสามารถชี้แจงหรือให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นได้ตามความเหมาะสม

2.3.5 ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, information, and media literacy: C5) สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด มีการอบรมและพัฒนาบุคลากรรวมถึงอบรมสมาชิกเพื่อให้รู้ทันสื่อกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น อาจมีผลกระทบต่อการทำงาน ทั้งด้านบวกและด้านลบ นอกจากนี้ยังมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการส่งเสริมภาพลักษณ์องค์กร ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

2.3.6 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy: C6) สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด มีการใช้คอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย เพื่อศึกษาข้อมูลในการทดลอง มีการศึกษาผลวิจัยทั้งในและต่างประเทศในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลเพื่อการผลิต ผลิตภัณฑ์ใหม่

2.3.7 ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills: C7) ภายใน สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด มีแหล่งเรียนรู้ให้เข้ามาศึกษาหลายแห่ง ได้แก่ ศูนย์รับน้ำนมดิบ โรงผลิตอาหารสัตว์ ฟาร์มโคนม โรงผลิตนม โรงผลิตนมผง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพหรือใช้ในชีวิตประจำวันได้ และมีการแนะแนวการศึกษาต่อให้แก่บุตรหลานในพื้นที่ได้ เลือกเรียนในสาขาวิชาที่สนใจ และกลับมาประกอบอาชีพในท้องถิ่นได้

2.4 โรงเรียนกาสกรกสิวิทย์ (7C) ประกอบด้วย

2.4.1 ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving: C1) โรงเรียนกาสกรกสิวิทย์ เป็นสถานที่ฝึกกระบือให้สามารถทำการเกษตร ทำนา ไถนา และเป็นแหล่งให้ผู้ที่สนใจได้เรียนรู้การทำเกษตรและภูมิปัญญาชาวบ้าน ใช้ชีวิตอยู่กับกระบือและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุมีผล และเห็นคุณค่าของกระบือกับสังคมไทย

2.4.2 ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation: C2)

โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ พัฒนาแปลงข้าวโดยใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยให้มีหลากหลายสายพันธุ์ คิดค้นสิ่งประดิษฐ์จากเศษวัสดุเหลือใช้เพื่อความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายในการใช้ชีวิต ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น และพัฒนาไร่วสวนให้มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

2.4.3 ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding: C3)

โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ เน้นความเข้าใจของการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับกระบือเป็นหลัก นอกจากนี้มีการอบรม ศึกษาจากหลากหลายหน่วยงานต้องทำความเข้าใจวัฒนธรรมของแต่ละชาติ ด้วยการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ จนสามารถวางตัวได้อย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ และนำมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อเกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

2.4.4 ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership: C4)

โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ มีการฝึกอบรมเลี้ยงกระบือมีหลักสูตร 15 วัน ผู้อบรมต้องใช้ชีวิตอยู่กับกระบือและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ รู้จักช่วยเหลือ มีน้ำใจ เสียสละ เพื่อส่วนรวม และสามารถทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นและตนเองได้

2.4.5 ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, information, and media literacy: C5)

โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ พัฒนาความรู้และจัดกิจกรรมอบรมตามข่าวสารเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เผยแพร่ความสำคัญของกระบือในสังคมไทย โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงค่านิยม การใช้คำเปรียบเปรยในทางลบของกระบือผ่านสื่อทุกประเภท

2.4.6 ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

(Computing and ICT literacy: C6) โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และเพื่อติดต่อประสานงานให้ความรู้แก่ผู้อื่น โดยเฉพาะการส่งเสริมเผยแพร่รูปแบบการประกอบอาชีพเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม

2.4.7 ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills: C7)

โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ มีกิจกรรมให้เรียนรู้ที่หลากหลายและสอนการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง พร้อมทั้งมีผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และประกอบอาชีพได้ มีการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมให้ทันสมัยด้วยการใช้องค์ความรู้เป็นฐาน เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกทุนนิยม

3. แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.1 ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว

แนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้วเพื่อส่งเสริมการศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับแต่ละสาระ
การเรียนรู้ พบว่า

3.1.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

- ด้านการอ่าน โดยการใช้กระบวนการอ่านเพื่อความรู้และปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน
จากข้อมูลภายในแหล่งเรียนรู้ และเอกสารประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ของแหล่งเรียนรู้
และยังรวมไปถึงการสร้างความรู้ กระบวนการคิด เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนิน
ชีวิตได้

- ด้านการฟัง การดูและการพูด โดยกระบวนการฟังและการดูอย่างมีประสิทธิภาพ
และมีวิจรรณญาณเพื่อนำไปสู่การพูดแสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาข้อมูลภายในแหล่ง
เรียนรู้หรือจากข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการประชาสัมพันธ์ภายในแหล่งเรียนรู้ และยังรวมไปถึง
วิทยาการผู้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้เรียน ทำให้เกิดกระบวนการฟัง ดู และพูดแสดงความรู้อย่างมี
วิจรรณญาณอย่างสร้างสรรค์

3.1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

- ด้านศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม โดยพบว่า แหล่งเรียนรู้สามารถนำไปสู่
ความร่วมมือสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ และการใช้แหล่งเรียนรู้การจัดกิจกรรมอบรม
ทัศนศึกษา เข้าค่าย ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติตนตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

- ด้านหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยพบว่า สิ่งสำคัญ
ในการศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ คือ การอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันและการปฏิบัติ
หน้าที่ตามหน้าที่ของตนเอง เช่น หน้าที่นักเรียนต้องตั้งใจเรียนหนังสือ หน้าที่ของลูกมีหน้าที่
ต้องปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ การศึกษาแหล่งเรียนรู้สามารถสอดเนื่อง ไปถึงการดำเนินชีวิต
ภายในสังคม และการเป็นพลเมืองที่ดีได้

3.1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

- ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยพบผู้ที่มาใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์มีหลากหลาย
เชื้อชาติ การใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้กันได้ดี
เข้าใจได้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจอันดีจากการฟังจากสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทักษะ
การสื่อสารทางภาษา โดยการพูด การฟัง อย่างมีประสิทธิภาพ

- ด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยพบว่าในพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของภาษา ซึ่งหลากหลายไม่ว่าจะเป็นภาษาถิ่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน รวมไปถึงภาษาเขมร เพื่อความเข้าใจความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรม ครูจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการแนะนำการใช้ภาษาอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยจากข้อมูลความรู้ในแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เห็นภาพ และได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เสมือนหนึ่งว่าแหล่งเรียนรู้นั้นสามารถจับต้องได้ เพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียนและการสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอน

3.1.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

- ด้านจำนวนและการดำเนินการ โดยพบว่า ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีเกมเพื่อการศึกษาไว้ให้ผู้ที่มาดูงานไว้เล่น ซึ่งเกมทำให้ผู้ที่มาเล่นมีกระบวนการคิดรวบยอดและความรู้ลึกซึ้งจำนวน ระบบจำนวนจริง รวมถึงการแก้ปัญหาและการใช้จำนวนในชีวิตจริง

- ด้านเรขาคณิต โดยพบว่า ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีรูปทรงเรขาคณิตที่หลากหลายรูปแบบ ไว้ให้ผู้ที่มาศึกษาดูงานได้ชม เล่นเกม และออกแบบรูปทรงต่าง ๆ ซึ่งรูปทรงเรขาคณิตมีหลากหลายรูปแบบ สามารถสร้างแบบจำลอง การแปลงทางเรขาคณิต และออกแบบเป็นของเล่นสามารถใช้ได้ในชีวิตจริง

- ด้านทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ โดยพบว่า การแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ และการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.1.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

- ด้านชีวิตกับสิ่งแวดล้อม โดยพบว่า สถานที่น่าอยู่ต้องมีสภาพแวดล้อมที่ดี อากาศถ่ายเท ระบายอากาศได้ดี ช่วยกันดูแลธรรมชาติในท้องถิ่นเพื่อที่จะได้มีสุขภาพที่ดีในชีวิตเรา รวมไปถึงการดูแลระบบนิเวศ สิ่งมีชีวิต และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

- ด้านแรงและการเคลื่อนที่ โดยพบว่า สิ่งประดิษฐ์ที่อยู่ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ผู้เรียนประดิษฐ์ด้วยการคิดค้น เข้าใจธรรมชาติแรงของแม่เหล็กไฟฟ้า แรงโน้มถ่วง และแรงนิวเคลียร์ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เพื่อจะได้ชิ้นงานที่ทนทานและมีคุณค่า และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

- ด้านโลกและดาราศาสตร์ กลุ่มดาว พลังงานและการเคลื่อนที่ โดยพบว่า ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีห้องท้องฟ้าจำลองไว้ให้ผู้เรียนไปศึกษาหาความรู้ มีหอดูดาว เพื่อค้นหากลุ่มดาว และภายในศูนย์วิทยาศาสตร์มีการแข่งขันทำโครงการสิ่งประดิษฐ์

จากของเหลือใช้ เพื่อนำมาประกวดแข่งขันภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว สำหรับผู้ที่ชนะจะได้ไปประกวดระดับประเทศต่อไป

3.1.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

- ด้านทัศนศิลป์ โดยพบว่า ครูให้ผู้เรียนออกแบบและสร้างสรรค์ผลงาน

โดยการใช้ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้วเป็นแบบ โดยใช้ความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุ สร้างและนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิค วิธีการของศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ชื่นชม ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

- ด้านการใช้สี การออกแบบ และการคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยพบว่า ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์มีห้องเรียนมากมายการเลือกใช้สีและการออกแบบห้องเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้ผู้ที่มาศึกษาดูงานจะจดจำลักษณะรูปร่างต่าง ๆ ของห้องได้ดี

3.1.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

- ด้านการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทยและกีฬาสากล

โดยพบว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้ในการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆจากการเดินสำรวจภายในแหล่งเรียนรู้ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว ถือได้ว่าเป็นการออกกำลังกายได้ และการเล่นเกมภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้วก็ถือได้ว่าเป็นการออกกำลังกาย การขยับร่างกาย มีกฎ กติการะเบียบ และข้อตกลงในการเล่นรวมไปถึงการมีน้ำใจ รู้รักสามัคคี

- ด้านความปลอดภัยในชีวิตและการเสริมสร้างสุขภาพ โดยพบว่า ภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว มีการใช้พลังงานไฟฟ้าค่อนข้างมาก ผู้เรียนควรระมัดระวังในการใช้สิ่งของภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว และควรดูแลสุขภาพการใช้ของร่วมกับผู้อื่น ควรช่วยกันรักษาความสะอาดในการใช้สิ่งของ เพื่อสุขภาพตัวเองและผู้อื่น

3.1.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

- การดำเนินชีวิตและการสร้างอาชีพภายในศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา

สระแก้วนอกจากจะมีกิจกรรมในร่มแล้ว ภายนอกอาคารก็ยังมีสวนสมุนไพร สวนสุขภาพให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อีกด้วย มีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ปลูกพืชสมุนไพร การทำปุ๋ยหมักจากธรรมชาติ การขยายพันธุ์พืชอย่างง่าย สวนสมุนไพร ดินมีชีวิต และอาณาจักรพืช ผู้เรียนที่มาศึกษาดูงานสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพได้อีกด้วย การเรียนรู้เรื่องศาสตร์พระราช อันได้แก่

เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้เรียนสามารถเดินชมกิจกรรมและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

3.2 ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว

3.2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

- ด้านการฟัง การดูและการพูด โดยกระบวนการฟังและการดูอย่างมีประสิทธิภาพ และมีวิจารณญาณเพื่อนำไปสู่การพูดแสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาข้อมูลภายในแหล่งเรียนรู้หรือจากข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการประชาสัมพันธ์ภายในแหล่งเรียนรู้ และยังรวมไปถึงวิทยากรผู้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้เรียน ทำให้เกิดกระบวนการฟัง ดู และพูดแสดงความรู้อย่างมีวิจารณญาณอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง

- ด้านการเขียน โดยกระบวนการเขียนเพื่อการสื่อสาร เรียงความ ย่อความ หรือเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ หลังจากศึกษาแหล่งเรียนรู้ การเขียนรายงาน ข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งได้มาจากการค้นคว้าของผู้เรียน

- ด้านความเข้าใจภาษา การสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ ถามตอบ และปลูกฝังให้เล็งเห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ภายในจังหวัดสระแก้ว และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

3.2.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

- ด้านประวัติศาสตร์ เนื่องจากในจังหวัดสระแก้วมีผู้เรียนที่มีเชื้อชาติกัมพูชาเข้ามาศึกษาและประกอบอาชีพค่อนข้างมาก สืบเนื่องจากเป็นเขตติดต่อของประเทศกัมพูชา และได้รับการประกาศเป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ จึงมีโรงเรียนในอำเภอที่ใกล้เคียงพื้นที่เขตติดต่อมีผู้เรียนที่มีเชื้อชาติกัมพูชาเข้ามาเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอำเภอวัฒนานคร จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสอดแทรกเนื้อหาและการปลูกฝังการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจในวัฒนธรรมและเชื้อชาติ

- ด้านภูมิศาสตร์ โดยพบว่าการศึกษาความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่มีผลต่อกันในธรรมชาติ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลการค้นหาสรุป และการใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสอดแทรกกิจกรรมไปในวิถีชีวิตของผู้เรียน นำมาซึ่งความเข้าใจการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม และการปลูกฝังจิตสำนึกการมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน

3.2.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

- ด้านภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก โดยพบว่าครูผู้สอนให้ความสำคัญในเรื่องให้ผู้เรียนมีความคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะ และสามารถมีกระบวนการคิดที่ดีและ

สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา สังคม และชุมชน

3.2.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

- ด้านการวัดและความน่าจะเป็น วัดความกว้างความยาวของแปลงปลูกผัก และความน่าจะเป็นของพืชที่จะขึ้นมาว่าจะออกผลผลิตเท่ากันหรือไม่

- ด้านทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ การแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ และการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.2.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

- ด้านธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยพบว่า การตัดแต่งพันธุกรรมของพืชและการผสมพันธุ์ของพืช โดยการใช้ยาสารเคมีเพื่อทดลองการเจริญเติบโตของพืชรวมไปถึงผลผลิตที่จะได้รับ คຸ້ມกับการทำหรือไม่

- ด้านพลังงาน สามารถประดิษฐ์สิ่งของมาใช้แทนพลังงานคน เช่น การใช้กังหันตึน้ำเพื่อให้ออกซิเจนแก่ปลาและให้สัตว์มีชีวิตที่ดีอีกด้วย และการผลิตแก๊สหุงต้มจากมูลสัตว์ รู้จักการเปลี่ยนแปลงรูปแบบพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของการใช้พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการแสวงหาความรู้ นำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

3.2.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

- ด้านดนตรี สามารถช่วยให้พืชและสัตว์มีความสุขและเพลิดเพลินได้และยังช่วยให้การเจริญเติบโตของพืชได้ดี และทำให้ผู้ที่มาทัศนศึกษามีความสุข เพลิดเพลินไปกับเสียงเพลงอีกด้วย

- ด้านนาฏศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์ วิพากษ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

3.2.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

- ด้านการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย และการป้องกันโรค ภายในศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่กว้างขวางการเดินคือการออกกำลังกาย เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรงและภายในศูนย์มีสัตว์ต่าง ๆ เราควร

ดูแลรักษาสุขภาพตนเองโดยการใช้ผ้าปิดจมูก ล้างมือทุกครั้งหลังทำกิจกรรมเสร็จ เพื่อสุขภาพที่ดี และแข็งแรง

- ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค โดยพบว่า ผู้เรียน จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักและวิธีการเลือกบริโภคอาหาร ผลิตภัณฑ์และบริการสุขภาพ การสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ และการป้องกันโรคทั้งโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ

- ด้านความปลอดภัยในชีวิต โดยพบว่า ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องการป้องกันตนเอง จากพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ทั้งความเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ ความรุนแรง อันตรายจากการใช้ยา และสารเสพติด รวมถึงแนวทางในการสร้างเสริมความปลอดภัยในชีวิต

3.2.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

- ด้านอาชีพ โดยพบว่าศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัด สระแก้ว สอนทักษะอาชีพมากมาย เช่น ตัดผม เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ปลูกมะนาว ทำขนม เป็นต้น และยังให้ความรู้ในกระบวนการต่าง ๆ สามารถมาเรียนรู้และนำไปประกอบอาชีพได้ในชีวิตประจำวัน

- ด้านการดำรงชีวิตและครอบครัว โดยพบว่า เป็นสาระเกี่ยวกับการทำงาน ในชีวิตประจำวัน ช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ในสภาพเศรษฐกิจที่พอเพียง ไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม เน้นการปฏิบัติจริงจนเกิดความมั่นใจและภูมิใจในผลสำเร็จของงาน เพื่อให้ค้นพบ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง

- ด้านการออกแบบและเทคโนโลยี เป็นสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนา ความสามารถของมนุษย์อย่างสร้างสรรค์ โดยนำความรู้มาใช้กับกระบวนการเทคโนโลยี สร้างสิ่งของ เครื่องใช้ วิธีการ หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการดำรงชีวิต

3.3 สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด

3.3.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

- ด้านการฟัง การดูและการพูด วิทยากรผู้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้เรียน ทำให้เกิด กระบวนการฟัง ดู และพูดแสดงความรู้อย่างมีวิจารณญาณอย่างสร้างสรรค์ และยังรวมไปถึง การสร้างความรู้ กระบวนการคิด เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้

- ด้านการอ่าน โดยการใช้กระบวนการอ่านเพื่อความรู้และปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน จากข้อมูลภายในแหล่งเรียนรู้ และเอกสารประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ของแหล่งเรียนรู้ และยังรวมไปถึงการสร้างความรู้ กระบวนการคิด เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนิน ชีวิตได้

- ด้านการเขียน โดยกระบวนการเขียนเพื่อการสื่อสาร เรียงความ ย่อความ หรือเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ หลังจากศึกษาแหล่งเรียนรู้ การเขียนรายงาน ข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งได้มาจากการค้นคว้าของผู้เรียน

3.3.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

- ด้านศาสนา ศิลปะและจริยธรรม โดยพบว่า การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกัน ต้องยึดหลักแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

- ด้านหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยพบว่า สิ่งสำคัญในการศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ คือ การอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันและการปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ของตนเอง โดยการสอดแทรกกิจกรรมไปในวิถีชีวิตของผู้เรียน

3.3.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

- ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการแนะนำการใช้ภาษาอย่างถูกต้องและเหมาะสม เช่น ประโยชน์ง่าย ๆ คำศัพท์ สิ่งที่เป็นในชีวิตประจำวัน โดยจากใช้องค์ความรู้ในแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เห็นภาพและได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เสมือนหนึ่งว่าแหล่งเรียนรู้นั้นสามารถจับต้องได้

- ด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยพบว่าคนที่เข้ามาศึกษาดูงานเป็นทั้งคนไทยและคนต่างชาติ ดังนั้น การใช้ภาษาจึงเป็นสิ่งสำคัญรวมไปถึงการรู้จักวัฒนธรรมของแต่ละเชื้อชาติ ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษากับวัฒนธรรม สามารถนำไปใช้ได้ชีวิตประจำวัน และใช้ได้เหมาะสม

- ด้านภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก โดยพบว่า ในแหล่งเรียนรู้เราพบเจอผู้คนมากมาย เราต้องเตรียมตัวให้พร้อมในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาสู่ซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ

3.3.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

- ด้านพีชคณิต โดยพบว่า การจัดลำดับความสำคัญในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญ ควรรู้สิ่งใดควรทำก่อน ทำหลัง และสิ่งที่ได้มาจะออกมาเป็นรูปแบบกราฟว่าสิ่งใดมากน้อย ควรผลิตสิ่งใดออกมาอีกและควรจัดสรรสิ่งใดออกมาจำหน่าย

- ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การผลิตน้ำมันมรสชาติต่าง ๆ การคิดค้นสูตรใหม่ ๆ ในการทำนมพาสเจอร์ไลซ์ ผลิตอาหารโคให้มีคุณภาพโดยผ่านกระบวนการทดลอง เพื่อจะได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

- ด้านจำนวนและการดำเนินการ โดยพบว่า การมีความคิดรวบยอดและความรู้สึกเชิงจำนวน อัตราส่วน ร้อยละ เป็นกระบวนการสำคัญในการผลิตอีกหนึ่งกระบวนการ รวมไปถึงการแก้ปัญหาและสามารถนำมาใช้ในชีวิตจริง

3.3.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

- ด้านสิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต โดยพบว่า ผู้เรียนสามารถเข้าใจกระบวนการวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยี และให้ความสำคัญกับสิ่งที่ศึกษาเรียนรู้ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ และสามารถนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์

- การใช้เทคโนโลยีและการผลิต โดยครูโรงเรียนร่วมเกล้าวัฒนานคร สระแก้ว รัชมังกลาภิเษก ให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมโดยให้งบประมาณเพื่อการผลิต จำหน่าย กล้วยเคลือบช็อกโกแลต จำหน่ายภายในโรงเรียน ชุมชนและการขายออนไลน์ เป็นการบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระวิชาในเรื่องของโครงการ ซึ่งสืบเนื่องจากการศึกษาดูงานที่สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด

- ด้านชีวิตกับสิ่งแวดล้อม โดยพบว่า เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ รู้จักใช้สิ่งแวดล้อมให้คุ้มค่า รู้จักการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

3.3.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

- ด้านรูปร่าง รูปทรง การออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง ออกแบบดี ออกแบบสวย น่าสนใจ สีสันดึงดูด ทำให้น่าสนใจ และรวมไปถึงการคิดอย่างสร้างสรรค์

- ด้านดนตรี โดยพบว่า การใช้อุปกรณ์ประกอบดนตรีเข้ามามีการทำงานช่วยให้ผ่อนคลาย และทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้นมา สามารถถ่ายทอดความรู้สึกออกมาได้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

3.3.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

- ด้านการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด เป็นที่ผลิตนมโคอันดับต้น ๆ ของประเทศ การดื่มนมทำให้ร่างกายแข็งแรง และทำให้ร่างกายเจริญเติบโตและทำให้พัฒนาการของมนุษย์เราเจริญเติบโตเร็วอีกด้วย

- ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค โดยพบว่า ผู้เรียนสามารถเลือกบริโภคอาหาร ผลิตภัณฑ์ ที่ดีต่อร่างกายได้ และการป้องกันโรค รู้วิธีการดูแลสุขภาพให้แข็งแรง ป้องกันตัวเองจากโรคต่าง ๆ

- ด้านความปลอดภัยในชีวิต โดยพบว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้การป้องกันตนเองจากอันตรายและพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ทั้งความเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ ความรุนแรง รวมไปถึงแนวทางในการสร้างเสริมความปลอดภัยในชีวิต

3.3.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

- ด้านการออกแบบและเทคโนโลยี โดยพบว่าจากการไปศึกษาดูงานที่สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด มีการทำเป็นกระบวนการในแต่ละการผลิต ทำให้ผู้ที่เข้าไปศึกษาดูงานเกิดการพัฒนาคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยการนำความรู้มาใช้กับกระบวนการจัดทำโครงการ การสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำรงชีวิต ด้วยการออกแบบอย่างสร้างสรรค์ เกิดการคิดเป็น ทำเป็น เข้าใจถึงกระบวนการมากขึ้น และยังสามารถนำมาประกอบอาชีพได้อีกด้วย

- ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยพบว่า ผู้เรียนสามารถใช้กระบวนการเทคโนโลยีได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เช่น การติดต่อสื่อสาร การค้นหาข้อมูล การใช้ข้อมูลจากเทคโนโลยี รวมไปถึงการแก้ปัญหา การสร้างผลงานจากเทคโนโลยี นำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

- ด้านอาชีพ โดยพบว่า ผู้เรียนเห็นคุณค่าของอาชีพสุจริตและเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ จึงนำความรู้ที่ได้มาประกอบอาชีพเสริมหารายได้ในชีวิตประจำวัน

3.4 โรงเรียนกาศรกลีวิทย์

3.4.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

- ด้านหลักการใช้ภาษา โดยกระบวนการนี้แสดงถึงความเข้าใจธรรมชาติและหลักของภาษาไทย ภูมิปัญญา และทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องจากกระบวนการฟัง พูด อ่าน และเขียน การสร้างความรู้ปลูกฝังให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบสังคม วัฒนธรรม และพลังของภาษาจากการได้ศึกษาเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ เช่น โรงเรียนกาศรกลีวิทย์

- ด้านการเขียน โดยกระบวนการเขียนเพื่อการสื่อสาร เรียงความย่อความ หรือเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ หลังจากศึกษาแหล่งเรียนรู้ การเขียนรายงาน ข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งได้มาจากการค้นคว้าของผู้เรียน

- ด้านการฟัง การดูและการพูด โดยกระบวนการฟังและการดูอย่างมีประสิทธิภาพ และมีวิจรรณญาณเพื่อนำไปสู่การพูดแสดงองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาข้อมูลภายในแหล่งเรียนรู้หรือจากข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการประชาสัมพันธ์ภายในแหล่งเรียนรู้ และยังรวมไปถึงวิทยาการผู้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้เรียน ทำให้เกิดกระบวนการฟัง ดู และพูดแสดงความรู้อย่างมีวิจรรณญาณอย่างสร้างสรรค์

- ด้านความเข้าใจภาษา โดยกระบวนการนี้เป็นกระบวนการสุดท้ายของการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ คือ การสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ ถามตอบ และและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

3.4.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

- ด้านหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยพบว่า สิ่งสำคัญในการศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ คือ การอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันและการปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ของตนเอง เช่นหน้าที่นักเรียนต้องตั้งใจเรียนหนังสือ หน้าที่ของลูกมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ การศึกษาแหล่งเรียนรู้สามารถสอดคล้องไปถึงการดำเนินชีวิตภายในสังคม และการเป็นพลเมืองที่ดีได้

- ด้านศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม โดยพบว่าแหล่งเรียนรู้สามารถนำไปสู่ความร่วมมือสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ และการใช้แหล่งเรียนรู้การจัดกิจกรรมอบรมทัศนศึกษา เข้าค่าย ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติตนตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

- ด้านประวัติศาสตร์ โดยพบว่า ความสำคัญของการสอดแทรกประวัติศาสตร์ความเป็นมาของยุคสมัย ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ความเป็นมาจากอดีตถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ความเป็นมาของชาติไทย และจังหวัดสระแก้วสามารถให้ผู้เรียนวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นและเข้าใจถึงวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา และการดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

- ด้านภูมิศาสตร์ โดยพบว่า ครูให้ผู้เรียนสำรวจแหล่งเรียนรู้และสรุปองค์ความรู้ในการศึกษาความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่มีผลต่อกันในธรรมชาติ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลการค้นหาค้นหาสรุป และการใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสอดแทรกกิจกรรมไปในวิถีชีวิตของผู้เรียน นำมาซึ่งความเข้าใจการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม และการปลูกฝังจิตสำนึก การมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน

3.4.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

- ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ครูให้ผู้เรียนจัดทำคลิปแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวโดยใช้แหล่งเรียนรู้มาเป็นสถานที่แนะนำการท่องเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษ และยังรวมไปถึงการจัดตั้งชมรมมัลลเทศก์น้อย เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจอันดีจากการฟังจากสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารทางภาษาโดยการพูด การฟัง และการเขียน อย่างมีประสิทธิภาพ

- ด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยพบว่า ในพื้นที่จังหวัดสระแก้วมีความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของภาษาซึ่งหลากหลายไม่ว่าจะเป็นภาษาถิ่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน

รวมไปถึงภาษาเขมร เพื่อความเข้าใจความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรม ครูจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการแนะนำการใช้ภาษาอย่างถูกต้องและเหมาะสม

- ด้านภาษากับความสัมพันธ์ โดยพบว่า สาระการเรียนรู้วิชาภาษาต่างประเทศ ซึ่งพบว่า จากกลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้แบ่งเป็นภาษาต่าง ๆ ดังนี้ 1) ภาษาอังกฤษ 2) ภาษาจีน และ 3) ภาษาเขมร ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ได้ ในด้านของคำศัพท์ ในส่วนนี้พบว่า ในแหล่งเรียนรู้ครูนำคำศัพท์มาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของผู้เรียนให้มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ

- ด้านภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก โดยพบว่า ครูให้ความสำคัญในเรื่องให้ผู้เรียนมีความคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะ และสามารถมีกระบวนการคิดที่ดีและสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์ต่างๆทั้งในสถานศึกษา สังคม และชุมชน ซึ่งเห็นได้ชัดจากโรงเรียนได้มีการจัดทำ MOU กับมหาวิทยาลัยในประเทศจีนเพื่อส่งนักเรียนที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่สนใจและมีความสามารถในด้านภาษาจีนไปเรียนต่อในระดับปริญญาตรีของโรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคม และยังขยายผลต่อโรงเรียนอื่น ๆ สืบไป

3.4.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

- ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น โดยพบว่า ผู้เรียนสามารถการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาตั้งเป็นประเด็นคำถามเพื่อเล่นเกมกัน และนำเอาข้อมูลมาเสนอ รวมไปถึงความน่าจะเป็นการใช้ความรู้ในการใช้อธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ และช่วยในการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน

- ด้านการวัด จากการศึกษาดูงานพื้นที่ในการทำนาแปลงสาธิต การทำแปลงผัก การสร้างที่ปัก การวัดเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อที่จะสิ่งที่สมบูรณ์และสวยงาม คิดอย่างเป็นระบบ ให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การวางแผน ในการทำงานทุกครั้งจะได้ไม่เกิดความคิดพลาด

- ด้านจำนวนและการดำเนินการ โดยพบว่า ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาจากคำถามที่ครูตั้ง มีความคิดรวบยอดจากการตั้งคำถาม รู้จักถาม-ตอบ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี

3.4.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

- ด้านพลังงาน การใช้สิ่งของวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นกังหันลมเพื่อให้เกิดพลังงาน และทำให้เกิดลมขึ้นมา หรือกังหันน้ำ ใช้ดีน้ำเพื่อให้ออกซิเจนแก่ปลาในน้ำ ทำให้อากาศบริสุทธิ์อีกด้วย

- ด้านแรงและการเคลื่อนที่ โดยพบว่า การปลูกสร้าง หรือทำสิ่งต่าง ๆ ใช้มีความรู้ด้านแรงและลม การหักเหของแสง เพื่อที่จะได้ไม่มีผลกระทบเกิดขึ้นมาที่หลัง หรือเกิดข้อผิดพลาดที่น้อยที่สุด

- ด้านดาราศาสตร์ โดยพบว่า เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีอวกาศที่นำมาใช้ในการสำรวจอวกาศและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเกษตรและการสื่อสาร มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างมีคุณธรรมต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

- ด้านชีวิตกับสิ่งแวดล้อม เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

3.4.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

- ด้านทัศนศิลป์ สร้างชิ้นงานออกแบบสามารถใช้งานได้จริง ออกแบบให้เข้ากับสถานการณ์ที่จะใช้รู้จักจินตนาการ สามารถถ่ายทอดผลงานออกมาได้ชัดเจน โดยใช้อุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เห็นคุณค่าของงาน รวมถึงนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

- ด้านนาฏศิลป์ โดยพบว่า มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์วิพากษ์ วิจารณ์ ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

3.4.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

- ด้านชีวิตและครอบครัว การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญ สังคมมาก การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การดำเนินชีวิตก็ยากขึ้นเราควรรู้จักวางแผนการใช้ชีวิตและดำเนินชีวิตให้มีความสุข การอยู่ร่วมกันในสังคมควรมีมารยาท รู้จักมีน้ำใจ ช่วยเหลือ แบ่งปัน และเราจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

- ด้านการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล โดยพบว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ และความมีน้ำใจนักกีฬา รู้จักเสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่น รักษาสุขภาพร่างกายตนเองให้แข็งแรง

- ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค โดยพบว่า ผู้เรียนสามารถดูแลสุขภาพ รู้วิธีรักษาสุขภาพตนเอง และสามารถถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่นได้ ทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ ทานอาหารที่มีประโยชน์ เพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

3.4.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

- ด้านการดำรงชีวิตและครอบครัว โดยพบว่าในด้านนี้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน การช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ในสภาพเศรษฐกิจที่พอเพียงและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เน้นการปฏิบัติจนให้เกิดความสำเร็จตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน

การสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำรงชีวิต ด้วยการออกแบบอย่างสร้างสรรค์ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมลงได้

- ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยพบว่าเป็นกระบวนการในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร การค้นหาข้อมูล การใช้ข้อมูล เพื่อการแก้ปัญหาหรือการสร้างงาน สร้างคุณค่า และลดผลกระทบของเทคโนโลยีซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมลงได้

- ด้านการอาชีพ โดยพบว่าเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่จำเป็นต่อการนำไปประกอบอาชีพในภาคหน้า เพื่อให้เห็นความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่ออาชีพ โดยการใช้เทคโนโลยีให้ได้อย่างเหมาะสมเห็นคุณค่าของอาชีพสุจริต และรวมไปถึงให้เล็งเห็นถึงแนวทางประกอบอาชีพของผู้เรียนอีกด้วย

อภิปรายผล

จากการสำรวจและศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นำไปสู่การอภิปรายผล ดังนี้

1. มนุษย์เป็นแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลที่สำคัญที่สุดเป็นทั้งผู้สร้างและผู้ได้ใช้ประโยชน์

จากการสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นพบว่า มนุษย์เป็นทรัพยากรประเภทบุคคลที่มีความสำคัญที่สุด ได้แก่ ครู ประชาชนชาวบ้าน ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ พ่อค้า ข้าราชการ พระภิกษุสงฆ์ นักธุรกิจ ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ดี เพราะการได้เรียนรู้จากผู้ปฏิบัติจริง รู้จริงจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของมนุษย์มากขึ้น แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่วัสดุและอุปกรณ์ ล้วนเกิดขึ้นมาจากมนุษย์ทั้งนั้น มนุษย์ซึ่งเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นมาต่าง ๆ มากมาย แหล่งเรียนรู้ช่วยเชื่อมโยงเรื่องราวในท้องถิ่นสู่การเรียนรู้สากล พัฒนาคุณลักษณะแสดงความคิด ความเข้าใจในคุณค่าและทัศนคติ ค่านิยม ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ รักการเรียนรู้ มีทักษะแสวงหาความรู้ สามารถจัดการความรู้ ซึ่งมีความสำคัญ และมีความหมายอย่างมากสำหรับผู้เรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพชีวิตจริง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น ได้เรียนรู้ในสิ่งมีคุณค่า มีความหมายต่อการทำงาน ทำให้เห็นคุณค่า เห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียนรวมไปถึงให้ความสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง มีส่วนร่วมในองค์กรท้องถิ่น บุคคล และครอบครัวในการพัฒนาท้องถิ่น ช่วยกันดูแลแหล่ง

เรียนรู้ในท้องถิ่นให้นำอยู่เหมาะสมสำหรับที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา แหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย การลงมือปฏิบัติจริงส่งผลให้เกิดทักษะการแสวงหาความรู้ จึงเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ดังนั้น มนุษย์จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ขึ้นมา ซึ่งสอดคล้อง กับวรุฒิ เฟิงพันธ์ และกรรณิการ์ สัจกุล (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าและบทบาท ของตลาดน้ำในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน: กรณีศึกษาตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งพบว่าแม่ค้าตลาดน้ำเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทบุคคลที่สำคัญ ที่ระบบการศึกษา ควรนำไปใช้ในฐานแหล่งการเรียนรู้ เพราะการได้เรียนรู้จากการถ่ายทอดของผู้ที่ปฏิบัติจริงและมีจิตวิญญาณในความเป็นแม่ค้าตลาดน้ำ ตลอดจนจิตวิญญาณในการจะรักษาไว้ซึ่งชุมชนแบบดั้งเดิม จะช่วยให้บุตรหลานตระหนักถึงความสำคัญของคนในชุมชนมากกว่าที่เป็นอยู่ แหล่งการเรียนรู้ ประเภทต่าง ๆ อันได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ แหล่งการเรียนรู้ ของชุมชนประเภทกิจกรรม และแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทสถานที่และแหล่งทรัพยากร ธรรมชาติ ล้วนเกิดมาจากแม่ค้าตลาดน้ำผู้ซึ่งเป็นตัวสร้างองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น แม่ค้า ตลาดน้ำจึงเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนประเภทบุคคลที่สำคัญที่สุดของตลาดน้ำ ที่จะทำ ให้ตลาดน้ำดำรงอยู่หรือสูญหายไปจากสังคมไทย ในฐานะผู้สร้างและผู้ได้ใช้ประโยชน์จากแหล่ง เรียนรู้ นั้น

2. ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต

จากการศึกษาคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษา ในศตวรรษที่ 21 พบว่า สังคมปัจจุบันเป็นสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จากสภาพการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และวิทยาการต่าง ๆ แต่เพียงอย่างเดียว ยังไม่เพียงพอสำหรับผู้เรียน ครูจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตนเอง และจะต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน แหล่งวิทยาการ ชุมชนเป็นทางออกที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการนำมาจัดกิจกรรม การเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่งให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ที่เพิ่ม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียน แต่ละคนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีความรู้ความสามารถนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันและเรียนต่อ การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวนอกจากกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียน มีลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียนแล้ว จำเป็นต้องมีการจัดแหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุน การเรียนรู้ด้วยโรงเรียนทุกแห่ง ทุกระดับ ถือเป็นตัวแทนของภาครัฐในการจัดการศึกษาและ

ดำเนินการตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ อันเป็นการจัดการร่วมกัน ในการจัดการศึกษา ดังนั้น จำเป็นต้องมีการจัดแหล่งเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนให้เต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องเหมาะสมกับท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความจริงของชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติหาความรู้ และสรุปความได้ด้วยตนเอง จนเป็นผู้ที่คิดเป็นและเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ปัจจุบันการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทุกประเทศได้เน้นการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะในด้าน 7C คือ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ ส่วนในด้านของสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ก็ต้องมีการพัฒนานวัตกรรม เพื่อจะช่วยส่งเสริมทักษะในด้านต่าง ๆ ของเด็กให้ก้าวทันโลกในศตวรรษที่ 21 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศอันนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และการแข่งขันอย่างรุนแรงทางเศรษฐกิจ การค้า และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning society) ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งในประชาคมโลกที่ได้พยายามที่จะปฏิรูปการศึกษา เพื่อเพิ่มความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งมีนโยบายในการสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งสร้างสังคมให้มีคุณภาพ มุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อสร้างความมั่นคงของชาติ พัฒนาคนทุกวัยให้เป็นคนเก่ง มีศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ เป็นหัวใจสำคัญในการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันเพื่อสร้างความเข้มแข็ง มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ด้วยการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษา ในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถทุกเพศทุกวัยให้เต็มศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งจะเป็นทุนทางสังคมที่จะช่วยพัฒนาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับชนันภรณ์ อารีกุล (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคมเพื่อการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งพบว่าทุนทางสังคมถือเป็นสิ่งที่ดีงามในสังคม เป็นสิ่งที่ก่อเกิดและตั้งสมอยู่ในสังคมมาเป็นเวลานาน องค์ประกอบของทุนทางสังคมในสังคมทั่วไป ได้แก่ องค์ความรู้หรือภูมิปัญญา มนุษย์หรือนุคคล วัฒนธรรมหรือประเพณีและสถาบันทางสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการศึกษา

ในระบบ และการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยทุนทางสังคมจะแสดงบทบาทในการให้ความรู้ในสังคมเศรษฐกิจยุคใหม่ ให้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพและให้ทักษะในการประกอบอาชีพ หากทุนทางสังคมอยู่ในระดับสูงจะช่วยลดภาวะปัญหาทางสังคมได้ แต่หากทุนทางสังคมอยู่ในระดับต่ำ ระดับการเรียนรู้ของคนในชาติจะลดลงด้วย ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศในที่สุด ถ้าหากมีการส่งเสริมให้หน่วยงาน องค์กรหรือชุมชนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น สังคมก็จะมีทุนทางสังคมที่เพิ่มขึ้นด้วย

3. บทบาทของครูกับการบูรณาการการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้ส่งเสริมผู้เรียนและมีเจตนารมณ์ที่ชัดเจน อันที่จะนำประเทศไทยไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้ในมาตราที่ 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัด “กระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน” เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรร ภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

จากการศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษาตอนปลาย นั้นพบว่า ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนได้ โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งพบว่ามีอาชีพหลายอาชีพ เพราะจังหวัดสระแก้วเป็นแหล่งเกษตรกรรมและแหล่งโบราณสถาน จึงมีอาชีพที่หลากหลาย ที่ควรศึกษาหาความรู้ สามารถนำไปใช้ได้กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ครูผู้สอนอาจให้ผู้เรียนเขียนชื่อพันธุ์ไม้ หาคำแปล แต่งคำประพันธ์ หาคำประพันธ์ที่ปรากฏชื่อพันธุ์ไม้นั้น ๆ มาฝึกอ่านออกเสียง อ่านทำนองเสาะ ฝึกเขียนคัดลายมือ เขียนตามคำบอก เขียนเรียงความ ฝึกพูดบรรยาย ลักษณะของพันธุ์ไม้ ฝึกโต้วาที เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับค่านิยม ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาที่ใช้ในศูนย์แหล่งเรียนรู้ ฝึกหารเขียนรายงานจากการสำรวจสภาพทางภูมิอากาศ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ฝึกการวาดภาพ ระบายสี แลเงา ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น วัด โบราณสถาน สถานที่ต่างๆ ในโรงเรียน ศาลา ตึก อาคารเรียน รวมไปถึงเรียนรู้ชนิดของ

ดนตรีที่ทำจากวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดเสียงไพเราะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ฝึกรออกแบบและสร้างสิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทำจากวัสดุเหลือใช้ เรียนรู้อาชีพที่ต้องพึ่งพาอาศัยจากวัสดุเหลือใช้ และการนำผลผลิตจากธรรมชาติมาทำเป็นอาหาร โดยการนำผลผลิตมาใช้ถนอมอาหาร เพื่อเก็บรักษาไว้ได้นาน กลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ให้ผู้เรียนเรียนรู้คำศัพท์ และแต่งประโยคคำถาม จากสิ่งของหรือวัตถุจากแหล่งเรียนรู้ นั่น ๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ครูให้ผู้เรียนฝึกรับจำนวน คำนวณจำนวน ประมาณการจำนวนผลผลิตของพันธุ์ไม้ ฝึกรวัดและการคาดคะเน ขนาดและความสูงของสิ่งของในแหล่งเรียนรู้ ฝึกหาค่าแห่ง ระยะทางทิศทาง ขนาด พื้นที่ รูปร่างของสิ่งของ ฝึกคำนวณรายรับ-รายจ่ายที่เกิดภายในศูนย์แหล่งเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้ผู้เรียนประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ และดูทิศทางกระแสลม แแรง แสงส่องสะท้อนให้เกิดความร้อนแก่วัตถุ ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และมีความคิดสร้างสรรค์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา พลศึกษา การดูแลสุขภาพตนเองให้แข็งแรงอยู่เสมอ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ สามารถนำมาประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้เนื่องจากสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่มีมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ แหล่งประวัติศาสตร์ และแหล่งเรียนรู้ ดังนั้นทุกๆกลุ่มสาระการเรียนรู้จึงสามารถนำแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เหล่านั้น มาใช้เพื่อส่งเสริมทักษะการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น ครูจึงมีบทบาทสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับอุทิศ บำรุงชีพ (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะด้านไอซีทีของครูยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อก้าวสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งพบว่าครูจะต้องเน้นการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ รวมทั้งครูในศตวรรษที่ 21 ต้องมีการรวมตัวกันของเพื่อนครูด้วยกัน เพื่อปรับปรุงพัฒนาการสอนด้วยลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ เป็นบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาครูในยุคปัจจุบัน เนื่องจากเป็นกระบวนการรวมกลุ่ม โดยต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พุดคุยสนทนา วิพากษ์ให้ข้อเสนอแนะอย่างมีกัลยาณมิตร และสะท้อนความคิดเพื่อการพัฒนาตามเป้าหมายที่มีร่วมกันในวิชาชีพครุ่มงสู่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปบูรณาการกับแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียน

2. ควรให้ผู้เรียนในจังหวัดสระแก้ว ไปใช้แหล่งเรียนรู้ทั้ง 4 แห่ง ที่มีคุณลักษณะส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครบทั้ง 7 ทักษะ

3. ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนนำแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว มาบูรณาการกับแผนการสอนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการนำมาบูรณาการกับแผนการสอน

2. ควรมีการสำรวจแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งในประเทศไทยที่ไม่เชื่อมโทรม ยังคงเหลืออยู่เพื่อช่วยกันดูแลรักษา อนุรักษ์สืบต่อไป

3. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและยั่งยืน

4. ควรวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศตามนโยบายประเทศไทย 4.0

บรรณานุกรม

- กรมสามัญศึกษา. (2544). *ผู้เรียนบุคคลแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์.
- กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์. (2560). Thailand 4.0 ด้านสาธารณสุข. ใน การประชุมนำเสนอยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ณ ห้องประชุมชัยนาทนเรนทร ชั้น 2 อาคาร 1 วันจันทร์ 10 เมษายน 2560 เวลา 10.00-12.00 น.
- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะเวลา 20 ปี (พ.ศ. 2560-พ.ศ. 2579)*. ม.ป.ท.
- กัลยารัตน์ อนันต์รัตน์. (2555). *การสร้างชุมชนความรู้ ด้านการเรียนการสอนทางการพยาบาล ตามแนวคิดการจัดการความรู้ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนนี กระทรวงสาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กำจร ตติยกวี. (2559). *การปรับกระบวนการทัศน์เพื่อช่วยขับเคลื่อนการปฏิรูปการบริหารจัดการศึกษา*. ม.ป.ท.
- กิตติธัช คงชะวัน. (2554). *รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณชีพัฒนศึกษา, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกษม คำบุตดา. (2550). *การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไกรยศ ภัทราวาท. (2559). *เดินหน้าการศึกษาไทยอย่างไร ให้ตอบโจทย์ Thailand 4.0*. ใน *เอกสารประกอบการเสวนาเดินหน้าการศึกษาไทย 4.0 ให้ตอบโจทย์*. ม.ป.ท.
- เจมณีภูฏ มิ่งศิริธรรม. (2553). *การพัฒนาฐานข้อมูลแหล่งการเรียนรู้จังหวัดสมุทรสงคราม*. สมุทรสงคราม: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- จามร พงษ์ไพบูลย์. (2550). *กระบวนการเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพลงโหม่งเพลง โหม่งเพลง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จรัสศักดิ์ ประทุมรัตน์. (2550). *รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ตามความต้องการของเกษตรกรในจังหวัด มหาสารคาม*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชงแผน ไทยแลนด์ 4.0 เริ่มเดินเครื่องปีหน้า. (2559, 22 ธันวาคม). *กรุงเทพธุรกิจออนไลน์*.

- ชนันภรณ์ อารีกุล. (2559). ทิศทางสังคมกับการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต.
วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 5(2), 249-261.
- ชนาธิป แก้วบ้านดอน. (2557). ความหมายของแหล่งเรียนรู้. เข้าถึงได้จาก
<https://www.gotoknow.org/posts/560489>
- ชัชวาล ทองดีเลิศ. (2551). ห้องเรียนชุมชน/ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน. กรุงเทพฯ: มติชน.
- โชติรส สุขสำราญ. (2558). การพัฒนาการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนของกลุ่มสาระ
การเรียนรู้โรงเรียนนวมินทราชูทิศ เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐฎาพร ศรีวิลาศ. (2556). การจัดการพิพิธภัณฑ์เจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
ให้เป็นแหล่งเรียนรู้แบบยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ
ทรัพยากรวัฒนธรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- แดง มารศรี. (2560, 26 ธันวาคม). สัมภาษณ์.
- ทวย แก่นจันทร์. (2560, 24 ธันวาคม). สัมภาษณ์.
- ชเนศ เกสรศิริธร. (2555). การจัดการความรู้แหล่งเรียนรู้กรณีพระราชินีเวศน์มฤคทายวัน
และสถานศึกษาใกล้เคียง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ
ทรัพยากรวัฒนธรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชั้นยาภรณ์ โพธิกาวิณ. (2553). กระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรี
ประเภทขลุ่ยและแคน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคูบัว อำเภอเมือง จังหวัด
ราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชานัท ภูมรัช. (2557). แนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ ย่านบ้านศิลปินและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ชุมชน
คลองบางหลวง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2559). Education reform & entrance 4.0. เข้าถึงได้จาก
<http://www.moe.go.th>
- นครินทร์ น้ำใจดี. (2552). แนวทางการพัฒนาการจัดการแหล่งเรียนรู้ตรอกบ้านจีน ตำบลระแหง
อำเภอเมือง จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ
ทรัพยากรวัฒนธรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- นภัทร มงคลปทุมรัตน์. (2556). *การจัดการแหล่งเรียนรู้พระราชวังจันทน์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิคม ชมพูลง. (2550). *แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้*. มหาสารคาม: อภิชาติ.
- บุษบา ช่วยแสง. (2553). *การพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนบ้านหนองอ้อย อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- เบญญาภา คงมาลัย. (2558). *การพัฒนาสมรรถนะการจัดการความรู้ของนิสิตนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21*. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 43(1), 37-47.
- ปรมปณต แก้วนนท์. (2553). *แนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตภายในบ้านเขาทุเรียน ตำบลเขาพระ อำเภอมืองนครนายก จังหวัดนครนายก*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงส์. (2554). *การจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ประสิทธิ์ โสภี. (2560, 19 ธันวาคม). สัมภาษณ์.
- ปาติดา โตศรีสวัสดิ์เกษม. (2560, 26 ธันวาคม). สัมภาษณ์.
- พรศักดิ์ สำราญดี. (2560, 26 ธันวาคม). สัมภาษณ์.
- พรสวรรค์ วงศ์ดาธรรม. (2558). *การคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 38(2).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2555). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย: พุทธธรรม ประดิษฐาน 26 ศตวรรษกาล พ.ศ. 2555*. กรุงเทพฯ: ชัมม์.
- พันธ์ประภา พูนสิน. (2552). *ส่งเสริมพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2551). *อาจารย์มืออาชีพ: แนวคิด เครื่องมือและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: เครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย.

- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2559). *การศึกษาไทย 4.0: ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ พันธชาติ. (2560, 26 ธันวาคม). สัมภาษณ์.
- ภักดิ์ทิรา สุปการ. (2557). *รูปแบบการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มงคล บำรุงแจ่ม. (2552). *การศึกษารูปแบบการจัดแหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอนคนตรี* สากลของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มนัญญา นวลศรี. (2552). *แนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มะลิวัลย์ จันทกนกการ. (2554). *งานบริการห้องสมุด*. ม.ป.ท.
- รุ่งนภา จันทรา และอดิญาณ์ ศรีเกษตริน. (2560). *ทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาล และการสาธารณสุขภาคใต้, 4(1)*.
- วรวิภา เพ็งพันธ์ และกรรณิการ์ สัจกุล. (2550). *การวิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของตลาดน้ำ* ในฐานะแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน: กรณีศึกษาตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 3(1)*, 81-98.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา: กรณีที่สนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. ม.ป.ท.
- วิทยาภรณ์ สุขสนธิวงศ์. (2552). *การส่งเสริมการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสยาม.
- วิไล เดชคุ้ม. (2551). *การศึกษาความสามารถในการเรียนรู้การทำโครงการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้* ในวัดโพธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วิไลวรรณ อยู่ทองจ้อย. (2553). *การศึกษาหารูปแบบการจัดการคลังโบราณวัตถุทางโบราณคดี พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้แห่งชาติ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- วุฒิชัย มูลศิลป์. (2547). *ประวัติศาสตร์ชาติไทย. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.*
- ศรีวรรณ นัทรสุริยวงศ์. (2557). *กระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- สมพ็กร สันติพงศ์ศักดิ์. (2556). *รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดชนะสงคราม (อนันตชัยประชานุกุล) จังหวัดฉะเชิงเทรา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- สमान พูแสง. (2552). *การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชิงทราย) สังกัดเทศบาลนครลำปาง. ลำปาง: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.*
- สายทิพย์ จันทรสุริยศักดิ์. (2556). *อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์/ การสื่อความหมาย/ มิติแห่งการเรียนรู้/ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น กาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- สำนักงานกรมประมงจังหวัดสระแก้ว. (2560). *ประวัติ. สระแก้ว: สำนักงานกรมประมงจังหวัดสระแก้ว.*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3. (2556). *แหล่งการเรียนรู้. เข้าถึงได้จาก <http://www.mkarea3.go.th>*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *กลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: เสมอธรรม.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). *นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2555. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.*

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2550). *สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนระบบบริหารทรัพยากรบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานจังหวัดสระแก้ว. (2559). *แผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. 2561-พ.ศ. 2564*. ม.ป.ท.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสระแก้ว. (2560). เข้าถึงได้จาก <http://pr.prd.go.th/sakaeo/main.php?filename=index>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. ม.ป.ท.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว. (2559). *คู่มือสำหรับประชาชน ตามตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558*. เข้าถึงได้จาก https://www.m-culture.go.th:15005/mocbackend2561/ewt/sakaeo/more_news.php?cid=43
- สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2554). *สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (สสค). (2557). *เอกสารประกอบการประชุม ครุเสวนา เรื่อง “การยกระดับครูไทย ในศตวรรษที่ 21” จัดโดยสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (สสค).* ณ ห้องประชุมบุญเขต อาคารหอประชุมครุสภา วันศุกร์ที่ 6-8 พฤษภาคม 2557, 6-9.
- สุดปฐพี เวียงสี. (2559). *รู้จักประเทศไทย 4.0 โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจใหม่*. ม.ป.ท.
- สุทธิพงษ์ บุญผดุง. (2558). *การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครนายก*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุพล ฉุนแสนดี. (2555). *เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา*. เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/supoldee/thekhnoloyi-laea-nwatkrmm-kar-suksa>

- สุภามาศ อ่ำดวง. (2554). *แนวทางการจัดแหล่งเรียนรู้ในวัดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต*.
 วิทยาลัยศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม,
 บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). *ประเทศไทย 4.0*. เข้าถึงได้จาก http://planning2.mju.ac.th/government/20111119104835_planning/Doc_25590823143652_358135.pdf
- อดิพันธ์ อมาตยคง. (2552). *การจัดการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร*. วิทยาลัยศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อนงค์ สินธุ์สิริ. (2557). *การเรียนรู้แนวใหม่สำหรับศตวรรษที่ 21*. เข้าถึงได้จาก
[http:// anongswu502.blogspot.com/2014/01/21.html](http://anongswu502.blogspot.com/2014/01/21.html)
- อนุศิษฐ์. (2560, 26 ธันวาคม). สัมภาษณ์.
- อำนาจ ชงกัก. (2560, 26 ธันวาคม). สัมภาษณ์.
- อุทิศ บำรุงชีพ. (2558). การพัฒนาสมรรถนะด้านไอซีทีของครูยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อก้าวสู่ชุมชน
 แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 11(2), 189-200.
- อุไร ไสโสภ. (2551). *กระบวนการใช้แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ในท้องถิ่นตามหลักสูตรการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี*. วิทยาลัยการศึกษามหาบัณฑิต,
 สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Ahmad, S. (2013). Museum learning: Using research as best practice in creating future museum exhibition. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 105, 370-382.
- Bruce, E. L. (1999). The role of the elementary principal on school community relation. *Dissertation Abstracts International*, 32(6), 6026-A.
- Gilbert, A. B. T. (2002). *Investigating the impact of a non-traditional approach to science in a divers Southern High School Classroom*. Retrieved from <http://www.UMI Proquest>
 Digital Disertaion Abstracts international
- Gold, S. E. (2000). Community organizing at a neighborhood high school: Promises and dilemmas in building parent-educator partnership and collaborations. *Pro Quest Digital Dissertations*, 60(7), 295.
- Hsieh, Hui-Jong. (2010). Museum lifelong learning of the aging people. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 4831-1424.

- Jaycox, R. (2001). *Rural home schooling and place-based education*. Charleston, WV: ERIC Clearinghouse on Rural Education and Small School.
- Jehangir, J. (2014). *The genesis and correction of unprofessional behavior in surgeons: The role of society, education and genetics*. เข้าถึงได้จาก <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1743919116002296>
- Lim, D. (1999). Quality assurance in higher education in developing countries. *Assessment Evaluation in Higher Education*, 24(4), 379-390.
- Lopez, M., & Lima, T. (1998, December). *Parental views on participation*. n.p.
- Louis, K. S. (1998). Effect of teacher quality of work life in secondary schools on commitment and sense of efficacy. *School effectiveness and School Improvement*, 9(1), 1-27.
- Ramirez, E. C. V. (1954). *Some community school practices*. Quezan City: National.
- Sternberg, R. J. (2001). Why schools should teach for wisdom: the balance theory of wisdom in educational settings. *Educational Psychologist*, 36(4).
- Talati, J. J. (2014). Lifelong learning: Established concepts and evolving values. *Arab Journal of Urology*, 12, 86-95.
- Tasdemir, A. (2012). Out-of-the-school learning environments in values education: Sciencecentres and museums. *Procedia-social and Behavioral Sciences*, 46, 2765-2771.
- Wither, S. E. (2000). *Local curriculum development and place-based education, DAO*. Retrieved from <http://thailist.uni.net.th/dao/detail.nsp>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย
- แบบสำรวจและแบบสนทนากลุ่ม

(สำเนา)

ที่ ศธ 6218/ 2842

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

4 กันยายน 2560

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ อเนกสุข

ด้วย นางสาวดวงสมร พิษย์คำ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม รหัสประจำตัว 57912254 ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยมี ดร.วรวิฑูรี เฟื่องพันธ์ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย มีความจำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ในการนี้คณะศึกษาศาสตร์ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

เชษฐ ศิริสวัสดิ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม

โทรศัพท์ 0-3810-2067

โทรสาร 0-3839-1043

แบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสระแก้ว

ชื่อผู้บันทึกข้อมูล.....
 บันทึกข้อมูลเมื่อวันที่.....เวลา.....
 แหล่งอ้างอิงหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ.....
 สถานที่เบอร์ติดต่อ.....

1. ชื่อแหล่งเรียนรู้

.....

2. ที่ตั้ง/ ที่อยู่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัดสระแก้ว

3. การจัดการแหล่งเรียนรู้โดย รัฐ เอกชน

4. ความเป็นมาของแหล่งเรียนรู้.....

.....

5. ลักษณะเด่นของแหล่งเรียนรู้.....

.....

.....

6. ความรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งเรียนรู้

.....

.....

.....

7. คุณลักษณะของแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 7 ด้าน (7C)

7.1 แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะ

ในการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving)

แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่.....

.....

7.2 แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation)

แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่.....

.....

7.3 แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่าง
กระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding)

แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่.....

.....

7.4 แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ
(Collaboration, teamwork and leadership)

แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่.....

.....

7.5 แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ

(Communications, information, and media literacy)

แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่.....

.....

7.6 แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (Computing and ICT literacy)

แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่.....

.....

7.7 แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills)

แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม ได้แก่.....

.....

แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่.....

.....

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
แบบสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม

วิทยานิพนธ์เรื่อง แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อสำรวจแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อศึกษาคูณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว ในการส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พื้นที่ในการศึกษา คือ จังหวัดสระแก้ว

ประเด็นการสนทนากลุ่ม มีดังต่อไปนี้

1. แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภท สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดได้บ้าง และมีหัวข้ออะไร
2. ปัญหาหรืออุปสรรคต่อการนำแหล่งการเรียนรู้แต่ละประเภทมาใช้ประโยชน์มีอะไรบ้าง
3. แนวทางการแก้ปัญหาต่อการนำแหล่งการเรียนรู้แต่ละประเภทมาใช้ประโยชน์เป็นอย่างไร

หมายเหตุ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วต่อการจัดทำสนทนากลุ่มในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอความกรุณาอาจารย์ได้อ่านสาระของแหล่งเรียนรู้แต่ละประเภทและเขียนประเด็นต่าง ๆ ที่ท่านจะมานำเสนอในกลุ่มดังที่แนบมาข้างท้ายนี้ตามความคิดเห็นของท่าน และผู้วิจัยจะขอเอกสารนี้ คือ เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องในการนำเสนอข้อมูลต่อไป

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....
 ผู้ให้ข้อมูล.....

แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ที่มีคุณลักษณะแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดสระแก้ว ในการส่งเสริม
 การศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่ามีแหล่งเรียนรู้ 4 แห่งที่เข้าเกณฑ์การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้
 ในศตวรรษที่ 21 (7C) ประกอบด้วย

1. ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว

ที่ตั้ง 597/ 49 ถนนสุวรรณศร ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

- 1.1 ประเภทบุคคล** นางปาลิตา โตศรีสวัสดิ์เกษม นักวิชาการวิทยาศาสตร์ศึกษา
 ความเชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา
 นางสาวสุกัญญา ศรีภูมิ นักวิชาการวิทยาศาสตร์ศึกษา
 ความเชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา

รายละเอียดข้อมูล

หัวข้อที่จะนำมาใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้นี้คือเรื่อง.....

ปัญหาในการนำแหล่งเรียนรู้นี้มาใช้.....

แนวทางการแก้ไขปัญหา.....

1.2 แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ

รายละเอียดข้อมูล ประกอบไปด้วย สวนสมุนไพรร หอดูดาว

หัวข้อที่จะนำมาใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้นี้คือเรื่อง.....

ปัญหาในการนำแหล่งเรียนรู้นี้มาใช้.....

แนวทางการแก้ไขปัญหา.....

1.3 แหล่งเรียนรู้ประเภทวัสดุอุปกรณ์

รายละเอียดข้อมูล ประกอบไปด้วย ห้องท้องฟ้าจำลอง ห้องดาราศาสตร์

หัวข้อที่จะนำมาใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้นี้คือเรื่อง.....

ปัญหาในการนำแหล่งเรียนรู้นี้มาใช้.....

แนวทางการแก้ไขปัญหา.....

2. ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาราษฎรไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว

ตั้งอยู่ 597 หมู่ที่ 3 ถนนสุวรรณศร ตำบลท่าเกษม อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

- 2.1 ประเภทบุคคล** นายพรศักดิ์ สำราญดี พนักงานราชการ (ครูอาสาสมัคร)
 ความเชี่ยวชาญ เป็นวิทยากรประจำศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนา
 ราษฎรไทยบริเวณชายแดนสระแก้ว

รายละเอียดข้อมูล

หัวข้อที่จะนำมาใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คืออะไร.....

ปัญหาในการนำแหล่งเรียนรู้นี้มาใช้.....

แนวทางการแก้ไขปัญหา.....

2.2 แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ

รายละเอียดข้อมูล ประกอบไปด้วย การเลี้ยงหมูหลุม การทำแปลงสาธิตพืชผัก ไร่นา

ผสมผสาน

หัวข้อที่จะนำมาใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คืออะไร.....

ปัญหาในการนำแหล่งเรียนรู้นี้มาใช้.....

แนวทางการแก้ไขปัญหา.....

2.3 แหล่งเรียนรู้ประเภทวัสดุอุปกรณ์

รายละเอียดข้อมูล ประกอบไปด้วย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องจัดฝึกอบรม ห้องเรียนรู้ฝึก

อาชีพ

หัวข้อที่จะนำมาใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คืออะไร.....

ปัญหาในการนำแหล่งเรียนรู้นี้มาใช้.....

แนวทางการแก้ไขปัญหา.....

3. สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด

ตั้งอยู่ 669 หมู่ที่ 1 ถนนจันทบุรี-สระแก้ว ตำบลวังใหม่ อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัด

สระแก้ว

3.1 ประเภทบุคคล นายอำนาจ ทงกัก ประธานสหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด

ความเชี่ยวชาญ เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม

รายละเอียดข้อมูล

หัวข้อที่จะนำมาใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คืออะไร.....

ปัญหาในการนำแหล่งเรียนรู้นี้มาใช้.....

แนวทางการแก้ไขปัญหา.....

3.2 แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ

รายละเอียดข้อมูล ประกอบไปด้วย การเลี้ยง โคนม

หัวข้อที่จะนำมาใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คืออะไรเรื่อง.....

ปัญหาในการนำแหล่งเรียนรู้นี้มาใช้.....

แนวทางการแก้ไขปัญหา.....

3.3 แหล่งเรียนรู้ประเภทวัสดุอุปกรณ์

รายละเอียดข้อมูล ประกอบไปด้วย ห้องวิจัยทดลอง โรงผลิตอาหารสัตว์ โรงผลิตนมผง
โรงผลิตนมพาสเจอร์ไลซ์ โรงสีข้าว

หัวข้อที่จะนำมาใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คืออะไรเรื่อง.....

ปัญหาในการนำแหล่งเรียนรู้นี้มาใช้.....

แนวทางการแก้ไขปัญหา.....

4. โรงเรียนเกษตรกสิวิทย์

ตั้งอยู่ 999 ตำบลศาลาลำดวน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

4.1 ประเภทบุคคล นายแดง มารศรี ผู้ฝึกสอนกระบี่

ความเชี่ยวชาญ เป็นผู้ฝึกสอนกระบี่และเป็นผู้สอนการใช้

ประโยชน์จากกระบี่ในการทำนา

นายสายัญ สกุลดี ผู้ช่วยสอนกระบี่

ความเชี่ยวชาญ เป็นผู้ฝึกสอนกระบี่และเป็นผู้สอนการใช้

ประโยชน์จากกระบี่ในการทำนา

รายละเอียดข้อมูล

หัวข้อที่จะนำมาใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คืออะไรเรื่อง.....

ปัญหาในการนำแหล่งเรียนรู้นี้มาใช้.....

แนวทางการแก้ไขปัญหา.....

4.2 แหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ

รายละเอียดข้อมูล ประกอบไปด้วย การดำนา การใช้แรงงานจากกระบี่เพื่อการทำนา
การทำไร่สวนแบบเศรษฐกิจพอเพียง

หัวข้อที่จะนำมาใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คืออะไรเรื่อง.....

ปัญหาในการนำแหล่งเรียนรู้นี้มาใช้.....

แนวทางการแก้ไขปัญหา.....

4.3 แหล่งเรียนรู้ประเภทวัสดุอุปกรณ์

รายละเอียดข้อมูล ประกอบไปด้วย บ้านดิน การทำแก๊สหุงต้ม ร้านกาแฟ

หัวข้อที่จะนำมาใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ก็คือเรื่อง.....

ปัญหาในการนำแหล่งเรียนรู้นี้มาใช้.....

แนวทางการแก้ไขปัญหา.....

ภาคผนวก ข

- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม
- รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

(สำเนา)

ที่ ศธ 6218/ ว 0476

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20130

6 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอเรียนเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม

เรียน

ด้วย นางสาวดวงสมร พิชัยคำ นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา และการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง แหล่งเรียนรู้ของ จังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยมี ดร.วรวิมล เฟื่องพันธ์ เป็นประธาน ความคุมวิทยานิพนธ์ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิจัย ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ จึงขอความอนุเคราะห์ท่านส่งตัวแทนกลุ่มสาระ..... เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อเสนอแนวทางการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในวันพฤหัสบดี ที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2561 เวลา 08.30-12.00 น. ณ สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดสระแก้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมาก ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

เชษฐ ศิริสวัสดิ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม

โทร. 038-102067

โทรสาร 038-391043

รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

1. นางโสภิตา วนิชย์ถนอม กลุ่มสาระวิชาศิลปะ
2. นางสาวศุภรต์ฤดี มีสมพร กลุ่มสาระวิชาวิทยาศาสตร์
3. นางรจนา เทียงคำ กลุ่มสาระวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา
4. นายธีรวัฒน์ ฆะราบ กลุ่มสาระวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี
5. นางศิรินุช รัตนประสบ กลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา
6. นางสาวศิริวรรณ ปัญญา กลุ่มสาระวิชาคณิตศาสตร์
7. นายดำรง มุลรัตน์ กลุ่มสาระวิชาภาษาต่างประเทศ
8. นายรัศมีเดช ประเสริฐสังข์ กลุ่มสาระวิชาภาษาไทย

ภาคผนวก ค

- ตัวอย่างรูปภาพแหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ
- ตัวอย่างรูปภาพการสนทนากลุ่ม

ตัวอย่างรูปภาพแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล

นายสมิง สิงโต (เต้าน้ำส้มควันไม้)

นายพรศักดิ์ สำราญดี
(วิทยากรศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาราษฎรไทย
บริเวรชายแดนสระแก้ว)

นายอำนาจ ทงกัก ประธานสหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด
ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม

ตัวอย่างรูปภาพแหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรมและวัฒนธรรม

ประเพณีวันไหลสระแก้ว (แห่พระปรัง)

ประเพณีงานชมพuhan

เทศกาลคูผีเสื้อ

ประเพณีสู้ขวัญควาย (ประกวดธิดากาสร)

ตัวอย่างรูปภาพแหล่งเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ

อุทยานแห่งชาติปางสีดา

อุทยานแห่งชาติตาพระยา

สวนรุกขชาติเขาชะกรัง

ละลู่

ปราสาทศักดิ์ก้อกรม

ปราสาทเขาน้อยสิชมพู่

ตัวอย่างรูปภาพแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่และวัสดุอุปกรณ์

มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ สระแก้ว

โรงพยาบาลค่ายสุรสิงหนาท

วัดถ้ำเขาคกรรจ์

วัดนครธรรม

โรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคม

ตัวอย่างรูปภาพแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาสระแก้ว

ศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาราษฎรไทย
บริเวณชายแดนสระแก้ว

สหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น จำกัด

โรงเรียนกาสรกสิวิทย์

ตัวอย่างรูปภาพการสนทนากลุ่ม

ภาคผนวก ง
สะท้อนคิดปิดเล่ม

สะท้อนคิดปิดเล่ม

สำหรับ ดวงสมร พิชัยคำ (ศิษย์มีครู หมายเลข 2)

นับตั้งแต่วันที่เราได้เรียนในรายวิชากฎมีปัญญาด้วยกัน ผมเห็นคุณทั้งเรียนและทำงานไปด้วย ยังนึกในใจว่าเก่งจริง ๆ ซึ่งผมก็บอกกับตัวเองว่าถ้าเป็นผมคงทำไม่ได้แน่เพราะมันเหนื่อยมากสำหรับผม...ผมก็เริ่มเห็นแววตาแห่งความเหนื่อยล้าจากการเรียนและการทำงานในขณะเวลาเรียนของคุณมากขึ้นเรื่อย ๆ

แล้วเสียงนึกในใจของคุณก็ดังขึ้น...เมื่อเพื่อนสนิทของคุณมาบอกผมว่า “เขารู้แล้วนะ อาจารย์ว่าเขามีความหวังที่จะทำวิทยานิพนธ์ให้เสร็จได้ด้วยเพราะอาจารย์นี้แหละ” ผมเนี่ยนะ... คำนี้มันแว่วอยู่ในหัวผม เพราะผม...เพราะผม...เพราะผม... อึ้งไปชั่วขณะ... ไม่รู้ว่าจะดีใจ เสียใจ ตื้นตันใจ หรือหนักใจ 555+++ แล้วบอกกับตัวเองในใจว่า “All is well... All is well... All is well...”

เมื่อเป็นดังนั้นผมจึงเริ่มคุยงานและรับคุณในฐานะลูกศิษย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักอย่างเป็นทางการ เพื่อจุดไฟแห่งความหวังของคุณให้ได้รุกโชติช่วงขึ้นอีกครั้ง เพียงเพราะว่าหน้าที่ของคำว่า...ครู

คุณเริ่มจริงจังในการค้นคว้าการทำวิทยานิพนธ์ที่เริ่มต้นจากคำว่าศูนย์ หรือติดลบติดนะ 555+++ และพัฒนาตนเองมาเรื่อย ๆ... ล้มลุกคลุกคลาน... เหนื่อยล้า... โคนบ่น... โคนว่า... ปรับหัวข้อ... เปลี่ยนชื่อเรื่อง สารพัดที่คนเคยผ่านการทำวิทยานิพนธ์มาเท่านั้นจะเข้าใจกันได้... แต่ท้ายที่สุดผมก็พยายามบอกคุณว่า นี่แหละคือการเรียนรู้ เมื่อเลือกแล้ว คุณต้องไปต่อให้สุด... ทั้ง ๆ ที่ในใจผมก็ลุ้นมากกลัวคุณจะยอมแพ้... ผมและคุณไม่ได้เริ่มต้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันแค่งานวิชาการเท่านั้น แต่มันรวมถึงวิชาชีวิตที่ทำให้เราได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันด้วย... คุณมีครอบครัวที่อบอุ่นและเครือญาติที่น่ารัก เพิ่งจะเคยเห็นครอบครัวใหญ่ ๆ ที่ยังรักกันมากขนาดนี้... ยายกินข้าวก่อน... ตามด้วยพ่อ ลุงและน้ำผู้ชาย กินต่อ... แม่ ป้า และน้ำผู้หญิง กินลำดับถัดมา... กินลำดับสุดท้าย ก็เป็นพวกเด็ก ๆ จากทุก ๆ บ้าน วงเด็กใหญ่มาก... และผมเองก็ไม่พลาดวงเด็ก ๆ แน่นอน (เรื่องอะไรจะยอมแก่ 555+++)... พวกคุณคอยให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ผมว่าสิ่งนี้เป็นแรงขับเคลื่อนให้หัวใจของคุณเดินหน้าต่อไปได้... ขอบคุณช่วงเวลาดี ๆ ที่ทำให้ผมได้เรียนรู้จากครอบครัวพิชัยคำนะครับ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้อาจจะไม่ได้ดีที่สุดสำหรับคุณ แต่ผมเชื่อมั่นว่ามันมาจากพลังความคิดเต็มที่ เต็มตามศักยภาพที่สุดที่คุณมีอยู่แล้ว และมันจะไม่ใช่เล่มสุดท้ายที่คุณจะทำแน่นอน ผมเชื่ออย่างนั้น!!!!... แม้ว่ามันจะไม่ได้ดีที่สุดแต่ผมก็ภูมิใจในตัวคุณที่สุด ที่คุณได้เรียนรู้และก้าวข้าม

อุปสรรคต่าง ๆ มาได้ด้วยความอดทน พยายาม... เมื่อคุณมาเรียนในสาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคมนี้ คุณคงมีมุมมองทางการศึกษาที่กว้างขึ้น มองเห็นสังคมได้ทุกมิติมากขึ้น... ผมได้ถ่ายทอดความรู้ที่ผมมีทั้งหมดให้คุณแล้ว... เหลือเพียงคำว่า... **คุณนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม แล้วคุณจะเป็นแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลที่สำคัญที่สุด... ดังข้อค้นพบ** ในวิทยานิพนธ์ของคุณเอง แล้วผมจะยินดีอย่างที่สุดครับ

ผมเป็นที่ปรึกษาหลักให้กับคุณคนที่ 2 แล้วนะ... ผมขอให้ความดีนำทางชีวิตคุณ แล้วคุณจะประสบความสำเร็จในอนาคต หน้าที่ทางวิชาการของผมก็คงจบลงแค่นี้... แต่ความผูกพันมันเป็นหน้าที่คุณและผมที่จะช่วยกันรักษาไว้นะครับ

ศิษย์มีครูและครูมีศิษย์

วารุณี เฟิงพันธ์

17 พฤษภาคม 2561

สะท้อนคิดปิดเล่ม

สำหรับ อาจารย์วรุฒิ เฟิงพันธ์

ตั้งแต่วันแรกที่หนูได้พบกับอาจารย์ และได้มีโอกาสเรียนกับอาจารย์ 1 วิชา อาจารย์เป็นผู้ให้ความรู้ ให้กำลังใจ อบรมสั่งสอนให้ลูกศิษย์เป็นคนดีของครอบครัวและสังคม สำหรับหนู นับตั้งแต่วันแรกที่รู้จักอาจารย์ อาจารย์เป็นคนดี คนเก่ง มีความมุ่งมั่น ใฝ่รู้ หนูได้มีโอกาสพูดคุยกับอาจารย์และปรึกษากับอาจารย์หลายเรื่อง ทั้งเรื่องงาน เรื่องเรียน และเรื่องอื่น ๆ จนทำให้หนูรู้สึกสบายใจที่จะคุยกับอาจารย์... ทุกเรื่อง (แต่ไม่รู้อาจารย์อยากฟังรึป่าว...5555++...) จนวันหนึ่งที่หนูต้องมาเริ่มคิดงานวิจัย ต้องทำวิจัย เริ่มเครียด เพราะไม่รู้จะทำเรื่องอะไร ไม่รู้จะเริ่มยังไง จะทำอะไรก่อน หนูรู้สึกว่ายเครียด... (เลยไม่ทำดีกว่า 555+++) และแล้ววันหนึ่งอาจารย์ก็ได้มาถามว่าทำวิจัยเรื่องอะไร ทำไปถึงไหนแล้ว ???... หนูก็ได้แต่ยิ้ม แล้วพูดว่าหนูทำไม่เป็น และก็รู้จะทำยังไงคะ ... และแล้ววันนั้นอาจารย์ก็ได้พูดคุยและให้คำปรึกษาจนได้หัวข้องานวิจัยขึ้นมา... และแล้วงานวิจัยเล่มนี้ก็เกิดขึ้นจนได้ 5555+++... และหนูก็ได้ขอให้อาจารย์เป็นที่ปรึกษางานวิจัยของหนู เพราะหนูคิดว่าหนูคงอยู่กับอาจารย์ท่านอื่นไม่ได้... (เพราะหนูคงคุยกับอาจารย์ท่านอื่นไม่รู้เรื่องแน่นอน 5555+++) และแล้วอาจารย์ก็รับหนูเป็นลูกศิษย์... หลังจากนั้นก็เริ่มทำวิจัยมาเรื่อย ๆ ทั้งหมดนี้ทั้งโดนบ่น โดนว่า โดนแกล้ง (ไม่รู้กี่รอบ 555+++) แต่หนูไม่เคยโกรธอาจารย์แม้แต่คิดเดียวเลย... เพราะรู้ว่าตัวเองไม่ได้เก่ง และไม่รู้เรื่องงานวิจัยเลย... แต่ก็พยายามศึกษา อ่านหนังสือ เพื่องานวิจัยของเราจะไปต่อให้สำเร็จ อาจารย์คอยให้กำลังใจ ช่วยทุกอย่าง เป็นได้ทั้งพี่และเพื่อน ขอขอบคุณที่คอยอยู่ข้าง ๆ และให้กำลังใจเสมอมา แม้ว่าจะเป็นเวลาเพียงไม่นาน แต่ช่วงเวลานี้มีค่ามากสำหรับหนู อาจารย์ทำให้หนูเข้าใจงานวิจัย อาจารย์เป็นคนช่วยทำให้วิจัยเล่มนี้สมบูรณ์อย่างดีที่สุด ... หนูขอขอบคุณอาจารย์ให้โอกาสหนูมาตลอด และหนูคิดว่างานวิจัยเล่มนี้จะมีประโยชน์ต่อใครหลาย ๆ คนค่ะ...

จากใจลูกศิษย์

ดวงสมร พิชัยคำ

24 พฤษภาคม 2561